

[Dit document is onderdeel van de publicatie De familie Van Wijk. Zie voor de verzamelde gegevens over mijn voorouders <https://familiesporen.wordpress.com/>.]

Man	Vrouw	Huwelijk	Gen.	Pagina
Johannes Poptie	<i>Jansje van Wijk</i>	1819	05	
Dirk van Wijk	Grietje Dé/Dee	1798	06	2
Dirk van Wijk	Johanna Fassijn	1774	07	22
<i>Willem Frederik van Wijk, "de Rus" en fabrikteur</i>			07	37
<i>Wollendekenfabriek Gebroeders Van Wijk & Co.</i>			07	52
<i>Enquête Staatscommissie 1890 (Gebroeders Van Wijk & Co.)</i>			07	59
<i>Generatie 06, 07 & 08 Van Wijk bijlage onroerend goed</i>			06-08	77
Jan van Wijk	Maria (van) Toorenvliet	1732	08	99
Thomas Jans van Wijk	Grietje Leenderts/Jansdr/Blom	1701	09	
Jan Thomaszn. de Naet [v.Wijk]	Jannetje Gillis de Keuwer	1647	10	
Thomas Jansz Aernaert [v.Wijk]	Maertge Salomons de Clerq	1623	11	
Jan Aernaert [van Wijk], Ente?	...	ca 1595	12	

(Het echtpaar Johannes Poptie en Jansje van Wijk staat bij de familie Poptie. Generatie 09 t/m 12 Van Wijk is opgenomen in een apart bestand.)

De geschiedenis van Jansje van Wijk's voorouders gaat zo'n 430 jaar terug in de tijd. Rond 1570 moet de oudst bekende Van Wijk zijn geboren. Misschien als Engelsman in Colchester aan de oostkust, maar mogelijk als een later naar Groot-Brittannië gevluchte Vlaming. Hij en een nog onbekende vrouw krijgen minimaal één kind: zoon Thomas Jansz. Aernaert. De voornaam Thomas was veel bij Engelse immigranten geliefd.

Thomas vertrekt naar Leiden en huwt daar in 1623 met Maertge Salomons de Clerq, een eveneens uit Colchester overgekomen meisje met Vlaamse ouders. In 1626 komt als tweede kind hun zoon Jan ter wereld. Na het overlijden van Thomas trouwt weduwe Maertge met Gillis Gillis Huijst. Enkele kinderen uit dat tweede huwelijk schoppen het behoorlijk ver in hun leven.

Jan werkt net als zijn vader in de textielnijverheid en voert zijn leven lang de naam Jan Thomas Aernaert of De Naet. Hij huwt totaal drie maal en verwekt bij zijn eerste vrouw zijn enige zoon en stamboomvoortzetter Thomas. In 1687 verschijnt voor het eerst de familienaam Van Wijk in een ondertrouwregister.

Thomas is al over de veertig wanneer hij in het huwelijk treedt. Pas nadat hij twee vrouwen heeft verloren, verwekt hij zijn jongste zoon Johannes bij vrouw nummer drie: Grietje Leenderts [Fijngeland]/Jans/Mese/Blom, of hoe ze ook werkelijk mag heten.

Vader Thomas was lakenwerker van beroep, maar zijn zoon gooit het over een andere boeg en werkt als baggerman op een schuit in de Leidse grachten. Hij trouwt met Maria Toorenvliet en in haar familie zitten eveneens baggeraars. Het blijkt een vruchtbare verbintenis te zijn, want Maria brengt maar liefst zestien kinderen ter wereld.

De elfde telg wordt honderd jaar na opa Thomas geboren. Dat is Dirk, die in 1774 met Jannetje Fassijn trouwt en zelf veertien kinderen verwekt. Met vader Dirk zijn we weer helemaal terug bij de Leidse textielbranche. Hij zette zelf een fabriek op, maar dit bedrijfje stak later nogal iel af bij de onderneming die zijn nageslacht op poten zette. Zijn kleinzoons Thomas en Willem Frederik zijn de oprichters van Gebr. Van Wijk & Co. Deze wollendekenfabriek verschaftte op een gegeven moment werk aan bijna duizend mensen.

De vader van Jannetje van Wijk is broer Dirk, die het iets bescheidener aanpakte. Hij trouwde in 1798 met Grietje Dé/Dee, een meisje dat evenals Johanna Fassijn uit een Waalse familie afkomstig was. Met Dirk en Grietje begint deze serie levens- en gezinsbeschrijvingen.

Generatie 06 Van Wijk

<i>Gegevens</i>	<i>Man</i>	<i>Vrouw</i>
Naam:	Dirk van Wijk	Grietje Dee (ook: Margarieta)
Geboren:	27-09-1778 te Leiden	11-08-1773 te Leiden
Overleden:	25-04-1867 te Leiden	27-05-1840 te Leiden
Geloof:	NH	Waals/NH
Adressen:	Jan Vossensteeg (1798), Laaste Groene- steeg wijk 8 nr. 713 (1811, 1814), Groenesteeg (1814-1818), Langestraat (1819, 1820), Middelstegracht wijk 7 nr. 555 (1825-1827), Kaarsemakerstraat (1828-1837), Heeregracht (1842), Ouden Rijn wijk 6 nr 203 (1844-1867)	Cruisstraat [Smidsteeg] (1798), Kaarsemakerstraat (1840)
Beroepen:	Dekenwr. (1798, 1811, 1820), wever (1814), dekenstrijker (1815, 1819), binnenvader in het Minnehuis en Arm- huis (1826/01-05-1841), fabriceur (1831), zonder beroep (1825, 1842-1867).	Huisvrouw, binnenmoeder in het Minnehuis (1826/27-05-1840)
Vader:	Dirk van Wijk	François Dee
Moeder:	Johanna Fassijn	Catharina Margaretha Schiering
Huwelijk:	15-02-1798 te Leiden	

Kinderen

1. Jansje doop 14-06-1798 te Leiden, overl. 05-09-1859 te Leiden
 2. Fransie doop 27-09-1804 te Leiden, overl. jong?
 3. Dirk Frans doop 25-10-1807 te Leiden, overl. jong?
 4. Dirk geb. 26-03-1810 te Leiden, overl. 05-04-1867 te Leiden
 5. Catharina Margaretha geb. 20-06-1814 te Leiden, overl. 13-12-1885 te Leiden
-

Het verhaal van dit geslacht vangt aan met twee mensen die in het laatste kwart van de achttiende eeuw ter wereld kwamen. Zij huwen in de zogenaamde Franse tijd (1795-1812) en krijgen het merendeel van hun kinderen in woelige jaren. Later maken ze een periode mee van belangrijke vernieuwingen en economische veranderingen.

Dirk van Wijk staat samen met zijn vrouw Grietje Dé aan het hoofd van het eerste Van Wijk-gezin. Reeds in juni 1797 zijn ze samen, wanneer ze als belangrijkste getuigen bij de doop van een kind van haar oudere broer Steven Dee optreden.

Bij het huwelijk in februari 1798 verklaart Dirk een dekenwr. (-wever of -werker) te zijn. Dat was niets bijzonders in Leiden. Tot in de negentiende eeuw werkten wevers gewoonlijk thuis. Het weefgetouw stond bij het raam van de "huiskamer" en vulde bijna de hele benedenverdieping van een wevershuisje. Daarna ontstonden fabrieken waar mensen in een grote ruimte aan door stoomkracht gedreven getouwen werkten.

Grietje zal ongetwijfeld op een echtelijke verbintenis hebben aangedrongen, want reeds vier maanden later verschijnt het eerste dochttertje ten tonele. Met vrij ruime tussenpozen krijgt het paar vervolgens nog vier kinderen en de ouders vernoemen ze hun nakomelingen naar de opa's en oma's.

Marekerk 04 juni 1797. Dirk van Wijk en Margarieta Dee zijn doopgetuigen bij een kind van Steven Dee en Maria van der Walle.

Schepenen A215, 15-02-1798.

't Ie, Iie en Ille gebod den 17 en 24 feb. en 3 maart 1798. Getr. voor en op dato als voren.

Dirk van Wijk, dekenwr., jongeman van Leijden, wonende in de Jan Vossensteeg vergeselschap met Dirk van Wijk, zijn vader, wonende als voren, huwt met Grietje Dee, jongedochter van Leijden, wonende in de Kruijsstraat vergeselschap met Kaatje van Osnabrug, haar moeder, wonende als voren.

NH-doopboek

- 14-06-1798 Jannetje, HK, getuigen Dirk van Wijk en Jannetje Fassijn.
- 27-09-1804 Fransie, PK, getuigen Frans De en Catrina van Assenbrug.
- 01-11-1807 Dirk Frans, LK, geb. 25-10-1807, getuigen -.
- 28-03-1810 Dirk, PK, geb. 26-03-1810, getuigen -.

Geen aktenummer, Catharina Margaretha pagina 244 volledige tekst van de akte:

In het jaar achttienhonderd veertien, den een en twintigsten junij is voor ons President van de provisionele regering der stad Leijden, Departement der Monden van de Maas, gecompareerd Dirk van Wijk, wever oud 36 jaren, wonende in de Groene steeg wijk 8 n 713.

Welke verklaard heeft dat den 20 junij 1814, des morgens ten elf uuren, geboren is een kind van 't vrouwelijk geslacht van hem comparant en van Margaretha Dee, deszelfs huisvrouw en welk kind genaamd zal worden Catharina Margaretha.

De gemelde verklaring is gedaan in tegenwoordigheid van Hendrik van Dam, dekenwerker oud 37 jaren, wonende op de Oranjepracht wijk 8 no. 630, en van Jan van der Mark, 51 jaren, wonende op de Binnevestgracht wijk 2 n. 612.

En hebben wij deze na gedane voorlezing ondertekend de vader en getuigen verklaarden niet te kunnen schrijven.

Terwijl de kinderen opgroeien, verhuist het gezin enkele malen van de (Laatste) Groenesteeg naar de Langestraat en vervolgens naar de Middelstegracht. Dit blijkt onder andere uit enkele summier meldingen in het Leidse bevolkingsregister (zie verderop), gecombineerd met gegevens uit andere bronnen, zoals het huwelijk van een vriend.

Akte 177. Huwelijk J.J. Steenstraten met M.J. Barnard op 08-09-1815.

Als getuigen komen voor: Thomas Zitman, 50, schipper, Groenesteeg en Dirk van Wijk, 37 jaar, dekenstrijker, Groenesteeg.

Dirk van Wijk begon zijn loopbaan als wever. Hij heeft enige tijd ook zelf een klein (?) deken-fabriekje gehad. Soms is het moeilijk om te bepalen wanneer we met Dirk zelf of met zijn vader Dirk senior (generatie 07) te maken hebben. Wel is het Dirk junior die in november 1820 van de Langestraat naar de Haarlemmerstraat verhuist of op het ene adres woont en op het andere werkt. Hij heeft een wisselbrief (zie toelichting hierna) ondertekend met D^{KL} van Wijk, maar kan zijn betalingsbelofte niet waarmaken.

In 1814 zegt Dirk nog bij de geboorte-inschrijving van zijn dochter dat hij niet kan schrijven, maar later tekent hij als D^{KL} of Dirk van Wijk, zie ook in 1820 bij het huwelijk van zijn zus Pieterneel. Broer Daniël tekent met D^L van Wijk in 1820. De zonen doen dit om zich te onderscheiden van hun vaders' handtekening die als D. van Vijk tekent. Hij kan ternauwernood schrijven en heeft blijkbaar zelfs moeite met de spelling van zijn eigen naam.

Uitleg vD: Wissel. 2. (koop.) middel tot overdracht van geld, een gedagtekend geschrift waarbij de ondertekenaar iemand last geeft om een daarin uitgedrukte geldsom in een andere plaats, op of na zicht of op een bepaalde tijd aan een andere, genoemde persoon of aan diens order te betalen, met erkenning van ontvangen waarde of waarde in rekening.

Betalen met een wissel op de eeuwigheid, nooit betalen.

Wisselprotest. Schriftelijke vaststelling door notaris of deurwaarder dat een wissel niet geaccepteerd of betaald wordt.

Notaris P. Benezet, 11-09-1820, nr 45, folio 226.

Dit is dezelfde promesfe als hierna op folio 232v. Twee maanden later werd deze dus nogmaals vruchteloos ter voldoening aangeboden.

Notaris P. Benezet, 11-11-1820, nr 45, folio 232v.

Een wisselbrief (zoals die van 28-11-1811 verderop bij generatie 07) ter waarde van f 184:12 is uitgeschreven door D^k van Wijk aan de heer L. T. Themans [ook fabrikteur]. Daarna gaat deze brief over in verschillende handen en komt uiteindelijk terecht bij de heer A. Turion, commissionair wonende op de Nieuwe Rijn in Leiden. De notaris vervoegd zich "ten woonhuizen van Dirk van Wijk, fabrikteur, wonende te Leiden op de Haarlemstraat wijk VI N 515 om denzelve tot de betaling der acceptatie of promesfe, waarvan copie vooraf gaat geinterspelleert, waarop tot antwoord heb bekomen: Ik kan deze acceptatie niet betalen."

[Er staat een heel rijtje geweigerde wisselbrieven van diverse personen bij deze notaris in het boek.]

Mogelijk werkt hij enkele jaren samen met zijn broer Willem Frederik die dekenfabrikteur is.

Zo komen zij met Johannes Benjamin de Moen, eveneens een fabrikant, gedrieën voor als schuldenaren in 1824 en heeft Dirk met Willem Frederik nog in 1827 een lening afgesloten (zie akten jaar 1824 notaris J.B. van Gent en akte 14, 29-01-1828 notaris Th. van Bergen bij generatie 07).

In 1819 trouwt dochter Jannetje met Johannes Poptie. Pas in 1831 huwt als eerstvolgende zoon Dirk en wanneer de ouders Dirk en Grietje zelf al bijna veertig jaar gehuwd zijn, vertrekt als laatste Catharina Margaretha uit het ouderlijk huis. Alle drie zijn ze betrekkelijk jong vergeleken met de toenmalige gemiddeld gangbare huwelijksleeftijd. Die lag voor mannen rond de dertig en voor vrouwen rond de achtentwintig jaar. Het huwelijk van Dirk vindt plaats in de gemeente van zijn bruid. Dat was een algemeen gebruik. Wanneer man en vrouw uit twee verschillende woonplaatsen kwamen, trouwde men in de gemeente van de vrouw. Van Fransie (1804) en Dirk Frans (1807) is na hun doop niets meer vernomen.

Jannetje van Wijk met Johannes Poptie	06-10-1819	otr
Dirk van Wijk met Teunia Kroonraad	02-09-1831	otr
Catharina Margaretha van Wijk met Johannes Verbrugge	04-05-1837	otr

Pagina 172. (Dit is de volledige tekst.)

In het jaar achttienhonderd negentien, den Een en twintigsten oktober zijn voor ons Mr Gisbertus Prins, Burgemeester der Stad Leiden, als gecommitteerd tot het werk van den Burgerlijken Stand, gecompareerd Johannes Poptie, oud omtrent 22 jaren, zijnde geboren of gedoopt te Leiden den negen en twintigsten oktober zeventien honderd zeven en negentig, grijnwever, wonende in de Galgstraat, wijk 5 nr. 142, meerderjarige zoon van Johannes Poptie, lakenverwersknecht en van Suzanna Geesman, zonder beroep, wonende in de Galgstraat, beiden alhier tegenwoordig en toestemmende. Hebbende geëxhibeerd deszelfs paspoort van den dienst der nationale militie, en Jannetje van Wijk oud 21 jaren, zijnde geboren of gedoopt te Leiden den veertienden Junij zeventien honderd acht en negentig, zonder beroep, wonende in de Langestraat, meerderjarige dochter van Dirk van Wijk, dekenstrijker, alhier tegenwoordig en toestemmende en van Grietje Dé, zonder beroep, beide wonende in de Langestraat, welke ons verzocht hebben, het door hun voorgenomen Huwelijk, te voltrekken, waarvan de afkondigingen voor de hoofddeur van ons Raadhuis zijn gefchied, namelijk de eerste den tienden oktober en de tweede den zeventienden oktober beiden des jaar achttienhonderd negentien, 's middags ten twaalf uren.

Geende verhuidering tegen het gemelde Huwelijk ter onzer kennis zijnde gebragt, hebben wij aan hun verzoek voldoende, na voorlezing der gemelde ftukken, als mede van het Hoofdfuk der titel van het Burgerlijk Wetboek, tot opfchrift hebbende van het Huwelijk, ieder der aanftaande Echtgenooten afgevraagd, of zij elkander wederkeerig tot Man en Vrouw wilden nemen; waarop door elk derzelven afzonderlijk een toeftemmend antwoord zijnde gegeven: verklaren wij in naam der Wet, dat Johannes Poptie en Jannetje van Wijk, door het huwelijk verbonden zijn van het welk wij acte heben opgemaakt in tegenwoordigheid van Hendrik van Dam, oud 42 jaren, dekenwever wonende aan den Nieuwen Rhijn, Jan van der Mark, oud 57 jaren, wolscheider, wonende op de Binnenvestgracht omtrent de Geeregracht, Gerrit de Ridder, oud 51 jaren, laken-

wever, wonende op de Nieuwe Voldersgracht, oom des bruidegoms en Pieter Wallaart, oud 26 jaren, wolkammer, wonende op het Klein Beestenmarktje, welke nagedane voorlezing deze acte met ons en de contracterende partijen hebben ondertekend, uitgezonderd de moeder des bruidegom en den derden getuigen: verklarende niet te kunnen schrijven.

Akte 3, Noordwijk.

Op 16-09-1831 zijn verschenen Dirk van Wijk, 21 jaar oud, fabriceur, geboren en woonachtig te Leiden, meerderjarige zoon van Dirk van Wijk, fabriceur en Grietje Dé, echtelieden, wonende binnen de stad Leiden, voornoemd, hierbij tegenwoordig en consenteerende en Teunia Kroonraad, 25 jaar oud, zonder beroep, geboren te Gorinchem, wonende te Noordwijk.

Getuigen zijn Jacob van Wijk, 45 jaar, fabriceur, wonende te Leiden, oom van den bruidegom, [broer van Teunia is goudsmit en twee bekenden zijn ook getuige] en de comparanten hebben ondertekend, met uitzondering van Grietje Dé welke verklaarde niet te kunnen schrijven of ondertekenen.

Akte 135.

Op 18-05-1837 huwen Johannes Verbrugge, jongeman, geboren te Leiden, kantoorbediende, 23 jaar, met Catharina Margaretha van Wijk, jongedochter, oud 22 jaar, geboren te Leiden den 20-06-1814, blijkens geboorte-extract, in dato 25-04-1837, zonder beroep, wonende in de Kaarsenmakerstraat wijk 8, no. 840, meerderjarige dochter van Dirk van Wijk, Binnenvader in het Minnehuis, en van Margaretha Dee, echtelieden, wonende in de Kaarsenmakerstraat, beiden alhier tegenwoordig en toestemmende. Geboden op 7 en 14 mei 1837. Getuigen zijn Dirk van Wijk, oud 27 jaar, Stads Bode, wonende op de Haerlemstraat, broeder der echtgenoote, Johannes Poptie, oud 39 jaren, vagtblooter, wonende in de Galgstraat, zwager der echtgenote, Willem Frederik van Wijk oud 46 jaren, fabriekeur, wonende op de Heeregracht, oom der echtgenoote, en Isaac Veefkind, goede bekende. Iedereen ondertekent.

Intussen gaat het Dirk maatschappelijk gezien redelijk voor de wind. Rond zijn vijftigste verandert hij rigoureuus van beroep, want vanaf 1826 tot en met medio 1841 is hij namelijk werkzaam als binnenvader van het Minnehuis en Armhuis in de Kaarsemakerstraat. Dit was een instelling waar arme bejaarden, die niet meer door hun eigen familie konden worden onderhouden, een bed op een zaal voor mannen of vrouwen kregen. De NH-diaconie kleepte hen en gaf hen te eten. In ruil daarvoor betaalden de bejaarden een (bescheiden) afgesproken bedrag per week van hun verdiensten. Zelfs zeer oude mensen werkten, tenzij ze dat echt niet meer konden. Hun lichamelijke gesteldheid werd bij aankomst in het inschrijfboek genoteerd. Het minnenhuis was ondanks de goede bedoelingen van de regenten niet bijster geliefd onder de gewone bevolking. Sommige bejaarden verkommerden nog liever in hun eigen huisje, dan dat ze in het gesticht trokken. Vanaf dat moment werd hun leven namelijk voor een groot deel gedictieerd door strenge regels. Zo moesten deze mensen, die hun hele leven voor zichzelf gezorgd hadden en meestal een aantal kinderen groot hadden gebracht, zelfs toestemming vragen om een volle dag op familiebezoek te mogen gaan. Soms liepen bejaarden weg en riepen ze derhalve de toorn van de diaconie over zich af. Daarnaast waren er geregeld problemen in verband met openbaar dronkenschap.

De functies van binnenvader en -moeder werden aan een echtpaar gegeven dat bij officiële aanstelling moest beloven zich aan de schriftelijke instructies van de regenten te zullen houden. Enkele bepalingen die daarin staan, zijn: (GAL inventaris 520 NH-Diaconie, ook het Minnenhuis. E53 Reglementen vader en moeder, 5 deeltjes, 1841.)

Artikel 1 "De Vader en Moeder zullen aan de Bestuurders ..., die steeds den vrijen toegang in het Gesticht hebben, alle verschuldigde achtung en eerbied bewijzen ..."

Artikel 2. Ze moeten de bestedingen met bescheidenheid behandelen "en zich steeds onthouden van alle vervoering van drift en onvoegzame bewoordingen ..."

Artikel 3. "Zij zullen in het Minnehuis moeten wonen, en zich niet uit de stad mogen begeven, noch zich des nachts buiten het Gesticht verwijderen. Zooveel doenlijk is, zal steeds een van beiden te huis moeten blijven, ten einde het Gesticht nimmer buiten hun opzicht is. - Ook zullen zij niemand in hunnen dienst of bijwoning mogen nemen zonder goedkeuring van de commissie."

Verder moeten zij goed voor het gebouw en de inventaris zorgen: de moeder moet toezicht houden op de jaarlijkse en dagelijkse schoonmaak. De bewoners mogen in verband met de

hygiëne geen meubels binnen brengen en al hun kleding dient bij aankomst schoon te zijn. De vader en moeder moeten in de gaten houden dat zij er steeds “ordelijk en zindelijk” bijlopen. De moeder houdt toezicht over de keuken en levensmiddelen. De inkopen moeten worden geregistreerd en de vader houdt toezicht op kleding en schoeisel (klompen).

De voorgeschreven etenstijden zijn: zomer ontbijt om 7.00 uur, winter 8.00 uur, middageten om 12.30 uur, op zondag om 12.00 uur en het avondeten is om 21.00 uur. Bejaarden zijn verplicht om aan tafel te verschijnen, tenzij ze ziek of hoogbejaard zijn.

Afspraken met leveranciers worden in een vergadering van regenten eerst goedgekeurd en nieuwe bewoners maken ook op de eerstvolgende bestuursvergadering hun opwachting. De vader houdt verder toezicht over de verdeling van het eten, gaat met de bewoners op zondag naar de kerk en houdt samen met de moeder toezicht op het gedrag en de bezigheden van de bewoners.

De poort ging 's avonds op slot en elke laatkomer moest een verklaring afgeven. Na het sluiten van de poort riep de vader alle namen af.

Artikel 29. “Voorts zullen zij [vader en moeder] in allen opzichte het belang van het minnehuis moeten in acht nemen; niet in de minste verstandhouding mogen staan met de leveranciers ...” (Zie hierover meer bij de notulen verderop.)

Wangedrag of geweldadigheid werd bestraft met letterlijk een blok aan het been of iemand werd “in de prison” gezet.

De vader vorderde wekelijks de inbrenggelden van de bewoners en verantwoordde dit in iedere gewone vergadering. Kortom, het takenpakket was veelzijdig. Dirk en Grietje werden steeds voor een periode van vijf jaar benoemd en kregen daarvoor een jaarlijks tractement (zie ook de notulen hierna), levensmiddelen voor hun eigen dagelijkse behoefte, vrije woning, vuur en licht. Maar ze moesten wel daarover de belasting betalen. Ter verlichting van al het werk kreeg het paar twee dienstbodes die tot het huisgezin gerekend werden qua kost en bewassing.

Dirk en Grietje verrichtten jarenlang deze werkzaamheden. Veel interessante bijzonderheden zijn bekend dankzij de notulen, waardoor we een kijkje in hun dagelijks leven krijgen. Het hieronder staande bevat ook gegevens over de familietakken Boekooy, Stouten, Van der Steen en Poptie, en over generatie 07 Van Wijk.

GAL inventaris 520 NH-Diaconie. E51 Diverse stukken, 1 portefeuille.

Diverse papieren over het Minnehuis, een map bevat krantenknipsels en dergelijke naar aanleiding van het 100-jarig bestaan in 1928. Een journalist of iemand van het bestuur heeft hierover een apart verhaaltje geschreven, waarin onder andere het volgende staat.

“De bouw heeft een vlot verloop gehad; ik zeide reeds dat 21 april 1828 de bewoners van het oude huis, t.w. 116 vrouwen en 52 mannen, na eerst een geduchte reiniging te hebben ondergaan en geheel in nieuwe kleederen te zijn gestoken, naar hier zijn overgebracht ... terwijl als binnenvader- en moeder werden aangesteld de heer Van Wij/ en echtgenoot die ook in het oude gesticht als zoodanig hadden gefungeerd.”

Vanaf 1813 bestaat de begraafplaats aan de Groenesteeg. Hierop keek de binnenplaats van het Minnenhuis in de Kaarsemakerstraat uit. Het gebouw heeft een U-vorm en wordt aan de open zijde gescheiden door een smal slootje van de begraafplaats. Leuk vooruitzicht voor de bewoners!

De Vereniging Oud Leiden heeft in haar Leids Jaarboekje 1980 op pagina 103-113 een artikel over “Het Minnehuis” door J. Donkers opgenomen. Het is een aanrader om dat als aanvullende literatuur eens te lezen.

Op pagina 104 staat: ... Hoewel men bij het totstandkomen was uitgegaan van een bejaardenhuis, werd al spoedig dit principe losgelaten en werden gebrekkige stadsgenoten, daklozen en zelfs enkele wezen opgenomen, zodat het Minnehuis een geheel ander karakter kreeg.

GAL inventaris 520 NH-Diaconie. E38 en E39 (e.v.) Notulen van het bestuur NH-Diaconie, waaronder in elk geval het Minnehuis, het Huis Zitten Huis, de Minnekinderen en het Caecilia gasthuis vallen. De regenten komen elke veertien dagen bijeen om de algemene gang van zaken te bespreken, soms wordt een buitengewone vergadering belegd.

E 38. 1828

Ordinaire vergadering 25 april 1828. Vader Van Wijk heeft de onreine goederen in het oude minnehuis uitgezocht.

“Ook is besloten het Tractement voor de binnenvader vast te bepalen jaarlijksch op f 600 en f 200 voor extra schafting en 5 [rogge] brooden ieder van 3 np [Nederlandse ponden] per week [plus benodigde dagelijkse levensmiddelen exclusief vlees en spek]”.

Buitengewone vergadering 30-04-1828. Bevat “Instructie waarnaar Dirk van Wijk en deszelfs Huisvrouw, als binnevader en moeder in het Minnehuis binnen de stad Leijden, zich zullen hebben te gedragen”. [Dit reglement komt grotendeels overeen met het reglement uit 1841.]

De Binnenvader en moeder zijn bij de vergadering aanwezig en nemen het reglement aan en zijn met “den besten zegen geluk gewenscht met de aanvaarding van deze nieuwe betrekking.”

Pagina 15v. Jacobus Brakel, idem pagina 31v. [Van der Steen-tak]

Dronkenschap/misdraging door de bejaarden wordt bestraft met een blok aan het been en een verbod om het huis uit te gaan. In het ergste geval worden personen in de “prison” van het tehuis gestopt. Vooral in het begin, maar later ook nog regelmatig, komt het voor dat bejaarden wegens dronkenschap bestraft worden. Verder moeten zij via de vader toestemming vragen om buiten de gewone tijden uit huis te gaan. De bejaarden werken vrijwel allemaal nog buitenshuis en brengen per week een bedrag variërend van ongeveer 20 cent tot 1 gulden naar Dirk.

In de notulen staan ook regelmatig prijsafspraken en aanbiedingen van leveranciers, waaronder diverse leden van de familie Zitman, die voor de aardappelen zorgen (aangetrouwde familie van Dirk, zie generatie 07 Van Wijk. Hoe bedoelt u: belangenverstrengeling?). Zie pagina 23, 24 en 29. Pagina 25. Op 3 oktober 1828 krijgen de minnekinderen hutspot met een dubbel portie vlees.

1829

02-01-1829. De zaalmoeder mag geen geld meer aannemen voor extra bewassing, “en aan moeder van Wijk word opgedragen, wegens dit extra bewaschen in volgende vergadering een doelmatig middel op te geven ter voorkoming van alle misbruiken.” Niets in de vergadering van 16-01-1829 hierover.

30-01-1829. “De vader brengt ter tafel f 14:30:2 zijnde het overschot van de begrafenisbeurs van een overledene en diverse verkochte goederen van overleden personen.” Dit soort meldingen en opgaven komen vrijwel elke maand voor. Ook staat er telkens wie de nieuwe bewoners zijn.

22-05-1829. Melding van vader van Wijk over onreine krebben (bedden) in de vrouwenslaapzaal.

27-06-1829. Buitengewone vergadering wegens rel in het Minnehuis over vermiste en gescheurde lakens. De ondervader Bakker is meermalen dronken geweest; hierover wordt de Binnenvader ook gehoord. Bakker mag tot augustus blijven en zal dan moeten vertrekken, tenzij er weer iets voorvalt. In dat geval moet hij direct weg.

06-11-1829. De ondervader A. Bakker is nu definitief weg na zich nog diverse malen te hebben misdragen, krijgt een eenvoudig getuigschrift mee en moet f 1,50 voor een vermiste wolle deken bijdragen. De regenten ontvangen meerdere sollicitaties maar besluiten de post nog enige tijd vacant te houden. (Extra drukke tijd voor Dirk van Wijk.)

18-12-1829. De vader geeft het verzoek van enige personen door of zij tijdelijk geen geld hoeven in te brengen wegens gebrek aan werk.

De burgemeester heeft gevraagd om een “vrouwelijk cadaver ten nutten van het onderwijs het welk door de heer Lector aan de Stads Vroedvrouwen gegeven word”.

Bijlagen achterin het boek bevatten onder andere:

Brief van ondervader A. Bakker, gedateerd 17-07-1829 waarin staat dat hij zo vaak uitging omdat hij niet met het huisgezin van de vader overweg kon.

Lijst bewoners per 5 mei 1829, onder andere:

Ingekomen 31-05-1828 Jacobus Boekoy, 72 jaar, dekenwerker, verdienste 1-25, borstkwaal.

Ingekomen 08-08-1828 Jacobus Bekooy, 68 jaar, velleploter, verdienste 1-75, stijve hand.

1830

08-01-1830. Nieuwe ondervader J. Breebaert wordt aangenomen tijdens een buitengewone vergadering.

12-02-1830. De [jaarlijkse kerk-]collecte voor het Minnehuis brengt f 599,25 op.

04-06-1830. "Aan Jacobus Bekooy en vrouw, welke volgens extract uit de Huwelijks Registers berustende ter Stads Secretarie gehuwd zijn op 18 junij 1780 en alzo heden over veertien dagen hun 50 jarige trouwdag hopen te vieren, is toegestaan het gewone bij zodanige gelegenheden, zijnde de somme van f 6.00." [Zie Boekooy tot in de twintigste eeuw: Jacobus Boekooy en Hester Baars. Op 06-06-1828 staat niets in de notulen over het echtpaar Boekooy & Klippe dat dan ook in het minnehuis verblijft en eveneens vijftig jaar getrouwd is.]

09-07-1830. Buitengewone vergadering aangezien de ondervader "op een schandelijke wijze dit huis stil heeft verlaten, en vertrokken is naar Harderwijk om dienst te nemen naar de Oost Indien." Een nieuwe ondervader moet worden geworven.

Vader Van Wijk moet in de stadswaag "2/8 boter" kopen, omdat de gebruikelijke leverancier te duur is geworden.

30-07-1830. Er wordt geen onder-binnenvader meer aangenomen, maar men zoekt een ongehuwde man van middelbare leeftijd, ongeveer veertig jaar oud, die als knecht de binnenvader kan assisteren.

05-11-1830. De binnenvader moet een andere bleker zoeken en die persoon drie à vier wasbeurten bij wijze van proef laten verrichten.

19-11-1830. Een bewoonster heeft enkele kledingstukken verpand. Binnenvader Van Wijk moet op onderzoek uit in de Kijfhoek [= Hoefstraat] om de goederen te achterhalen.

1831

17-06-1831. "Jacobus Bekooy [moet weer inbrengen] wijl hij weder nu aan het werk is, het gewone waarop hij gesteld was."

15-07-1831. "De vader verantwoord het provenu der begravenis beurs van ... van de verkochte nalatenschap van Jac: Bekooy f 0:44."

09-09-1831. De vader vraagt voor de winter een hoeveelheid korte turf. (Toegestaan)

"Ook word in het midden gebragt en in consideratie gegeven, of de post van uitgave ad f 200.00 aan vader van Wijk voor extra schafting ook aan eenige vermindering zoude onderhevig zijn wijl er in de ontstaande vacature van de post van ondervader tot heden noch niet was voorzien, ook dit punt is in advis gehouden, tot over veertien dagen."

[Die vergadering is "uit hoofde van de intogt van HH Studenten uitgesteld."]

07-10-1831. In verband met extra schafting is "... zo besloten die post van f 200.00 bij voortduring door de vader te doen genieten, en in aanmerking zijne veele diensten door geene ondervader geadsisteerd wordende, daarin geen verandering te maken."

21-10-1831. De vader moet "met de meeste spaarzaamheid in het uitdeelen van blokken en klompen te werk gaan". Deze zijn namelijk bijna niet te krijgen.

18-11-1831. "... wanneer onverhoopt de ziekte van de Cholera mogt doordringen, alsdan gaarne het minnehuis zoude ingerigt zien, ter plaatsing van zodanige personen, welke ter hunne woonstede niet behoorlijk konde worden verpleegd ..." Dit is een verzoek van de overheid waar de regenten niet blij mee zijn.

30-12-1831. "Jacobus Bekooy ende ... zijn van hunne wekelijksche inbrenggelden vrijgesteld, tot zij beiden weder werk bekomen hebben."

1832

24-02-1832. "Voorts is besloten dat door ongesteldheid van de binnenvader [Van Wijk] onze minnekinderen aanstaande zondag niet als naar gewoonte in de Oosterkerk de Godsdienst-oefening zullen waarnemen."

23-03-1832. "Voor de vergadering sisteerd zich Jacobus Bekooy welke thans weder aan het werk is, en alzo hem aangezegd, te beginnen op morgen zaterdagavond, s wekelijksch in te brengen Eene gulden."

13-07-1832. Er is sprake van te nemen maatregelen in verband met de te verwachten uitbraak van de cholera-epidemie die door het land waart en elk moment in Leiden kan komen. Aangezien dit een gevreesde dodelijke ziekte was, is de spanning en zenuwachtigheid van de regenten bijna tastbaar.

21-07-1832. De ziekte is nog niet in de stad. Besluit om het Nosoconium Academicum en de Lakenhal in te richten voor choleralijders.

"Voorts ook nog in overweging genomen zijnde wanneer het ongeluk de vader of moeder of een hunner huisgenoten mogt overkomen door de ziekte te worden aangetast, zo is men ook alge-

meen van geraden, dat deze ook alsdan niet alhier kunnen verblijven, maar dadelijk naar de bestemde lokalen, of na de door hunne na verkiesing aan te wijzen verblijfplaats zullen worden overgebracht, des Praeses heeft op zich genomen de vader van een en ander kennis te geven.”
21-07-1832. De vader draagt H. Vink als oppasser op de nieuwe bovenzaal voor en Sara Morneé als oppaster in de nieuwe ziekenzaal.

10-08-1832. Cholera is uitgebroken in Leiden. Alle minnekinderen moeten binnen blijven.

“Vader van Wijk draagt voor, uit hoofde van de thans veelvuldige werkzaamheden, gedurende eenigen tijd zijn zoon tot adsistentie alhier te mogen nemen, en welke zich daartoe bereidwillig had aangeboden, het welk volgaarne word toegestaan.”

24-08-1832. In het gesticht is ondanks alle voorzorgen cholera uitgebroken. Als ziekenhuis fungeert de stadsschool in de Kaarsemakerstraat. Deze is reeds vol, zieken moeten ter plekke verpleegd worden.

Vader van Wijk bericht dat de mannen, vrouwen en minnekinderen graag toch uit willen gaan (naar hun werk) aangezien de ziekte nu toch in het tehuis is. Dit wordt goedgevonden.

Zij moeten zich onthouden van : “alle vruchten, kouddrinken en misbruik van sterken drank.”

19-10-1832. “Grootte klagten over verregaande brutaliteit ingebracht zijnde, welke Anthony Borneviel tegen de zoon van vader van Wijk begaan heeft, zo is Borneville door de vergadering daarover ernstig onderhouden, en stellig aangezegd, indien zulks andermaal mogt gebeuren hij dit gesticht zal moeten verlaten.”

“Op voordragt van de vader en moeder is aan iedere dienstmaagd toegeleijd, een verhoging van huur van f 5.00 Jaarlijks en alzo zullen beiden genieten ieder jaarlijks f 50.00 in plaats van f 45.00 in te gaan met 1 november aanstaande.”

02-11-1832. Jac. Bekooy is weer vrijgesteld van inbrenggeld. Vermelding Zitman in verband met aardappelen (keert regelmatig terug).

30-11-1832. “Voorts in aanmerking genomen zijnde, de diensten welke de zoon van vader van Wijk alhier in dit gesticht gedurende de geheerscht hebbende ziekte bewezen heeft, en zijne dienst thans zou kunnen gemist worden, zo is in overweging genomen hem daartoe eenige belooning toe te voegen, en is besloten aan hem te hand te stellen eene som van f 75 en voor te stellen of hij deze som in eens verkiest, dan wel nu f 50 en noch steeds gedurende de winter zijn vader behulpzaam te zijn, en ons ten dienste te staan, en na de winter alsdan de resteerende f 25 te ontvangen, welk laatste door de zoon van vader van Wijk is aangenomen.”

28-12-1832. “De praeses berigt vader van Wijk heden morgen ter Rekenkamer is geroepen en hem aldaar van wegens stadsregering de welmeeneste dank was toegezegd voor de zo onvermoeide ijver aan den dag geleijd, bij gelegenheid van de geheerscht hebbende ziekte, zo wel binnen als buiten dit gesticht en aan hem als een blijk van dankbare erkentenis tot een aandenken vereerd was vijf goude tien gulden stukken.”

1833

Pagina 143v. Johannes Brakel, pagina 156 Jacobus Bekooy heeft inkomsten verzwegen, pagina 158 Jacobus Bekooy zit weer zonder werk.

26-07-1833. Binnenvader moet op de wekelijkse markt in de stadswaag boter kopen.

23-08-1832. Diverse meldingen over de vader in verband met huishoudelijke beslommingen.

Pagina 163v. De binnenvader moet wekelijks dertig cent bij familie van een bewoner ophalen.

29-11-1833. Johannes Brakel oppasser van de ziekenzaal is overleden en de binnenvader moet “een geschikt voorwerp in zijn plaats ... voordragen.”

Pagina 167v. Binnenvader van Wijk draagt Maria Neijenburg voor. Vermelding Jacobus Bekooy en Johannes Brakel 13-12-1833.

27-12-1833. Op voordracht van de binnenvader hoeven elf personen tot 01-02-1834 geen geld in te brengen (winterwerkloosheid).

1834

10-01-1834. (Zoals wel vaker) melding van dronkenschap en bestraffing.

24-01-1834. Bij meerderheid van stemmen is besloten, aan de zoon van vader van Wijk, als een douceur voor gedane diensten in het afgelopen jaar, ter hand te stellen f 30 zonder consequentie voor het vervolg.

Vergadering 03-10-1834 uitgesteld.

17-10-1834. Op voordracht van de binnenvader is tot ziekenmoeder benoemd en aangesteld Catharina Korpel en zulks in plaats van de wed. Jac: Jongbloed.

1835

04-09-1835. De Stads Med. docter heeft de gehuisveste personen geïnspecteerd "uit hoofde men vernomen had, er eenige scabieuze zich onder bevonden en na gedane inspectie de besmette personen ten getalle van 4 mans en 7 vrouwen, de laatste in de ziekenzaal en de mans in het naaizaaltje waren geplaatst ..."

E39 1836

08-07-1836. "Abraham van der Meer, door den Heer Burgemeester geplaatst, den 2 november l.l. tijdens zijn huis arrest, door het springen uit een raam dit gesticht ontvlugt zijnde: is besloten hem voortaan niet meer in te nemen."

02-09-1836. "Aangezien de voorgevallen onaangenaamheden, welke onlangs met Abr. van der Meer en de Binnenvader en moeder op het Huiszittenhuis hebben plaatsgevonden, tijdens hij aldaar in dienst was; zoo is besloten dat voortaan de gemelde vader en moeder weder mogten genegen zijn, een voor hen geschikt voorwerp uit het minnehuis in hunnen dienst te nemen, zij verplicht zullen zijn daartoe de toestemming van deze vergadering te verzoeken, terwijl bij voorkomend wangedrag van een zoodanig persoon, zij sullen gehouden zijn daarvan dadelijk aan den tijdelijken Prases van het huis zitten huis kennis te geven, zonder de vrijheid te hebben op eigen gezag hem uit hunnen dienst te ontslaan."

11-11-1836. De Prater berigt heden morgen van vader van Wijk kennis ontvangen te hebben dat Dirk Godefrooy, aan wien provisioneel huis arrest was opgelegd, uit hoofde hij had kunnen goedvinden het gewone teken H.S.H. [Huis Zitten Huis] van zijne kleeding af te laten, dezen nacht door een der ramen in de slaapzaal stil was ontvlucht ..." (Men verzoekt de politie Dirk, die geheel blind is, op te sporen.)

25-11-1836. "Door een der leden in het midden gebragt zijnde, of het niet wenschelijk was, (wanneer men daar in na genoeg konde slagen) weder tot de aanstelling van een ondervader over te gaan, niet om dat men zich eenigzints over het beheer en toezicht van Vader van Wijk had te beklagen; in tegendeel men alle reden had ons daar over ten vollen te vreden te houden; maar dit voorstel alleen wierdt gedaan uit voorzorg, daar bij ziekte of afwezigheid van vader van Wijk toch geen de minste gezicht op dit gesticht aanwezig was." (Er is overeenstemming door de meerderheid, men komt hierop terug.)

09-12-1836. Voorgaande voorstel is aangenomen "zoo dra zich de gelegenheid daar toe aanbied, een geschikt persoon tot adsiftentie van den vader aan te stellen op een jaarlijks tractement van f 150.00 op den voet en de wijze als zulks vroeger heeft plaats gehad." (De heer Jesse is wel voor een extra man, maar tegen de "op den voet ..." -conditie. Er wordt echter niemand aangesteld.)

1837

21-04-1837. De verpleging van iemand in het Minnehuis in 1831 kostte f 1.00 per week.

04-08-1837. "De vader is aangezegd, naauwkeurig na te gaan de verdiensten van alle de minnekinderen, en heden over veertien dagen daar van te berigten." (Niets in de volgende vergadering hierover aangetroffen.)

13-10-1837. Med. dokter wijst erop dat er onder andere een tweede regenbak zou moeten komen "om reden er niet altoos genoegzaam regenwater tot dagelijks gebruik voor handen is".

1838

02-03-1838. "De prafes berigt, met zijn Ed. voor kennis, door de moeder zijn gehuurd twee nieuwe dienstboden, genaamd Neeltje Rijgersveer en Catharina Boezie, welke zich voor de vergadering hebben gesisteerd."

25-05-1838. "De vader geeft te kennen [dat] hij gebrek heeft aan lange turf voor de keuken, en brengt ter tafel een monster, waar van provisioneel een groote 100 dubbelde mudden zouden te verkrijgen zijn tegen 35 centen per dubbelde mudde, zulks een verschil makende van 5 ½ cent bij hetgeen wij gewoon zijn daar voor te betalen, zijnde 29 ½ cent. Zoo is besloten de opgegeven quantiteit te doen aanvaren [laten leveren per schuit], om in de eerste behoefte te voorzien."

03-08-1838. "De Wed. Th. Zitman sisteerd zich ter vergadering en verzoekt, als zijnde haar man overleden, om de voortdurende levering der benodigde aardappelen, welk verzoek is toegestaan."

(Op 09-11-1838 wordt wel een andere leverancier gekozen in verband met prijsverschil.)

1839

Algemeen. Vader Van Wijk krijgt vanaf circa 1836 regelmatig bedragen van f 200,00 tot f 4000,00 in handen ter voldoening van rekeningen, waaronder van de armbakkerij, of ontvangsten van de bestuurders. Dronken mensen krijgen nog altijd een blok aan het been, water en brood als dieet, of huisarrest. Regelmatig lopen bejaarden weg. Bewoners die een hele dag lang familie willen bezoeken moeten vooraf toestemming voor verlof vragen. Opgepakte bedelaars (kinderen en bejaarden) worden opgesloten in het Gravenstein, de stadsgevangenis.

Notaris H.J. Hofstede, 24-07-1839, nr 37, folio 37.

Boedelbeschrijving door Dirk van Wijk uit hoofde van zijn functie als vader van het Minnenhuis, als voogd over twee minnekinderen, krachtens de notulen.

1840

10-04-1840. "Aan de vader wordt ter hand gesteld f 341.56 voor 3 maanden tractement, verschenen 31 maart l.l. en verdere gedane verschotten."

22-05-1840. Verzoek aan [stads-]regering om herbergiers ten strengste te verbieden aan minnekinderen (die het HSH-teken op hun bovenkleding moeten dragen) sterke drank te schenken, nu de zomerkermis in aantocht is.

05-06-1840. Tussen de andere mededelingen: "De prases berigt, geadsisterd met de heer Jesse, bij het overlijden van de moeder, namens deze vergadering ons leedwezen aan den vader te hebben overgebracht."

[Ter toelichting van de volgende gebeurtenissen in 1841: dochter Jansje van Wijk, gehuwd met Johannes Poptie, woont op de Middelstegracht en hun oudste zoon Johannes (geboren in 1819) woont op de Herengracht. Zoon Dirk van Wijk was stadsbode en Verbrugge is de schoonzoon Johannes Verbrugge.]

1841

08-01-1841. Er zijn verschillende klachten over ontvreemding en wegbrenging van levensmiddelen uit het gesticht binnen gekomen "als ook, dat er nog heden morgen op een publieke plaats binnen deze stad, beschuldigingen des wegens waren geuit, van welk een en ander de vader wierdt betigt of dat hij daarvan geweten heeft. "De leden Booy, Jesfe en Suringar moeten dit onderzoeken.

11-01-1841. Buitengewone vergadering in verband met bovenstaande klacht. "De commissie vervolgens zich in de vergaderingkamer in het Minnehuis gesisteerd hebbende, is de vader voor hun verschenen, en wierdt aan denzelve geïnformeerd waar mede hij beschuldigd wierdt, met ernstige vermaning om naar waarheid te zeggen wat hij van deze zaak wist, en of de ingebragte beschuldigingen overeenkomstig de waarheid waren."

Dirk van Wijk ontkent ten stelligste iets te weten, maar antwoordt ook dat zijn dochter [Jansje van Wijk] de taak van de binnenmoeder (zijn overleden vrouw) heeft overgenomen, met goedkeuring van de regenten, en dat zij toezicht hield op de levensmiddelen en andere goederen. Om de beurt worden Dirk en Jansje verhoord, waarbij steeds slechts één van hen tegelijk in de kamer is. Wanneer de regenten komen met het dreigement ook andere getuigen te zullen horen, geeft Jansje een verklaring.

"... want dat zij [Jansje] begrijpen moest dat de Regenten het daarbij niet zouden laten berusten, maar verplicht waren het onderzoek voortzetten tot dat zij de daders ontdekt hadden en de gevolgen dan voor haar zeer nadeelig konden worden, was haar antwoord, dat zij wel nu en dan een kannetje gekookte kaarnmelk en soep had gezonden naar Bode van Wijk, Verbrugge en anderen, maar verder niet en dat zij zulks had gedaan in navolging zoo als wijle de moeder gewoon was te doen. Dat haar toen bepaaldelijk is opgenoemd welke levensmiddelen al zouden zijn weggebracht, als: kaarn- en zoetemelk, boontjes, rijst, grutten, vleesch, gekookt en ongekookt, soep, brood en wat dies meer, als mede dove- en steenkolen. Dat tot wegbrenging van die

goederen gebruikt wierden Naatje Hoftuin en Bosman, beide minnekinderen dit gesticht. Dat zulks van de meesten hier opgenoemde goederen schier dagelijks wierdt weggebragt. Dat derzelve dan verzonden wierden bij opgenoemde Bode van Wijk en Verbrugge, bij de oude Poppetie op de Middelste Gracht en de jonge Poppetie op de Heerengracht. Dat die beide wegbrengers altijd in last hadden zich nergens onderweg op te houden, en telkens verschillende wegen te moeten gaan, met bijvoeging dat dit alles door getuigen konde gestaafd worden, haar nogmaals ernstig vermanende voor de waarheid uittekomen, daar men anders dadelijk moest overgaan om Naatje Hofman en Bosman over dit alles te ondervragen, ten gevolge waarvan zij eindelijk heeft erkend aan al het bovengemelde zich schuldig te hebben gemaakt, echter betuigende niet geweten te hebben zij zoo grovelijk daar mede misdaan had, en dat zij dit alles in navolging van de overledene moeder had behandeld."

De vader wordt de kamer binnen geroepen, maar die blijft beweren dat hij er niets van afwist. "De Commissie heeft toen begrepen onverwijld te moeten overgaan om de beide zoons van vader, Bode van Wijk en Verbrugge te ondervragen, ten einde zich te verwezentlijken of dezelve deze goederen ook zoo gekregen en aangenomen hadden, de vader last gevende dadelijk om hun te zenden. Na verloop van een half uur zijn dezelve dan ook voor onze Commissie verschenen, en hebben beide erkend dat ja, zij nu en dan eenige levensmiddelen hadden gekregen, echter in het denkbeeld hadden verkeerd, vermits zij bij het leven van hunnen moeder zulks gewoon waren te krijgen, dat hun zuster Poppetie de vrijheid had zulks te mogen opvolgen. En op de vraag of zij hun vader daarover nimmer gesproken hadden of hem gevraagd of zulks met zijn toestemming was, of ook niet of zij nimmer gelegenheid hebben gezocht hem voor aldat gezondene te bedanken, antwoorden zij nimmer zoo ver te hebben gedacht, en altijd maar zoo wat hadden geloofd, in de veronderstelling het gepermitteerd was, en er dat kwaad zoo niet van hadden ingezien. Dat zij nu tot beter inzage gekomen waren en grootelijks berouw betoonden dat zij zoo achteloos en zo zonder eenig nadenken hadden gehandeld."

De raad besluit onder andere "1. de voorgemelde vrouw Poppetie dit gesticht te doen verlaten, en wel uiterlijk voor morgen namiddag ten vier ure, met verbod van nimmer, of haar man of haar kinderen in het huis of bij de vader te mogen weder komen. ..."

15-01-1841. "Ook veele ongunstige getuigen had in het midden gebragt, onder anderen dat tijdens over eenige jaren de zoon van vader van Wijk pas gehuwd zijnde, bij hem inwoonde, omtrent dagelijks ooggetuige was geweest, bij hem levensmiddelen uit het Minnehuis wierden te huis gebragt ..." Van Wijk blijft ontkennen hier iets van te hebben geweten.

De hele kwestie wordt zeer hoog opgenomen en er wordt een uitgebreid onderzoek ingesteld, waarbij naar voren komt dat na aanscherping van controle meer mensen goederen uit het minnehuis wegnamen. In plaats van een vergadering per twee weken, wordt nu elke week vergaderd. De stadsregering wordt op de hoogte gesteld van de ontstane situatie. Intussen blijft Dirk werken en krijgt hij nog geregeld grote sommen geld in handen. De hele situatie moet toch erg gênant en ongemakkelijk geweest zijn. Uiteindelijk wordt bepaald dat vader Van Wijk zelf ontslag moet nemen, om zijn kinderen te sparen. Hij dient op 1 mei 1841 te vertrekken, evenals zijn twee dienstboden. Men besluit ook de instructie voor de binnenvader en moeder te herzien. Die versie is zeer waarschijnlijk de oude versie die voor Dirk gold en waarin begin 1841 wijzigingen zijn aangebracht. Pas half maart 1841 keert de rust weer terug onder de bestuursleden.

12-03-1841. Uit de sollicitanten worden er zes en daar weer uit drie gekozen bij wijze van selectie. "Hoe eerder hoe liever" zal ook een onderbinnenvader en -moeder worden geworven.

16-03-1841. Veertig sollicitaties ontvangen. Eisen: de sollicitant mag geen kinderen tot last hebben, moet circa 52-53 jaar oud zijn en dient een NH-lidmaat te zijn.

02-04-1841. J.J. du Chatel en zijn vrouw worden aangesteld als de nieuwe binnenvader en -moeder.

23-04-1841. "Unaniem is besloten een honorabel getuigschrift aan vader van Wijk ter hand te stellen. Voorts is om bij het vertrek van vader Van Wijk alle de aanwezige goederen van hem over tenemen, eene commissie benoemd, en ook om daarvan eene behoorlijke geheele inventaris te maken, zijnde de Heeren Burgersdijk, de Graaf en Jesfe."

30-04-1841. Buitengewone vergadering. Bij inspectie van het goederenmagazijn en de levensmiddelen is alles in orde bevonden. Vader Van Wijk krijgt de rest van zijn tractement en onkosten uitgekeerd.

"Voorts is besloten heden avond bij het vertrek van vader van Wijk, een getuigschrift aan hem af te geven. Daarna sisteerd zich vader van Wijk voor de vergadering, om van dezelve afscheid te

nemen, en wordt aan hem in tegenwoordigheid van de nieuwe vader en moeder door de prases eene hartelijke toespraak gedaan.”

NH-Diakonie nr. 520, B20 en B21 notulen 1825-1828 geen vermelding over Dirk van Wijk.

Idem E39, niets meer over Jansje van Wijk na april 1841 gezien.

Vanaf 1 mei 1841 gaat Dirk rentenieren. Het beeld dat uit de notulen van hem naar voren komt is nogal tweeslachtig. Aan de ene kant zette hij zich flink in voor het Minnenhuis en werd hij voor zijn diensten tijdens de cholera-epidemie in 1832 zelfs apart beloond. Anderzijds wist hij zijn familie ten koste van het tehuis aardig te voorzien van werk, klandizie en voedsel. Hij had met meerdere personeelsleden bonje. Het ligt voor de hand om aan te nemen dat zij een bedreiging voor zijn handelswijze vormden door wat zij misschien zagen gebeuren. Waarschijnlijk heeft hij steeds kunnen voorkomen dat er een nieuwe onder-binnenvader aangesteld werd, wat de regenten wel van plan waren. Al met al blijft hij redelijk buiten schot en heeft hij er jarenlang zijn profijt uit getrokken.

In 1829 woont het paar met hun twee opgroeiende kinderen (nadat dochter Jannetje met Johannes Poptie vertrokken is) in de Kaarsemakerstraat bij het oudeliedenhuis waar ze beiden werkzaam zijn. Verder wonen de hoogbejaarde vader van Dirk, een naaister en twee dienstbodes bij hen in.

In dezelfde periode als waarin hij binnenvader is (circa 1825-1841) koopt Dirk een zestiental huizen die hij deels voor en deels na 1840 weer verkoopt. Op een gegeven moment heeft hij ongeveer f 8.500,00 in onroerend goed geïnvesteerd. Eén van die panden is de woning aan de Oude Rijn in wijk 6 op nummer 203. Dirk is behoorlijk actief op de huizenmarkt. Een volledig overzicht van zijn onroerende bezittingen volgt verderop in een bijlage na de beschrijving van generatie 07 Van Wijk.

Margaretha Dee overleed in 1840 op 66-jarige leeftijd op het adres in de Kaarsemakerstraat. In een uit die tijd redelijk zeldzame overlijdensadvertentie verwoordt Dirk, ook al is het in formele termen, zijn verdriet om het verlies van zijn vrouw. Margaretha was al geruime tijd ziek.

Dat soort advertenties waren rond 1840 gebruikelijk voor meer gegoede burgers, maar zeker niet algemeen onder gewone arbeiders. Dirk is zelf opgegroeid in een vrij groot en van oorsprong vrij arm gezin. In 1814 kon hij zelfs als volwassene nog niet schrijven. Net als enkele andere broers is hij ondanks een misschien moeizame start toch op de maatschappelijke ladder geklommen. Zijn vader gaf daartoe al de aanzet, zoals bij generatie 07 Van Wijk nog zal blijken.

CBG, familie-advertenties.

- Heden morgen overleed, na een langdurig lijden, tot groote droefheid van mij, mijne kinderen en Behuwd-kinderen, mijn geliefde Echtgenoot Margaretha Déé, in den ouderdom van ruim 66 jaren. Leijden 27-05-1840. Namens D. van Wijk, Binnevader in het Minnenhuis.

Akte 485 Margaretha Dee.

Op 29-05-1840 verklaren Albertus van de Haag, bekende, 56 jaar en G. van Driel, bekende (beide aanspreker), dat Margaretha Dee is overleden op 27-05-1840 in het huis in de Kaarsemakerstraat, geboren te Leiden, ruim 66 jaar oud, gehuwd met Dirk van Wijk, dochter van Frans Dee en Catharina Schiering, beide overleden.

Dirk blijft bijna twee jaar weduwnaar, maar dan trouwt hij met de achttien jaar jongere Sara Labie, die 45 jaar oud is. Deze ondernemende vrouw is nooit eerder gehuwd geweest en verdient de kost als winkelierster. Dirk junior is bij het huwelijk van zijn vader als getuige present. Dirk en Sara krijgen geen kinderen meer.

Akte 29, 17-02-1842, met stempel ZH 58 opc.

Dirck van Wijk, 63 jaar, zonder beroep, geboren en gedoopt te Leijden op 27-09-1787, wonende op de Heregracht, weduwnaar van Margaretha Dee, overleden te Leijden op 27-05-1840, zoon van Dirk van Wijk en Jannetje Fassijn, beide overleden ten Eenne en Sara Labie, jongedochter, 45 jaar, winkelierster, geboren en gedoopt te Leijden 23-04-1796, wonende op de Langegracht, dochter van Jacobus Labie en Sara Hanno, beide overleden ter andere Zijde [= de andere partij].

Getuige is onder andere Dirk van Wijk, 31 jaar, wonende op de Haarlemstraat, zoon van den comparant.

De huwelijksbijlagen bestaan uit extracten uit doopregisters.

Diverse adressen en veranderingen in de gezinssamenstelling van zowel de ouders als hun kinderen komen tevoorschijn uit de Leidse bevolkingsregisters vanaf circa 1800. De vroegste aantekeningen laten nog veel te raden en zijn niet bepaald accuraat. Er staan slechts namen van mannen als hoofd van een gezin in en de rest (vrouw, kinderen) wordt met een aantal aangeduid. Ook het geloof is vastgelegd. Later worden de gegevens een stuk uitgebreider aangekend. Hieronder volgt een greep uit de registratie van vader en zoon Dirk en dochter Catharina Margaretha. (Het wel en wee van Jannetje en de familie van haar man volgt nog in een apart boek over het geslacht Poptie.)

Zwarte lade, selectie op vader Dirk van Wijk.

- ca 1800 gebuurte 44a no. 66 (code klopt niet.) Dirk van Weijk, Langestraat.
- 1818 SA1091 wijk 7/231. Dirk van Wijk, Groenesteeg 60, ger.: 4 [op fiche geen extra info].
- 1839 wijk VIII Dirk van Wijk, 61 jaar, protestants, Minnehuis.
- Jaar 1846 wijk 6 fol. 231. Dirk van Wijk, geboren te Leiden, 27-09-1778, Ger. geh.
[extra op fiche: Dirk van Wijk, zonder beroep.
Sara Labie, winkelierster, geref, geh., Leiden 20-04-1796.
Johanna Maria Stouten, naaister, geref., ongehuwd, Leiden 23-01-1824.]
P.S.: Geboorte-aangifte J.M. Stoute: Gerrit Stoute en Anna Sakleu zijn opa en oma en Frans Stoute, boekdrukker, Heeresteeg en Maria v.d. Plas zijn ouders. Getuigen: Gerrit Stoute, 69 jaar, sjouwer, Herensteeg en Hendrik Gubbes, 38 jaar, hoedenmaker, Herensteeg. Geen nauwe verwantschap met mijn familie Stoute; Gubbes zie ook huizenbezit.
- 1854-1861 wijk VI buurt 19 fol. 29 Afd 1. Dirk van Wijk, geb. Leiden, 27-09-1778 Ger. geh.
[extra op fiche: achtereenvolgende bewoners zijn de onderstaande personen.
Dirk van Wijk, zonder beroep en Sara Labie.
De familie Van Benten,
Dirk van Wijk, gemeentebode, T. Kroonraad en 1 kind,
Willem Fredrik Poptie, zie nr. 584,
Familie Smidt.]
- 1860-1870 buurt 19 fol. 52. Dirk van Wijk geboren Leiden 27-4-1778 NH, geh.
[extra op fiche: Ouden Rijn nr. 203, Dirk van Wijk, geb. 1778, overleden 25 april 1867, Sara Labie en Dirk van Wijk, zoon, geb. 1810, afslager, overleden 5 april 1867.]

Bevolking 1829 Wijk VIII nr 860 Minnehuis Kaarsemakerstraat.

Op Kaarsemakerstraat nr 850 wonen de volgende personen:

1. van Wijk, Dirk, 51 jaar, Leiden, Binnenvader Minnehuis, NH.
2. Dee, Margaretha, 56 jaar, Leiden, Binnenmoeder Minnehuis, NH.
3. van Wijk, Dirk, 19 jaar, Leiden, vachtblooter.
4. van Wijk, Catharina Margaretha, 15 jaar, Leiden, naaister.

Plus:

van Wijk, Dirk, 81 jaar, Leiden, zonder, ongehuwd.

Plus een naaister (Jonker) en twee dienstboden.

Zwarte lade, selectie op zoon Dirk van Wijk.

- 1839 wijk VI nr. 320 Dirk van Wijk, 29 jaar, Leiden, prot. Haarlemmerstraat.
[extra op fiche: Dirk van Wijk, Stadsbode, T. Kroonraad en 2 kinderen, waarvan de oudste rond 1832 in Noordwijk-binnen is geboren en een dienstbode uit Noordwijk-binnen.]
- Jaar 1846 wijk 4 fol. 940. Dirk van Wijk geboren Leiden 26 maart 1810, met vrouw en 2 kinderen, stadsbode, Ger. Geh.
- Jaar 1846 wijk 1 fol. 34. Dirk van Wijk, geboren Leiden 26-3-1810, stadsbode, Geref.
[extra op fiche: Dirk van Wijk en T. Kroonraad, 2 kinderen en een inwonende student uit Padang/Sumatra, Kort Rapenburg, verhuizing later naar W4 nr. 868.]
- 1854-1861 wijk VI buurt 19 fol. 29 Afd 1. Dirk van Wijk, geb. Leiden 26-03-1810 NH geh. gemeentebode.

- 1854-1861 wijk IV buurt 10 fol 169. Dirk van Wijk geboren Leiden 26-03-1810 Herv. geh. stadsbode. [extra op fiche: Rapenburg 821, Dirk van Wijk en T. Kroonraad en 2 kinderen, komend van het Rapenburg, vertrek naar de Mare - buurt 15, 753, 1 mei 1854.]
- 1860-1870 buurt 19 fol. 52. Dirk van Wijk, geb. Leiden 26-3-1810 NH geh. afslager.

Zwarte lade, selectie op dochter Catharina Margaretha van Wijk.

- 1839 wijk VII nr 146, C.M. van Wijk, echte J. Verbruggen, 25 jaar, Leiden Prot., Herengracht. [extra op fiche: J. Verbrugge, klerk in de bank van Leening, C.M. van Wijk en 2 kinderen.]
- Jaar 1846 wijk 8 fol. 934 Catharina Margaretha van Wijk, geb. te Leiden 20-6-1814, NH, geh.
- 1854-1861 wijk IV buurt 10 fol. 99. Catharina Margaretha van Wijk., geboren te Leiden 20-6-1814, NH, geh. [extra op fiche: Nieuwsteeg nr. 702, J. Verbrugge en C.M. van Wijk met 7 kinderen, komende van de Heerengracht.]
- 1870-1880 buurt 10 fol. 94. Idem. [extra op fiche: Nieuwsteeg nr. 41, J. Verbrugge, Ambtenaar, C.M. van Wijk en 4 kinderen, vertrokken naar de Langegracht.]
- 1860-1870 buurt 10 fol. 109. [Dezelfde gezinssamenstelling].
- 1870-1880 buurt 12 fol. 109. Idem [extra op fiche: Langebrug nr. 14, J. Verbrugge en C.M. van Wijk, 4 kinderen, komende uit de Nieuwsteeg, vertrokken naar Zoeterwoude op 29-04-1876.]

Via deze aantekeningen zien we de carrière-ontwikkeling van zoon Dirk en van Johannes Verbrugge. Dirk is in 1831 volgens zijn huwelijksakte "fabriekeur", al heb ik enige twijfels over de daar vermelde beroepen van de heren. Waarschijnlijk werkte hij onder de hoede van zijn ooms Willem Frederik en Thomas van Wijk. In 1834 verandert hij drastisch van beroep en houdt hij de lakenindustrie voor gezien. Hij wordt stadsbode/gemeentebode en houdt die betrekking zeker tot mei 1854. In deze periode is hij driemaal huwelijksgetuige bij kinderen van zijn zus Jansje en Johannes Poptie. Rond 1860 is hij vijftig jaar oud en werkt hij als afslager. Dit houdt in dat hij bij openbare veilingen de bedragen noemt van de te veilen stukken/panden. Veilingen van onroerend goed werden in het Herenlogement (nu openbare bibliotheek) bij de Burcht gehouden. De familie Van Wijk heeft daar diverse malen huizen gekocht.

Het is verrassend dat bij Van Wijk en aanverwanten verschillende mensen in dienst van de stad werken of andere banen hebben die een speciale vergunning van de schepenen vereisen. Als eerste van dit selecte groepje zien we hier zoon Dirk, die stadsbode is. Hij komt vermoedelijk via een "kruiwagen" aan deze functie, want Pieter van de Walle, zijn voorganger, was een bekende.

SA 1816-1851 nr 4461a, nr 1447. Smalle diensten (ca 1830-1850).

N.B. Het tractement is bepaald op zes honderd guldens 's jaars.

Dirk van Wijk.

Burgemeester en Wethouders der stad Leiden hebben bij deelen overeenkomstig denzelver resolutie van heden, Dirk van Wijk, benoemd en aangesteld tot ordinaris Stads Bode in plaats van Pieter van der Walle* die overleden is, en dat op zoodanige instructiën, als op deze bediening bereids zijn of nog zullen worden gemaakt. En heeft hij op heden in die hoedanigheid afgelegd den voorgeschrevenen eed.

Leiden den vierentwintigsten maart achttienhonderd vierendertig. Registratiekosten f 9,38.

* Zie generatie 07 Dee en generatie 08 Van Wijk.

Zwager Johannes Verbrugge is in 1837 bij zijn huwelijk kantoorbediende. Twee jaar daarna werkt hij bij de Bank van Lening en tussen 1870-1880 is hij nog steeds ambtenaar.

Bij de stadsbank van lening brachten mensen die contant geld nodig hadden, allerlei goederen als onderpand. Afhankelijk van de waarde daarvan konden ze een bedrag tegen een bijbehorend rentepercentage lenen. Een groot deel werd ingebracht door de arme bevolking, waarbij het ging om kledingstukken, serviesgoed en dergelijke. Maar ook meer welgestelde personen zaten soms krap bij kas en beleenden bijvoorbeeld juwelen. In principe werd hun door zogenaamde inbrengsters de gênante situatie bespaard zelf het bankgebouw te moeten betreden. De altijd vrouwelijke inbrengsters namen de goederen aan, bepaalden al de waarde en brachten ze vervolgens (als zij volgens de regels werkten) naar de bank. Echter, alleen al de hoeveelheid wetten die voor hun bemoeienis opgesteld was, geeft aan dat zij zich daar juist weinig van aantrokken.

In 1829 berekent de bank van lening:

- 16% op een pand ter waarde van 1 tot 70 gulden,

- 14% op een pand ter waarde van 70 tot 200 gulden,
- 9% op een pand ter waarde van meer dan 200 gulden.

Het weekloon in de textielindustrie lag circa 1750 - 1870 op f 7,00 per week en een week huur van een arbeiderswoning bedroeg in 1870 ongeveer f 1,50. Ter bescherming van klanten nam de bank geen gereedschap van ambachtslieden aan en deze onderneming droeg duizenden guldens per jaar af ten bate van armenzorg, maar rekende de hoogste rente in de wijde omtrek. In de tweede helft van de negentiende eeuw kon je daar beter geld lenen dan van de (door de stad ongewenste) particuliere kredietverschaffers die er vaak nogal schimmige praktijken op na hielden.

(Gebaseerd op gegevens uit het boekje "De Leidse Leenbank".)

Johannes Poptie, echtgenoot van Jannetje, blijft zijn hele leven (voor zover hij te traceren is!) in de textielindustrie werkzaam en verricht verschillende bewerkingen, zoals vellen plotten (de wol van een schapehuid afhalen), verven en weven. Hun zoon Johannes Poptie junior duikt straks bij de familie Van Wijk nog eens op als kleermaker en huizenkoper.

Of zoon Dirk van Wijk bij zijn zwager en medewerker van de Bank van Lening (Johannes Verbrugge) heeft moeten aankloppen, is niet direct te achterhalen. Wel is bekend dat zijn vrouw Teunia Kroonraad dermate slecht met geld omgaat, dat Dirk zich in augustus 1844 genoodzaakt voelt publiekelijk aan te kondigen dat hij niet aansprakelijk wenst te zijn voor de handelingen van zijn vrouw. Zonder twijfel zag hij de bui al hangen, want minder dan een maand later prijkt haar naam wederom in de krant, nu in verband met een faillissement wel te verstaan. In 1859 staat dit paar bij het huwelijk van hun dochter beschreven als: "Dirk van Wijk, zonder beroep wonende aan den Ouden Rijn alhier en Teunia Kroonraad, zonder beroep, tijdelijk verblijf houdende te Noordwijk".

CBG Familie-advertenties

- Door den Ondergeteekende wordt aan een ieder bekend gemaakt, dat hij, voor zoo ver men soms zoude kunnen vermenen dat door hem eenige dadelijke of stilzwijgende toestemming aan zijne echtgenoot T. Kroonraad, tot het uitoefenen van eenig bedrijf als Openbare Koopvrouw, zoude zijn gegeven, die toestemming dan intrekt bij deze. Leiden, 31-08-1844, D. van Wijk.
- Bij vonnis van de Arrondissements-Regtbank te Leiden is Teunia Kroonraad, huisvrouw van Dirk van Wijk, winkelierster, wonende te Leiden, verklaard in staat van Faillissement, aanvang genomen hebbende den 24-09-1844. Tot Regter-Commissaris is benoemd Mr. J.M. van der Sande, en tot curator Mr. J.E. Goudsmit, advocaat te Leiden.

Nadere gegevens over dit faillissement zijn niet meer te achterhalen. RA Den Haag Arrondissementsrechtbank 1844: In het inventarisboek van het RA staat namelijk over akten van civiele zaken: "Ook voor deze zaken zullen andere bronnen informatie moeten verschaffen".

Vader Dirk zal de hele situatie vast met lede ogen hebben aangezien. Vanaf 1842 oefent hijzelf geen beroep meer uit. Hij moet dan voldoende inkomsten uit zijn bezit genieten, terwijl zijn tweede vrouw tevens een winkel drijft (zie bevolking 1846).

Dirk koopt het grootste deel van zijn huizen tussen 1825 en 1830 en sluit een enkele maal een lening op zijn onroerend goed af. De volgende negen jaar verandert er weinig, hij is dan eigenaar van circa veertien huizen. Maar vanaf 1841, wanneer hij inmiddels 63 jaar oud is, doet Dirk enkele duurdere panden in de aanbidding. In 1842 hertrouwt hij met Sara Labie. Mogelijk wilde hij met contant geld op zak een nieuwe start maken en/of een groot feest geven. In elk geval sluit hij een lening af, net als eerder in 1830. Om de zoveel jaar verkoopt hij vervolgens één voor één de resterende panden. In elk geval woont hij bij zijn overlijden in 1867 nog wel op de Oude Rijn (bij de Heerengracht) in wijk 6 op nummer 203.

Van een deel ontbreekt de aankoop- of verkoopakte. Met name de kleinkinderen van generatie 07: Willem Frederik en Thomas van Wijk die firmanten van de fabriek Gebroeders van Wijk & Co waren, wilden nog wel eens iets onderhands regelen. Dirk heeft meerdere panden aan hen verkocht. Afgaand op de aan- en verkoopprijzen is Dirk van de hele handel niet veel wijzer gewor-

den. In feite verloor hij naar schatting enkele duizenden guldens. Daar staat tegenover dat hij waarschijnlijk een deel verhuurde en in andere panden zelf een tijd lang woonde. Tussen 1820 en 1867 is hij alleen in 1831 volgens een trouwakte fabrikteur; hij kan één of meer panden voor bedrijfsdoeleinden hebben benut. Vrijwel gelijktijdig met zijn betrekking van binnenvader van het Minnehuis (1826-mei 1841) doet hij alle aankopen. In 1842 is Dirk gestopt met werken en teert hij op zijn slinkende bezit. Tegen de tijd dat hij overlijdt is er vrijwel niets meer van zijn vermogen over. Dirk speculeerde met huizen, zijn broers bezaten aanzienlijk minder onroerend goed.

Notaris H.J. Hofstede, 21-01-1830, nr 172, folio 31, akte 15.

Voor H.J. Hofstede openbaar notaris ... is gecompareerd Dirk van Wijk, Binnenvader van het Minnenhuis alhier wonende in hetzelfde huis.

Dewelke bij deze tegenwoordige acte heeft erkend wel en wettelijk schuldig te zijn aan Mejufvrou Maria de Kuijper weduwe Michiel Klikee, winkelierster, woonende binnen deze stad op de Hooglandsche Kerkgracht wijk 7 numero 979, hetwelk vermits derzelven afwezigheid in haren naam door mij notaris is geaccepteerd de somme van een duizend guldens wegens een geldleening van gelijke somme die hij comparant verklaard te hebben ontvangen. Welke som van een duizend gulden de comparant beloofd en zich verbind terug te geven en te betalen aan voornoemde jufvrouw Maria de Kuijper weduwe Michiel Klikee, ten haren woonhuize of aan den wettigen handen de groffe dezer acte die zijn regt van dezelve ontleent, in goede gangbare goude of zilvere klinkende muntspetien en op geene andere wijze, met uitdrukkelijk beding van die betaling niet te mogen doen in eenige billetten, papieren, geld of andere publieke efecendie in omloop gebracht doen mogen worden uit kracht van wetten en acten van openbaar gezag van welk voorregt de comparant uitdrukkelijk ...deren afstand doet.

Deze betaling zal gedaan worden met jaarlijksche termijnen van twee honderd guldens wel meerder maar niet minder heden over een jaar de eerste termijn en voorts jaarlijks op den een en twintigsten januarij een termijn, tot de gehele voldoening toe. [Rente 5%.]

Tot zekerheid en tot een waarborg voor de betaling van gemelde somme van een duizend guldens en def intereffen daar van afkomende op zoodanige wijze als hier voren is overeengekomen, heeft de comparant bij dezen verbonden en in het bijzonder gehypothekeerd twee huizen en erven staande en gelegen binnen deze stad één aan de noordzijde van den Ouden Rhijn omtrent de Heerengracht, onder het Bon Marendorp Rhijnzijde numero 267 wijk 6 numero 203 aan den comparant getransporteerd bij acte den tweeden maart achttien honderd zes en twintig voor den notaris Abraham Zuurdeeg en getuigen ... en één aan de westzijde van de Heerengracht tegenover het Kerkplein onder het Bon Noordrijnevest numero 110 wijk 7 numero 146 waarvan de comparant den eigendom heeft bekomen bij acte den zevenentwintigsten juni achttienhonderd zes en twintig voor den notaris Jacobus Valk ...

Dirk van Wijk moet beloven de huizen tegen brand te verzekeren bij een maatschappij.

Aldus gedaan etc. op 21-01-1830, getekend D^K van Wijk.

Notaris H.J. Hofstede, 23-01-1834, nr 175, folio 17.

Volgens deze akte wordt de bovenstaande lening doorgehaald, nadat het hele bedrag is voldaan.

Nots P. Muller, 02-02-1842, nr 237, akte 30, folio 46.

Voor Pieter Muller openbaar notaris te Leiden is gecompareerd de heer Dirk van Wijk, particulier wonende te Leiden op de Heerengracht. Dewelke verklaarde deugdelijk schuldig te zijn aan den Heer Jacob de Pecker, boekhouder wonende te Leiden ... eene som van acht honderd guldens spruitende uit hoofde van zoo veele geleende gelden, tot zijn volkomen genoegen in contanten ontvangen.

[Dirk zal per kwartaal f 25,-- terugbetalen, tegen een rente van 5%. Als onderpand wijst Dirk zijn huis en erf aan de oostzijde van de Heerengracht wijk 8 numero 784 en 784 rood aan. Hij heeft dit huis bij scheiding via de boedel van zijn overleden vrouw Margaretha Dee verkregen.

Getekend: D^K van Wijk.]

Gedurende periode:	Huizenbezit Dirk, adres:	Aankoop	Verkoop
1825 - 1842	Levendaal wijk 3 nr. 194	200	200
1826 - 1827	Nieuwe Rijn wijk 7 nr. 101zw. 1/2	1000	1250

Gedurende periode:	Huizenbezit Dirk, adres:	Aankoop	Verkoop
1826 - 1841	Heeregracht wijk 7 nr. 146	800	1000
1826 - 1850	Vestestraat wijk 7 nr. 236, 237	200	400
1826 - 1867?	Oude Rijn wijk 6 nr. 203	700	
1827 - 1830	Middelstegracht wijk 7 nr. 684	330	340
1827 - 1842	Heeregracht wijk 7 nr. 106, 107, a ½, v 94/112	2200	1258
1827 - 1856	Levendaal wijk 3 nr. 254, 255	950	300
1828 - 1829	Oude Heeregracht wijk 8 nr. 79	600	600
1828 - 1852	Oranjegracht wijk 8 nr. 589	425	250
1829 - ...	Rijnstraat wijk 3 nr. 219	200	
1830 - 1856	Levendaal wijk 3 aankoop nr. 255	500	
1835 - 1856	Nieuwe Rijn wijk 8 nr. 840, 840 rood	375	600
1839 - ...	Binnenvestgracht wijk 3 nr. 56	275	
1839 - ...	Levendaal wijk 3 nr. 226	375	
1840 - 1845	Heeregracht wijk 8 nr. 784 en 784 rood	1700	1200
	(Verkoop Waardgracht 471abc met NR840)	...	

Van de volwassen geworden kinderen overlijdt de oudste dochter Jannetje het eerst op het adres van haar ouders: de Oude Rijn. In 1867 sterven kort na elkaar Dirk junior op 5 april en Dirk senior op 25 april in hetzelfde huis. Uiteindelijk sterft de jongste dochter als laatste persoon uit dit gezin.

Akte nr 839 Jannetje van Wijk.

Op 06-09-1859 verklaren J. van der Horst, bekende, 36 jaar, aanspreker en Jan Hendrik Carlier, bekende van de overledene, 40 jaar, aanspreker, Hooglandsekerkgracht, dat op 05-09-1859 op de Oude Rijn is overleden Jannetje van Wijk, geboren te Leiden, 61 jaar oud, geen beroep, gehuwd met Johannes Poptie, dochter van Dirk van Wijk, zonder beroep, wonende alhier op de Oude Rijn en van Grietje Dé, overleden.

Akte 303 Dirk van Wijk (zoon).

Op 06-04-1867 verklaren Diederik George Oltz, bekende, 70 jaar, aanspreker, wonende aan de Vliet en Johannes Cornelis Smazen, bekende, 40 jaar, aanspreker, wonende op de Bloemmarkt, dat op 05-04-1867 is overleden op de Ouden Rijn, Dirk van Wijk, geboren te Leiden, 57 jaar, afslager, gehuwd met Teunia Kroon, zoon van Dirk van Wijk, zonder beroep, op de Ouden Rijn en van Margaretha Dee, echtelieden.

Akte 349 Dirk van Wijk (vader).

Johannes Cornelis Smazen en Bernardus van Dorsten, bekende, 50 jaar, aanspreker, Kloksteeg, verklaren dat op 25-04-1867 op de Ouden Rijn is overleden Dirk van Wijk, geboren te Leiden, 88 jaar, geen beroep, gehuwd met Sara Labie, weduwnaar van Margaretha Dee, zoon van Dirk van Wijk en Jannetje Fassijn, beide overleden.

Akte 1062 Catharina Margaretha.

Op 15-12-1885 verklaren J.W. Schwenk en Pieter Goedeljee, beide bekenden van de overledene, dat op 13-12-1885 is overleden [marge: Elisabeth Gasthuys 14] Catharina Margaretha van Wijk, 71 jaren, zonder beroep, geboren te Leiden in 1814, weduwe van Johannes Verbrugge, dochter van Dirk van Wijk en Margaretha Dee, beide overleden.

In verband met het overlijden van Dirk junior roept notaris Albertus van Leeuwen een ieder die iets te vorderen heeft van, of verschuldigd is aan Dirk zich op zijn kantoor te melden. Op 29 mei 1867 tekent deze notaris de staat van baten en lasten op, mede volgens opgave van Sara Labie, intussen weduwe geworden van Dirk senior. Dirk junior woonde voor zijn overlijden bij zijn vader en stiefmoeder in. Hij had nog geld tegoed wegens veilingwerkzaamheden, maar bij de Bank van Lening kwam hij tegelijkertijd in de registers voor als iemand die daar voor f 59,41 goederen had beleend.

Verder was hij f 40.00 verschuldigd aan zijn neef Johannes Poptie junior voor kleermakerswerk en stond hij bij zijn ouders in het krijt. Op 1 augustus 1867 wordt de verdeling van zijn nalatenschap afgewikkeld.

Familie-advertenties in het CBG.

- Allen die iets te vorderen hebben of verschuldigd zijn aan den boedel van Dirk van Wijk (Jr., ed.) in leven afslager, gewoond hebbende te Leijden en aldaar op 05-04-1867 overleden, worden verzocht daarvan vóór 15-06-1867 opgave of betaling te doen ten kantore van den notaris A. van Leeuwen, te Leijden.
- De onbekende Schuldeischers in de onder het vooregt van boedelbeschrijving aanvaarde nalatenschap van D. van Wijk, afslager, worden bij deze opgeroepen om op 01-08-1867 om 12.00 uur te verschijnen ten kantore van den notaris Albertus van Leeuwen te Leiden (in verband met Rekening en Verantwoording). Er zal tot uitbetaling worden overgegaan. De rekening ligt ter visie op het kantoor van de notaris. (Jr., ed.)

Notaris Muller zie akten 265 en 267, 30-10-1841 in verband met veiling en verkoop panden. Getekend: "Aldus gedaan, geveild en verkocht ten dage en plaatse voorschreve in tegenwoordigheid van Dirk van Wijk en Izaak Veeffkind stadsboden beide wonende te Leiden." Onze Dirk komt op zeer veel akten als mede-ondertekenaar voor.

Zoon Dirk van Wijk heeft een testament nagelaten.

Notaris A. van Leeuwen, akte 47.

Voor mij Albertus van Leeuwen notaris ... en in tegenwoordigheid der nagenoemde mij bekende getuigen is gecompareerd: Dirk van Wijk, afslager, wonende te Leijden en aan mij notaris bekend. Welke voornemens zijnde zijn testament te maken, aan mij notaris vroeger buiten de tegenwoordigheid der getuigen, zijnen uitersten wil zakelijk heeft opgegeven, hebbende ik dien ingevolge die opgave opgesteld en doen schrijven als volgt: Eerst verklaarde de Comparant te herroepen alle vroeger door hem gemaakte uiterste wilsbeschikkingen. Voorts verklaarde de comparant te benoemen tot eenige algemeene erfgenamen zijne kinderen en bij vooroverlijden van een of van beide hunne wettige afkomelingen bij plaatsvervulling staaks gewijze. Wijders verklaarde de Comparant te begeeren dat de goederen tot zijn nalatenschap behorende publiek worden verkocht. Eindelijk verklaarde de comparant te benoemen tot executeurs van zijn testament de Heeren Anthonie van Raal van Konijnenburg, logementhouder, wonende tot Noordwijk en Johannes Verbrugge Jacobszoon, onderkasfier in de Bank van Leening, wonende te Leijden, met het regt van bezitneming zijnder nalatenschap en zoodanige verdere magt als aan Executeurs volgens de wet toekomt.

[De tekst is voorgelezen aan en goedgekeurd door Dirk van Wijk "... ten kantore van mij notaris op de Breedestraat wijk 4 nummer 245" in tegenwoordigheid van getuigen. Datum 02-03-1865, getekend DvanWijk.]

Ook Sara Labie verschijnt op tien juli 1867 voor dezelfde notaris om haar testament op te laten stellen. Ze is dan net 2 ½ maand weduwe, maar benoemd geen enkele Van Wijk tot erfgenaam. (Akte 185.)

Adresboekje Leiden (circa 1860)

D van Wijk Sr, Oudenrijn wijk 6 nr 203.

D van Wijk Jr, Oudenrijn wijk 6 nr 203, afslager.

Van Dale: afslager: iem. die bij een openbare veiling de bedragen noemt.

Akte nummer 151, notaris Albertus van Leeuwen.

Heden den 29sten mei 1867 des voormiddags te elf uren ten verzoeken en in tegenwoordigheid van den Heer Johannes Verbrugge Jacobuszoon, onder kasfier in de stadsbank van Leening te Leiden en aldaar woonachtig in hoedanigheid van executeur der uiterste wilsbeschikking van den Heer Dirk van Wijk, in leven afslager, gewoond hebbende te Leiden, den tweeden maart 1865 voor den ondergeteekenden notaris in bijzijn van getuigen verleden ...

Aanwezig zijn: "Margaretha Maria Teunia van Wijk, inbrengster in stadsbank van Leening te Leiden ... en Wilhelmina Hendrica Catharina van Wijk ... de eenige kinderen van wijlen den Heer Dirk van Wijk ..."

Dirk is "overleden te Leiden aan den Ouden Rijn wijk 6 nr 203, overgegaan tot de beschrijving van al te baten en lasten tot zijnen boedel en nalatenschap behoorende en zulks op aangifte en aanwijzing van Sara Labie, zonder beroep, weduwe van Dirk van Wijk Senior, wonende te Leiden, ten deze mede comparerende, die daarvan na het overlijden van voornoemde Dirk van Wijk in het bezit is geweest en die beloofde alles getrouwelijk te zullen opgeven ..."

"Vooraf zij geweten dat de erflater met mejuffrouw Teunia Kroonraad voornoemd ... in gemeenschap van goederen gehuwd is geweest, van welke gemeenschap door haar is afstand gedaan, blijkens acte daarvan uitgebracht ter Greffie van de Arrondissements Regtbank te Leiden in dato den 22 mei 1867, behoorlijk geregistreerd. [Alle personen tekenen.]

Dit gedaan zijnde is men overgegaan tot de inventarisatie op de volgende wijze:

Op den zolder		
Vijf jasfen, twee rokken, vier broeken, twee hoeden, en twee dozen		
[elke regel: omschrijving gevolgd door het voluit geschreven bedrag, en:]	f	48.00
Drie wandelstokken, elf overhemden, vijff flanellen hemden, tien zakdoeken, vier witte daffen, handschoenen en stropdafen	f	5.00
Zeven onderbroeken, negen hemden en vijf hemdrokken	f	5.00
Tien half hemden, kraagjes, vier portefeuilles, twee sigarenkokers en een pijp	f	1.75
Een boekenhanger, dertien boeken, een buste en een voet	f	5.00
In de zijkamer		
Een pendule en twee schilderijen	f	3.00
In het voorhuis		
Vier schilderijen	f	2.00
In de binnenkamer		
Een bijbel	f	3.00
Vijf vesten	f	5.00
Ongemunt goud en zilverwerk		
Een gouden horlogie met dito ketting bij gis waardig	f	41.00
Twee dito ringen bij gis waardig	f	4.00
Te zamen	f	157.75
Contante penningen		
De contante penningen bestaan in het geen ontvangen is uit twee begrafenisfondsen, waarvan de overledene lid was, na aftrek der betaalde fooyen, en zegelgelden	f	167.58
Van Visser voor de afrekening wegens veilloonen	f	67.75
Van den Heer Sijthoff	f	2.50
Van den Heer Drabbe	f	2.50
Te zamen	f	240.33
De boedel heeft nog te vorderen voor veilloon	f	25.00
Schulden		
De Bank van Leening voor beleende goederen	f	59.41
Sara Labie, weduwe van Dirk van Wijk, voor drie maanden kostgeld, geleend geld en verschotten	f	153.53
Dezelfde voor acht weken kamerhuur tegen eene gulden vijf en twintig cents per week	f	10.00
H. Meijer voor scheerloon	f	1.50
P.W. Nollie voor geleend geld	f	3.25
J. Poptie voor gedaan kleermakerswerk [zoon generatie 05]	f	40.00
D. Honig voor gedane visites	f	22.80
Baaten	f	7.30
De verdere schulden en lasten des boedels kunnen vooralsnog niet specifiek worden opgegeven, dit voor		Memorie
Begraveniskosten		
De begraveniskosten van den overledene bedragen	f	82.75

Met de voorschreeve inventarisatie voort gegaan zijnde tot des namiddags te één uren en niets meer gevonden zijnde om daarbij op te nemen is die gesloten en heeft Sara Labie weduwe van Dirk van Wijk voornoemd daarop in handen van mij nots. in bijzijn der genoemde getuigen den eed afgelegd van alles te hebben opgegeven ..." Ondertekend en geregistreerd. (Geen nagekomen opsomming van de resterende lasten meer gezien.)

Generatie 07 Van Wijk

<i>Gegevens</i>	<i>Man</i>	<i>Vrouw</i>
Naam:	Dirk van Wijk	Johanna Fassijn
Geboren:	31-01-1748 te Leiden	28-08-1754 te Leiden
Overleden:	15-09-1831 te Leiden	30-03-1824 te Leiden
Geloof:	NH	NH
Adressen:	Middelstegracht (1774), Jan Vossensteeg (1798), Herengracht (1806, 1807), Haarlemstraat (1815, 1820, 1822), Bakkersteeg wijk 6 (1824), Middelstegracht (1825, 1828), Kaarsemakerstraat wijk 8 (1831)	Middelstegracht (1774), Groenesteeg (1794), Jan Vossensteeg (1800), Heeregracht (1800, 1809), Ceciliagasthuis (1822), Bakkersteeg (1824)
Beroepen:	Dekenwever (1774), fabriekeur (1815, 1820, 1822, 1824), zonder beroep (1825, 1828).	Uitdraagster (1815), geen beroep (1820)
Vader:	Jan van Wijk	Job Fassijn
Moeder:	Maria van Toorenvliet	Abigael Jonkhans
Huwelijk:	18-02-1774 te Leiden	

Kinderen

1. Maria doop 17-11-1774 te Leiden, overl. na okt. 1835 buiten Leiden?
2. Cornelis doop 12-06-1776 te Leiden, overl. 10/17-08-1776 te Leiden
3. Dirk doop 02-07-1777 te Leiden, overl. 11/18-10-1777 te Leiden
4. Dirck doop 27-09-1778 te Leiden, overl. 25-04-1867 te Leiden
5. Jannetje doop 27-08-1780 te Leiden, overl. 21-08-1875 te Leiden
6. Cornelia doop 21-02-1782 te Leiden, overl. na 1848
7. Thomas doop 22-02-1784 te Leiden, overl. 27-07-1849 te Leiden
8. Jacob doop 14-06-1786 te Leiden, overl. 25-06-1868 te Leiden
9. Willem Fredrik doop 04-01-1789 te Leiden, overl. 17-05-1879 te Leiden
10. Jan doop 16-12-1790 te Leiden, overl. 18/25-12-1790 te Leiden
11. Johanna doop 05-01-1792 te Leiden, overl. 04/11-02-1792 te Leiden
12. Jan doop 20-06-1793 te Leiden, overl. voor 1800
13. Daniel doop 08-10-1795 te Leiden, overl. 25-02-1863 te Leiden
14. Pieternel doop 05-09-1798 te Leiden, overl. na 1843

Met het gezin waarin Dirk van Wijk, gehuwd met Grietje Dee, opgroeit, komen we terecht bij het meest spraakmakende stel verwanten in de hele reeks. Niet dat de “voorraad bijzondere personen” nu direct is uitgeput, want daarvan zullen er nog wel enkele de revue passeren. Maar een zoon uit dit gezin heeft de oprichters van de dekenfabrieken Gebr. Van Wijk en Co. voortgebracht en daarmee twee belangrijke werkgevers uit het Leiden van de negentiende eeuw. Dirk's ouders zijn Dirk van Wijk senior en Johanna Fassijn. Hij is een bruidegom van zesentwintig jaar, zij is een bruid van pas negentien. Binnen een jaar na de huwelijksvoltrekking komt hun eerste kind ter wereld.

KO 18-02-1774, VV55.

Dirk van Wijk, dekenwever, jongeman van Leijden, woonende op de Middelstegracht, vergezelschap met Jan van Wijk, zijn vader op de Kalvermarkt of Waartstraat, huwt met Jannetje Fassijn, jongedochter van Leijden, woonende als voren, vergezelschap met Job Fassijn, haar vader, wonende als vooren.

Pieterskerk, 18-02-1774. (Alhier getrouwd d.d. 06-03-1774.)

Dirk zat niet bepaald stil. Ook zijn ondernemingslust komt in 1795 tevoorschijn.

Het volgende citaat komt uit: Jubileumboekje *Van Schaap tot deken*, uitgave Textielfabrieken Gebrs van Wijk & Co NV te Leiden^{E)}, pag. 15-17.

Het register der "Kerkelijke Huwelijkse Proclamatien" vermeldt, dat de 24ste Februari 1774 aangetekend is: "Dirk van Wijk, dekenwever, Jongman van Leijden, woonende op de Middelste gragt, vergeselschap met Jan van Wijk, zijn vader, wonende op de Kalvermarkt of Waartstraat. In Oct. 1795 geeft het "Looij-boek" van de Baay halle te Leiden een aantekening waarin vermeld wordt dat Dirk van Wijk, dekenwever te Leiden, zijn stukken ter keuring had aangeboden. Met deze aanbieding werd Dirk van Wijk als "fabriqueur" erkend, hetgeen wil zeggen dat hij dus fabrikant was geworden. Met dit feit heeft Dirk van Wijk de grondslag gelegd voor de ontwikkeling van een modern Textielbedrijf, dat in 150 jaren, een wereldfaam heeft veroverd en thans bekend staat onder de naam Leidsche Textielfabrieken van Gebr. van Wijk N.V.

In eerste instantie zal het bedrijf van Dirk nog tamelijk klein en amper winstgevend geweest zijn.

NH-doopboeken (klapper 665)

- 17-11-1774 Maria, HK, getuigen Jan van Wijk en Maria Torenvliet.
- 12-06-1776 Cornelis, PK, (ma: J. Fesijn), getuigen Salomon Brugman en Geertruij van Wijk.
- 02-07-1777 Dirk, PK, getuigen Dirck van Wijk en Grietje van Wijk.
- 27-09-1778 Dirk, PK, getuigen Dirk van Wijk en Maria Fassijn.
- 27-08-1780 Jannetje, getuigen Dirk van Wijk en Jannetje Fassijn.
- 21-02-1782 Cornelia, HK, geen getuigen.
- 22-02-1784 Thomas, PK, getuigen Thomas van Wijk en Catharina van der Wallen
- 14-06-1786 Jacob, PK, getuigen Dirk van Wijk en Maria Fassijn.
- 04-01-1789! Willem Fredrik*, HK, geen getuigen. [gezien op fiche]
- 16-12-1790 Jan, HK, geen getuigen.
- 05-01-1792 Johanna, HK, (van Weijk), geen getuigen.
- 20-06-1793 Jan, HK, geen getuigen.
- 08-10-1795 Daniel, HK, geen getuigen.
- 05-09-1798 Pieternel, PK, getuigen Johannes Fassijn en Pieternel de Keunin.

* In 1789 liet Willem Frederik, erfprins van Oranje, de latere koning Willem I, zich inschrijven aan de Leidse Universiteit. (Uit Leidse bron geleverd, pagina 325.) Onze Willem Frederik en veel andere rond die tijd geboren jongens zijn blijkbaar naar hem vernoemd.

Uiteindelijk brengen ze een hele kinderschare voort. Van de veertien sterven er vier binnen enkele maanden na hun geboorte en één van de laatstgeborenen moet voor zijn zevenden verjaardag overleden zijn. Het was vroeger helaas tamelijk normaal dat een paar meerdere kleintjes verloor voordat die de kleuterleeftijd waren gepasseerd. In de eerste levensjaren waren de kinderen extra vatbaar voor ziektes die veroorzaakt werden door een gebrek aan hygiëne en slechte leefomstandigheden. Zeker baby's die geen borstvoeding van hun moeder kregen, misten antistoffen tegen aandoeningen en kregen kunstvoeding vol bacteriën naar binnen. Zelfs kinderen in rijke gezinnen ontkwamen daar niet aan. Verder leefden vooral arme gezinnen in bedompte, vochtige, sombere en slecht geventileerde huizen. Afgezien daarvan hadden de meeste mensen in geval van een economische malaise sowieso niet genoeg of geen gevarieerd voedsel. Ten slotte dunden regelmatig terugkerende epidemieën de bevolking af en toe ook flink uit.

Telkens wanneer een baby jong overlijdt, is Johanna binnen enkele maanden weer zwanger. Ze voedde haar kinderen waarschijnlijk zelf en hield mede daardoor een behoorlijk aantal in leven. Zij moet een sterke vrouw zijn geweest.

Begraafboek op naam Van Wijk

Dodgeboren kind van Dirk, PB	18-25 dec. 1790
Dirk van Wijk, kind van Dirk, PB	11-18 oct. 1777
Jan van Wijk, kind van Dirk, PB	01-08 jan 1791
Cornelis van Wijk, kind van Dirk, PB	10-17 aug. 1776
Johanna, kind van Dirk, PB	04/11-02-1792

Opmerkelijk is dat Johanna's ouders Job en Abigaël helemaal niet worden vernoemd. Andersom zien we Dirk en Johanna niet bij kinderen van haar familie. Wel zijn een zus en broer enkele

malen doopgetuige bij haar kinderen. Het lijkt erop dat papa Dirk zelf in 1777, 1778, 1780 en in 1786 als getuige optreedt. En wel zes maal verschijnen zelfs helemaal geen getuigen. Je kunt je afvragen waarom er niemand behalve de ouders meekwam.

Tussen 1774 en 1800 verhuist het paar van de Middelstegracht via de Jan Vossensteeg naar de Heerengracht. Een greep uit diverse notities uit de bevolkingsregisters geeft een idee van hun omzwervingen.

Zwarte lade, selectie op vader *Dirk van Wijk*.

- ca 1762 SA1750 nr 35b. Dirk van Weijk en vrouw en 5 kinderen [inkomst 1-5-1786, vertrek 30-4-1787].
- ca 1762 SA1773 nr 9 [huurder]. Dirk van Wijck en vrouw en 7 kinderen.
- ca 1762 SA1766 nr 38. Dirk van Wijk en vrouw en 4 kinderen [huis in de buurt N233, Dirk is huurder per 24-1-1783].
- ca 1762 SA1765 nr 5. Dirk van Weijk en vrouw en 7 kinderen.
- ca 1762 SA1757 nr 30, 32. Dirk van Wijk en vrouw en 2 kinderen, Middelstegracht.
- ca 1762 SA1757 nr 48. Dirk van Wijk en vrouw, Middelstegracht.
- ca 1762 SA1758 nr 4. Dirk van Wijk en vrouw en 6 kinderen.
- ca 1762 SA1786 nr. 26, 32. Dirk van Wijk en vrouw en 4 kinderen.
- ca 1800 gebuurte 64 no. 9. Dirk van Wijk en vrouw, Jan Vossensteeg.
[extra op fiche: Eigenaar J. Gordijn. Stemgerechtigde bewooner: Dirk van Wijk, 1 man, 1 vrouw, kinderen: Dirk v W., Jannetje, Cornelia, Thomas, Jacob, Willem, Daniël, inkomst mei 1794, verh. mei 1799. Direct daaronder: Steven Dee (zoon van generatie 07 Dee).]
- ca 1800 gebuurte 46 no 16, 17. Dirk van Wijk, vrouw en 7 kinderen, Heerengracht.
[extra op fiche nr. 16: Here Gragt, huurder Dirk van Wijk, inkomst 14 mei 1799, verhuizing 1 Mei 1801.] [extra op fiche nr. 17: Eigenaar: Hollebeek/W. Vrolijk & Koppeschaar, huurder Dirk van Wijk, inkomst 1 mei 1801.]
- 1818 SA1091 wijk 8/713. Dirk van Wijk Groenesteeg 88, ger: 8. [gen 07 of geen verband]
[extra op fiche: 1 man < 18 jaar, 2 mannen 18-50 jr, 5 vrouwen, 1 geh., 1 wed., totaal 8 geref.]

In 1805 heeft Dirk een paspoort nodig en is hij klaarblijkelijk toch nog onvermogen. Maar zijn aangezicht is mooi schriftelijk vereeuwigd. Er zijn namelijk aantekeningen uit een register van verstrekte paspoorten bewaard gebleven. Ook al kunnen die betrekking hebben op andere mannen met familienaam Van Wijk; de spaarzame aanknopingspunten sluiten naadloos aan op de bekende feiten. Het is heel aannemelijk dat vader Dirk en de twee zonen Dirk en Jacob, om wie het hier gaat, voor handelsdoeleinden op pad gingen. Dit alles speelt zich af rond de Franse overheersing. Een andere mogelijkheid is evenwel dat zij als weerbare mannen in dienst moesten.

SA 1373.

Paspoort aan Dirk van Wijk, geboren & wonende alhier, oud 57 jaren, lang vijf voet x 4 duim, dragende een paruk, blauwe oogen, naar Zeeland, vertrekt den 15 julij 1805. In dato 13 July 1805.

SA II 1256, Paspoort (als onvermogen) nr. 120.

Idam a: Dirk van Wijk, Tisferand, age de 33 ans, taille 1 m 69 c ne et demt. a Leide, cheveux chataur, front rond, sourcels chatains, yeux bleus, nez epaté, bouche grande, barbe brune, menton rond, visage rond, teint frais, marque de la petite verole, pour aller a Amsterdam en pasfant par Haarlem en date du 14 mai 1812. Segné / Derk van Wijk - Heldewier.

Nummer 120 vertaling.

[Paspoort verstrekt aan] Dirk van Wijk, wever, leeftijd 33 jaar, lengte 1 meter 69 cm, geboren en wonende te Leiden, hoofdhaar kastanjebruin, voorhoofd rond, wenkbrauwen kastanjebruin, ogen blauw, neus stomp, mond groot, baard bruin, kind rond, gezicht rond, gelaatskleur fris, pokdalig, om naar Amsterdam te gaan en Haarlem te passeren op datum 14 mei 1812, getekend ...

SA II 1256, Paspoort (als onvermogen) nr. 125.

Idam a: Jacob van Wijk, tondeur de drap, age de 26 ans, taille 1 m 70 c, ne et demt. a Leide, cheveu chatians, yeux bleus, nes petit, bouche moyenne, barbe brune, menton rond, visage plein, teint frais, pour aller a Amsterdam en pasfant par Haarlem, en date du 15 mai 1812 / Signe/ Jacob van Wijk - heldewier.

Nummer 125 vertaling.

[Paspoort verstrekt aan] Jacob van Wijk, [droog-]scheerder, leeftijd 26 jaar, lengte 1 meter 70 cm, geboren en wonende te Leiden, haar kastanjebruin, ogen blauw, mond gemiddeld, baard bruin, kin rond, gezicht vol (dik?), gelaatskleur fris, om naar Amsterdam te gaan en Haarlem te passeren op datum 14 mei 1812, getekend ...

Al met al kun je je een aardige voorstelling van pa en de gebroeders Van Wijk maken. Als vader Dirk inderdaad een paspoort nodig had om in dienst te gaan, kan het volgende op hem, maar eigenlijk op elke Dirk van Wijk in de Bataafse republiek slaan.

RA-Den Haag, militairen in de Franse tijd.

228-227 Lijst aangenomen manschappen zedert den 15 augustus 1806.

1^e Regiment Ligte Infanterie, 1^e Batt. te Breda.

Battaillon & Compagnie: 1 Battaillon, 4 compagnie

Charge: Jager

Nummer: 12 Dirk van Wijk

Aangenomen: 17 augustus 1806.

Hoe het ook zij, in 1808 is hij weer thuis. Voor zijn werk betaalt Dirk gedurende meerdere jaren patentbelasting aan de stad Leiden. De gegevens zijn beknopt, maar er blijkt wel uit dat Dirk in de periode 1808-1814 een eigen bedrijf had dat vooral in 1812-1813 vrij groot was. Mogelijk werkte hij als eigenaar samen met een paar zonen. Hij verschijnt ook als fabrikant in notariële akten in verband met een wisselbrief en aankopen.

Patentregisters

Nummer 7, 132 Patentplichtige Dirk van Wijk, Groenesteeg, Dekendrapier of -fabrikant.

Jaar	volgnr.	klasse	opmerking
1808a	W	4	kan niet schrijven
1809a	id	id	id
1810c	id	id	id
1811,3	id	id	id
1812		100	
1813		100	
1814		7	(wijk 7 nr. 231)

SA II, 5018, Patentregister 1813.

Section 7 Numeros des maisons d'habitation, magasin etc.: 132, Nomes et prenom des patentables: Dirk van Wijk, Etat, commerce, industrie au profesion la plus imposable: fabricant de couvertures de laines [fabrikant van wollen dekens], montant de loijers d'habitation, magasin etc.: -, total de chaque contribuable [totaal van elke belastingplichtige]: 100, classe: 4.

Notaris P. Benezet, 28-11-1811, nr 37, folio 1087.

No 190 Wissel Protest beneden f 500,--, opgesz. 28 Nov. 1811.

Wisselbrief Leijden den 27 ste april 1811.

Zeven maanden na dato dezès neemen aan te betalen aan de heeren Gebroeders Joel te Zwolle ofte ordre de somme van twee honderd veertig guldens en negentien stuivers in voldoening van gekochte en ontvangen wolfe. (geteekend) D van Wijk.

(Geendoffeert in dorso) Voor ons aan de heeren Markus Barend of ordere (geteekend) Gebroeders Joel.

Voor mij aan de ordre van de heer Jacob Markus de waarde van dezelve (geteekend) Marcus Barend.

Voor mij aan d'ordre van de heren N. Nofse & Zoonen waarde van dezelve (geteekend) Jacob Markus.

Voor ons aan d'ordre de heeren Le Normant & Van Ouwenaller (geteekend) Nicolaas Nofse & zoonen.

Voor ons aan de Heeren P.V. Lelijveld wzn (of ordre waarde en reekening Amst 27 nov. 1811 geteekend) Le Normant en V Ouwenaller.

Protest

Op den Agt en twintigste november des jaars Agttien honderd en elf heb ik Pierre Benezet ... mij uit naam en van wegen de Heeren Jan van Heukelom en Jan van Heukelom junior, wonende op de Oude Vest binnen deze stad opereerende op de firma van E. van Lelijveld Wds. Comp. de laken fabriek en zijnde als zodanig bij de Maire deze stad Leiden gepatenteerd, volgens acte van Patent in dato den Eerste januarij achttien honderd en elf, vervoegt aan Willem Frederik van Wijk en vermits dezelve zeide dat zijn vader D. van Wijk niet in de stad was, dezelve tot de betaling der wisselbrief waarvan copie hiervoren staat geïnterpelleert waarop de voornoemde Willem Frederik van Wijk mij notaris tot antwoord heeft gegeven: Mijn vader is niet in de stad doch ik heb geen ordre om te betalen, welk antwoord voor weigering van betaling aangenomen en copie daarvan door mij agtergelaten zijnde zoo heb ik notaris geprotesteerd van nonbetaling der voorschreeve wisselbrief, mitsgaders van wissel, herwissel kosten, schade en intreffen en voorts van alles waarvan ten dezen eenigsints kan worden geprotesteerd om al het zelve te verhalen volgens recht en stijle van wissel.

Aldus gedaan en comptoire van mij notaris en in prefentie van – 2 – getuigen.

Notaris J.B. van Gent, 30-01-1812, nr. 139, folio 80v.

Grote verkoop van diverse goederen via een openbare veiling, o.a.:

D. van Wijk een Latafel, vijf fr. vijf en twintig cent.

Idem op fol. 85v. D. van Wijk un cabinet, cinq fr vingt cinq cents.

(In deze akte komen ook Joh. van Wijk en de weduwe Stouten voor.)

Notaris J.B. van Gent, 08-01-1813, nr 140, folio 9.

N 4 Acte van Verkoop en Koop in dato Den 8^e Januarij 1813.

Voor Jan Burghart van Gent ... zijn gecompareerd Dirk van Wijk, Fabriekur wonende binnen deze stad op de Heerengracht als verkoper ter eenre en Mozes Hartog van der Water, koopman, wonende binnen deze stad in de Ketelboetersteeg als kooper ter andere zijde.

Ende verklaarde den comparant ter eenre in vrijen eigendom overtedragen aan en ten behoeve van den comparant ter andere zijde. Een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad aan de westzijde van de Heerengracht belend aan de eene zijde Hiacentus en Willem de Ridder, en aan de andere zijde Jan Willemsz. van Staten in t Bon Noord Rijnvest N 125 wijk 7 N 132.

Verklaarende den comparant ter eenre den eigendom van het voorschreeve huis bekomen te hebben bij acte van transport op den zestienden januarij achttien honderd negen ten overstaan van heeren schepenen dezer stad gepasfeert welke acte aan den comparant ter andere zijde is ter hand gesteld.

(Vrij van leningen; vermeling verkoopvoorwaarden; de verkoopprijs bedraagt "vier honderd en twintich Francs of Twee honderd Guldens Hollands, welke gelden den comparant ter eenre verklaarde te hebben ontvangen." Transportakte is zowel in het Nederlands als in het Frans opgesteld. Heel mooi stempel, handtekening D van Vijk.) [Dirk senior had net leren schrijven.]

Nog voor het jongste meisje in dit gezin geboren wordt, zijn haar oudste zus Maria en Dirk II al de deur uit. Maria gaat tien dagen voor haar twintigste verjaardag in ondertrouw. Ook Dirk is pas negentien en zijn jongere zus Jannetje twintig wanneer zij trouwen. De rest huwt op latere leeftijd.

Cornelia trouwt in juli 1809 met Gerrit Verra. Het ziet ernaar uit dat die twee al veel langer contact hebben gehad. Eerst laat een Cornelia van Wijk haar onechte zoon Dirk in september 1804 dopen. Oom Daniel en tante Maria slaan de gebeurtenis gade. Ruim twee jaar daarna komt Cornelia met nog een onechte zoon, genaamd Gerrit, op de proppen. Die wordt pas gedoopt wanneer zijn vermeende vader (Gerrit Verra) op het punt staat de moeder een huwelijksaanzoek te doen. Of misschien was het juist andersom?

Pieterskerk, 21-09-1804 kind: Dirk, onecht, pa: Joannes van Duuren, als vader opgegeven, ma: Cornelia van Wijk, getuigen: Daniel van der Ward, Maria van Wijk.

Marekerk, 31-05-1807 kind: Gerrit, onecht, geboren 6-11-1806!, pa: -, ma: Cornelia van Wijk, getuige Maria van Wijk.

Bij Civiele Zaken komt op haar naam niets voor over een mogelijke vaderschapsaktie. Van kind Dirk geen huwelijk gezien.

Maria van Wijk en Daniel van der Waart	YY207	07-11-1794	KO	
Dirk van Wijk en Grietje Dee	A215	15-02-1798	Schepen	1 ^e
Dirk van Wijk met Sara La Bie		04-02-1842	otr	2 ^e
Johanna van Wijk en Gerrit Meijer	B81	28-02-1800	Schepen	
Tomas van Wijk en Maria Valendgoed	D7v	07-02-1806	Schepen	1 ^e
Thomas van Wijk met Jacoba Gorré		07-03-1828	otr	2 ^e
Jacob van Wijk en Jacoba Gelton	D92v	08-05-1807	Schepen	
Cornelia van Wijk en Gerrit Verra	E273	12-07-1809	Schepen	1 ^e
Cornelia van Wijk met Jan Brittijn		07-01-1825	otr	2 ^e
Cornelia van Wijk met Daniel Bosman		05-05-1843	otr	3 ^e
Willem Frederik van Wijk met Jansje Zitman		24-08-1815	otr	1 ^e
Willem Frederik van Wijk met M.P. Rinnaar		13-04-1832	otr	2 ^e
Pieterneel van Wijk met Jan D. Milikan		20-10-1820	otr	1 ^e
Pieterneel van Wijk met Theodorus Vogelesang		27-06-1834	otr	2 ^e
Daniel van Wijk met Catharina G. van Rooyen		23-08-1822	otr	1 ^e
Daniel van Wijk met Johanna Antonia Offerman		03-11-1854	otr	2 ^e

KO 1794.

Daniel van der Waart, vleeshouwerskn., jongeman van Leijden, huwt met Marijtje van Wijk, jongedochter van Leijden, wonende in de Groenesteeg, geassisteerd met Jannetje Fasfeijn, haar moeder, wonende als voren.

Schepenen 1798.

't Ie, Iie en IIie gebod den 17 en 24 feb. en 3 maart 1798. Getr. voor en op dato als voren.

Dirk van Wijk, dekenwr., jongeman van Leijden, wonende in de Jan Vossensteeg vergeselschap met Dirk van Wijk, zijn vader, wonende als voren, huwt met Grietje Dee, jongedochter van Leijden, wonende in de Kruisstraat vergeselschap met Kaatje van Osnabrug, haar moeder, wonende als voren.

Schepenen 1800.

Gerrit Meijer, wagenmakersknegt, jongeman van Leijden, wonende op de Uitterstegracht, geassisteerd met Pieterneel de Koning zijn nicht, huwt met Johanna van Wijk, jongedochter van Leijden, wonende in de Jan Vossensteeg, geassisteerd met Jannetje Fasfeijn, haar moeder, wonende op de Heeregracht. t i gebod den 1 Maart 1800, t ij gebod den 8 Maart 1800, t iij gebod den 15 Maart 1800. Getr. op dato als voren.

Schepenen 1806.

Tomas van Wijk, dekenw., jongeman van Leijden, wonende op de Heeregracht, geassisteerd met Dirk van Wijk, zijn vader, wonende op de Heeregracht, huwt met Maria Valendgoed, jongedochter van Leijden. t i gebod den 8 Februari 1800, t ij gebod den 15 Februari 1800, t iij gebod den 22 Februari 1800. Getr. op dato als voren.

Schepenen 1807.

1^e Gebod 9 mei 1807, 2^e gebod 16 mei 1807, 3^e gebod 23 mei 1807. Jacob van Wijk, droog-scheerder, jongeman van Leijden, wonende op de Heeregracht, vergezelschap met Dirk van Wijk, zijn vader, wonende als voren, huwt met Jacoba Gelton, jongedochter van Leijden, wonende op 't Levendaal.

Schepenen 1809.

Gerrit Verra, lakenperser, jongeman van Leijden, huwt met Cornelia van Wijk, jongedochter van Leijden, wonende in de Jan Vosfensteeg, geassisteerd met Jannetje Fassijn, haar moeder, wonende op de Herengracht. t i gebod 15 v Hooimaand 1809, t ij gebod 22 v Hooimaand, t iij gebod 29 Hooimaand 1809, getr. als voren.

Akte 173, 08-09-1815.

Willem Frederik van Wijk, 26 jaar, dekenwever, geboren te Leijden, wonende in de Haarlemstraat wijk 6 nr 615, meerderjarig zoon van Dirk van Wijk, fabrikleur, alhier tegenwoordig en toestemmende, en van Jannetje Fassijn, uitdraagster, wonende op de Haarlemmerstraat, huwt met Jansje Sitman, geboren te Leijden, wonende in de Groenesteeg Wijk 8 nr. 719, meerderjarige dochter van Thomas Sitman, aardapelschipper, alhier tegenwoordig en toestemmende en van Jansje van der Nat, wonende in de Groenesteeg. Getuigen: D. van der Waard, Frans van der Nat, J. Favier, A. Florijn.

Akte 179, 02-11-1820.

Jan Frederik Milikan letterzetter, 28 jaar, huwt met Pieternel van Wijk, 22 jaar, zijnde geboren of gedoopt te Leijden op 05-09-1798, zonder beroep, wonende op de Haarlemstraat wijk 6 nr 232, meerderjarig dochter van Dirk van Wijk, fabrikleur, alhier tegenwoordig en toestemmende en Jannetje Fassijn, zonder beroep, wonende op de Haarlemstraat. Getuigen: Dirk van Wijk, 42 jaar, dekenwerker, Langestraat, broeder van de bruid, W.F. van wijk, 28 jaar, dekenwerker, Ouden Rijn, broeder van de bruid, Daniel van Wijk, 24 jaar, dekenwerker, Haarlemstraat, broeder van de bruid en Pieter van der Waart, 25 jaar, droogscheerder, Jan Vossensteeg, neef van de bruid.

Akte 188, 05-09-1822.

Daniel van Wijk, 26 jaar, zijnde geboren of gedoopt te Leijden den 8sten oktober 1795, dekenfabrikleur, wonende in de Jan Vossensteeg wijk 6 nr 961, meerderjarig zoon van Dirk van Wijk, fabrikleur, alhier tegenwoordig en toestemmende en van Johanna Fassijn, zonder beroep, beide wonende op de Haarlemstraat. Voldaan aan de Wet Nat. Mil. ZH 22-08-1822, nr 3034, huwt met Catharina Geertruij van Rooyen, hoedenmaakster, 26 jaar oud (vader = Abraham, makelaar). Getuigen J. Coromella, muzykmeester, J.F. Thomasse, muzikant, H.J. Eigeman, Commis, P.F.D. Jaubert, klerk ter Rekenkamer.

Akte -, pag. 13.

Op 20-01-1825 huwen Jan Brittijn, weduwnaar van Gertrui Brugman, oud ijzer kooper, wonende in de Jan Vossensteeg en Cornelia van Wijk, weduwe van Gerrit Verra, overleden te Leiden den 04-03-1824, blijkens ..., oud 42 jaren, geboren of gedoopt te Leijden den 21-02-1782, pensverkoopster, wonende in de Jan Vossensteeg wijk 6 no 1140, meerderjarige dochter van Dirk van Wijk, zonder beroep, wonende op de Middelstegracht, alhier tegenwoordig en toestemmende en van Jannetje Fassijn, overleden. Getuigen zijn Dirk van Wijk Junior, oud 47 jaren, zonder beroep, wonende op de Middelstegracht, broeder van de bruid, Nicolaas Brittijn en twee burens. Getekend: Dk van Wijk jr.

Akte 38, 20-03-1828.

Thomas van Wijk, weduwnaar van Maria Valintgoed, overleden te Leijden op 05-03-1827, ... oud 44 jaar, geboren te Leijden en gedoopt in de Pieterskerk op 22-02-1784, dekenwever, wonende op de Middelstegracht wijk 7 nr 672, meerderjarig zoon van Dirk van Wijk, zonder beroep, wonende aan de Middelstegracht, alhier tegenwoordig en toestemmende en van Jannetje Fassijn, overleden, huwt met Jacoba Gorré, weduwe van Isaac van der Walle, [zoon van Isaac v.d. Walle en D. Engelkink] werkster, 35 jaar. Geen enkele bekende getuige.

Akte 56, 26 april 1832.

W.F. van wijk, weduwnaar van Jansje Zitman, 43 jaar, geboren te Leiden en gedoopt in de Hooglandse Kerk op 04-01-1789, fabrikleur, wonende op de Heerengracht wijk VII, nr 107, meerderjarig zoon van Dirk van Wijk, overleden 15-09-1831 en van Jannetje Fassijn, overleden te Leijden op 30-03-1824 ... Hebbende overlegd de overlijdensakten van de grootouders, respectievelijk Jan van Wijk en Job Farwijn (Fassijn) en Abigaël Jonkhans. Kan geen overlijdensverklaring van Maria

van Toornvliet produceren, alzo van dit overlijden geene aantekening in de doodregisters alhier wordt gevonden, ofschoon dezelve, volgens informatie van twee zijner bloedverwanten en hierna te melden getuigen in 't jaar 1773 alhier is overleden, huwt met M.P. Rinnaar, naaister, 22 jaar, haar ouders zijn Jan Rinnaar en Sara Moene. Getuigen: Nicolaas van Wijk, oud 79 jaar, Poortier van het Cecilia Gasthuijs, wonende in hetzelfde Gesticht, oom des Bruidegoms, Jan van Wijk, 60 jaar, schrijnwerker, Zonneveldsteeg, neef der bruidegom, Dirk van Wijk, oud 53 jaar, vader in 't Minnehuis, wonende in de Kaarsemakerstraat, broeder van de bruidegom en Jan Flippo, rioolruimer, wonende op de Oude Heeregracht, zwager van de bruidegom.

Akte 178, 10-07-1834.

Theodorus Vogelenzang, militair, 26 jaar (zoon van Nicolaas Vogelezang en Geertruida Hannaart), huwt met Pieternel van Wijk, gedivoreerde vrouw van Jan Diederik Milikan op den 27-01-1831, blijkens extract der acte en dato den 08-07-1834, behoorlijk geregistreerd, oud 35 jaar, geboren of gedoopt te Leijden op 05-09-1798, naaister, wonende in de Zonneveldsteeg wijk 4 nr 447, meerderjarig dochter van Dirk van Wijk, overleden te Leijden den 15 september 1831 en van Jannetje Fassijn, overleden te Leijden den 30-03-1821. Getuige: Brittijn.

Akte 29, 17-02-1842, met stempel ZH 58 opc.

Dirck van Wijk, 63 jaar, zonder beroep, geboren en gedoopt te Leijden op 27-09-1787, wonende op de Heregracht, weduwnaar van Margaretha Dee, overleden te Leijden op 27-05-1840, zoon van Dirk van Wijk en Jannetje Fassijn, beide overleden ten Eenne en Sara Labie, jongedochter, 45 jaar, winkelierster, geboren en gedoopt te Leijden 23-04-1796, wonende op de Langegracht, dochter van Jacobus Labie en Sara Hanno, beide overleden ter andere Zijde (= de andere partij). Getuige onder andere Dirk van Wijk, 31 jaar, wonende op de Haarlemstraat, zoon van den comparant.

Akte 91, met stempel.

Op 18 mei 1843 huwen Daniel Bosman, 52 jaar oud, kantoorbediende, weduwnaar, wonende op de Binnenvestgracht en Cornelia van Wijk, 61 jaren, zonder beroep, geboren en gedoopt te Leijden op den 21-02-1782, blijkens doopacte, wonende op het Rapenburg, weduwe van Jan Brittijn, overleden te Leiden op 14-11-1835, blijkens doodacte, dochter van Dirk van Wijk en Jannetje Fassijn, beide overleden. Getuigen zijn: Jan Brittijn, zoon van de comparante, Cornelis van der Waard, Dirk van Wijk, oud 33 jaren, bode dezer stad, wonende op het Kort Rapenburg, beide neefs der comparante en Isaac Veefkind, goede bekende.

Akte 216.

Op 15-11-1854 huwen Daniël van Wijk, oud 59 jaar, zonder beroep, geboren of gedoopt te Leiden op den ... oktober 1795 blijkens doopacte, weduwnaar van C.F. van Rooyen, overleden te Amsterdam (in 1835), wonende alhier in de Spilsteeg, meerderjarige zoon van Dirk van Wijk en van Johanna Fassijn, beiden overleden en Johanna Antonia Offerman, 50 jaar, zonder beroep, gedivorceerde huisvrouw van Andries Vogelenzang [fabriekur rond 1820, zoon van Martinus Vogelenzang en Jannetje Brouwer]. Geen bekende getuigen aanwezig.

De meeste paren krijgen weer nakomelingen, waarbij vrijwel uitsluitend opa en oma als doopgetuigen verschijnen. Verder is in 1811 een landelijke lijst opgesteld van alle volwassen mannen die aan verkiezingen wilden meedoen (vrouwen moesten nog een eeuw lang geduldig wachten). Daarop prijken in Leiden Dirk Sr en Dirk Jr:

Bij de doop van de kinderen van Daniel van der Waart en Maria van Wijk zijn getuigen in:
1798 Dirk van Wijk en Jannetje Foussaint. 1802 Dirk van Wijk en Jannetje Fezijn.

NH-doopgetuigen bij de kinderen van Gerrit Meijer en Jannetje van Wijk zijn in:
1800 Daniel de Waart, Maria van Wijk. 1804 Dirk van Wijk, Jannetje Fransijn.
1802 Dirk van Wijk, Jannetje Franzeijn. 1805 o.a. Maria van Wijk.
1808 en 1810 -.

NH-doopgetuigen bij de kinderen van Thomas van Wijk en Maria Valendgoed zijn in:
1806 Dirk van Wijk, Jannetje Fasiijn. 1808 n.v.t.

NH-doopgetuigen bij de kinderen van Jacob van Wijk en Jacoba Gelton zijn in:
1807 Dirk van Wijk, Jannetje Faspijn. 1810 -.

Index Liste Civique 1811 Leiden, voor deelneming aan verkiezingen.
Wijk, Dirk van, 2381, Tisserant, 15 sept 1778. = gen 06/07.
Wijk, Dirk van, 2420, Fabriquant, 31 jan 1748. = gen 07/08.

Bij het eerste huwelijk van Willem Frederik in 1815 komen zijn ouders mee. Jannetje Fassiijn geeft als beroep uitdraagster op, wat inhoudt dat ze handelde in tweedehands spullen. Tegelijkertijd is Dirk directeur van een lakenfabriekje.

Meerdere verbintenissen van de kinderen eindigden met het overlijden van een partner, maar in het geval van Petronella van Wijk en Jan Diederik Milikan kwam de rechter eraan te pas. Op 15 juni 1830 heeft haar man van de rechtbank een machtiging gekregen om een echtscheiding aan te vragen. Daar wacht hij nog een half jaar mee. Tegen de tijd dat de scheiding uitgesproken wordt, wonen ze al niet meer in één huis. Helaas zijn over het jaar 1830 de stukken van de rechtbank niet bewaard gebleven.

Index 1831 Echtscheidingen nr 10 van Wijk // Milikan, 27-01-1831.

(Dit staat in de boeken tussen de huwelijken.)

Jan Diederik Milikan, 38 jaar, geboren te Leijden, letterzetter en drukker, wonende op het Rapenburg wijk 4 nr 866, welke ons heeft verklaard dat hij, willende overgaan tot dissolutie van het huwelijk, 't welk tussen hem en Pieternel van Wijk, oud 32 jaar, geboren te Leijden, zonder beroep, wonende op de Aalmarkt, wijk 4 nr 127 op den 2 november 1820 voor de ambtenaar van de burgerlijke stand alhier is voltrokken, van de Regtbank, in eersten aanleg zitting houdende alhier, op den 15den junij 1830 een gewijsde verkregen heeft, waardoor hij gemagtigd is de echtscheiding te doen afkondigen, welk gewijs is geregistreerd in debet den 20sten augustus daaraanvolgend.

Gezien het aan ons getoonde afschrijft van dat gewijsde, als mede het yplon van insinuatie daarvan op den 10 september 1830 aan den Procureur Jacobus Hazenberg alhier, en op den 18 september daaraanvolgende aan voornoemde Pieternel van Wijk gedaan, beiden door den deurwaarder Gerrit van den Berg en geregistreerd in debet den 11 en 18 september des zelven jaar.

Gezien de aanzegging aan haar gedaan, dat zij zich heden 's namidags ten 1 ure, op het Raadhuis zal hebben te laten vinden, om geassisteerd met 2 getuigen, de dissolutie van hunlieder huwelijk te hooren afkondigen met verklaring dat zoo wel in hare afwezigheid, als in hare tegenwoordigheid daarmede zal worden voortgegaan, welke aanzegging is gedaan door denzelfde deurwaarder op den 22-01-1831 en geregistreerd in debet den 24-01 daaraanvolgende.

En naardien ons niet gebleken is dat er eenig beroep in Appel of tot Cassatie van het voorgeschreven gewijsde heeft plaatsgehad, en de termijn daartoe bij de wet bepaald, verstreken is. Het uur voorbij zijnde, zonder dat de meergemelde Pieternel verschenen is; zoo verklaren wij in naam der Wet, voldoende aan het verzoek descissers, dat het huwelijk plaats gehad hebbende tussen J.D. Milikan en P. van Wijk, in het hoofd dezes breder vermeld gedissolveerd is uit krachte der echtscheiding, bij het bovengemelde gewijsde verleend.

Waarvan wij akte hebben opgemaakt in tegenwoordigheid van Johannes Jacobus Du Chattel, oud 25 jaar, letterzetter, wonende op de Bloemmarkt en Johannes Opmans, 51 jaar, boekdrukkers-knecht, wonende op de Koepoortsgracht, beide goede bekenden des comparants.

(Huwelijk te Leiden op 28-10-1831: Jan Diederik Milikan, gescheiden man van Pieternel van Wijk, letterzetter, 39 jaar met Alieda Eggink, 29 jaar, haar ouders zijn Hendrik Eggink en Maria Roosingh.)

Intussen worden Dirk van Wijk en Jannetje Fassiijn een dagje ouder. In februari 1822 wordt Jannetje op verzoek van haar zoon Dirk in het Cecilia Gasthuis opgenomen. Zij is 67 jaar oud en haar man Dirk is dan 74 jaar oud. Waarom zij gescheiden van hem ging wonen is niet duidelijk. Mogelijk was ze dement of anderszins hulpbehoevend geworden. Uit de overeenkomst met het

gasthuis blijkt niet of ze ziek of gezond was, maar haar dagelijkse kost staat mooi beschreven. Toch heeft ze weinig trek om te blijven, want binnen een kwartaal staat ze alweer buiten.

GA1476. Gasthuisopnamen fol. 152.

Op den 19 februari 1822 is door M^{rn}. Regenten van de Vereenigde Gast & Leprooshuizen binnen Leijden in het Caecilie Gasthuis ingenomen de Persoone van Jannetje van Wijk geb: Fassijn, aldaar inbesteed door haren zoon Dirk van Wijk, om in de voorn. huis te worden onderhouden in eten en drinken zo in ziekte als in gezondheid, zullende zij mitsdien hebben drie Brooden, een halv pond Boter, een halv pond Kaas s weeks, een pintje vier guldens Bier daags; voorts zal zij moeten werden ingebracht met bed, bulster en der zelve toebehoren, en ten laste van den Inbesteder worden onderhouden in reding en kleding, zo van linne als van wolle ten haren lijve en bedde behorende:

Zij zal zich ook der huislijke orde bij M^{ren} Regenten alreede gesteld of nog te stellen moeten onderwerpen: Waarvoor regenten voont. zullen genieten eene somme van twee guldens vijftig cents 's weeks, waarvan telkens een vierendeel jaars in voorraad zal moeten betaald worden. Getekend ter kamere van het Caecilia Gasthuis binnen Leijden op den 19^e Februarij 1822.

Dirk van Wijk.

Ontv.: 25 februari 1822 ¼ jaar versch. 19 maj 1822 f 32,10 (of f 34,10, geklieder).

Marge: Uitgegaan 20 maj 1822.

Enkele jaren later sterft ze in een huis in de Bakkersteeg, nu Pelikaanstraat geheten. Haar man is dan nog werkzaam. Hij overleeft zijn vrouw met 7 ½ jaar. Dirk woont in zijn laatste levensfase bij zijn zoon in, die beheerder van het armenbejaardenhuis is.

Akte 192 Jannetje Fassijn.

Op 31-03-1824 verklaren Dirk van Wijk, 76 jaar, fabrikleur, wonende in de Bakkersteeg, wijk 6 nr - en Gerrit Meijer, 46 jaar, baardscheerder, wonende op de Maren wijk 8 nr 99, dat op 30-03-1824 in de Bakkersteeg is overleden Jannetje Fassijn, geboren te Leijden, 70 jaar oud, huisvrouw van Dirk van Wijk, dochter van Job Fassijn en van Abigaïl Jonkhans, beide overleden.

Akte 673 Dirk (vader).

Op 16-09-1831 verklaren Willem Fredrik van Wijk, 41 jaar, Fabrikleur, Heeregracht, wijk 7 nr 107 en Jan Brittijn, 50 jaar, koopman, Jan Vossensteeg, wijk 6 nr 643, dat op 15-09-1831 is overleden in de Kaarsemakerstraat wijk 8, Dirk van Wijk, geboren te Leiden, 83 ½ jaar, weduwnaar van Jannetje Fassijn, zoon van Jan van Wijk en Maria van Torenvliet.

De kinderen gaan elk hun eigen weg. Dirk kwam al eerder aan de orde. Voor de volledigheid hoort bij de beschrijving van het gezin waarin hij opgroeit alleen nog zijn overlijdensakte.

Akte 349 Dirk (zoon).

Johannes Cornelis Mazen en Bernardus van Dorsten, bekende, 50 jaar, aanspreker, Kloksteeg, verklaren dat op 25-04-1867 op de Ouden Rijn is overleden Dirk van Wijk, geboren te Leijden, 88 jaar, geen beroep, gehuwd met Sara Labie, weduwnaar van Margaretha Dee, zoon van Dirk van Wijk en Jannetje Fassijn, beide overleden.

De oudste dochter Maria komt in 1805 nog voor als doopgetuige bij een kind van Gerrit Meijer en haar zus Jannetje. Daarna verdwijnt ze nagenoeg uit het zicht. Jannetje verliest haar man voordat alle kinderen de deur uit zijn en moet haar eigen boontjes doppen. Ze bereikt de hoogste leeftijd van alle gezinsleden, namelijk 94 jaar.

Patentregisters onder andere:

6, 972 Maria van Wijk, Jan Vossensteeg, Pensverkoopster, jaar 1814, klasse 1.

8, 713 T. van Wijk, Oranjegracht, Dekenwever, jaar 1814, klasse 1.

Zwarte lade, selectie op dochter *Johanna van Wijk*.

- Jaar 1846 wijk 8 fol. 72, Johanna van Wijk, geboren Leiden 10-08-1780, ger., wed. [op fiche extra: Hoofd van het gezin: Johanna van Wijk, zonder beroep met 4 kinderen Meijer.]

- 1854-1861 wijk VIII buurt 38 fol. 42 afd. 5. Jansje van Wijk, geboren Leiden 27-8-1780, NH, wed. [op fiche extra: Huurster, zie bij 1846, eigenaar Gt. Meijer.]
- 1860-1870 buurt 38, fol. 118. Jannetje van Wijk, geb. 19-8-1780, NH, wed. [op fiche extra: Haven, Jannetje van Wijk, weduwe met 3 kinderen Meijer, haar zoon is baardscheerder.]

Ake 879 Jannetje.

Op 23-08-1875 verklaren Zacheus Smit, bekende en Johannes Cornelis Smazen, bekende, dat op 21-08-1875 op de Haven is overleden Jannetje van Wijk, 94 jaren, geboren te Leiden in 1780, weduwe van Gerrit Meijer, dochter van Dirk van Wijk en Jannetje Fasijn, beide overleden.

Cornelia huwt driemaal en is pensverkoopster in 1825. Interessant is het testament dat zij in 1835 op laat stellen, want als voornaamste erfgenamen wijst zij haar dan nog levende broers en zussen aan. Zij bezit enkele huisjes in de Jan Vossensteeg, zie het huizenoverzicht verderop.

Notaris H.J. Hofstede, 21-10-1835, nr 175, folio 391 e.v., akte 50.

Voor Helperus Johannes Hofstede, openbaar notaris ... en de volgende getuigen is gecompareerd jufvrouw Cornelia van Wijk, huisvrouw van Jan Brittijn, koopvrouw wonende binnen deze stad in de Janvossensteeg Wijk 6 nummero 1004.

Dewelke voornemens zijnde over hare natelate goederen te disponeeren, aan mij notaris in tegenwoordigheid der nagenoemde getuigen haar testament heeft opgegeven zoo als hetzelfde door mij geschreven is, en hier volgt.

Ik herroep en vernietige alle vorige door mij gemaakte testamenten en andere acten van uiterste wille. Ik legateer aan Jansje van der Heijden een honderd guldens vrij van het regt op de successie.

Ik legateer aan mijnen man Jan Brittijn twee guldens per week zijn leven lang gedurende of tot op zijn hertrouwen toe, vrij van het regt op de successie, zullende mijne natenoemene erfgenamen niet verplicht zijn om voor die uitkeering eenige cautie te stellen.

Ik stel tot mijne algemeene erfgenamen onder den last der voorzeide uitkeering, mijne broeders en zusters, met namen: Maria van Wijk, Dirk van Wijk, Jannetje van Wijk, Thomas van Wijk, Jacob van Wijk, Willem Fredrik van Wijk, Daniel van Wijk en Pieterella van Wijk, te zamen en bij vooroverlijden van een of meer derzelve der vooroverledens wettige descendent of descendentes bij representatie, en een of meer van hun zonder wettige descendent of descendentes natelaten vooroverleden zijnde, als dan de overige van dezelve of mede hunnen wettige descendent of descendentes bij representatie.

Ik benoem tot executeurs van mijn testament mijne voornoemde broeders Dirk van Wijk en Willem Fredrik van Wijk, beide wonende binnen deze stad, met het regt van bezitneming mijner nalatenschap en zoodanige verdere magt als executeurs volgens de wet toekomt.

En heeft de testatrice na dat ik notaris aan haar in tegenwoordigheid der nagenoemde getuigen haar testament had voorgelezen verklaard dat haar wil daarin vervat was.

Aldus gedaen, etc op 21-10-1835. ... hebbende de comparante verklaard nooit te hebben kunnen schrijven noch haar naam tekenen.

Notaris P. Muller, 28-01-1841, nr 235, folio 36v.

Cornelia van Wijk, weduwe van Jan Brittijn, pensverkoopster, draagt gelden over.

Dit betreft de familie Van der Heijden. Cornelia heeft de keuze om uit de nalatenschap van Johanna van der Heijden voor een bedrag van f 600,00 het huis van de testatrice "aan de noordzijde van het Steenfchuur tussen de Heeren en Nieuwsteeg" over te nemen, hetgeen zij graag doet.

Thomas huwt eveneens tweemaal en verdient de kost als dekenwever. Hij overlijdt na een arbeidzaam leven in 1849.

Zwarte lade, selectie op zoon *Thomas van Wijk*.

- 1818 SA1091 wijk 7/700. Thomas van Wijk, Middelstegracht 50, ger.: 6.
- 1829 wijk VI nr. 1095. Th. van Wijk, wolwerker, 45 jaar, Leiden, prot., Mirakelsteeg. [op fiche extra: Thomas van Wijk, vrouw Johanna Gorree en 5 kinderen.]
- 1839 wijk VI nr. 1095. Thomas van Wijk, 50 jaar, Leiden, prot., Mirakelsteeg.

- Jaar 1846 wijk 5 fol. 615, Thomas van Wijk, geb. Leiden 22-2-1783, ger., geh., wolwerker. [op fiche extra: Thomas van Wijk met Johanna Gorree en 2 kinderen.]

Akte 1311 Thomas.

Op 27-07-1849 Verklaren Dirk van Wijk, zoon van den overledene, 42 jaar, sjouwer, wonende op de Haarlemstraat en Pieter Dirk, bekende dat op 27-07-1849 in de Zandstraat is overleden Thomas van Wijk, geboren te Leiden, 64 jaar oud, dekenwerker, gewoond hebbende in voornoemd huis, gehuwd met Johanna Gorree, eerder weduwnaar van Maria Lancel [sic.], zoon van Dirk van Wijk en Jannetje Fasfijn, beide overleden.

Jacob werkt eveneens zijn hele leven in de textielindustrie en ook zijn vrouw overlijdt voordat hun kinderen volwassen zijn. Wanneer hij al bejaard is, deelt hij zijn woning nog met enkele nakomelingen. De laatste acht jaar van zijn lange leven slijt hij in een bejaardenhuis.

Zwarte lade, selectie op zoon *Jacob van Wijk*.

- 1829 wijk III nr 238, Jacob van Wijk, 43 jaar, geb. Leiden, Prot., dekenstrijker, Pakstraat. [op fiche: Jacob van Wijk, 43 jaar, geboren Leiden, weduwnaar, met zijn 5 deels bijna volwassen kinderen die al werken.]
- Jaar 1847 wijk 7 fol. 409. Jacob van Wijk geboren Leiden 8-7-1785, ger., geh., dekenstrijker. [Op fiche extra: Jacob van Wijk, met Koosje Gelton en hun 2 kinderen.]
- 1854-1861 wijk VII buurt 31 fol. 57 afd. 6. Jacob van Wijk, geb. Leiden 15-7-1786, NH, wed., dekenwever. [Op fiche extra: Jacob van Wijk, met 3 kinderen op de Uiterstegracht.]
- Archief Oudeliedenhuis Herengracht Inv. nr. 223. [Volgens archiefmedewerker staat in het origineel geen extra informatie.]
Opgenomen: 15-08-1860.
Naam: Jacob van Wijk.
Gedoopt: 14-06-1786.
Overl.: 26-06-1868.

Akte 521 Jacob.

Op 26-06-1868 verklaren J.W. van der Laan, bekende en Isaac van der Horst, bekende, beiden op de Heeregracht, dat op 25-06-1868 is overleden op de Heeregracht Jacob van Wijk, geboren te Leijden, 82 jaar, zonder beroep, weduwnaar van Jacoba Gelton, zoon van Dirk van Wijk en van Jannetje Fassijn, beide overleden.

Daniël noemt zich bij zijn huwelijk in 1822 trots dekenfabriekur, maar enige tijd later zit hij dermate krap bij kas dat hij een eerder uitgeschreven wisselbrief niet kan voldoen. Een deel van zijn activiteiten heeft buiten Leiden plaatsgevonden, want hij komt pas weer in de bevolkingsregister voor nadat zijn eerste vrouw in Amsterdam is overleden en hij voor de tweede maal huwt in 1854. In de tussenliggende tijd verblijft het paar enige jaren in Rotterdam waar Daniël als sergeant van het korps mariniers werkt. Van de volwassen geworden kinderen in dit gezin sterft hij het jongst, namelijk op 67-jarige leeftijd, wat in die tijd toch een heel behoorlijke score was.

CBG familie-advertentie.

- Getrouwd Daniel van Wijk en Catrina Geertruida van Rooijen, Leijden 05-09-1822.

Notaris P. Benezet, 20-01-1824, akte 5, folio 119.

20 Januarij 1824. Protest nr. 2988.

Deventer den 8 December 1823. Goed voor f 355, 90 (Ned).

Ses weken na dato dezès gelieve Ued. te betalen aan mij zelve of order de somma van drie honderd vijf en vijftig guldens en negentig cents, het zal Ued. jegens mij in rekening valderen op rekening van geleverde goederen.

Den heere Daniel van Wijk, Ed. Dw. Dienaar te Leijden /getekend / D^L van Wijk / getekend / R. Kronenberg / nr 21 / Geendosseert in dorse / Voor mij aan de heer M.H. Steenhouwer of order waarde in rek met H Z& / getekend / R. Kronenberg.

Voor mijn aan ... Heeren Jan Nagel x Z of ordre Amsterdam 5 janur: 1824 / getekend / M.M. Steenhouwer.

Voor ons aan de Heer A. Turion of order / getekend / Jan Nagel x zoonen.

Protest

Op den twintigsten Januarij achttien honderd vier en twintig heb ik Pierre Benezet openbaar notaris ... uit naam en van wegen den heer Anthony Turion commissifionair, wonende te Leiden aan den Nieuwen Rhijn wijk IV nr 136 behoorlijk gepatenteerd voor het jaar achttien honderd drie en twintig blijkens acte van patent ... door den voornoemden heer Anthony Turion aan mij notaris vertoond en dadelijk teruggegeven, vervoegd ten huize van Daniël van Wijk, fabrikteur wonende te Leiden aan den Nieuwen Rhijn wijk VI nr 62 en vermits dezelve niet thuis was, deszelfs huisvrouw Catharina Geertrui van Rooijen tot de betaling der wisselbrief waarvan copie voorafgaat geïnterpelleerd, waarop tot antwoord heb bekomen: Mijn man is niet thuis, doch daar ik de vervaltijd van dezen wissel op den achttien februarij aanstaande gerekend heb, kan ik dezelve thans niet betalen, en verzoek drie weken uitstel, welk antwoord voor weigering van betaling aangenomen en copie deze door mij achtergelaten zijnde, zoo heb ik notaris geprotesteerd van nonbetaling der gemelde wisselbrief, alsmede van wissel, herwissel, kosten, schade en intresfen en voorts van alles, waarvan ten dezen eenig zints kan worden geprotesteerd, om al hetzelfde te verhalen volgens regt en stijl van wissel. Aldus gedaan te Leiden voornoemd in tegenwoordigheid van – 2 – getuigen.

Notaris P. Benezet, folio 149v.

Een wisselbrief van 3 februari 1824 ad f 20,00 uitgeschreven door D^L van Wijk kan hij op 4 juni 1824 niet betalen: de notaris heeft zich "... vervoegd aan Daniël van Wijk, fabrikteur in dekens, wonende te L. aan den Nieuwen Rijn wijk 6 nr 65 en denzelve tot de betaling der A of P waarvan copie voorafgaat geïnterpelleerd waarop tot antwoord heb bekomen: Ik kan op dit oogenblik de Acceptatie niet betalen."

Notaris P. Benezet, folio 150 een wisselbrief van f 100,00 door Daniël uitgeschreven op 4 maart 1824.

Op 2 maart 1840 verklaart een vroedvrouw te Rotterdam dat in een zeker huis op de Goudschenweg O 121 Johanna Antonia Offerman is bevallen van het kind Frederica Wilhelmina, dochter van Daniel van Wijk, sergeant bij het korps mariniers.

(Geen bevolkingsregisterinschrijving te Rotterdam van het paar aangetroffen.)

GAL gezinskaart Van Wijk

- Zoon Daniel, bekende dtb-gegevens. Hij woont met zijn eerste vrouw tussen circa 1832-1836 in Amsterdam, waar zij geboren en overleden is.

Zwarte lade, selectie op zoon *Daniël van Wijk*.

- 1854-1861 Wijk III buurt 7 fol. 147. Daniel van Wijk, geboren Leiden 8-10-1795, NH, wednr, gepensioneerd. [extra op fiche: Wielemakersteeg Hofje no. 7 huis nr. 541, Daniel van Wijk en J. A. Offerman, 13 nov. 1854 gehuwd, plus dochter? Wilhelmina Frederica van Wijk, geboren 29-02-1840 te Rotterdam.]
- 1860-1870 buurt 7 fol. 195-195 2^e deel. Daniel van Wijk, geboren 8-10-1795, NH, wednr. [op fiche extra: Wielemakersteeg nr. 541, verder idem, Daniël overleden op 25-02-1863, Wilhelmina Fr. van Wijk geboren te Leiden.]

Akte 219 Daniël.

Op 25-02-1863 verklaren Arie Otgaar, bekende van de overledene, ziekevader en Isaac van Tongeren, bekende van de overledene, portier, beide op de Oude Vest, dat op 25-02-1863 is overleden in het huis op de Oude Vest [Elisabeth gasthuis], Daniël van Wijk, geboren te Leiden, 67 jaar, gewoond hebbende in de Wielemakersteegh, gehuwd met Johanna Antonia Offerman, eerder weduwnaar van Catharina Geertruy van Rooyen, zoon van Dirk van Wijk en van Johanna Fassijn, beide overleden.

Verder sluit de man van Maria van Wijk een lening af, waarbij zij terloops genoemd wordt.

Notaris J.P. Klinkenberg Dozy, 15-07-1814, nr 204, folio 97v.

Marge: Uitgeleverd een afschrift in naam der Hooge Overheid.

Voor Jan Pieter van Klinkenberg Dozy en Christianus Petrus van Staveren, openbaare notarisfen resideerende te Leijden, Departement der monden van de Maas, is gecompareert Daniel van der Waart, vleeshouwersknegt, wonende binnen deze stad in de Janvosfensteeg, schuins over de Klaaresteege, wijk 6 no. 972. Dewelke bij dezen bekende deugdelijk schuldig te zijn aan Laas Fokkes Feenstra, koopman in Potten en Pannen, wonende binnen deze stad op de Oude Vest wijk 6 no 949 mede tegenwoordig en aannemende de somme van Drie Honderd Guldens, wegens eene geldlening van gelijke somme door de comparant op heden ontvangen om daar van zodanig gebruik te maken als hij zal goedvinden. Welke somme van drie honderd guldens de comparant belooft en aanneemt, aan gemelden crediteur en ter zijner woonplaatse, terug te zullen geven met termijnen van vijftig guldens, wel meerder maar niet minder 's jaars, heden over een jaar den eersten termijn, en zoo vervolgens van jaar tot jaar en hem inmiddels van de onafgeloste somme jaarlijks intresfe te zullen betalen tegen vijf guldens van ieder honderd guldens in het jaar, zonder enige korting of inhouding ingaande dezelve intresfen op heden. Zullende voorts bij gebreke van aflosfing en betaling van intresfen op de gestelde tijden, het geheel als dan nog onafgelost capitaal, met de als dan daar op verlopen intresfen, in ener somme opgeeeischt en ingevorderd kunnen worden en zullen de voorschreve betalingen, zoo wegens capitaal als intresfen, gedaan moeten worden in klinkende gangbare specien naar der zelve actueele cours of waarde, en op geene andere wijze, met uitdrukkelijk beding, van die betalingen niet te mogen doen met enige Billietten, papieren geld of andere publieke effecten die in omloop gebracht zouden mogen worden uit kragte van wetten en andere acten van openbaar gezag, van welker voorregt de voornoemde Daniel van der Waart bij dezen uitdrukkelijk afstand is doende.

Verklarende de comparant Daniel van der Waart wijders tot zekerheid van gemelde betalingen, speciaal te hypothekeeren een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad in de Janvosfensteeg, schuins over de Klaaresteege, wijk 6 no 972, waarvan denzelven den eigendom bekomen heeft bij contract van den koop den een en dertigsten julij een duizend agt honderd dertien voor Hendrik Roskes en deszelfs ambtgenoot, notarisfen resdeerende te Leijden, gepasfeert zijnde behoorlijk geregistreert. Al verder verklaarde de comparant, eerstelijk, dat het voorschreve gehypothekeerde huis en erve is vrij en ontheven van alle soort van hypotheken, het zij uit krachte van wet overeenkomst of gewijsde. Ten tweden, dat hij nimmer met enige voogdij of curatee is belast geweest. Ten derden, dat hij met zijne tegenswoordige huisvrouw Maria van Wijk in gemeenschap van goederen is gehuwd. En ten vierden, dat hij geene verantwoording van publieke penningen verschuldigd is geweest, of nog is; alle welke verklaringen door de comparant gedaan worden met onderwerping aan de straffen op de misdaad van stellionaat gesteld, welke door ons notarisfen aan den comparant zijn uitgelegt en die hij verklaarde wel te kennen.

Op deze wijze is alles tusfchen parthyen overeengekomen en bepaald die om deze acte ter executie te kunnen leggen domicilie verkiezen ter hunner gemelde woonsteden, alwaar dezelve toestemmen dat alle gerechtelijke exploicten aldaar geinsinueerd, van waarde zijn zullen, en zulks niet tegenstaande alle verandering van domicilie, belovende den gehelen inhoud dezer acte getrouwelijk te zullen naarkomen, verbindenden ten dien einde alle hunne goederen; afstand doende aan alles, wat met deze tegenwoordige zoude mogen strijdig zijn.

Gedaan en gepasfeerd binnen Leijden voorschreve, ten comptoire van den eerstgenoemden notaris, den vijftienden julij een duizend agt honderd veertien, en heeft gemelden crediteur deze benevens ons notarisfen naar gedane voorlezing getekent, welke gebleven is in het bezit en bewaring van den eerstgenoemden notaris, hebbende den comparant debiteur verklaard niet te kunen tekenen.

Notaris J.P. van Klinkenberg Dozy, 20-06-1822, 212, folio 71, akte 27.

Voor Jan Pieter van klinkenberg Dozij notaris te Leijden verschijnt "Daniel van der Waart, vleeschouwersknegt, wonende binnen deze stad in de Jan Vosfensteeg in het natemelden huis. Dewelke bij dezen verklaarde met vrijwaring voor alle evictien hypotheeken en andere hoe ook genaamde hindernisfen verkogt te hebben aan Abraham van Pijpen Az timmerman ... een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad in de Janvosfensteeg, schuins over de Klaaresteege wijk 6 no 972." Het huis is nog belast met de bovenstaande lening uit 1814 van f 300,00, welke de koper overneemt.

Hoe het de jongste dochter Pieternel vergaat in het leven, is ten dele bekend. Zij huwt met Jan Milikan, een letterzetter in 1820 en verhuist met hem in 1824 naar Den Haag. Ze komen terug naar de sleutelstad en blijken elkaars gezelschap niet meer te kunnen harden in 1831, want dan scheiden via officiële weg hun wegen. 3 ½ Jaar later trouwt Pieternel met Theodorus Vogelenzang en ze werkt in 1834 als naaister, een veel voorkomend beroep voor vrouwen.

Attestatieboek.

Wijk, Petroenella van en Jan Diderik Milekan, (m/v) nr den Haag 02-05-1824.

Er blijft in dit gezin nog één zoon over, namelijk Willem Frederik, wiens levensbeschrijving een apart hoofdstuk verdient.

Tijdschema levensloop en zakelijke activiteiten van Willem Frederik en zijn twee zonen.

1788	31 December, geboorte en 4 Januari 1789, doop Willem Frederik.
1795	Looiboek vermelding vader Dirk van Wijk als fabrikteur.
1812-1814	Diensttijd voor Napoleon en later in het Russische leger. Willem Frederik maakt een tocht door Polen (toen Rusland?), Duitsland, Denemarken, Frankrijk en België.
1815	of 1818. Willem Frederik van Wijk die ook in het jaar 1815 trouwt met Jansje Zitman, richt een fabriekje aan de Kerksteeg (waarschijnlijk hoek Herengracht) op.
1815-1828	Gezinsuitbreidingen, waaronder de geboorte van zoon Thomas in 1818 en zoon Willem Frederik in 1819.
1828	Overlijden echtgenote Jansje Zitman.
1832	Tweede huwelijk met Maria Petronella Rinnaar.
1840	Zoon Thomas is nu eveneens fabrikteur.
1845	Vroegste samenwerking van zijn twee zonen Thomas en Willem Frederik.
1847	Zoon Thomas van Wijk en Bertram Corts komen in de directie van het bedrijf.
1850	21 September. Oprichting Gebroeders van Wijk & Co, met als firmanten de zonen Thomas van Wijk, Willem Frederik van Wijk junior, Bertram Corts en Cornelis Willem Najer.
1871	Intrede kleinzoon Willem Frederik Verheij van Wijk WFzn (geboren 1852), Willem Frederik van Wijk Thzn (geboren 07-03-1858, ma is J.P. van Driel) en Abraham Corts.
1879	17 Mei, overlijden Willem Frederik.

Willem Frederik komt op oudejaarsavond ter wereld en wordt in de Hooglandse kerk op 4 januari 1789 naar het doopfond gedragen. Hij groeit op in het grote gezin in het Marendorp en Pancras-oost, twee Leidse arbeiderswijken.

Tot zo ver krijgen we een zeer beperkt beeld van een jonge man; echte bijzonderheden komen uit de standaardbronnen niet naar voren. Hoe veelbewogen zijn leven in werkelijkheid was, is bij zeer hoge uitzondering terug te vinden in een binnen deze familie uniek ego-document. (Niet alle data daarin kloppen exact. Deze mensen maakten rond 1790 vermoedelijk geen aantekeningen over belangrijke gebeurtenissen.) Toen Willem Frederik zijn einde voelde naderen, heeft hij zijn zoon Willem Frederik junior verzocht om de belangrijkste gebeurtenissen, waarover hij blijkbaar tot groot genoeg van de toehoorders al vaak had verteld, op papier vast te leggen.

Willem Frederik besteedt weinig woorden aan zijn jeugd, maar beschrijft uitvoerig een periode die ongetwijfeld de meest ingrijpende en indrukwekkende uit zijn hele leven was.

Ook kan hij zich nog goed heugen waar hij zich bevond toen het kruitschip ontplofte. Dat lag met 37.000 pond buskruit in het ruim aan het Steenschuur ter hoogte van de Langebrug. In die tijd voer men nog goederen per schuit aan. Door onachtzaamheid van de bemanning, die aan boord van het schip doodleuk op open vuur een maaltijd kookte, explodeerde het vaartuig 's middags op 12 januari 1807. Een heel stadsdeel werd daarbij verwoest, 151 mensen vonden de dood en er vielen ongeveer 2.000 gewonden. De kracht van de ontploffing was zo enorm dat het Rapenburg zelfs heel even droog kwam te staan. In de wijde omtrek van de stad moeten mensen de daverende knal hebben gehoord.

De aanleg van de sluizen bij Katwijk waaraan hij heeft meegewerkt, is beschreven in het boekje De uitwateringssluizen van Katwijk 1404-1984, Hollandse Studiën 13, Historische Vereniging Holland, (1984?).

Het was Willem Frederik's wens dat de verhalen voor zijn nageslacht bewaard zouden blijven. In hoeverre dat binnen de familie Van Wijk gelukt is, weet ik niet. Ongetwijfeld zou het hem een groot plezier hebben gedaan om te weten dat zijn woorden nu alsnog aan de vergetelheid worden ontrukkt. Tegelijkertijd heeft hij mij, een nakomeling van zijn oudere broer Dirk, één van de allermooiste vondsten bezorgd die ik qua genealogisch onderzoek voor mogelijk houd.

Bron: 7000 WO-2 biografische gegevens. (Leiden). Verhey van Wijk (WF). Bij het fotografisch portret van W.F. van Wijk, geboren 31-12-1789, overl. 17 mei 1879 te Leiden (Leiden 1879), I, 5 pp folio, gestencild.

Bij het
PHOTOGRAFISCH PORTRET
van
WILLEM FREDERIK VAN WIJK

geboren
31 December 1789 [sic]
overleden
zaterdag 17 Mei 1879

te Leiden
-:-:-

Gedrukt bij J.J. Groen te Leiden.

(nieuwe pagina)

AAN MIJNE BROEDERS EN ZUSTERS.

Wie onzer herinnert zich niet de dagen der jeugd, toen we als met ingehouden adem onzen geliefden vader hoorden vertellen van zijn soldatenleven in Duitschland, en hoe we telkens op de eene of andere gebeurtenis terugkwamen die ons het meest scheen te treffen. Tot in zijne laatste levensdagen keerde onze vader nog gaarne in de gedachten naar die veelbewogen tijd terug, en was het zijne innige begeerte dat de voornaamste gebeurtenissen daaruit mochten worden opgetekend, en voor zijnen kinderen en kleinkinderen blijven bewaard, aangezien zijne eigene aantekeningen met zijne gevangenneming door de Kozakken zijn zoek geraakt. Eenige weken dan vòòr Vaders dood, in de maand April, heb ik het hierna medegedeelde uit zijne mond gehoord en op 't papier gebracht, en won van tijd tot tijd zijne inlichtingen omtrent de feiten in, die hem nog niet door het hoofd gegaan waren; van bijna alles kon hij zich den juisten datum herinneren. Vrijdag den 16 Mei, dus daags voor zijn dood, heb ik het hier achterstaande onzen Vader nog voorgelezen en droeg het zijne algeheele goedkeuring weg.

Uw broeder
W.F.

(nieuwe pagina)

Den laatsten dag van 't jaar 1789 zag ik te Leiden in de Janvossensteeg het levenslicht, en was het zevende kind van het negental waarin zich mijne ouders mocht verheugen; van mijne broeders en zusters heb ik stellig wel het meest wisselvallig leven geleid, en mij, vooral in mijne jonge jaren, vele ontberingen moeten getroosten; en toch nu April 1879 ben ik alleen overgebleven en heb ze allen mogen overleven.

Op de herhaalde aanzoeken mijner kinderen en vele kleinkinderen, ben ik er eindelijk op ruim 89jarigen leeftijd toe overgegaan mijn portret te doen maken, en voeg ik eene korte levensbeschrijving, voornamelijk uit mijn soldatenleven, daaraan toe.

Mijne eerste levensjaren geven tot geen bijzondere vermelding aanleiding; als jongeling heb ik aan den bouw der zeesluizen bij Katwijk als metselaar het mijnen bijgedragen; zoolang ik daaraan heb meegewerkt ging ik daar 's Maadags in den vroegen morgen heen en keerde eerst 's Zaterdags-avonds huiswaarts. Het springen het [let.] in het Rapenburg (12 Januari 1807) staat mij nog levendig voor den geest; ik bevond mij toen juist met mijn Vader in een pakhuis, tegenover het kantoor van mijne zonen in de Vestestraat, vanwaar ik mij naar de plaats des onheils spoedde, om de behulpzame hand te bieden aan 't opdelven van verongelukte mensen.

Zooals tegenwoordig ieder weet was het toenmalig koninkrijk Holland in 1810 bij het Fransche keizerrijk ingelijfd, en rustte mitsdien op Holland de verplichting voor de aanhoudende oorlogen van den wereldheerscher Napoleon, manschappen te leveren, die daartoe door loting uit de jongelingschap werden aangewezen. Den 11den April 1812 viel ook mij, hoewel reeds 22 jaren oud, een dienstplichtig nummer ten deel, en daar ik geen lichaamsgebreken had werd ik voor den dienst goedgekeurd, en weldra ingedeeld bij den 88ste cohorte te Haarlem in garnizoen; daar werd ik met vele lotgenooten in de geheimen van den soldatenstand ingewijd.

De groote en aanhoudende nederlagen door de groote armee in 1812 in Rusland geleden, waren de oorzaak dat een nieuw leger zou worden op de been gebracht, en o.a. ook de 88ste cohorte mobiel verklaard; deze kreeg dan bevel naar Wezel op te rukken, alwaar het staande leger geformeerd werd; onze cohorte maakte deel uit van het 146ste regiment.

Van uit Wezel ving de beweging aan en trokken wij naar Saksen; den 1sten Mei 1813 nam ik voor het eerst deel aan een veldslag, die bij Bautzen en Lützen geleverd werd, alwaar wij met een leger van 300.000 man op de vereenigde Pruisische en Russische legers eene belangrijke overwinning behaalden, die door grootere en kleinere voordeelen aan Fransche zijde gevolgd werden. Al voortrukkende en den vijand achtervolgende, kwamen wij den 31sten Mei des avonds 8 uur over Breslau, waaruit wij 30.000 Pruisen, met onze divisie van 16.000 man, na twee dagen slaags geweest te zijn, verdreven, en de stad innamen; ook hierdoor werd er een wapenstilstand gesloten die tot 15 Augustus zou duren.

Gedurende den wapenstilstand werd door ons een groot kamp bij Neuendorf opgeslagen; aldaar werd den 10den Augustus de verjaardag des keizers gevierd, alhoewel diens feestdag den 15den dier maand was, werd de feestelijkheid 5 dagen vervroegd, omdat met dien datum de wapenstilstand een einde nam. Het feestvieren bestond daarin dat het geheele leger in groote tenue aanwezig was bij het celebreren van een mis, waarna voor het altaar werd gedefileerd; de manschappen werden onthaald en sommigen in rang verhoogd, waaronder ik; ik werd dien dag tot onderofficier bevorderd.

Den 15den Augustus werd het kamp opgebroken en naar Goldberg opgerukt. Van daar retireerden wij naar Löwenberg, alwaar den 19den de Hollandsche officieren hun ontslag kregen en door jonge fransche officieren werden vervangen. Te Löwenberg had een treffen plaats met de vereenigde Pruisische en Russische legers die zich den wapenstilstand hadden ten nutte gemaakt door zich belangrijk te versterken. – Van het 146ste regiment waarbij ik diende was het 4de bataillon als voorpost uitgezet, en had zich in carré opgesteld, waarop tot driemaal toe de Kozakken eene vergeefsche charge gemaakt hadden, daar die telkens werden afgeslagen. Den 21sten hield de Keizer eene groote revue over alle daar aanwezige troepen; den 25sten werd er weder een slag geleverd bij Frensborg, alwaar mijn kameraad Flippo, die tegelijk met mij in dienst gekomen was, gewond werd; wij behielden het slagveld en vervolgden den vijand drie dagen, onder een aanhoudenden en geweldigen regen, waardoor de rivieren buiten hare oevers traden; onze legercorps was erg verzwakt daar ook wij veel manschappen verloren hadden; de vijand had hiervan door het opvangen van een courier kennis gekregen en maakte van dien toestand gebruik; bij de rivier de Katzbach kwam het dan den 29sten Augustus tot een bloedig treffen; de brug waarover wij moesten trekken werd door Russische batterijen, die op de omliggende bergen opgesteld waren, geheel bestreken, zoodat er aan onze zijde verscheidene manschappen werden neergeschoten; de batterijen moesten worden bestormd, maar daar onze divisie zeer verzwakt geworden was door het aanhoudende kanonvuur en de herhaalde charges der kozakken geraakten wij in wanorde, hetwelk van 't eene bataillon op 't andere oversloeg. De meeste manschappen wierpen hunne wapens weg en zochten een goed heenkomen; velen aan de rivierzijde maar werden door den fellen stroom medegesleept en kwamen ellendig om. De Russen naderden ons en namen bijna onze geheele divisie gevangen; zij gingen daarbij op ouderwetsche manier te werk door hunne gevangenen van alles te berooven wat zij aan waarde bij zich hadden. In 't water staande had ik van een soldaat, die een groote zak met waarschijnlijk gestolen Pruisische

thalers bij zich droeg, eenige daarvan gekregen en had die in mijne schoenen gestopt; de kozakken naderden mij en eischten mijn geld op; ik gaf hem mijn beursje waarin zich eenige hollandsche geld bevond; anderen wilden mijn vrij goede kapotjas hebben, en begonnen mij, daar ik hun bedoeling niet begreep, te trekken en te sleuren; een hunner pakte mij bij de keel en voelde in mijn das mijn horloge zitten, waarop hij mij zoo geweldig vastgreep dat ik meende te stikken en bijna mijn bewustzijn verloor, toen tot mijn geluk de mouwknoopen van mijn rok sprongen, mijn hand vrij raakte en ik daarmede mijn halsdas kon losmaken, waarmede zich mijn aanrander, met het horloge tevens, uit de voeten maakte; in minder tijd dan ik het kan vertellen, was ik van alles, wat ik maar van eenige waarde aanhad, verlost en zoo bijna al mijne lotgenooten. Door eene sterke wacht begeleid zouden wij naar Breslau getransporteerd worden, alwaar later over ons zou worden beschikt. Aangezien ik niet gewond was en vrij vlug ter been, volgde ik in de voorste gelederen de voorhoede die uit Kozakken bestond; daar we niet te veel eten kregen, beduidde ik een dier ruiters dat ik honger had, waarop hij onder zijn zadel tastte en mij iets toereikte. De duisternis belette mij te zien wat het wel was, de smaak kwam echter overeen met die van koude aardappelens; ik had zulk een geweldigen honger dat ik 's mans vingers afschraapte en ten slotte aflikte. De marsch naar Breslau die door een groot aantal gewonden niet erg vlotte en daarom 10 dagen duurde, gaf tot geen bijzondere voorvallen aanleiding, dan alleen op zekeren morgen toe wij in 't veld gekampeerd waren, vonden wij een groote massa brood die door de Kozakken in de nabijgelegen dorpen gerekwireerd was; als dollen stormden de uitgehongerde krijgsgevangen daarop los en vetradden elkaar; in dat grabbelen had ik weinig zin, was daarom blijven staan, en vroeg aan een boer die me stond aan te gapen of hij me aan boord kon helpen, ik vroeg hem: "Bauer haben sie etwas für mich zu essen?" – "Gott bewahre!" antwoordde hij, maar toen ik hem een van mijn in de schoenen bewaarde thalers liet zien, zeide hij "ick will Ihnen sogleich helfen" en kwam kort daarna met een groot brood aan, waarvoor ik hem mijn thaler in ruil gaf. Kwamen wij op onzen marsch door grootere plaatsen, dan werden wij des nachts, voor zooveel de ruimte dit toeliet in kerken opgesloten; dat was o.a. te Schweidnitz het geval; de onbegrijpelijke wanorde en onzindelijkheid die daar door de gevangenen werd teweeggebracht, laat zich niet beschrijven; iedereen deed alsof hij thuis was en nog meer, daar men in 't vooruitzicht leefde, niet langer dan een nacht in die kerk te verwijlen; daardoor ontstonden vechtpartijen, alles in 't donker, zoodat de wacht zich eindelijk genoodzaakt zag de orde te komen herstellen, en dit juist de oorzaak van nog meer verwarring werd, omdat men door de lantaarns der wacht in den waan verkeerde dat de kerk in brand stond; een ieder wilde vluchten, zoodat er eenige onder den voet raakten.

Den 8sten September kwam ik voor de tweede maal in Breslau, doch nu onder geheel andere omstandigheden dan voor ruim drie maanden geleden; over 't algemeen waren de Breslauers ons wel genegen, want den geheelen dag stonden er voor de kerk, waarin wij waren opgesloten vrouwen en meisjes die ons overvloedig van brood voorzagen.

De vele soldaten die het Pruisische leger noodig had, en alle jongelieden die de wapenen konden dragen, voor de verdediging van hun vaderland uitgetrokken waren, had ten gevolge dat er in elke tak van handel en nijverheid aan arbeiders gebrek was; wij, gevangenen, zouden zooveel we konden daarin voorzien; ik gaf me voor steenhouwer uit, en werd daarom aan een steenhouwer toegevoegd die voor mij een reçu gaf; mijn baas merkte echter spoedig dat ik van 't vak niets af wist, en bezorgde mij dan ook weer in de kerk terug.

Kort daarop werd een Hollander, door een Russisch kolonel, Hollander van geboorte, den voorslag gedaan in Russischen dienst over te gaan, zoo niet, dan zouden wij het lot deelen der Fransche gevangenen, die naar Siberië zouden worden getransporteerd; dat de meesten onzer in dit laatste minder lust hadden dan om opnieuw soldaat te worden, bewijst, dat zij bijna allen aan dien roepstem gehoor gaven, waaronder ook ik. Den 13den September teekende ik dan over en werd tevens in mijn vroegeren rang van onderofficier gehandhaafd. Van Breslau zouden wij naar Brandenburg worden gebracht om aldaar te worden gekleed en gewapend. Onze weg ging over Berlijn, alwaar zich de gemalin van wijlen Prins Willem V bevond, die haren vroegeren landgenooten een blijk harer sympathie gaf, in den vorm van 17 groschen aan ieder sergeant en 12 groschen aan ieder Hollandsch soldaat. Van Berlijn trokken wij onder geleide van een invalide sergeant naar Frankfort a/d Oder; aldaar werd ik met drie anderen bij een bakker ingekwartierd, en daar wij vermoeid en koud waren verzochten wij dien bakker, ons een warme kamer te willen geven, waartoe hij ons een vertrek boven zijn oven gelegen, aanwees; door vermoeienis overmand vielen wij spoedig in slaap, maar werden tegen middernacht door brandlucht gewekt, en

bemerkten wij dat ons vertrek in den brand stond, waarop wij ons haastig uit de voeten maakten, omdat ons door den woedenden bakker de oorzaak daarvan werd toegeschreven; hij riep onophoudelijk "Feuer! Feuer! Wasser! Wasser! dass haben die verfluchten Franzosen gemacht!" Zonder verdere ongevallen bereikten wij Brandenburg, alwaar wij gekleed zouden worden. Daartoe begaven wij ons naar eene groote exercitieplaats, buiten de stad gelegen, en werd ons gelast ons tot op het hemd toe uit te kleeden, daarna werd gecommandeerd: "hemden uit en drie passen voorwaarts". Daar stonden toen op gelijke afstanden van elkaar, voor ons front, onderofficieren die de verschillende noodige kleedingstukken op hun arm hadden, ons die achtereenvolgens toereikten, zoodat we in betrekkelijk korten tijd van geheel nieuw en schoon onder- en bovengoed voorzien waren, wat den meesten van ons in misschien 10 of 12 maanden niet overkomen was, en dan ook niet overbodig kon worden genoemd. Na nog eenige dagen in de behandeling der wapenen geoefend te zijn geworden, en wij met de commando's die in 't Duitsch gegeven, vertrouwd werden gemaakt, werden wij bij het Russisch legioen ingedeeld. Wij werden gecommandeerd tegen Denemarken, Frankrijks bondgenoot op te rukken, en kwam het dan ook spoedig te Rendsburg in Holstein tot een treffen; na eene driedaagsche strijd, die in 't voordeel der Russen eindigde, werd er een wapenstilstand getroffen. Bij Rendsburg werd ik licht aan de hals gewond, het lidteeken is nog altijd zichtbaar; en eens bij het tirailleen, toen wij moesten retireeren kreeg ik een kogel in de patroontasch: was die kogel iets hooger gevallen, dan zou het stellig met mij gedaan geweest zijn.

Van uit Holstein moesten wij naar Hamburg optrekken, dat evenals Altona en Hamburg nog steeds door Franse troepen bezet was. Op den marsch daarheen werd door ons een liedje gemaakt en gezongen dat me nog steeds bijgebleven is:

Marschieren wir in das Dänsche Land
Stadt Hamburg ist uns wohl bekannt
Marschieren wir über das weite Feld
Bei Hamburg über die Schanze
Da kann ein stärker Held daher
Mit Namen Alexander enz.

en dan ook:

Lustig, lustig nur Deutsche Brüder
Legt alle Ihre Sorge nieder
Und trinkt darauf ein glas Wein enz.

Bij Hamburg kampeerden wij, en daar 't midden in den winter en de Elbe dichtgevroren was, kon ik de lust niet weerstaan een paar schaatsen, die ik in het huis waar ik ingekwartierd was gevonden had, te probeeren, hoewel de kanonkogels over 't ijs vlogen. Den 9en Februari 1814 's morgens ongeveer drie uur werd Hamburg geducht beschoten en zoodanig ingesloten, dat er niemand uit kon; voor Hamburg werden wij door de Engelsche legioen afgelost, daar wij bevel gekregen hadden naar Frankrijk op te marscheeren om de daar aanwezige troepen te ondersteunen. Even de Fransche grenzen over zijnde, werd ons bericht dat de geallieerden den 19 Maart Parijs waren binnengekomen, zoodat onze hulp niet meer noodig was. Wij trokken daarop naar België terug, en wij werden in verschillende steden ingekwartierd; en wij hadden een goed leven, dat gunstig afstak bij dat van een jaar vroeger in Duitschland. Den 10den Juli 1814 werd ik te Namen gepasporteerd en ontving een aardig sommetje aan tractement, wat bij 't Fransche leger eenvoudig vergeten werd. Met dagreizen werd de terugtocht naar den geboortegrond aanvaard; den 19den Juli kwam ik in goeden welstand in Leiden aan, tot onuitsprekelijke blijdschap van zoovele lieve betrekkingen.

Hoewel ik niet rechtstreeks meegedaan had aan de inname van Parijs, maar toch de Franschen in Denemarken bestreden had, ontving ik den 29sten Augustus 1828 de zilveren medaille, die tot herdenking van dat feit, op last van den Keizer aller Russen geslagen was, en waarmede iedereen versierd werd die te dien tijde onder Rusland's troepen gediend had.

Evenzo ontving ik de St. Helena-medaille, die door Napoleon op St. Helena ter herinnering aan zijne wapenfeiten ingesteld was, en aan zijne vroegere soldaten uitgereikt werd. Waarom deze

medalje op mijn portret niet naast de Russische prijkt zal iedereen begrijpen, die een echt vaderlandsch hart in den boezem ronddraagt.
(Inclusief typefouten overgenomen.)

Over zijn toekomstige echtgenote rept hij met geen woord. Misschien kreeg Willem Frederik pas na thuiskomst verkering met Jansje Zitman. Bij zijn huwelijk in 1815 met haar is hij nog gewoon dekenwever van beroep, maar in hetzelfde jaar richt hij een fabriekje op. Aangenomen mag worden dat zijn vader hem met raad en daad heeft bijgestaan.

Bron: Jubileumboekje *Van Schaap tot deken*.

In 1815 n.l. werd in Leiden een fabriekje opgericht door W. F. van Wijk.

In dit fabriekje, oorspronkelijk gevestigd in de Kerksteeg te Leiden, werd al direct met de fabricatie van wollen dekens begonnen. Vakbekwaamheid gepaard aan koopmanschap, deden dit bedrijfje al vrij spoedig groeien tot een bedrijf.

Vanaf deze tijd stammen de volgende gebeurtenissen.

Nots J.B. van Gent, nr 144, folio's 241, 242, 243 en 245, 21-10-1824. *Gen 06? en 07.*

Acte van scheiding weduwe Benjamin de Moen, die zo'n 45 huizen en zeer veel obligaties en andere vorderingen bezat. Hierin staat onder andere het volgende:

Particuliere Pretentien.

Letter B lening aan H. Flippo f 717,50. [Dit is een vriend van Willem Fredrik van Wijk.]

Letter C Een dito ten lasten van Dirk van Wijk, Willem Fredrik van Wijk en Johannes Benjamin de Moen, te Leijden, groot vier honderd Guldens f 400,--

Letter D Een dito ten lasten als de voorgaande, groot drie duizend guldens f 3000,--

Letter E Een dito ten lasten van Johannes Benjamin de Moen, groot vier honderd guldens f 400,--

Letter G Een pretensie ten lasten van Dirk van Wijk te Leijden op den inventaris opgegeven groot te zijn, ongeveer agt honderd guldens, dezelve is nader gebleken te bedragen een somma van duizend dertig guldens en vijftig cents f 1030,50 (...)

Van Dirk van Wijk in restitutie van geleende gelden, een somma van vijftig guldens f 50,-- (...)

Van Thomas Zitman, wegens deszelfs verschuldigde aan dezen boedel een somma van honderd en zestig guldens f 160,-- (...)

Van de Gebroeders van Wijk in voldoening van een jaar huishuur een fomma van honderd en vijftig guldens f 150,--.

Van H. Flippo in voldoening eener pretensie ten zijnen laste, een somma van vijftig guldens f 50,--.

[Mogelijk bestond er een vorm van samenwerking tussen Dirk Sr of Jr, W.F. en Johannes Benjamin de Moen. Hij was eveneens een fabrikteur op de Herengracht, rond 1810-1840 te Leiden.]

Notaris J.B. van Gent, 11-02-1824, nr 144, folio 51 en 57v. *Generatie 06? en 07.*

Inventaris nalatenschap De Moen. Hierin staan onder andere de eerdergenoemde leningen van Dirk en Willem Fredrik, respectievelijk 400 en ongeveer 800 gulden.

Notaris Th. van Bergen, 29-01-1828, nr 74, folio 36, akte 14. *Generatie 06 en 07.*

Voor Thomas van Bergen openbaar notaris te Leijden in Zuid Holland resideerende in tegenwoordigheid van de nagenoemde getuigen is gecompareerd: De heer Everard Adriaan Tegel, koopman in steelkolen, wonende aan den Ouden Rijn in Wijk 6 numero 126 binnen deze stad.

Dewelke verklaarde bij deze volkomen op te hebben en te vernietigen de inschrijving ambtshalve ten Kantore van de conservatie der hypotheken te Leijden, op den negenden november achttien honderd zeven en twintig, deel zes en vijftig numero veertien, tegen Dirk van Wijk, vader in het Minnenhuis en Willem Frederik van Wijk, Fabrikteur in Dekens, beiden te Leijden genomen. ...

Notaris J.B. van Gent, 05-08-1830, akte 44, folio 171 e.v.

Openbare verkoping goederen ten verzoeke van Clara Christiaanse weduwe van Johannes Piekaar.

W.F. van Wijk nr 6 Een dito [rol dekens numero acht zware] vijf en dertig gulden.

W.F. van Wijk nr 14 Een dito vijf en dertig gulden.

Dezelfde nr 15 Een dito vijf en dertig gulden.
 Dezelfde nr 16 Een dito met geel veertig gulden.
 W.F. van Wijk nr 40 Een dito [rol dekens numero acht, gemeene] twee en dertig gulden.
 W.F. van Wijk nr 101 Acht en twintig gemeene dito [zware kinderdekens met paars] vier en twintig gulden.
 W.F. van Wijk nr 135 Veertig roode luuren, zonder streepen, numero tien negentien gulden vijftig cents.

[Onder een aankoop door J.B. de Moen:]

Van Wijk nr 12 Gewaschen bruine rokken in dito zestien ponden vijf gulden twintig cents.
 Dezelfde nr 13 Vette bruwier brokken in dito [een mand] gemerkt A een en veertig ponden, twaalf gulden dertig cents.
 Dezelfde nr 14 Bruwier loppen en grife grondewol in dito een en dertig ponden, negen gulden dertig cents.
 Dezelfde nr 15 Vette Bruwer brokken in dito drie en veertig ponden vijftien gulden vijf cents.
 Van Wijk nr 24 Rommeling en scheerbrokken, in dito twaalf ponden drie gulden zestig cents.
 W.F. van Wijk nr 54 Fijne ketting garen, zestien ponden, 5 basterd rollen dertien ponden, zes en dertig gulden twee en negentig en een halve cent.
 Dezelfde nr 55 Basterd inslag garen, dertig ponden ses en veerig gulden vijftig cents.
 [Bij deze openbare verkoop zijn, zoals meestal, vooral de concurerende fabrikanten de voornaamste opkopers.]

Notaris J.B. van Gent, 12-08-1835, akte 97, folio 99 e.v.

Openbare verkoop op verzoek van Daniel Poelijoe te Leijderdorp. [Deze man nam vijf jaar eerder nog van alles over van Clara Christiaanse, zie hierboven. Veel goederen blijven nu onverkocht.]
 Nr. 114 W.F. van Wijk Negen en twintig Nederlandsche ellen saais groen Vries drie en dertig gulden vijf en dertig cents.

Notaris J.B. van Gent, 31-08-1836, nr 150, folio 103.

Openbare verkoop van goederen afkomstig van Hermanus van Frotsenburg, dekenfabriek, wonende op de Oude Vest te Leijden.
 [W.F.?] Van Wijk nr. 30 een dito [rol dekens] zesentwintigh guldens vijftig cents.

Notaris J.B. van Gent, 19-10-1836, akte 29, folio 151 e.v.

Openbare verkoop op verzoek van Zacharias Rozendaal, dekenfabriek, wonende binnen deze stad op de Heerengracht. [Ook hij kocht voorheen goederen van collega's op.]
 W.F. van Wijk nr 208 en 209 Een dito [rol dekens order paars N 8] 2 x dertig guldens.
 W.F. van Wijk nr 237 Veertien dito dito [kinderdekens fijn] acht gulden vijftig cents.
 W.F. van Wijk nr 307 Zes ord: dito [basterd kinderdekens] No 8 zes gulden.

Notaris J.B. van Gent, 20-09-1837, nr 151, folio 78 e.v.

Openbare verkoop van goederen afkomstig van Zacharias Rozendaal dekenfabriek op de Herengracht te Leijden. [Aankopen door W.F.?]
 V. Wijk Een dito [rol dekens] basterd no 8 acht en twintig gulden.
 V. Wijk Een dito acht en twintig gulden.
 V. Wijk Een dito acht en twintig gulden vijftig cents.
 V. Wijk Een rol roode leijers no 9 achttien guldens.
 V. Wijk Een dito Achttien gulden.

Notaris J.A. Prijn, 21-05-1838, nr 256, folio 242, akte 54.

Zacharias Abraham Rozendaal in leven dekenfabriek te Leijden.
 Bij de inneschulden staat: W. van Wijk, fabriek, te Leijden, twee gulden vijftig cents.

Nots A.B. Barkeij, 27-11-1840, nr 17, folio 293 en 294v, akte 228.

Openbare verkoop van diverse roerende goederen (dekenfabriek gereedschappen) afkomstig van Joannes Henricus Laurentius Fortike Joannes zoon.
 Nr 67, 68 en 69 een gulden zestig centen de heer Willem Fredrik van Wijk.
 67 Een spoelwiel, met kroon en haspel, 68 Een dito dito dito, 69 Zes spoelbakjes.

Nr 155 elf gulden vijftig centen de heer Willem Fredrik van Wijk.
155 Een dito [mand met] 2020 [dubbeltklossen].

Willem Frederik en Jansje krijgen een flink aantal kinderen, maar zij overlijdt al op 35-jarige leeftijd in 1828. In april 1832 hertrouwt hij (43 jaar oud) met een 22-jarig naaistertje en volgen er meer kinderen. (Zie hiervoor.)

CBG familie-advertenties.

- Heden overleed mijne dierbare echtgenoot Jansje Zitman, 35 jaar, aan de gevolgen eener hevige ziekte, mij nalatende 7 kinderen, ... Leiden 06-08-1828, namens W.F. van Wijk.

Huwelijk 03-03-1831 W. Filippo met Catharina Zitman (haar vader heet Thomas), getuige Willem Frederik van Wijk, 40 jaar, fabrikleur op de Heeregracht, zwager der bruid.

Huwelijk 13-10-1831 Hendrik Johannes Eggink, zaagmolenaar, 32 jaar, zoon van Dirk Eggink en Alida Franken, huwt met Maria Zitman, getuige onder andere W.F. van Wijk, 41 jaar, fabrikleur, wonende op de Heeregracht. (Verband tweede vrouw J.D. Milikan?)

Ondertussen gaan de zaken gewoon door. Sterker, het fabriekje wordt een heuse fabriek die uiteindelijk rond 1950 aan zo'n duizend mensen werk zal verschaffen! Toch is het niet mogelijk om duidelijk aan te geven waar de bemoeienis van Willem Frederik senior overgaat in handen van zijn twee zonen Thomas en Willem Frederik junior. Ook de tekst van het jubileumboekje biedt niet werkelijk soelaas. Uit allerlei akten maak ik op dat hun bedrijf, dat vanaf ongeveer 1845 bestaat en enkele jaren later de naam Gebroeders Van Wijk & Co draagt, geheel los staat van hun vaders' activiteiten. Wel helpt Willem Frederik senior zijn zoons ongetwijfeld en gaan diverse panden van vader over in handen van de gebroeders.

Bron: Jubileumboekje Van Schaap tot deken.

Nadat in 1847 de directie was uitgebreid met de heren Thomas van Wijk en Bertram Corts, werd een pand aan de Heeregracht betrokken, waarmede de fabriek belangrijk werd uitgebreid, en de productie verdubbeld kon worden.

Tot 1862 werd alle arbeid met de hand verricht. In dat jaar werd de sajefabriek van P. van Geer aan de Hoogewoerd-Leevendaal overgenomen, alwaar in 1864 de eerste stoommachine haar intrede deed. Deze machine met een capaciteit van 40 P.K., betekende een enorme aanwinst voor de productie.

Op 13 Februari 1871 werd de heer W. F. van Wijk, met de heren Abr. Corts en W. F. van Wijk Tzn., in de firma opgenomen. Kort daarop moest de fabriek weer worden uitgebreid en werd de stoommachine ook in de Vestestraat-fabriek ingevoerd. Van 1878 tot 1912 bleef de directie ongewijzigd, in dat jaar trad de heer W. F. van Wijk uit de Firma. De reeds bestaande uitbreidingsplannen werden uitgevoerd, zodat in 1913 de fabriek in het Leevendaal, geheel van gewapend beton opgetrokken en van de modernste machines voorzien, haar productie begon.

Tijdens de eerste wereld-oorlog genoot de directie en het personeel de grote eer, dat H.M. de Koningin zich persoonlijk kwam overtuigen van de aanmaak van sokken, garens en dekens voor Leger en Marine, waarvan de Firma van Wijk de leverantie had. Inmiddels was de Fa. omgezet in een N.V. en werd van 1921 af genoemd Leidsche Textiel Fabrieken Gebr. van Wijk & Co. N.V. Ondanks de snelle mechanisering van het gehele bedrijf, waardoor de productie gestadig bleef toenemen, werd het personeel steeds uitgebreid. Dit is te opvallender omdat waar voorheen uitsluitend handarbeid werd gebruikt, thans de machine die arbeid overnam en dus eigenlijk het werk van vele handarbeiders.

De enorme hoeveelheden wol, die verwerkt werden en direct uit Z.-Amerika en Australië werden geïmporteerd, noodzaakten naar andere opslagruimten uit te zien. In 1929 werd een grote opslagplaats gebouwd, die middels een luchtbrug met de overige magazijnen aan de Heeregracht werd verbonden.

Naar steeds meer ruimte moest worden uitgekeken en toen dan ook de hand kon worden gelegd op een complex fabrieksterreinen aan het Nieuwe Kanaal, kon de directie haar droom gaan verwezenlijken, n.l. een hypermodern bedrijf in één ruimte ondergebracht en niet verdeeld in tal van gebouwen en magazijnen over de stad.

In 1939 waren de plannen geheel gereed, maar werd in verband met de moeilijke politieke toestand besloten nog niet tot de bouw over te gaan. Gedurende de bezetting bleek het evenwel mogelijk toch met de bouw te kunnen aanvangen, zodat in Mei 1941 de eerste paal werd geslagen. Het behoeft geen betoog dat het bouwen van een fabriek in bezettingstijd met enorme moeilijkheden gepaard ging, doch door voortvarendheid van de bouwleiding kwam toch begin 1945 de fabriek gereed. In Februari 1945 werd bij een der vele bombardementen op de in nabij gelegen spoorbrug een gedeelte van de fabriek ernstig beschadigd, welke schade eerst na de bevrijding kon worden hersteld. In October 1945, ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de dekenfabriek was de fabriek in bedrijf. Zij behoort tot de best geoutilleerde en modernste dekenfabrieken van ons land, ja wellicht van Europa. En daarom is het niet bij toeval dat een beschrijving van deze fabriek werd uitgezocht omdat men hier inderdaad met de meest moderne machines de beroemde "Van Wijk" wollendeken maakt, een product dat reeds eeuwen de faam van de Leidse Textiel Industrie over de gehele wereld heeft verspreid. Dat dit bedrijf een goede deviezen-producent is, moge blijken uit het feit dat een groot gedeelte van de enorme dekenproductie, voor de export bestemd is, zodat vele deviezen ons land binnenkomen door de verkoop van de Van Wijk-dekens in het buitenland.

In het bevolkingsregister over de periode 1849-1861 staat vermeld waar, met wie en hoe het echtpaar gehuisvest is.

Zwarte lade, selectie op zoon *Willem Frederik van Wijk*.

- Jaar 1847 wijk 7 fol. 111. Willem Frederik van Wijk, geboren Leiden 31-12-1788, ger. geh. fabrikant. [op fiche extra: Willem Frederik van Wijk met Maria Petronella Renard en 8 kinderen.]
- 1849 wijk 7 fol. 974. W.F. van Wijk, 60 jaar, man, Leiden, NH, fabrikant, Herengracht 107. (Op Herengracht nr. 121 woont zijn zoon W.F.)
- 1854-1861 wijk VII buurt 31 fol. 16 afd. 6. Willem Fredrik van Wijk, geb. Leiden 31-12-1789, NH, geh. [Op fiche extra: Herengracht nr 106 & 107, eigenaar, W.F. van Wijk en vrouw Renard, dekenfabrikant en 5 kinderen.]
- 1854-1861 wijk VII buurt 33 fol. 2 afd. 8. Idem, plus: fabrikant. [Op fiche extra: Herengracht 121. Hebbende onder hetzelfde nr. eene uitgang in de Veststraat en een uitgang, winkel en kantoor in de Groenesteeg. Achtereenvolgende bewoners zijn:
nr 1 t/m 5 familie W.F. van Wijk x Verhey.
nr 6 t/m 14 familie B. Corts x A.C. Nayer + kinderen Van Wijk.
nr 15 t/m 19 familie W.F. van Wijk x Renard. Laatste woonplaats nr. 139.
Op nr. 122 woont o.a. Thomas van Wijk, geboren 1818, gehuwd met Van Driel en 3 kinderen.]

Om de onderlinge verhoudingen van de firmanten in de zaak Gebroeders van Wijk & Co te verduidelijken, volgt hier een overzicht van het bij de fabriek betrokken deel van Willem Frederik's nakomelingen uit twee huwelijken. Dit is een onderdeel van een uitgebreider overzicht van de alle nakomelingen van de stamvader (generatie 11) die de familienaam overdragen, dat achter in dit boek staat.

- A3 (1) **Willem Fredrik van Wijk** (geboren 04-01-1789), fabrikant en **Jansje Zitman**.
Kinderen: Willem Fredrik, sterft jong, Thomas, Willem Fredrik, Jansje, Catharina, sterft jong, Johanna Maria, Margaretha Cornelia, Christina Petronella Geertruida.
- B3.1 Op 24-11-1852 huwt *Thomas van Wijk*, jongman oud 34 jaren, fabrikant, geboren te Leiden op 22-01-1818, wonende aan de Heerengracht, zoon van Willem Fredrik van Wijk, fabrikant, aan den Heerengracht en van Jannetje Zitman, overleden 06-08-1828, met *Johanna Petronella van Driel*, jongedochter, 29 jaar, zonder beroep. Getuige is o.a. Willem Fredrik van Wijk, 33 jaar, fabrikant, broeder van de bruidegom, wonende op de Heeregracht.

- B3.2 (1) Huwelijk 07-11-1844 *Willem Fredrik van Wijk*, jongeman, oud 25 jaar, dekenfabri-
keur, geboren te Leiden op de 6de november 1819, op de Heeregracht, zoon van
Willem Frederik van Wijk, dekenfabriek, meede op de Heeregracht, alhier en Jansje
Zitman, overleden, met *Cornelia Victoire Stegershoek*. Getuigen zijn o.a.: Dirk van Wijk,
oud 66 jaar, zonder beroep, Oude Rhijn, Jan Flippo, 43 jaar, nachtwerker, Heere-
gracht.
(2) Huwelijk te Gorinchem, *Willem Frederik van Wijk*, weduwnaar van C.V. Stegers-
hoek, 31 jaar, fabrikant, geboren en wonende te Leiden, zoon van Willem Frederik van
Wijk, fabrikant, wonende te Leiden en van Jansje Zitman, overleden, huwt met *Jacoba
Verheij*, 28 jaar, zonder beroep, geboren en wonende te Gorinchem. Getuigen o.a.
Willem Frederik van Wijk Senior, 62 jaar, fabrikant, Thomas van Wijk, 33 jaar, fabri-
kant.
- B3.3 Huwelijk 23-08-1844 *Meindert Huibert Fontein*, pottenbakker, 18 jaar, met *Jansje van
Wijk*, mutsenmaakster, 23 jaar.
- B3.4 Huwelijk 26-09-1845 *Hendrik Filippo*, nachtwerker, 22 jaar met *Johanna Maria van
Wijk*, 21 jaar. Ouders: Jan Filippo en Geertruij Zitman & Willem Fredrik van Wijk en
Jansje Zitman.
- B3.5 Huwelijk 15-02-1850 *Johannes de Vos*, smid, 25 jaar, (zoon van I. de Vos en Sara
Flippo) met *Margaretha Cornelia van Wijk*, 24 jaar.
- B3.6 Huwelijk 30-04-1852 *Pieter van der Hoeven*, kantoorbediende, 23 jaar met *Christina
Petronella Geertruida van Wijk*, 24 jaar.
- B3.1 Thomas van Wijk (geboren 22-01-1818) en Johanna Petronella van Driel (geboren
12-02-1823), (Thomas is één van de twee gebroeders van Gebr. van Wijk & Co.)
Kinderen: Jansje Engelina, Engelina, Willem Frederik, Govert, Johanna Petronella.
- C3.1.1 Huwelijk 05-09-1879 *Christiaan Hengeveld*, predikant, 27 jaar, met *Jansje Engelina
van Wijk*, (geboren 20-03-1854) 25 jaar.
- C3.1.2 Huwelijk 13-03-1884 *Cornelis Reinhart Rijnenberg*, predikant, 27 jaar met *Engelina
van Wijk*, (geboren 16-02-1856) 28 jaar.
- C3.1.3 Huwelijk 22-06-1883 *Willem Frederik van Wijk*, (geboren 07-03-1858) fabrikant, 25
jaar met *Anne Charlotte Christine Schalijs*, 20 jaar. Niet in Leiden getrouwd. [Dit is ook
een firmant.]
- B3.2 (1) Willem Frederik van Wijk (geboren 06-11-1819) en Cornelia Victorie Stegerhoek
(geboren 04-04-1823, overleden 24-07-1849), (Willem Frederik is één van de twee
gebroeders van Gebr. van Wijk & Co. en mede-oprichter/financier Diaconessenhuis.)
Kinderen: Jansje Maria, NN, Cornelis, hij overlijdt vijf dagen na zijn moeder.
- C3.2.1 Huwelijk 17-11-1870 *Jerfaas Dirk Hufferman*, borstelmaker, 30 jaar met *Jansje Maria
van Wijk*, (geboren 28-02-1846) 24 jaar. (Penningmeesteres Diaconessenhuis)
- B3.2 (2) Willem Fredrik van Wijk en Jacoba Verheij (geboren 27-09-1822 Gorinchem),
(Willem Frederik is één van de twee gebroeders van Gebr. van Wijk & Co.)
Kinderen: Willem Frederik, Wouter, Jacob, Thomas, Jacob.
- C3.2.1 Huwelijk 18-11-1880 *Willem Frederik van Wijk*, (geboren 21-06-1852) fabrikant, 28
jaar, met *Christina Jeannette Helfrich*, 22 jaar. (= W.F. Verheij van Wijk, firmant Gebr.
van Wijk) Akte 371. Op 06-12-1880 huwt Willem Frederik van Wijk, jongman, oud 28
jaren, fabrikant, geboren en wonende te Leiden, zoon van Willem Frederik van Wijk,
fabrikant en van Jacoba Verheij, zonder beroep, wonende te Leiden, beide alhier
tegenwoordig met Christine Jeannetta Helfrich, jongedochter, oud 22 jaren. Getuigen
zijn Thomas van Wijk, 65 jaren, fabrikant oom van de bruidegom, wonende te Leiden,
Abraham Corts e.a.
- C3.2.2 Huwelijk 06-11-1884 *Wouter van Wijk*, (geboren 23-12-1853) assuradeur, 30 jaar met
Emilie Hunziker, 26 jaar.
- C3.2.3 Huwelijk 22-01-1881 *Thomas van Wijk*, (geboren 09-01-1858) fabrikant, 23 jaar, met
Antonia Johanna Elisabeth Bergman, 23 jaar. Huwelijk niet in Leiden. [Dit is ook een
firmant.]

- A3 (2) **Willem Frederik van Wijk** (weduwnaar van Jansje Zitman) en **Maria Pieterella Rinnaar** (geboren 03-11-1809).
Kinderen: Johannes Dirk, Dirk Frans, Jacobus Johannes, sterft jong, Sara Maria, Hendricus Jacobus, Jacobus Johannis, Fredrik Hendrik, sterft jong.
- B3.1 Huwelijk 22-01-1858 *Johannes Dirk van Wijk*, onderwijzer, 25 jaar met *Christina Adriana Bolland*, 21 jaar.
- B3.2 Huwelijk 12-12-1856 *Dirk Frans van Wijk*, fabrikant, wonende te Leeuwarden, 22 jaar, met *Elbertje Los*, 21 jaar, tijdelijk verblijf houdende te Leiden. [Dit is geen firmant.]
- B3.3 Huwelijk 15-07-1869 *Hendricus Jacobus van Wijk*, onderwijzer, 26 jaar met *Johanna Catharina Visser*, 29 jaar.
- B3.4 Huwelijk 24-01-1867 *Hendrik Filippo*, koopman, 43 jaar, weduwnaar van Johanna Maria van Wijk, huwt met *Sara Maria van Wijk*, 28 jaar.

CBG-advertenties

- Getrouwd Leijden 07-11-1844 W.F. van Wijk en C.V. Stegerhoek.
- Heden overleed Cornelia Victoire Stegerhoek, 26 jaar, Leijden, 24-07-1849 na 4 jaar huwelijk.
- Ondertrouwd W.F. van Wijk Jr, weduwnaar (van Leijden) met J. Verheij, Gorinchem, 09-05-1851. / Getrouwd: W.F. van Wijk en J. Verheij, Gorinchem (ZH, ed.), 22-05-1851.

Op 17 mei 1879 overlijdt Willem Frederik, 89 jaar oud na een lang, arbeidszaam en veelbewogen leven. Om materiële zaken gaf hij waarschijnlijk weinig; zijn nalatenschap is relatief zeer sober.

Akte 544 Willem Frederik.

Op 20 mei 1879 verschijnen Isaac van der Horst, bekende van de overledene, 56 jaar, aanspreker, wonend te Leiden en Jan Kromwijk, bekende van de overledene, 59 jaar, aanspreker. Ze verklaren dat op 17 mei is overleden Willem Frederik van Wijk, 89 jaar, zonder beroep, geboren te Leijden in het jaar 1789, gewoond hebbende te Leiden, weduwnaar van Maria Pieterella Rinnaar, eerder weduwnaar van Jansje Zitman, zoon van Dirk van Wijk en van Jannetje Fassijn, beide overleden.

Familie-advertenties in het CBG (enveloppen 1800/1890 en diverse jubilea).

- Heden overleed Maria Petronella Rinnaar, Leiden 21-12-1871, namens W.F. van Wijk.
- Voor de menigvuldige bewijzen van deelneming, bij het overlijden van onzen geliefden vader W.F. van Wijk Sr betuigen wij onze hartelijke dank. Namens de Familie Ths. van Wijk, 07-06-1879 (overl. 17-05-1879).
- Degenen, welke iets te vorderen hebben of verschuldigd zijn aan den boedel en de nalatenschap van wijlen den heer W.F. van Wijk Sr, vroeger Fabrikant, laatstelijk zonder beroep, gewoond hebbende te Leiden, worden verzocht daarvan vóór 22-06-1879 opgave of betaling te doen ten kantore van den Notaris A.J. Rijshouwer, nabij de Hoogewoerdsportsbrug onder Soeterwoude. [Archief Zoeterwoude, akte 56 is inventaris, akte 61 is scheiding.]

Notaris A.J. Rijshouwer, akte no. 56. Aan de akte zit een mooi rood lakzegel.

Heden den negenden juni achttien honderd negen en zeventig des voormiddags ten half tien ure ten verzoeken en in tegenwoordigheid van Den Heer Thomas van Wijk, fabrikant, wonende te Leijden. Den Heer Willem Frederik van Wijk, junior Fabrikant, wonende te Leiden. Den Heer Meindert Huijbert Fontein, koopman, wonende te Leiden, volgens zijne verklaring onder de tegenwoordige wetgeving in gemeenschap van goederen gehuwd met Mejuffrouw Jansje van Wijk. Den Heer Hendrik Filippo Janszoon, metselaar wonende te Leiden in betrekking van vader en voogd over zijnen zoon Hendrik Filippo, met de hiervolgende Heeren Jan en Willem Frederik Filippo, de eenige in leven zijnde kinderen bij wijle zijne echtgenote Mejuffrouw Maria Johanna van Wijk in huwelijk verkregen. Den Heer Jan Filippo Hendrikszoon metselaar, wonende te Leiden. Den Heer Willem Frederik Filippo, pottenfabrikant, wonende te Leiden zijnde Hendrikszoon. Den Heer Thomas van Wijk voornoemd, in qualiteit als toeziende voogd over gezegden minderjarige, hiertoe benoemd en beëdigd door den Heer Kantonrechter te Leiden, blijkens defzelfs geregistreerd procesverbaal van den vijftenden september achttien honderd zes en zestig. Den heer Jan de Vos, smid, wonende te Leiden, in betrekking van vader en voogd over Jan de Vos, met de hiervolgenden Sara en Cornelia Wilhelmina de Vos, de eenige in leven zijnde kinderen, bij wijle zijne echtgenote Mejuffrouw Margaretha van Wijk in huwelijk verkregen.

Den Heer Jan de Vos voornoemd in qualiteit, blijkens onderhandsche procuratie van den derden juni laatstleden als gemachtigde van zijne dochter Sara de Vos, dienstbode, wonende te Leiden. Cornelia Wilhelmina de Vos, dienstbode wonende te Leiden. Den heer Willem de Vos, timmerman, wonende te Leiden, in qualiteit als toeziende voogd over gezegden minderjarige hiertoe benoemd en beëdigd door den Heer Kantonrechter te Leiden den vier en twintigsten januari achttienhonderd zeven en zevenig. Den heer Thomas van Wijk voornoemd in qualiteit, blijkens onderhandsche procuratie van den een en dertigsten mei laatstleden als gemachtigde van zijne zuster Mejufvrouw Christina Petronella Geertuida van Wijk, echtgenoot van - daartoe geadsisteerd met - alsmede geautoriseerd door den Heer Pieter van der Hoeven, kantoorbediende, wonend te Rotterdam.

Welke voornoemde Thomas – Willem Frederik – Jansje – Maria Johanna – Margaretha en Christina Petronella Geertruida van Wijk, zijn de eenige kinderen van wijlen den Heer Willem Frederik van Wijk senior, in eerste huwelijk verkregen bij zijne echtgenoot Mejufvrouw Jannetje Zitman.

Den Heer Johannes Dirk van Wijk, hoofdonderwijzer, wonende te Leiden. Den Heer Dirk Frans van Wijk, meester knecht, wonende te Leiden. Den Heer Johannes Dirk van Wijk voornoemd, in qualiteit blijkens onderhandsche procuratie van den een en dertigsten mei laatstleden, als gemachtigde van den Heer Hendrikus Jacobus van Wijk, hoofdonderwijzer, wonende te Zaandam, en nog in qualiteit blijkens onderhandsche procuratie van den eersten juni laatstleden, als gemachtigde van den Heer Jacobus Johannes van Wijk, hoofdonderwijzer, wonende te Hoogwoude. Zijnde voorschreven onderhandsche procuratiën na door de respectie lasthebbers in tegenwoordigheid van mij notaris en getuigen voor echt erkend en ten blijke daarvan door allen geteekend, aan deze acte vastgehecht om daarmede gelijktijdig te worden geregistreerd. Den Heer Hendrik Filippo Janszoon voornoemd, volgens zijne verklaring onder de tegenwoordige wetgeving in gemeenschap van goederen gehuwd met mejufvrouw Sara Maria van Wijk.

Welke voornoemde Johannes Dirk – Dirk Frans – Hendrikus Jacobus – Jacobus Johannes en Sara Maria van Wijk, zijn de eenige kinderen van wijlen den Heer Willem Frederik van Wijk senior, in tweede huwelijk verkregen bij zijne vooroverledene echtgenoot Mejufvrouw Maria Petronella Benard, en met voormelde Thomas – Willem Frederik – Jansje – Maria Johanna – Margaretha en Christina Petronella Geertruida van Wijk, de eenige kinderen en erfgenamen abintestato der nalatenschap van wijlen meergenoemden Heer Willem Frederik van Wijk senior.

Heb ik Albertus Jacobus Rijshouwer, notaris, standplaats hebbende te Soeterwoude voorzien van een bewijs van het ingeleverd aangiftebiljet ter verkrijging van een suppletair patent over het loopende dienstjaar voor de uitoefening mijner ambtsbediening te Leiden, geadsisteerd met de natenomden mij bekende getuigen, mij vervoegd ten sterfhuize van gemelden Heer Willem Frederik van Wijk senior, ten einde aldaar tot bewaring der rechten van partijen en van een ieder die daarbij belang mocht hebben, over te gaan tot de beschrijving der goederen, gelden, titels en papieren in- en uitschulden, en in het algemeen van alles wat tot den boedel en de nalatenschap van genoemden Heer van Wijk is behoorende, waarvan de opgave en aanwijzing zal gedaan worden door Mejufvrouw Antje van Dijk, weduwe Abraham van de Vijver, zonder beroep wonende te Leiden als zijnde sedeert het overlijden daarvan in bezit geweest, zullende de tauxatie van het mobiliair, de klederen en inboedel geschieden door Mejufvrouw Maria Jacoba Smit, echtgenoot van Gerardus Johannes Rietbergen, winkelierster, wonende te Leiden, als deskundige door partijen gekozen, en die daar toe vooraf den eed in handen van gemelden Heer Kantonrechter heeft afgelegd en daarbij beloofd zich volgens plicht en geweten van de haar in deze toevertrouwde taak te zullen kwijten, blijkens procesverbaal van den een en dertigsten mei laatstleden, tot het doen van welke tauxatie genoemde deskundige ten deze is gecompareerd. Zijnde de verschijnende personen aan mij notaris bekend. En hebben de requiranten de tauxatrice, de aangeefster, benevens Willem van Westbroek en Abraham van Westbroek beide kleedermaker, wonende te Leiden als getuigen dit hoofd der acte van boedelbeschrijving met mij notaris onmiddelijk na gedane voorlezing geteekend.

[Handtekeningen]

Dit gedaan zijnde, is men overgegaan tot de beschrijving der goederen, in maniere als volgt.

Meubelen en Inboedel

In de keuken

Een fournuis gewaardeerd op zeven gulden [vanaf hier geschreven bedragen in cijfers weggelaten]

Een doofpot, ijzeren pot, ketel, hengel tang twee gulden
Een vuilnisbak, twee emmers, zemelap, borstel en vuilnisblik zestig cents
Een stoel twintig cents
Eenig rood aardewerk vijftig cents
Een theestoof en ketel vijftig cents
Een kastje een gulden en vijftig cents
Eenige trommels dertig cents
Een koffiemolen, koperen vuilnisblik, trechter en een telplankje, negentig cents
Drie blikken pannetjes vijftig cents
Twee Keulsche potten en komfoor, een schuurbak en koekepan vijftig cents

Op het portaal

Een turfmandje en kamergemak een gulden
Een kachelplaatje vijftig cents

Op de achterkamer

Een bed, twee peluws en drie kuffens vijf en dertig gulden
Twee wollen en een katoenen deken zes guldens
In een vaste kast
Eenige manskleederen tien gulden
Twee paar laarzen en een paar pantoffels drie gulden
Twee hoeden in dozen, een mutsje, pet en twee dasfen twintig cents
Een kachel met pijpen acht gulden
Een kolenemmer twee gulden vijftig cents
Een pijpenlade zesig cents
Een bijbel en twee boeken vijft cents
Een mahoniehouten tafeltje twee gulden vijftig cents
Een spiegel drie gulden
Vier schilderijen tien gulden
Een chiffonnière zestien gulden
Een bureau tien gulden
Een likeurkeldertje vijftien cents
Een tabakskistje en kwispeldoor vijf en twintig cents
Een staande klok tien guldens
Vijf stoelen en een fauteuil vier gulden vijf en zeventig cents
Een vloerkleed achttien gulden
Twee valgordijnen een gulden
Drie wandelstokken dertig cents
Twee portaal kleedjes vijftig cents

Op de zolder

Twee matrasfen een gulden
Zes droogstokken een gulden vijftig cents

Op de voorkamer

Een mahoniehouten chiffonnière dertig guldens
Een dito kastje vijf en twintig gulden
Een tafeltje een gulden vijftig cents
Een keukentafeltje vijf en twintig cents
Een ronde tafel zeven guldens
Een schuiftafel zeven gulden
Zes stoelen en twee fauteuils dertien gulden
Drie valgordijnen twee guldens
Een spiegel vijf gulden
Een boekenhanger een gulden vijftig cent
Zes platen in lijsten twee gulden
Een portret van Domine Molenaar een gulden
Vier stoven twee gulden
Drie horren een gulden
Een karpet acht gulden
Een karpet en deurkleedje vier gulden

Eenige kleine kleedjes een gulden
 Drie lampetkommen vijftig cents
 Eenige roomgoed zes gulden
 Een koffiekkan vijftig cents
 Vijftien stuks ornamenten drie gulden
 Eenig defect porcelein een gulden vijftig cents
 Een koffiepot veertig cents
 Negen blaauwe koppen en schotels een gulden vijf en dertig cents
 Twaalf witten schaaltes een gulden twintig cents
 Eenige defecte koppen en schotels twee guldens
 Veertien wijnglazen twee gulden tien cents
 Vijftien differente glazen tachtig cents
 Twee houten blaadjes en een lepeldoosje een gulden vijftig cents
 Een blad met geel verlakt twee gulden vijf en twintig cents
 Twee presenteertrommeltjes, blaadje theeblikje en koffieplikje drie gulden
 Een petroleumlampje en drie zwavelstokbakjes een gulden
 Een mesfenbak met drie compositie vorken en lepels en eenige mesfen een gulden en vijftig cents
 Een vloerkleed tien gulden
 Een tafelkleed vijftig cents
 Zes stoelen en een fauteuil twaalf gulden
 Drie theebladen een gulden vijftig cents
 Vier katoenen lakens vier gulden
 Vijf dito drie gulden vijftig cents
 Zes katoenen sloopen een gulden tachtig cents
 Vijf handdoeken een gulden
 Twee tafellakens en vijf servetten drie gulden vijftig cents
 Een beddetafel twee gulden vijftig cents
 Twee bedgordijnen een gulden
 Drie theedoeken dertig cents
 Een schoorsteenval en oud gordijn dertig cents
 Vier witten zakdoeken zestig cents
 Twee roode zakdoeken zestig cents
 Twee dasjes tien cents
 Vier hemden een gulden
 Drie slaapmutsen zestig cents
 Een borstrok tachtig cents
 Twee onderbroeken een gulden
 Een flanellen hemd een gulden
 Een steenen pot vijf en twintig cents
 Twee paar kousen een gulden
 Vier halve hemdjes vijftig cents
 Een broek een gulden
 Een tinnen pot twee gulden
 Eenige lappen en gordijnkoord tien cents
 Twee bedstede gordijnen een gulden vijftig cents
 In een bedstede
 Een matras een gulden
 Een bed, peluw en twee kufens veertig guldens
 Twee dekens zes gulden
 Ongemunt goud en zilver
 Een zilveren brillendoos bij gis elf gulden
 Een suikerschepje bij gis vijftig cents
 Een zilveren bril bij gis een gulden
 Bedragende te samen de som van vier hondert zestien guldens vijf en vijftig cents.
 Voor de tauxatrice niets meerder te waardenen zijnde, heeft dezelve na gedane voorlezing alhier
 geteekend. M.J. Rietbergen Smit.

Contante gelden

De contante gelden op het overlijden aanwezig hebben bedragen de som van tweehonderd negentien gulden.

Pretensien

Deze boedel heeft te vorderen van de firma Gebroeders van Wijk en Compagnie de som van een duizend negen honderd acht gulden acht en dertig en een halve cent.

Van den heer D.F. van Wijk voornoemd honderd vijftien guldens.

Bedragende te samen de som van twee duizend drie en twintig gulden acht en dertig en een halve cent.

Schulden

De doodschulden en begrafeniskosten bedragen te samen honderd zestig gulden een en twintig en en halve cent.

Docter Baert te Leiden voor gedane visites vijf gulden vijf en twintig cents.

J. Goedeljee te Leiden voor gemaakte portretten [in maart 1879, voor elk kind een foto van Willem Fredrik] zeven gulden vijftig cents.

C. Willebrands Apotheker te Leiden voor geleverde medicijnen vier gulden vijf en veertig cents.

G.J. Corts te Leiden voor geleverde manufacturen twee gulden twee en tachtig en een halve cent.

S. Platteel te Leiden voor het maken van elf portretlijsten [in mei 1879] dertig gulden tachtig cents.

Hasfelman en Pander te Leiden voor een geleverd kleed twee en twintig gulden vijf en twintig cents.

H. Meijer te Leiden voor scheerloon een gulden vijf en zestig cents.

J.J. Groen te Leiden voor gedaan drukwerk [in dezen jare] tien gulden vijf en tachtig cents. [Dit is het soldatenverslag van Willem Fredrik.]

Aan weekloon en kostgeld voor de huishoudster dertig gulden.

Aan J. de Vos, smid te Leiden voor gedane leverantie en verdiend arbeidsloon acht gulden zeventig cents.

Aan mejufvrouw de weduwe van Dijk voornoemd wegens gedane diensten voor memorie.

Met deze boedelbeschrijving voortgegaan zijnde tot des middags ten half twee ure, en niets meerder opgegeven of voorhanden zijnde om in dezen inventaris te bevatten of wat tot voormelden boedel behoort en ten sterfhuize van meergenoemden Heer Willem Frederik van Wijk voorhanden was, heeft de aangeefster voornoemd, daarop dadelijk onder eede in handen van mij notaris afgelegd, verklaard voor zoover haar bekend is, alles getrouwelijk te hebben aangewezen en opgegeven wat op dezen inventaris behoort te worden gebracht, zonder daarvan iets te hebben verduisterd, noch te weten dat iets is verduisterd geworden, direct of indirect. Zijnde het geïnventariseerde gebleven onder bewaring en in het bezit van gezegde aangeefster die zulks erkent, waarna deze inventaris is gesloten. En hebben de Requiranten de aangeefster, de getuigen en mij notaris, na gedane voorlezing alhier geteekend.

[Aangehechte volmachten niet getypt.]

Notaris Rijshouwer akte 61 betreft de scheiding, waarin met name de schulden iets uitgebreider staan beschreven, zie ook tussen [...] ingevoegde tekstjes hierboven. Wanneer alle nagekomen kosten en de ontvangsten en betalingen zijn verwerkt, blijft er f 2.136,01 over om te verdelen. Per erfgenaam is een elfde deel f 194,18. Akte 03-07-1879.

In het voorgaande hoofdstuk is vanaf pagina 36 al een stuk geschiedenis opgenomen uit de aanloopfase van de Leidse Wollendekenfabriek Gebroeders Van Wijk & Co. Daar vind u eveneens een terugblik van de directie van Gebr. van Wijk & Co. bij het 150-jarig jubileum van het bedrijf.

De fabriek van de 'Leidsche Textielfabrieken Gebroeders Van Wijk & Co N.V.' heeft bestaan van 1795-1957. Men fabriceerde er dekens, breigaren en sokken.

De eerste 'fabriek' was Dirk van Wijk, die in 1795 zijn meesterstuk ter keuring aanbood. In 1815 werd aan de Kerksteeg het eerste fabriekje voor wollen dekens opgericht door Willem Frederik van Dijk. Samen met Thomas van Wijk en Bertram Corts kocht hij in 1847 een pand aan de Herengracht.

W. F. van Wijk kocht in 1863 een fabriek aan de Hogewoerd die in 1840 was opgericht door Benjamin Adrian. Later werd de sajefabriek van P. de Geer overgenomen en in 1864 werd ook de eerste stoommachine aangeschaft van 40 pk (30 kW). Na 1871 werd een pand aan de Vestestraat in gebruik genomen waar eveneens een stoommachine werd geïnstalleerd.

In 1913 werd een breigarenfabriek aan het Levendaal geopend en tijdens de eerste Wereldoorlog produceerde de fabriek goederen voor het leger, wat leidde tot een bezoek van Koningin Wilhelmina aan de fabriek. Verdere uitbreiding vond plaats in 1929 en in 1945. In dat laatste jaar werd een dekenfabriek aan de Kanaalweg in bedrijf gesteld.

Het bedrijf, dat regelmatig op wereldtentoonstellingen en jaarbeurzen te vinden was, ontwikkelde zich tot een grote producent.

De neergang van het bedrijf begon in 1957, toen het fuseerde met de sajefabrieken van Cranenburg & Van Heringa, een bedrijf dat stamde uit 1873 en dat fabrieken had aan het Rapenburg, de Vliet en de Kaiserstraat. Het fusiebedrijf ging Van Wijk en Heringa heten. In 1963 werd het bedrijf opgekocht door Reinder Zwolsman, en daarna geliquideerd. De fabrieksgebouwen tussen het Levendaal en de Hogewoerd zijn verbouwd tot een appartementencomplex.

Bronnen:

S. Broekhoven en anderen, Monumenten in Nederland. Zuid-Holland Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist / Waanders Uitgevers, Zwolle 2004

Wikipedia

Opgesteld door de Werkgroep Geveltekens van de Historische Vereniging Oud Leiden.

Bron: https://www.erfgoedleiden.nl/component/lei_verhalen/verhaal/id/475

De gebroeders, dat zijn Thomas en Willem Frederik van Wijk, beiden zoons van Willem Frederik van Wijk en Jansje Zitman, kleinkinderen van Dirk van Wijk en Jannetje Fassijn (generatie 07). Het jubileumboekje geeft een positief verhaal en er is gemakshalve uitgegaan van beginjaar 1795. De officiële start van het samenwerkingsverband tussen de gebroeders en hun compagnons Bertram Corts en Cornelis Willem Najer dateert van 1850.

Zij waren behoudend en namen niet het voortouw qua technologische en sociale vernieuwingen vernieuwingen in een eeuw vol veranderingen. Eigenlijk waren sommige andere textielfabrieken in Leiden meer vooruitstrevend. Pas in 1863 kwam de fabriek van Van Wijk door overname van Wijnobel en Van Geer in het bezit van door stoom gedreven productiemachines. Zij waren daarmee feitelijk de laatsten in de stad. Was het voorzichtigheid, conservatisme of was er een praktische reden?

In andere opzichten zijn meer overeenkomsten te bespeuren. Verschillende bedrijven die in de negentiende eeuw een rol van betekenis speelden, waren opgericht door mensen die aan het einde van de achttiende eeuw reeds als fabriqueur werkten.

Textielondernemers woonden vaak zelf in textielwijken op de betere locaties, zoals de Herengracht en Oude Singel. Hun geld bracht echter niet direct verbroedering met de oude stedelijke elite teweeg. Die leefde al eeuwenlang afgezonderd op de Breestraat en het Rapenburg.

Veel Leidse ondernemers huisden nabij hun fabriek. Dat gaat zeker op voor de gebroeders Van Wijk en hun compagnons, want zij wonen allemaal op de Herengracht. Het huis van Willem Frederik ligt op nummer 121 naast dat van Thomas op nummer 122 en is in 1862 tevens "ingerigt tot winkel [en] kantoor". De heer Abraham Corts bewoont nummer 130 en de heer Cornelis Willem Nayer verblijft op nummer 166. Nummer 166 is een "woonhuis en werkhuis met daaraan

verheelde pakhuizen". Hun werknemers kwamen vaak uit de smalle straten of stegen die achter de grachten lagen.

Ter financiering van de onderneming wendden veel fabrikanten in de periode 1800-1865 hun eigen vermogen aan. Zo waren ook bij Van Wijk de zaken geregeld. Het geld zat vooral in de bedrijfspanden die de compagnons in het begin op eigen naam aankochten.

Adresboekje Leiden (ca 1878)

van Wijk, Gebr. Zie W.F. en Th. Van Wijk + A. Corts + C.W. Nayer.

van Wijk, W.F., fabrikant, Heerengracht wijk 7 nr 39.

van Wijk, Th., fabrikant (Firma), Heerengracht wijk 7 nr 139.

van Wijk, W.F. Jr., fabrikant (firma), Heerengracht wijk 7 nr 121.

Archief code 2.12.23 Gebr. van Wijk en Co.

GAL, (Industrie).23 Gebr. van Wijk en Co. (Wollen dekens, gebreide goederen, sajete, wollen garens) (1815) 1826-1893 omvang 0.1 m'.

Wijk en Co., Firma Gebroeders van. Leiden 1815-1957. Voortzetting: Van Wijk en Heringa.

Een deel van het archief van de Gebroeders van Wijk loopt van 1826-1893 (zie hierna). Verder zijn er stukken van algemene aard (notulen, jaarrekeningen/-verslagen, zakelijke correspondentie en verkoopboeken) uit de periode 1940-1963. Het geheel zit verpakt in een archiefdoos, verdeeld over twee omslagen.

De volgende stukken horen bij het oudste gedeelte. (Koopakten van panden tot circa 1862: zie het huizenoverzicht verderop.)

13 Januarij 1827.

Bewijs van Niet bestaande hypothecaire inschrijvingen [grotendeels voorgedrukt].

De ondergeteekende Bewaarder der Hypotheken van het Kantoor, gevestigd te Leijden, verklaart, dat er tot heden in de Registers van zijn Kantoor geene hypothecaire inschrijvingen ten laste van: Willem Frederik van Wijk, Fabrikant te Leijden, sedert dertigsten December zijn opgekomen.

Leijden den dertienden January 1827. Ontvangen vijftig centen de Meij.

Departement Zuid Holland kantoor der Hypotheken te Leijden.

Tevens bevat het archiefje van de Gebr. van Wijk en Co. een map, met daarin retroacta (paperassen voornamelijk van vorige eigenaars betreffende gekochte panden). Ook zit er een plattegrond bij van de fabriek aan de Hogewoerd/Rijnstraat/Levendaal zoals die er anno 1840 uitzag (aankoop akte, P. van Geer).

Willem Frederik en Thomas zijn in de twintig wanneer ze de leiding over het bedrijf gaan voeren. Zij trouwen allebei en ook hun zoons komen in de firma terecht. Over Willem Frederik's zoon en naamgenoot is in 1939 een artikel in het Leids Jaarboekje opgenomen. Daarin staat vaker iets over Leidse personen die een bepaalde betekenis voor de stad hadden. Er wordt lovend over hem geschreven.

Oprichtingsakte c.q. samenwerkingscontract firmanten

Reeds in augustus 1845 werken de gebroeders Thomas en Willem Frederik, zonen van Willem Frederik van Wijk samen blijkens een concessie die betrekking heeft op hun gezamenlijke werkzaamheden op het adres Waardkerkplein W 8 no 757 & 758.

Oprichtingsakte 21-09-1850 van een vennootschap voor wolde dekens, etc. door de vier in akte 3080 genoemde personen als vennoten voor de duur van tien jaar. Beslaat acht pagina's.

Volgens de akte uit het archief van Gebr. Van Wijk & Co, verklaren op 21 september 1850

"Thomas van Wijk, Willem Frederik van Wijk Junior, Bertram Corts en Cornelis Willem Nayer, allen wonende te Leijden ... onderling aantegaan eene Vennootschap ter uitoefening van eene fabriek en affaire in Wolle Dekens en Baayen, benevens kousen, Sayet en Wollegarens alsmede winkel van de affaires daarbij behoorende, zoodanig als de affaires in Wolle Dekens en Baayen

door de twee eerste ondergeteekenden en in kousen Sayet en Wolle garens door de beide laatste ondergeteekenden tot heden zijn gedreven.”

Als naam voeren ze “Gebroeders van Wijk & Co”; elk der firmanten is tekenbevoegd en het contract loopt tien jaar. Thomas brengt de volgende panden in: Waardkerkplein nr 60 en nr 757. Willem Frederik voegt als zijn aandeel toe: Herengracht nr 121, Vestestraat nr 121 rood en Groenesteeg nr 184A, Waardkerkplein nr 758. De broers steken gezamenlijk tevens het pand Oranjegracht nr 661 in de onderneming. De andere firmanten brengen geen panden in, maar nemen hun handelsgeest mee. Verder leggen de firmanten allerlei regels vast die voor een goede zakelijke samenwerking en bedrijfsvoering van belang zijn. Zes maanden voordat het contract afloopt, zullen zij elkaar te kennen geven of ze op dezelfde voet verder willen gaan. In de loop der tijd kopen ze regelmatig naastgelegen panden op rond hun fabrieken en magazijnen op diverse adressen. Voor een uitgebreid overzicht per pand verwijs ik naar de huizenbijlage hierna.

In 1853 waren ruim 1.200 arbeid(st)ers werkzaam in de 14 wolverwerkende fabrieken die voornamelijk voor het spinnen stoom gebruikten, dus gemiddeld ongeveer 86 werklieden. De overige 62 wolfabrikanten hadden naar schatting ongeveer 600 mensen in dienst, dus gemiddeld nog geen tien werknemers. Daaronder bevonden zich ook ongeveer 100 werklieden van Van Wijk. (Stof uit het Leidse verleden. Zeven eeuwen textielnijverheid.)

Archief Gebr. van Wijk & Co.

Dubbel folio schriftpapier.

Taxatie der onroerende goederen [volgens met pen geschreven aantekening: 1862].

N 1 Woonhuis Wijk VII nr. 121 Heeregracht verwoond door W.F. van Wijk Jr. uitkomenden in de Vestestraat, benevens daar aan verbonden huizen in de Groenesteeg, ingerigt tot winkel, kantoor wijk VII N 184, 184A, voor de somma van f 4.000,00

N 2 Woonhuis met daaraan verheelde werkhuis aan de Heeregracht wijk VII, N 139 en uit komende in de Vestestraat wijk VII N 181B. Het woonhuis verhuurd aan A. Stallinga voor f 3,- per week, het werkhuis door ons gebruikt wordende tot wattenfabriek voor de summa van f 1.400,00

N 3 Woonhuis en werkhuis met daaraan verheelde pakhuizen, aan de Heeregracht wijk VII N 166, 107, uitkomende in de Vestestraat het woonhuis is bewoond door C.W. Najer het werkhuis tot pakhuys voor de somma van f 2.800,00

N 4 Vier huizen in de Vestestraat wijk VII nr 236, 237, 238, 238A.

Een pakhuysje uitkomende in de Vestestraat in een poort daar door ons in 1862 afgebroken.

Vier huizen op de Uiterstegracht wijk VII nr. 352 en 354A waarvan één huis door ons afgebroken en hiervoor een zwavelhok, geplaatst.

Pakhuys in de Vestestraat wijk VII n 234.

Pakhuys in de Vestestraat wijk VII nr. 234A in 1862 afgebroken, en voor een ingang in de Vestestraat ingerigt.

Pakhuys in de poort, verloren arbeid, uit komende aan de Uiterstegracht wijk VII nr. 355.

Een nieuwe wasferij, met daarin zich bevindend, fournuizen en schoorsteen en deze percelen onder N 4 te zamen aan elkander verheeld, uitkomende op een vrij pleien in het midden, nut zich door op bevinden turfschuur, en ingerigt tot fabriek voor den somme van f 2.500,00

N 5 Pakhuys in de Vestestraat wijk VII N 222 door ons gebruikt wordende tot turfpakhuys voor de somma van f 100,00

N 6 Pakhuys aan het Waardkerkplein wijk VII N 760, ingerigt tot het bergen van wol & rommeling voor de somma van f 200,00

N 7 Twee pakhuizen aan elkander verheeld aan het Waardkerkplein wijk VII N 757, 758 verhuurd tot gebruik van bergen wollen en blooterij aan P.M. Outerman voor f 80 jaarlijks voor een somme van f 800,00

N 8 Twee pakhuizen in de Vestestraat wijk VII N 130 en 182A aan de oostzijde van de Vestestraat voor de somme van f 700,00

N 9 Een pakhuys aan de westzijde der Vestestraat wijk VII nr. 244 en 245 met een open plaats en vrije poort aan den Uiterstegracht; benevens op de plaats een verwerij, met daarin zich bevindende drie fournuizen en twee schoorsteenen, het pakhuys in de Vestestraat dienende voor t... f 11 huur, voor de somma van f 800,00

N 10 Woonhuis, aan de Heeregracht wijk VII N 122, en 183A uitkomende in de Vestestraat, bewoond door Th! [Thomas] van Wijk voor de somme van f 2.600,00
 N 11 Woonhuis aan de Heeregracht met werkhuis uitkomende in de Vestestraat wijk VII N 130 bewoond door A. Corts voor de somme van f 2.900,00
 Totaal onroerend goed waarde volgens een telling op de pagina hiernaast f 18.800,00.

L.J. 1957. Lijst van nog bestaande poorten (gangen) vanaf pagina 141.

Bollenpoort Uiterstegracht, opgenomen in fabriekscomplex Gebr. Van Wijk, geen huisjes meer.
 Groenepoort Idem, nog vier woningen.
 Verloren arbeidspoort Idem, er is nog een woning (anno 1957).

Samenvatting aankopen onroerend goed door Gebr. Van Wijk & Co. tussen 1840-1862.

Straat	Wijk	Huisnummers
Oude Singel	5	404, 404r, 520e
Groenesteeg	7	184+, 184a
Herengracht	7	106, 107, 121, 122, 139, 183a
Uiterstegracht	7	233, 352, 353, 354a (= 355?)
Vestestraat	7	121, 130, 181b, 182a, 222, 234, 234a, 235, 236, 237, 238, 238a, 244, 245
Oranjegracht	8	661
Waardkerkplein	8	757, 758, 760

Vanwege doorlopende uitbreidingen, verbeteringen en vernieuwingen aan, in en bij de fabrieksgebouwen vragen de gebroeders regelmatig om een vergunning van de gemeente. Hierna volgt een korte opsomming van de gewenste aanpassingen. Bij het huizenoverzicht staan de teksten van deze concessies over de periode 1845-1861 bij het betreffende pand. Hieruit blijkt welke activiteiten in bepaalde gebouwen plaatsvinden gedurende het prille stadium van de firma. In 1845 worden Thomas en Willem Frederik nog apart genoemd, maar zij werken dan al wel samen. In 1848 staan ze als Gebroeders van Wijk te boek en in 1851 luidt het officieel: Gebr. Van Wijk & Co. Volgens de ondergenoemde concessies beginnen zij hun activiteiten in een paar pakhuizen aan het Waardkerkplein, wordt de zaak uitgebreid in panden in de Vestestraat/aan de Uiterstegracht/Herengracht en vanaf circa 1866 komt het in 1863 overgenomen fabrieksgebouw aan de Hogewoerd/Rijnstraat/ hoek Levendaal in beeld. Overigens werd in de beginperiode de wol gewoon buiten in de gracht gewassen. Later werden (duin-)waterleidingen in de stad aangelegd. Veel grondstoffen kwamen per boot bij de fabriek aan, vandaar dat het ook handig was om bij water gevestigd te zijn.

Concessies, betreffende vergunningen voor het gebruik van gemeentegrond.

NB = Notulen Burgemeesters en Wethouders.

SA = Stadsarchief vanaf 1816, zie verder bij huizenbezit, daar staat de tekst per adres.

Gebroeders van Wijk

Verfketel en wasketel, Waardkerkplein, 1848 SA 4470 2230

Duiker en put, Herengracht en leiding van de Heeregracht naar Waardkerkplein, 1850
 SA 4470 2316

Samenvoeging van twee huizen, aanbrengen pers en een schoorsteen, Vestestraat, 1851
 SA 4470 2387

Spoelvlot in de Heeregracht, 1852 SA 4470 2434

Ombouw huis tot pakhuis en drogerij, Waardkerkplein, 1953 SA 4470 2477

Wasketel, verfketel en zwavelhok, Vestestraat, en duiker door de Vestestraat tot aan de Uiterste gracht, verplaatsen van het vlot van SA 4470 2434. 1854 SA 4470 2547

Drogen van wol in de Vestestraat, 1857 SA 4470 2785

Wassen en bloten schapenvellen op de Heeregracht, 1858 SA 4470 2877

Zwavelhok, Uiterstegracht, 1860 SA 4470 3087

Duiker met filtereput van de Heeregracht naar de Vestestraat, 1861 SA 4470 3153

Duiker van de Nieuwe Rijn door de Rijnstraat naar Levendaal, 1866	NB 1866 II 49v
Stoomwerktuig, Hoogewoerd, 1866	NB 1866 I 119v
Verleggen van de stoep, Hoogewoerd, 1868	NB 1868 I 139
Een der bogen van de Rijnbrug af te sluiten met een boom, 1868	NB 1868 I 219v
Idem 1870	NB 1870 I 148v
Stoep, Vestestraat, 1872	NB 1872 II 86
Verfketel, Uiterstegracht, 1873	NB 1873 I 124
Riool, Levendaal, 1880	NB 1880 II 66v
Stoeppalen, Heerengracht, 1880	NB 1880 II 52
Stoomketel, Hoogewoerd, 1880	NB 1880 I 52v
<i>Thomas van Wijk</i> , Samenvoegen van twee pakhuizen. Waardkerkplein, 1845	SA 4470 2053
Vernieuwen van de stoep, Heerengracht, 1870	NB 1870 I 130

Archief code 2.12.23 Gebr. van Wijk en Co. (vervolg)

Een inventaris uit de boekhouding van de taxatie der onroerende goederen in 1862. Totale waarde f 18.800,00. Zie ook bij het huizenoverzicht.

Nog diverse koopakten van na 1870 en onder andere:

- Een paar opstal- en brandverzekeringen van het Levendaal, waarop staat over welke maatschappijen voor bepaalde bedragen het risico gespreid wordt, 1873.
- De opstal op een erf buiten de Hoogewoertspoort der gemeente Leiden, in den Roomburgerpolder onder Soeterwoude, kadastrale sectie A, nr. 2170, groot 35 ellen, bestaande uit een schuur en verder 4 stuks droogramen. De akte bevat een los briefje waarop staat dat dit een schenking van J.J. Verheij van Wijk in 1970 betreft.
- Akte van een scheiding, 08-10-1881. Zie hierboven.
- Een akte van verlenging van de vennootschap in gewijzigde vorm gedateerd 15-10-1881. De met pen geschreven aantekeningen (hetzelfde handschrift als eerder is van een *achterkleinkind* van Dirk van Wijk en Jannetje Fassijn.)
- Een Staatscourant met weergave van de boodschap uit de akte van 15-10-1881.
- Akte van een bekrachtiging 1882.

Tegen het eind van zijn lange leven geniet Willem Frederik Senior (overleden in 1879) geen riante inkomsten. Hij doet het gewoon kalmpjes aan, terwijl zijn zonen aan de groei van het bedrijf werken. In 1877 heeft de technisch directeur van Gebr. Van Wijk & Co, de heer Fortanier bijna tweemaal zoveel te besteden als Willem Frederik Senior, maar hij vangt toch slechts 10% van het bedrag dat firmant Thomas in een jaar vergaart. De ware spekkopers vinden we bij de familie Zaalberg; concurrent fabrikanten die even verderop aan de Heerengracht hun onderneming hebben.

Kohier der Inkomsten-Belasting 1877, (guldens) pagina 85.

	Inkomen	Belasting 1878	Belasting 1877
Heerengracht			
44 H.E.H. Fortanier, man	900	12,65	20,82 (zie enquête)
44 W.F. van Wijk Sr, man	550	4,12	7,20
46 Th. van Wijk, man	9000	222,31	80,34

Kohier der Inkomsten-Belasting 1878, pagina 86.

	Inkomen	Belasting 1879
Heerengracht		
44 H.E.H. Fortanier	1125	13,34
44 W.F. van Wijk Sr	550	3,--
46 Th. van Wijk	7500	133,38
46 W.F. van Wijk Th. Zn.	1000	12,--
62 B. Corts	6500	117,12
62 A. Corts, vrouw	1000	12,--
62 J.J. Najer	925	10,50
96 J. Poptie	925	10,50

Nr 24 en 26 bij Zaalberg staan inkomens van respectievelijk 22500, 925, 925, 15000.

Kohier der Inkomsten-Belasting 1881, pagina 101.

Heerengracht	Inkomen	Belasting 1880
44 W.F. [Verhey] van Wijk	2250	37,00
46 Th. van Wijk	7500	136,00
46 W.F. van Wijk Tzn.	925	10,50

Kohier der Inkomsten-Belasting 1882, pagina 103.

Heerengracht	Klasse	Inkomen	Belasting 1882	Belasting 1881
44 W.F. van Wijk	11	2250	40,79	37,00
46 Th. van Wijk	18	7500	153,36	136,00
46 W.F. van Wijk Tz	12	2750	52,87	10,50

24 en 26 Drie leden familie Zaalberg, inkomen respectievelijk 6500, 6500, 22500.

52 W.C. Zuurdeeg inkomen 4000.

58 A. Corts inkomen 2750 en Wed. B. Corts inkomen 6500.

In het boekje: Het spoor van de industriële revolutie in een Hollandse stad. Een wandeling langs twintig monumenten van bedrijf en techniek in Leiden. Red. Wibo Burgers, Primavera Pers in samenwerking met STIEL, Leiden 1998, ISBN 90-74310-51-6, is hoofdstuk 6 Gebroeders van Wijk (pagina 33) geheel gewijd aan het “*Oudste fabrieksgebouw uit stoomtijdperk*”, oftewel het complex aan het Levendaal/Hogewoerd/Rijnstraat/Bolwerkstraat.

Daar staat onder andere in dat Daniël Poeliejoe uit Leiderdorp, die overigens tegelijkertijd met leden van de familie Van Wijk op openbare veilingen verschijnt, op nummer 149 aan de Hogewoerd in 1814 een dekenfabriek vestigde.

In 1835 waren vier panden op deze locatie in handen van Dirk Benjamin Adrian die daar in 1840 een nieuw gebouw plaatste met daarin een stoommachine, toen een noviteit. Hij was echter te optimistisch over de vooruitzichten en ging failliet.

In 1841 kregen Pieter van Geer en Cornelis Wijnobel het complex met machinerie in handen.

“... in 1863 verkocht Van Geer de fabriek aan de ondernemer Willem Frederik van Wijk. Deze Van Wijk, geboren in de Janvossensteeg en in zijn jonge jaren metselaar aan de zeesluizen in Katwijk, is te beschouwen als de stichter van de Leidse wollen dekenfabriek Gebrs. Van Wijk & Co. Van Wijk kon voor het eerst zijn weefgetouwen aandrijven met een stoommachine, want die behoorde tot de inventaris van de van Van Geer overgenomen fabriek. Het ging nu goed met de fabriek en in 1880 kwam er een tweede stoommachine. Het bedrijf was met 350 arbeiders in die jaren een van de grootste textiel fabrieken in Leiden. Geleidelijk kreeg de groeiende onderneming het hele gebied tussen Hogewoerd, Rijnstraat, Levendaal en Bolwerkstraat in handen. In 1910 ontwierp architect W.C. Mulder, in opdracht van Van Wijk een moderne fabriek op die plek. ...”

Ik vraag mij af of het werkelijk Willem Frederik van Wijk senior en niet junior is die het gebouwen-complex koopt, want hij bemoeide zich gewoonlijk niet zo intensief met de onderneming van zijn twee zonen. Wat wel regelmatig voor kwam, was dat een familielid op een veiling onroerende goederen voor een ander familielid kocht. Mogelijk deden ze dit omdat de ware koper in verband met prijsopdrijving beter anoniem kon blijven.

In het archief van de Gebr. van Wijk en Co zit een plattegrond van deze fabriek uit de tijd dat het in handen van de heer Van Geer verkeerde.

“... De gebouwen kregen toen de vorm die vandaag de dag nog het stadsgezicht van Hogewoerd en Levendaal bepaalt. Op de hoek van de Bolwerkstraat verrees een markante hoektoren. De gevels van het waterreservoir, boven in de toren, waren voorzien van hardstenen platen met de teksten “Sajet-fabriek” en “Wollen dekenfabriek”. Naast de toren bouwde architect Mulder een voor die tijd moderne weverij. (...)

Koningin Wilhelmina (...) bezocht in 1915 de pas voltooide fabriek. Zij zag hoe het bedrijf volop sokken en dekens produceerde voor het aan de landsgrenzen gemobiliseerde Nederlandse leger. ...”

Ondertussen gingen de zaken gewoon door.

Op 2 juni 1880 werden in Amsterdam 6000 wollen dekens voor militairen aanbesteed in partijen van 500 stuks. De voorlopige toewijzing was als volgt: aan Jan Zuurdeeg en Zn. 500 stuks à f 5,91 en 500 à f 6,14; aan Gebr. van Wijk 500 à f 5,91½ en 500 à f 6,13½; H.J. van Wensen 500 à f 5,95 en 500 à f 6,10; J. Zaalberg en Zn. 500 à f 5,97 en 500 à f 6,08; Jules Regout te Maastricht 500 à f 5,99½ en 500 à f 6,05½; J. Scheltema Jz. 500 à f 6,- en 500 à f 6,05. Hoewel uit de geringe prijsverschillen een scherpe concurrentie zou kunnen worden verondersteld, blijkt dat het totaal bedrag van de diverse partijen per bedrijf exact hetzelfde is, namelijk 1000 dekens voor f 6.025,-. Uit een calculatie uit 1909 voor wollen dekens voor eigen gebruik van een der firmanten blijkt, dat aan grondstoffen en arbeidsloon en zonder winst berekening een zomerdeken van 1.70 x 2,25 m f 3,42 kostte en een zwaardere en arbeidsintensievere fantasiedeken f 5,60.
Bron: <http://www.zuurdeeg.net/histories/dekenfabriekZuurdeeg.php>

Akte van scheiding 1881

Het bovengenoemde archiefje bevat naast verschillende akten waarin bestaande samenwerkingscontracten worden verlengd, ook een akte van scheiding (nr 3080). In de hiervoor besproken akte van samenwerking is als clause opgenomen dat bij het overlijden van één der firmanten diens weduwe desgewenst zijn plaats kon innemen, zolang zij niet zal hertrouwen. In elk geval werd bij overlijden het aandeel van de overleden firmant vastgesteld. Op 16 februari 1880 overlijdt Bertram Corts. Tot 31 mei 1881 heeft zijn weduwe de zaken voortgezet, maar ze geeft later te kennen dat ze zich terug wil trekken uit de firma. Daarom volgt op 8 oktober 1881 een financiële en juridische scheiding die notaris A.J. Rijshouwer vastlegt. Op dat moment zijn de firmanten Thomas van Wijk, Willem Frederik Verheij van Wijk (zoon van W.F. van Wijk in de vorige akte) en Abrahamina Clazina Najer, de weduwe van Bertram Corts. Kortom, Cornelis Willem Najer is inmiddels uit de onderneming, maar de zaak bleef in handen van dezelfde familie.

Het vermogen van de firma is nu gedeeltelijk uit andere bestanddelen opgebouwd. Uiteraard zit het kapitaal in een aantal bedrijfspanden en woningen. De voorraden grondstoffen en producten vertegenwoordigen een waarde van ruim f 270.000,00. De waarde van de kantoorinventaris staat voor f 210,00 te boek.

De firmanten belegden het beschikbare vermogen in obligaties en aandelen van allerlei ondernemingen en instanties, namelijk: de Nederlandse Staat, Rusland, de Hollandsche IJzeren Spoorweg Mij, Moscow-Jaroslow, Des Mores Fort Dodge, de Nederlandsch-Indische Handelsbank, de California en Oregon Spoorweg Mij, de Beetwortel Suikerfabrieken te Halfweg en Zevenbergen, de Vereeniging voor Christelijke belangen te Leiden en in de Onderwijzerswoning der Vereeniging voor de school van on- en minvermogenden te Leiden. Een dergelijk aandelenpakket ben ik in dezelfde eeuw ook bij mijn vaders familie tegengekomen en was vermoedelijk vrij gebruikelijk qua samenstelling. De totale waarde van de beleggingen bedroeg bijna f 146.000,00.

De in 1863 overgenomen fabriek met alle (stoom-)machines en gereedschappen aan de Hogevoerd/Rijnstraat/het Levendaal is gewaardeerd op circa f 88.500,00 en in de kluis of kas ligt f 7.400,00 contant geld. Na aftrek van schulden blijft een bedrag van f 648.300,00 over, dus voor elke firmant f 216.100,00. De huidige vergelijkbare waarde komt neer op zo'n 21 miljoen gulden!? Na het vertrek van de weduwe blijven de twee Van Wijk-telgen als voortzetters over. Er zitten nog meer akten in het archief, maar tot mijn zeer grote spijt is slechts een fractie van alle stukken bewaard gebleven. Zo is er geen spoor van ongetwijfeld gevoerde handelscorrespondentie met relaties uit de hele wereld, tot in Australië toe waar de wol vandaan kwam. De hele financiële administratie van de negentiende eeuw is weg, evenals de loonstaten en andere lijsten van het personeelsbestand. Er zijn geen notulen van vergaderingen, zo die gemaakt zijn, en er is vrijwel niets waaruit blijkt welke visie de firmanten hadden op hun organisatie. Mocht een Van Wijk-nakomeling ooit een pak oud papier op zolder vinden, dan houd ik mij van harte aanbevolen om de boel uit te spitten!

Vermoedelijk was het personeelsbeleid bij Van Wijk een beetje ouderwets. Er is weinig bekend over eventuele sociale voorzieningen die sommige andere fabrikanten wel troffen. Zo stond de directie van Krantz bekend als streng maar rechtvaardig en betrokken bij het welzijn van het

personeel. Uiteraard zat daar enig eigenbelang achter. Gezond personeel werkt nu eenmaal harder en beter dan verzwakte of ernstig vermoeide medewerkers. In de negentiende eeuw gingen regelmatig geluiden op om de slechte werkomstandigheden die de industrialisatie met zich mee had gebracht, te verbeteren. Zo was de “Kinderwet van Van Houten” in 1874 aangenomen, waardoor misbruik van zeer jonge werkkrachten deels werd tegen gegaan. In de textiel werkten vanouds veel kinderen mee om het gezinsinkomen aan te vullen. Ze werden ingezet voor redelijk eenvoudige werkzaamheden, zoals wol pluizen, het zuiveren van geweven stof (noppen) en het opwinden van de kettingdraad. Of zij vervingen de hele dag (12 tot 14 uur lang) klossen van machines. Door vermoeidheid gebeurden regelmatig ongelukken met lichamelijk letsel tot gevolg. Hoe anders de omstandigheden bij Van Wijk waren, is onbekend, maar in 1876 was het aandeel kinderen op het totale personeelsbestand bijna 45% en in 1890 nog 19,6% (zie pagina 81, *Textielhistorische bijdragen*, 1996).

Enquête Staatscommissie 1890

In 1890 hield een staatscommissie een landelijke enquête onder alle lagen van de bevolking om een beeld te krijgen van de woon-/werksituatie en behoeften aan sociale voorzieningen. Enquêteurs kwamen polshoogte nemen op ateliers, bedrijfsterreinen en in fabrieken, interviewden de directeurs en een aantal werknemers, artsen, architecten, onderwijzers, geestelijken, etc. Daarnaast verzochten ze diverse instanties om vragenlijsten in te vullen en aanbevelingen te doen om de veiligheid tijdens het werk, de huisvesting van arbeiders, het onderwijs en dergelijke te verbeteren.

Zo is er van Leiden een uitgebreid verslag over de arbeiderswoningen voorhanden en heeft een metaalorganisatie een rapport geschreven over de zware machines in uiteenlopende fabrieken en werkplaatsen. Tijdens de enquête legde de commissie de directeurs het vuur soms flink aan de schenen, wanneer doorgevraagd werd over de zeer lange werktijden (waar de commissie tegen was), veiligheidsmaatregelen, kinder- en vrouwenarbeid en de (vrijwel afwezige of ontoereikende) sociale voorzieningen. Arbeiders vertellen over hun scholing, naschoolse ontwikkeling, hun gezinssituatie, het huis waarin ze wonen, het eten dat ze zich kunnen veroorloven, hun werk en wat hen bij ziekte of ouderdom te wachten staat.

Aangezien het sinds 1872 bij wet verboden was om kinderen onder de twaalf jaar aan te nemen, werden fabrieksarbeiders stevast direct na hun twaalfde verjaardag door vader of moeder naar de fabriek gebracht. Overigens staan er oudere werknemers bij die al op hun zevende of tiende begonnen waren. Familieleden hielpen elkaar aan werk. Eenmaal aan de slag in een fabriek, wachtte de meesten van hen een verder eentonig, voorspelbaar, armzalig en vooral uitzichtloos bestaan. Zoals ze het zelf zeggen: “Men weet niet beter.” of “Het is nooit anders geweest.”. Bezoek een bloeiende stad met textielnijverheid in een derde-wereldland zoals India (waar onze kleding vandaan komt) en u ziet hoe volkswijken en textiel fabrieken in Leiden er honderd jaar geleden ongeveer uitzagen. Geloof u dat deze vergelijking sterk overdreven is, dan moet u vooral even verder lezen.

Een vaste pensioenregeling bestond niet. Werknemers waren wat hun oudedagsfinanciering betreft geheel overgeleverd aan de grillen van hun werkgever. In enkele uitzonderlijke gevallen ontving een man die vijftig jaar voor hetzelfde bedrijf gewerkt had, een beschaafde wekelijkse uitkering. Andere bejaarden liepen nog op hun gemak in de fabriek te scharrelen, bleven soms dagen weg en kregen toch een bijna volledig salaris. Daartegenover stonden veel meer bedrijven waarbij mensen van zestig jaar en ouder geheel niet aanwezig waren, terwijl een knecht dan niet kon zeggen of zij ontslagen waren. Het Minnehuis staat, gezien door de ogen van arbeiders, in een tamelijk negatief daglicht. Hoe afgedankte zestigplussers de eindjes aan elkaar knoopten is een raadsel, vooral wanneer je bedenkt dat de werklieden normaal al nauwelijks het hoofd boven water konden houden.

De enquête van de staatscommissie is een bijzonder waardevolle bron van informatie over het dagelijks leven van de burgers anno 1890. Van hoog tot laag komen ze aan het woord en vertellen ze over hun werk- en leefsituatie. Vooral de verhoren van arbeiders volgen het patroon van een vaste vragenlijst, maar tussen de regels door komt een schat aan getuigenverklaringen uit de

eerste hand naar voren. De fabrieksarbeiders hebben gewoonlijk amper onderwijs genoten, het grootste deel van hun leven simpel afstompend werk in een weinig inspirerende omgeving verricht en geen idee hoe ze hun leven kunnen verbeteren. ("Wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje.") Toch hebben zij hun observatievermogen niet verloren. Hoewel menig een schroomt om ronduit te zeggen waar het op staat, spreken de afgemeten antwoorden soms boekdelen.

Hierbij wil ik graag aantekenen dat dit alles in het licht van de toenmalige normen en opvattingen gezien dient te worden. Wat nu als zeer Spartaans geldt, was honderd jaar geleden best acceptabel. Reeds vanaf het midden van de vorige eeuw werden daadwerkelijk pogingen ondernomen om allerlei misstanden weg te nemen (Multatuli). De meer sociale en menswaardige visie was reeds aan het eind van de achttiende eeuw onder de noemer Verlichting in zwang geraakt bij een groeiend aantal mensen uit de hogere kringen. In 1890 hanteerden fabrikanten uiteenlopende beleidsregels en sommigen waren daarbij toch tamelijk vooruitstrevend. Gewoonlijk hulden ze het idee streng maar rechtvaardig met hun personeel om te horen gaan. De meesten stamden trouwens uit families, die zelf ook generaties lang nooit anders hadden gedaan dan keihard werken voor een karige beloning.

GAL bibliotheek, 58123 d. Enquête Arbeidstoestanden, gehouden door de Staatscommissie, benoemd krachtens de wet van 19-01-1890 (staatsblad no 1) (Derde afdeeling). Leiden, z.j. fol.

Pagina 103.

Verhoor van Johannes Jacobus van der Meer, oud 60 jaar, rondloper op eene spinzaal bij de Gebrs. Van Wijk, te Leiden. [Nummering van de vragen weggelaten.]

Hebt gij het toezicht over eene zaal? Ja.

Wat voor personeel het gij onder u? Jongens en meisjes van 12, 14 tot 18, 19 jaar.

Neemt gij die jeugdige arbeiders voor den dienst aan? Neen, de directeur neemt ze aan op het kantoor, de bazen mogen dat niet doen.

Gaat gij het gedrag van de meisjes, buiten haar werk, wel eens na? Neen, dat is mijne gewoonte niet.

Bemoet gij er u niet mede, of zij des avonds naar de Wijkvereniging gaan? Ik heb wel gehoord, dat sommigen dit doen, anderen gaan naar de catechisatie of naar de naaischool.

Mogen zij ook overdag naar de catechisatie gaan? Zeker, sommigen gaan om 11 ½ of 12 uur daar naar toe en komen dan weder om 2 ½ uur op de fabriek.

Worden die meisjes per stuk of per uur betaald? Per dag.

Wanneer zij naar de catechisatie gaan wordt er dan van het loon afgetrokken? Neen.

Hoeveel verdienen die meisjes? Zij beginnen met een loon van f 1,50 à f 1,60.

Die meisjes blijven bij u tot haar achttiende jaar? Er zijn er ook oudere onder.

Hoe is het gedrag van die meisjes? Heel wel.

Gebeurt het wel eens, dat zulk een meisje van omstreeks 18 jaar in de kraam moet? Dat is eene witte raaf [fabeltje]. Van 1871 dat ik aan de fabriek ben gekomen, tot nu toe is dat zelden het geval geweest.

Waar hebt gij vroeger gewerkt? Bij Clos & Leembruggen heb ik 17 jaren gewerkt, toen ben ik naar Meerburg gegaan, en daarna ben ik bij de Gebrs. Van Wijk gekomen.

Wanneer gij de fabriek van de firma Clos & Leembruggen vergelijkt met die van de heeren Van Wijk, vindt gij dan verschil, wat de verhouding tusschen de heeren en de werklieden betreft? Och neen, dat gaat al op denzelfden voet.

Hoelang wordt er bij u alles en alles per dag gewerkt? Elf uren.

Merkt gij op, dat in het laatste uur van den dag de lieden flink doorwerken dan in het begin? Het jonge volkje is al even dartel, wanneer het weggaat, als wanneer het komt. U zult dat begrijpelijk vinden, wanneer u weet, dat de arbeid zoo weinig lichamelijke inspanning vereischt, dat een kind van 9 à 10 jaar dien zou kunnen verrichten. Het eenige is de verveling van het lange staan. Doch dat staan duurt ook niet den geheelen dag, want wanneer de klossen afgezet worden, gaan de meisjes zitten of leunen zij tegen de klossenbank. Zij praten en lachen dan met elkander, voorzoover dit althans niet verboden is, omdat het werk er onder zou lijden.

Zijn de best kamers beneden? Ja mijnheer de voorzitter, er zijn daar afzonderlijke privaten voor mannen en vrouwen. Zij zijn van deuren voorzien, die gesloten kunnen worden.

Moet er veel boete opgelegd worden? Neen dat heeft geen naam. Soms leg ik 5 ct boete op, het zijn kinderen die nog graag spelen, maar er moet toch eenige drang zijn.

Kunt gij niet volstaan met eene vermaning? Och, er zijn er altijd, die gestraft moeten worden, maar ik weet nogal met kinderen om te springen.

Hoeveel verdient gij? f 7,50 vast loon, en 8 uren overwerk.

Werken de meisjes ook over? Neen.

Hoe laat gaan zij naar huis? Nooit later dan 7 uur.

Werken uwe kinderen ook in de fabriek? Neen, ze zijn allen gehuwd.

En vroeger? Eene dochter, als de nood aan den man was, maar anders liet ik haar liever uit dienen gaan, met het oog op de fatsoenlijkheid.

Staan de fabrieksmeisjes in dat opzicht minder goed aangeschreven, dan de dienstmeisjes? Zeker, want men hoort zoo wel eens "Och, het is maar eene fabrieksmeid".

Is die uitdrukking gerechtvaardigd? Zijn die meisjes werkelijk ruwer? Volstrekt niet.

En hindert dat de meisjes, lijden zij daaronder? Dat gaat al over en weer. De werkmeisjes moeten van de fabrieksters dikwijls hooren: het is maar eene weekkliek, die geen rokken aan haar lijf heeft, en dat scheldt op ons.

Is het voor het leeren van het werk bepaald noodig, dat de kinderen al op het 12de jaar met den arbeid beginnen? Dat geloof ik niet.

Hoe laat begint de middagschifttijd? Van 12 uur tot 1 ½, bij anderen is dat van 12 ½ tot 2 uur.

Wordt over dat ongelijk beginnen niet geklaagd? Naar ik weet niet.

Hebt gij nooit venomen, dat de heeren Van Wijk met anderen in overleg zijn getreden, om den schifttijd op hetzelfde uur te doen aanvangen in alle fabrieken? Daar heb ik nooit van gehoord.

Hoe gaat het met de arbeiders in geval van ziekte. Dan trekken zij uit het ziekenfonds.

Is men verplicht, daar lid van te zijn? Toen het fonds is opgericht, hebben wij daar onze toestemming toe moeten geven, maar of men nu gedwongen is lid te zijn kan ik niet zeggen.

Hoeveel moet gij daarin bijdragen? 1 Ct van elken gulden van ons loon; de uitkering bij ziekte is 70% van het loon.

En draagt de firma ook wat bij? Ja, 100 gulden 's jaars.

Wie voert het beheer over het fonds? De directeur.

Zijn er geene werklieden, die mede beheren? Niet, dat ik weet.

Krijgt gij niet jaarlijks een verslag over den toestand? Verneemt gij nooit eens, hoe het er mee staat? Neen, er worden nooit aanmerkingen gemaakt.

Blijft er wel eens wat over? Neen, wij hebben nog nooit wat gedeeld.

Zijn er veel oude werklieden in de fabriek? Neen, dat niet.

Als de menschen niet meer werken kunnen, wat gebeurt er dan met hen? Krijgen zij wel eens een pensioentje? Ik kan het niet zeggen. Wel zijn er eens een paar, wegens hoogen ouderdom, naar het gesticht gegaan: een naar het Minnehuis en een naar het Oude-Mannenhuis.

Werkte die man, die in het Minnehuis is geplaatst, daarna nog in de fabriek? Ik kan het niet met zekerheid zeggen, maar dat zou een spoelenmaker kunnen geweest zijn.

Worden de menschen, als ze niet meer het werk kunnen verrichten, dat ze vroeger deden, maar toch nog wel iets, dan aan een lichter werk gezet? Dat heb ik niet bij ondervinding.

Pagina 106.

Verhoor van Jannetje van der Heiden, oud 40 jaar, haspelster bij de Gebr. Van Wijk, te Leiden.

Zijt gij getrouwd? Neen.

Op welken leeftijd zijt gij op de fabriek gekomen? Op mijn 12de jaar.

Hebt gij tot dien tijd school gegaan? Ja.

Hebt gij na dien tijd nog wat geleerd? Neen, maar ik heb na dien tijd verschrikkelijk gesukkeld met mijne oogen, waar ik nu ook nog wel last van heb.

Maar gij kunt toch lezen? Jawel.

Doet gij dat nog wel? En waar krijgt gij dan de boeken vandaan? Boeken lees ik niet veel, wel de courant.

Van welcken leeftijd zijn de anderen die met u op dezelfde zaal werken? Kleine meisjes, die op hun 12de jaar aankomen, en opgeschoten meisjes van 18, 20, 21 jaar.

Haspelen die kleine meisjes ook? Neen die staan aan de spinmolens. De eenige haspelaarster ben ik.

Hoelang werkt gij? Van 's morgens 6 tot 's avonds 7 uur.

Wordt er wel later gewerkt? Neen, nooit.
 Zijn er veel getrouwde vrouwen op de fabriek? Niet in mijne afdeeling, wel in de andere fabriek, waar de machines staan.
 Mogen de jeugdige arbeidsters overdag weg, om naar de catechisatie te gaan? Ja.
 Gebeurt dat veel? Bijna elken dag.
 En wordt er dan geen loon ingehouden? Neen.
 Hebt gij een vast weekloon? Ja.
 Hoeveel verdient gij? f 2,90 per week.
 Gij zijt zeker ergens in den kost? Ja.
 Hoeveel betaalt gij daar? f 2,00 in de week, met de bewassching, zoodat ik 90 ct voor mij houd.
 Bij wie zijt gij in den kost? Bij mijn zwager en zuster, Ouwerkerk.
 Wat doet uw zwager? Hij is sjouwerman.
 Heeft hij geregeld werk? Ja.
 Eet gij des middags wel eens vleesch? Neen, nooit.
 Wel eens een stukje spek? Niet alle dagen.
 Wanneer gij geen spek eet, wordt het eten dan met vet gekookt? Niet altijd, want dat kan niet lijden.
 Zijt gij in het ziekenfonds van de fabriek? Ja al de vrouwen en de kinderen ook.
 En zijt gij in een ander fonds voor geneeskundige behandeling? Neen als het noodig is, krijg ik den dokter van de stad.
 Zijt gij in den lateren tijd, behalve aan uwe oogen, wel eens ziek en onder doktersbehandeling geweest? Ik ben wel eens ziek geweest, maar heb mij dan altijd staande kunnen houden, en dan ging ik bij den dokter aan huis.
 Is de behandeling van den dokter goed, of hoort gij daarover wel eens klagen? Neen, de behandeling is zeer goed.
 Zijt gij lid van de Christelijke Wijkvereniging? Neen om lid daarvan te kunnen zijn, moet men in de buurt wonen, wat met mij niet het geval is, maar ik kom er wel eens 's Donderdag-avonds bij de bijbellezing van Ds. De Wolff.
 Hebt gij er nooit over gedacht om uit dienen te gaan? Jawel, maar ik sukkelde nog al erg met mijne oogen, zoodat ik nog al eens naar het Ziekenhuis moest.
 Wanneer gij naar het Ziekenhuis moet, wordt dan, hetgeen gij daardoor op de fabriek verzuimt, ook van uw loon afgetrokken? Neen.

Pagina 109.

Verhoor van Herman Stol, oud 53 jaar, dekenwerker bij de Gebrs. Van Wijk & Co., te Leiden.
 Sedert hoelang werkt gij bij de Gebrs. Van Wijk? Sinds 30 jaar.
 Waar hebt gij vroeger gewerkt? Bij Van Heukelom.
 Op welken leeftijd zijt gij gaan werken? Op mijn zevende jaar.
 Zijt gij nooit op school geweest? Jawel, tot mijn zevende jaar, later ben ik nog bij een meester aan huis geweest, maar ik heb geen begrip kunnen krijgen van lezen en schrijven.
 Kunt gij den Bijbel dan niet lezen? Neen.
 Hebt gij kinderen? Ja, zeven.
 Zijn er daaronder, die werken?
 Een is getrouwd, een is er in Indië en dan heb ik nog vijf meisjes thuis, waarvan er twee werken op de fabriek van Krantz en twee op de weeverij van de Katoenmaatschappij. Een heeft er gediend.
 Op welken leeftijd zijn die meisjes gaan werken? Onmiddellijk na hun twaalfde jaar.
 Zijn zij ook de openbare school geweest? Neen op de Christelijke school.
 Hebben zij een getuigschrift gekregen, dat zij de school geheel doorloopen hadden? Niet allen.
 Vond gij het niet jammer, ze van de school te moeten nemen, voor zij die geheel doorloopen hadden? Ja, maar wanneer men een groot huisgezin heeft, tracht men de kinderen zoo spoedig mogelijk iets te laten verdienen.
 Kunnen die kinderen allen goed lezen? Ja.
 Hoe lang wordt er bij de heeren Van Wijk gewerkt? Ik werk van 5 ½ 's morgens tot 8 uur 's avonds, behalve de rusttijden.
 Waarom begint gij vroeger en gaat gij later weg, dan overigens in die fabriek geschiedt? Omdat de anderen werken, zoolang de fabriek loopt, dat is van zessen tot zevenen.

Hoe lang werkt gij in het geheel na aftrek van de rusttijden? 12 ½ uur.

Wat verdient gij? Door de bank f 7,00.

Wat is uw werk? Wij staan dekens te strijken, zoolang tot het stuk klaar is, dan doen wij weer iets anders, zooals spoelen, zwavelen, drogen, enz.

Waar gebeurt het spoelen? In de fabriek. Het geschiedt in bakken, die op den grond staan, waardoor altijd versch water gaat en het vuile water van onder wegloopt. Vroeger gebeurde het meest in de Heerengracht.

Geschiedde dat vroeger daar ook 's winters, wanneer het vroom? Zeker, *die* zaak is een boel verbeterd.

Waarom zegt ge zo met nadruk *die* zaak? Er zijn allerlei zaken natuurlijk, zoo droogden wij vroeger buiten in de open lucht aan de ramen.

Is het binnenshuis drogen dan geene verbetering. Voor het gestel is het frisscher in de open lucht. Hebt ge nu last van de warmte en de zwavellucht. Neen, dat niet.

Zijt ge op, als ge 12 ½ uur gewerkt hebt? Ik heb ten minste het mijne.

Is het strijken een erg zwaar werk? Het is een stevig werk, men behoeft er niet slap voor te zijn. Wordt er ook nog overgewerkt? Neen, dat mag soms een half uur zijn, maar langer nooit.

Wordt in andere fabrieken aan hetzelfde werk korter gearbeid? Wel langer, bij den heer Scheltema zelfs tot 12 uur, namelijk de strijkers.

En bij de firma Zaalberg? Daar eindigt men altijd vroeger.

Geschied uw werk alleen door volwassenen? Ja.

Hebt gij altijd hetzelfde werk gedaan? Toen ik aan de fabriek kwam uit den militairen dienst, ben ik in de wasscherij geplaatst, een stevig werk, daarna ben ik aan het wolkammen gezet, ook zwaar werk, dat niet vol te houden was. Toen er machines kwamen werden alle menschen die dat werk deden, ontslagen. Ik echter werd aan het wolwaschen gesteld, en nu strijk ik dekens sedert 18 à 19 jaar.

Was uw vroeger werk lichter? Dat was al zoo hetzelfde.

Dezelfde werktijd? Ja maar ik verdiende minder.

Werken de wasschers even lang? Tot 7 uur.

Hoe laat komen zij 's morgens? Om 6 uur, meen ik.

Hoeveel verdienen zij? Dat weet ik niet. Ik verdien in de regel minder, maar ik heb verval van de oude dekens. In den winter niet, maar des zomers gedurende 8 à 10 weken bedraagt het verval f 1 à f 1,25 per week.

Dat komt dus bij uw loon? Ja.

Staat gij onder een baas? Ja, onder twee bazen.

Bestaat er bij u een boetensstelsel? Neen.

Ook niet voor slecht werk? Als er werk verknoeid wordt, dan komt dat voor onze eigen rekening.

Als een deken niet goed afgemaakt of gescheurd is, dan wordt die ons gelaten tegen inkoopsprijs, en dat bedrag wordt wekelijks ingehouden. Vroeger, toen alles handwerk was, gebeurde dat meer dan thans, nu alles machinaal gaat, en het weefsel veel gelijkmatiger is.

Aan wie zet gij dan zulke dekens af? Aan kennissen, het gebeurt ook dikwijls, dat iemand zegt, denk eens om mij als gij een deken hebt waar wat aan mankeert.

Gij kunt dus zeker goedkoopster verkoopen dan de winkelier? Ja.

Verdiene gij aan zoo'n deken wel eens wat? Neen, wij maken er in den regel hetzelfde voor wat mijnheer er voor krijgt, doch het gebeurt wel, dat de kooper er een dubbeltje op toegeeft.

Als er eens iets is, waarin gij meent verongelijkt te zijn door den baas, kunt gij dan den directeur er over spreken? Jawel wanneer het noodig is, kunnen wij mijnheer altijd spreken. Het kantoor is vlak bij onze werkkamer.

[Deel standaardvragen over ziektekosten en dergelijke overgeslagen.]

Wat doet gij 's avonds nog, als gij thuis komt om 8 ¼ uur?

Zoo wat thuis zitten en met mijne kinderen praten over een en ander. [...]

Een van uwe meisjes is uit dienen gegaan. Zoudt gij liever gezien hebben dat ook uwe andere meisjes in een dienst waren gegaan, in plaats van op de fabriek te werken? Ja, zeker.

En waarom? Omdat de dienstmeisjes er gezonder en beter uitzien dan de fabrieksmeisjes.

Hetzelfde geldt voor de jongens ten opzichte van de ambachten. Ik had liever gezien, dat mijne jongens ambachtslieden waren geworden, maar wanneer men niet veel verdient, dan heeft men natuurlijk liever, dat de kinderen f 2,50 op de fabriek verdienen, dan f 0,75 op het ambacht.

De reden dus, waarom uwe kinderen op de fabriek werken is alleen de geldquaestie? Alleen de nood.

Pagina 141.

Verhoor van Hector Eli Henry Fortanier, oud 56 jaar, opzichter der fabriek van de Gebr. Van Wijk & Co., te Leiden.

Gij zijt zeker opzichter over de geheele fabriek, zooveel als technisch directeur? Ja.

Zijt gij ook elders werkzaam geweest? Ik heb in Duitschland en in België gewerkt. Te Aken leerde ik de spinnerij.

Kunt gij eene vergelijking maken tusschen het gehalte van het werkvolk hier en in het buitenland? Ik acht het Duitsche werkvolk het hoogst, dat in België het laagst. In Aken was ik met genoeg werkzaam; de menschen zijn er ordelijker, zedelijker dan in België, hetgeen mij vooral afviel in Verviers, Dison, etc.

En hoe staat de toestand in Leiden tot dien in Duitschland? Ik geef de voorkeur aan de Duitschers, als meer ontwikkeld zijnde. In de Rhijnprovinciën mogen kinderen niet op de fabriek gaan, zonder getuigschrift van den onderwijzer, of (zij zijn daar in den regel Katholiek) van den godsdienst-onderwijzer. Bovendien mogen zij niet voor hun 12de jaar van school gaan. Alle jongens en meisjes kunen er dan ook lezen en schrijven.

Bij de ouderen hier gebeurt het zeker dikwijls, dat zij lezen noch schrijven kunnen? Schrikkelijk veel; met de jongeren is dat minder het geval. Ik herinner mij daarvan maar een paar voorbeelden.

Kunnen zij in den regel beide goed? Het gaat spoedig in de fabriek verloren.

Stelt de firma Van Wijk eischen, uit het oogpunt van onderwijs, om op de fabriek te komen?

Neen, dat niet zoozeer. Maar wij zijn de eersten, die den eisch van 12 jaar hebben gesteld, reeds voor de wet-Van Houten.

Wordt niet onderzocht, of de kinderen de school geheel hebben doorloopen? Neen.

Is ook nooit eens overwogen door de firma, of het wenschelijk zou zijn dien eisch te stellen?

Neen, Dit punt staat in verband met de behoeften van het huisgezin. Wanneer het kind 12 jaar oud is, dan mag het volgens de wet aan het werk gezet worden en dikwijls brengen vader of moeder ons dan de kinderen met de mededeeling, dat deze nu juist 12 jaar zijn. Eens heb ik het gehad, dat een kleine jongen mij bedroog. Barendsen heette hij, die bracht mij het doopceel van zijn broeder. Dit kwam uit, omdat de hoofdonderwijzer, de heer Van der Heijde, onderzoek bij mij kwam doen. Ik heb den jongen toen onmiddellijk ontslagen.

Gij zeidet zooeven, dat het lezen en schrijven zoo spoedig vervliegt. Zoudt gij het dan niet in het belang van de kinderen achten, als zij wat langer op school gingen, opdat het geleerde wat beter bevestigd worde? Ja, dat geloof ik wel.

Zoudt gij het voor de industrie bedenkelijk achten, als de leeftijd, waarop de arbeid mag aanvangen, bijvoorbeeld tot 14 jaar werd verhoogd? Neen.

Dat zou dus naar uwe meening geen stoornis brengen in de regeling van den arbeid? Neen, vooral niet in verband met de ontwikkeling van de industrie.

Wordt bij de aanneming gelet op de lichamelijke ontwikkeling der kinderen? Ja, daarom heb ik ze altijd zelf aangenomen, wie te zwak is, willen wij niet hebben.

Is dat vooral met het oog op de spinnerij? Ja, en omdat de kinderen zoo onvoorzichtig zijn.

In Duitschland is, meen ik, speciaal met het oog op de spinnerijen, eene keuring voorgeschreven.

Zoudt gij dergelijk voorschrift hier ook wenschelijk achten? Het zou niet kwaad zijn.

Brengt uwe ervaring, dat gij nog al eens kinderen moet afwijzen, u tot de uitspraak, dat het voor de kinderen bedenkelijk kan zijn, wanneer bij hunne aanneming voor den arbeid niet op hunnen lichamelijke ontwikkeling gelet wordt? Jawel.

Wie staat uit een zedelijk oogpunt hooger, de Deutsche of de Leidsche werkman? De Deutsche.

Wat verstaat gij hierbij onder zedelijkheid? Sexueele zedelijkheid, of neemt gij het begrip ruimer? Sexueele zedelijkheid. [Van Wijk is een protestantse familie, die waarschijnlijk vooral geloofs-genoten aannam. Over het algemeen kwamen toen bij katholieken minder buitenechtelijke zwangerschappen voor dan onder protestanten.]

Hebt gij daaromtrent dikwijls moeilijkheden aan de fabriek? Tegenwoordig niet veel.

Is het allengs beter geworden? ja.

Schrijft gij dat toe aan algemeen vooruitgang of aan scherp toezicht? Aan algemeen vooruitgang van de zedelijkheid ten gevolge van beter ontwikkeling van de kinderen. Kinderen, die gere-

geld schoolgegaan hebben, hebben meer gevoel van eigenwaarde, dan kinderen, die volstrekt niet of te kort school gegaan zijn.

Hoe lang zijt gij in deze betrekking werkzaam? 23 jaar.

Dus hebt gij de gelegenheid gehad tot vergelijkende waarneming. Hebt gij gelijken vooruitgang waargenomen in andere opzichten, bijvoorbeeld ten opzichte van het drankmisbruik?

Dat zou ik niet durven zeggen. Ik beschouw het drankgebruik als het grootste bederf voor de fabrieksnijverheid en zal dat met een voorbeeld aantonen. Ik ben vroeger geweest op de fabriek van Krantz & Zn. Daar werkte een huisgezin, bestaande uit vader, twee zoons en twee dochters. De vader verdiende per week f 9 à f10, de eene zoon ongeveer f 7 en de andere f 5 à f 6; de eene dochter f 3.50 en de andere f 2.50. En niettegenstaande dit hoog inkomen waren die menschen zoo arm, dat zij des Zaterdags hun hemd moesten uit doen, om het des Zondags weder schoon te kunnen aantrekken. De oorzaak daarvan was niets anders, dan dat de vader en de zoons elken avond naar een kroeg, buiten de Zijlpoort, gingen en de dochters elk haar eigen potje kookten; kortom ieder leefde op zichzelf en voor zichzelf.

Dit is zeker een even bedroevend als ergerlijk geval; maar dat beschouwt gij toch niet als een type voor Leidsche toestanden? Indertijd heb ik het wel als zoodanig beschouwd, omdat het volstrekt niet het eenige geval was.

Ge zegt: indertijd? 28 à 30 jaar geleden.

Maar hoe is thans uw oordeel? Thans zou ik zulk een geval als uitzondering beschouwen.

Veelal zal men verband vinden tusschen uitspattingen op het gebied van drankmisbruik en sexueel gebied. Nu zeidet gij, dat het op dit laatste gunstigen geworden is. Ook bij de mannen, of dacht gij alleen aan de vrouwen? Ik dacht speciaal aan de vrouwen.

Om nu op de fabriek van de heeren Van Wijk te komen: wat wordt daar verwerkt? Sajet en wollen dekens.

Is die fabriek ongeveer gelijk aan die van den heer Zaalberg? Eensdeels aan die van den heer Zaalberg, anderdeels aan die van den heer Leembruggen.

Maakt zij de garens niet alleen voor eigen gebruik, maar ook voor verkoop? Ja.

Dus wat de garens betreft, is zij gelijk aan de fabriek van den heer Leembruggen, en ten opzichte van de dekens aan die van den heer Zaalberg? Ja, die twee zaken zijn bij ons vereenigd.

De firma Zaalberg is derhalve gelijk aan een deel van die van de heeren Van Wijk? Wat bij haar gebeurt, gebeurt ook bij de laatsten? Ja.

Heeft de arbeidswet invloed uitgeoefend op de arbeidsuren bij de heeren Van Wijk? Ja, wij werken nu geregeld van 's morgens 6 uur tot 's avonds 7, en er wordt volstrekt niet overgewerkt. Met welke rusttijden? Eene middagrust van 1 ½ uur en twee keer een kwartier.

En hoe was het vroeger? Wanneer het werk het vereischte, werkte de fabriek geregeld tot 8 uur.

En toen kwam er nog al veel overwerk voor, ook voor kinderen, niet waar? Ja.

Is er nu aan dat overwerk in de gansche fabriek een einde gekomen? Ja, uitgenomen wanneer te 7 uur de fabriek stilstaat, dan moet de meesterknecht zorgen, dat de machine wordt schoongemaakt, moeten de riemen worden nagezien, de machine moet in orde blijven, enz. Dit moet later gebeuren door knechts.

Zoodat overigens te 7 uur het werk ook door volwassenen wordt gestaakt, en er ook voor hen geen overwerk is? Neen.

Ons is medegedeeld door den heer de Lange, den onderwijzer aan de fabrieksschool van juffr. de Vriese, dat vroeger het eerste uur der school door een afwisselend aantal kinderen werd bijgewoond, in verband met overwerk. Dat klopt, niet waar? Ja, aan de kinderen werd zooveel mogelijk vrijheid verleend de fabrieksschool te bezoeken. Maar wanneer het werk het vereischte en er moest tot 8 uur worden gewerkt, dan gaf ik er juffr. de Vriese kennis van, dat de kinderen, in plaats van half acht, of half negen ter school zouden komen.

Doch daaraan is nu geheel een einde gekomen. Ja.

Gij zegt, dat de kinderen kunnen schoolgaan als zij willen; maar de openbare herhalingschool vangt aan te 7 uur; de kinderen zouden dus daarvoor de fabriek vroeger moeten verlaten? Zij mogen te 6 à 6 ½ uur weggaan, na het bewijs te hebben gegeven, dat ze naar school gaan.

Uit den aard der zaak kan aan die school beter geregeld onderwijs worden gegeven, dan aan de fabrieksschool; wordt van uwe zijde aandrang uitgeoefend om de jeugdige arbeiders de openbare herhalingschool te doen bezoeken? Als de kinderen het vragen, wordt het nooit geweigerd.

Rechtstreeksche aandrang van onze zijde heeft echter niet plaats, want het geeft groote moeilijkheid, als de kinderen vroeger eindigen. Wij hebben een jongen gehad met veel aanleg voor

teekenen; de patroons hebben hem dit op hunne kosten laten leeren op *Mathesis Scientiarum Genetrix*. Hij is nu aan de tering overleden.

Is die aandrang nooit in overweging genomen? Neen.

Zou er overwegend bezwaar zijn om de arbeidsduur voor jeugdige arbeiders beneden de 16 lager te brengen dan 11 uren? Wij hebben dat volkje nog te veel noodig, wij kunnen er niet buiten.

Zou niet eene arbeidsregeling mogelijk zijn, waardoor de jongeren den arbeid vroeger konden staken? Dat zou ik niet bevestigend durven beantwoorden; het een hangt samen met het ander. Gesteld, dat de wetgever den minimumleeftijd hield op 12 jaar, maar voor den 12 tot 14 jarigen leeftijd een maximum-arbeidsduur bepaalde van bijvoorbeeld 9 uren; wat zou daarvan het gevolg zijn? Eene groote ongeregeldeheid in de fabriek.

Gij hadt toch geen overwegend bezwaar in eene verhooging van den leeftijd tot 14 jaren? Ja, maar arbeidsduur naar leeftijd zou groot ongerief veroorzaken.

Gaan de jongens en meisjes overdag wel naar de catechisatie? Ja, als die om 12 uur begint, mogen zij om 11 ½ uur de fabriek verlaten en ook wat later terugkomen, opdat zij kunnen eten. Daarbij moet echter met voorzichtigheid gehandeld worden, want een prinsenkwartiertje halen zij er altijd uit, en bij een personeel van 240 man moet men wel de puntjes op de i's zetten.

Worden mannen en vrouwen bij u streng gescheiden? Zooveel mogelijk; alleen in de spinnenrij zitten wij er wel eens mede; daar zijn soorten van werk, als het ophalen van klossen, die niet door meisjes verricht kunnen worden.

Staan de privaten voor mannen en vrouwen naast elkander? Neen, achter elkander, zoo dat zij geen gemeenschap geven.

Moeten meisjes in uwe fabriek wel eens bevallen, voor zij trouwen? Het is een zeldzaam geval, als het anders is.

Toch hebt gij gezegd, dat het zedelijk peil is verhoogd. Bedoelt gij daarmee dan, dat er tegenwoordig eerder een huwelijk volgt, als dat noodig is? Ja, vroeger werkten er meiden, die een of twee kinderen hadden. Dat vindt niet zooveel meer plaats.

Werken er bij u getrouwde vrouwen? Slechts eene, die al 20 jaar van haar man gescheiden is. Ik spreek hier van de fabriek op het Levendaal, van de andere fabriek weet niet veel, want wij hebben twee fabrieken. [De ander staat aan de Herengracht.]

Kunt gij ons omtrent den arbeid van getrouwde vrouwen in de andere fabriek geen mededeelingen doen? Zij hebben niets te doen, dan wol te pluizen en schoon te maken.

Maar gij komt niet men hen in aanraking en weet dus niets van den toestand harer gezinnen? Neen.

Hoe komt het, dat gij maar eene getrouwde vrouw aan uwe fabriek hebt? Wij hebben haar van de andere fabriek gekregen, anders zouden wij haar niet genomen hebben.

Gij neemt met opzet geen getrouwde vrouwen aan? Neen, met opzet niet, wij hebben er te veel last van.

In hoever? Zulk eene vrouw moet altijd een half uur vroeger weg of komt een half uur later, en zooals ik zeg, dat kan bij ons niet.

Wilt gij zeggen, dat gij, als gij ze hadt, ze een half uur vroeger weg zoudt laten gaan, of later op het werk zoudt laten komen? En dat, omdat dit niet kan bij u, gij geen getrouwde vrouwen wilt hebben? Ja, dit is zoo sterk, dat, wanneer een meisje bij ons trouwt, zij de fabriek moet verlaten. Vroeger hebben wij haar toegestaan om te blijven, maar het verdriet, dat wij daarvan hebben gehad, is onbeschrijfelijk.

Gij zijt dus een beslist tegenstander van vrouwenarbeid in de fabriek? Ja.

Hebt gij ook ervaring opgedaan omtrent den toestand van de gezinnen, wanneer de vrouw in de fabriek werkt? Ja, ik ben vroeger wel op fabrieken geweest, waar dat plaats had. Dan moet de vrouw, wanneer zij uit de fabriek komt, den pot gaan koken. Wat daarvan komt, kan men wel nagaan. De man komt dan soms om 1 uur thuis, de kinderen om half een of een uur, dus huiselijkheid kan er niet aangekweekt worden.

Gij hebt straks medegedeeld, dat de tegenwoordige regeling van den werktijd medebrengt, dat deze om 7 uur eindigt, maar dat enkelen langer werken, beginnen die ook vroeger? Ja de knechts komen dikwijls om 5 uur en blijven tot 7 en 8 uur.

Ook later? Ja, zeer enkelen, maar dan is het overwerk, voorgeschreven door de noodzakelijkheid. Is het niet juist, dat de dekenwerkers een geregelde werktijd hebben van 's morgens half 6 tot 8 uur 's avonds, met 2 uren rust, dus een arbeidsduur van 12 ½ uur?

Als de strijkers een stuk op de pers hebben, dat nat is, dan moet dat afgewerkt worden.

Maar beginnen zij geregeld om half zes? Wanneer zij in den zomer veel dekens schoon te maken krijgen, dan moeten zij wel eens een half uur later werken of vroeger beginnen.

Wat zijn de gemiddelde loonen bij u bijvoorbeeld van de handwevers? Dat loon varieert van f 7 tot f 10 per week.

Van een machineweaver? Dat is hetzelfde, tenminste in de tegenwoordige periode. Nu sinds ongeveer vier jaren het handweven vervangen is door machinale getouwen, zijn de handwevers, hoewel het meer een werk voor jongens van 17 of 18 jaar is, aan de machines geplaatst, opdat zij niet broodeloos zouden zijn, en hebben zij hun oude loon behouden.

Hebt gij nu in het geheel geen handwevers meer? Nog een, en die werkt niet eens geregeld.

Hoeveel verdient gemiddeld een Jacquard-wever? Van f 10 tot f 11.

En wat wordt bij de oud-systeem spinmachines verdiend? Nooit minder dan tusschen de f 9 en f 11.

En wat verdienen uwe vastegelders? f 7.50, f 8 tot f 12 toe.

Acht gij den arbeidsduur van 11 uren voor vermindering vatbaar? Daarvan zie ik de noodzakelijk niet in.

Zoudt gij het niet als een voordeel beschouwen, indien de arbeid kan worden bekort zonder schade, hetzij voor de onderneming, hetzij voor de arbeiders? Ik zou het in het belang van de arbeiders niet gewenscht achten, omdat zij dan veel te veel tijd disponibel hebben.

Gij denkt nu misschien aan de geringe ontwikkeling van een gedeelte der arbeiders, maar dat wordt toch, volgens uwe mededeeling, geleidelijk beter. Zoudt gij niet wenschen, dat zij wat tijd hadden om zich met lezen of eene vereeniging bezig te houden? Door die vereenigingen wordt het huiselijk leven niet beter.

Zou er naar uwe meening daar, waar lust en mogelijkheid tot lezen bestaat, geen kans zijn, dat het gezellig huiselijk leven verbeterd werd, wanneer de arbeidsduur verminderde? Neen, want daartegenover staat de huiselijke inrichting van de arbeidswoning. Deze werkt niet mee.

Zeker, er moet van verschillende kanten tegelijk gearbeid worden, en de woning is van zeer groot gewicht. Maar ook in zake woningen kan de bestaande toestand zich in eene goed richting ontwikkelen. Indien er korter gewerkt werd, gelooft gij niet, dat dan de arbeider zelf meer zou hechten aan eene betere woning, en het eene het andere zou bevorderen? Neen.

Hoe dit zij, laat ons op de feitelijke quaestie terugkomen. Gelooft gij, dat de arbeidstijd kan worden verkort zonder financieele schade voor een der beide partijen? Neen.

Ons is medegedeeld omtrent eene andere fabriek hier ter stede, dat daar 9 ½ uur wordt gewerkt, tegen vroeger 11 ½ uur, en dat de arbeider op zijne verdienste is gebleven, terwijl de ondernemer geen noemenswaard nadeel heeft geleden. Bij ons zou dat niet zoo gaan.

De mededeeling is gedaan door den heer Zaalberg; juist daarom vroeg ik uwe meening omtrent uwe fabriek, die ten deele aan de zijne gelijk is. Ook voor het gedeelte, dat de heer Zaalberg doet, zeg ik neen.

Is in die richting bij u eene proef genomen? Ik doe deze vraag daarom, omdat de verklaring door den heer Zaalberg is gedaan op grond van zijne ervaring, en ik gaarne zou weten, of ook uwe meening op ervaring is gegrond. In zooverre op ervaring gegrond, dat ik overtuigd ben, dat zij, die om 6 uur beginnen en tot 7 uur werken, geregeld doorgewerkt hebben. Wanneer ik dan zeg, dat zij in 9 ½ uur evenveel zouden kunnen doen, zou ik mijzelf tegenspreken.

Ik bedoel of gij eene proef genomen hebt, omdat eerst daaruit zou kunnen blijken, of de arbeiders werkelijk bij korteren werktijd niet evenredig meer en beter werk leveren? Het eenige antwoord, dat ik zou kunnen geven, zou wezen: laat de machines zooveel meer toeren maken per minuut. Maar bij mij zou de gedachte niet opkomen, dat een spinner, die per kilo wordt betaald, meer zou kunnen doen, dan hij doet, wanneer hij 9 ½ uur werkte.

De bedoelde getuige verklaarde, dat ten gevolge van den korteren arbeidsduur over den ganschen dag beter wordt gewerkt, dan toen de arbeid langer duurde.

Dat kan er bij mij niet in. Ook bij de firma Zaalberg wordt op stuk gewerkt, zelfs meer dan bij ons.

Zijn alle uwe bazen Nederlanders? Ja, zij zijn allen van de fabriek afkomstig.

Gij kendet dus hun gehalte voor de aanstelling? Ja.

Wordt in de meisjes-afdeeling van de zijde der bazen nooit misbruik van macht op de meisjes gemaakt, uit een zedelijk oogpunt? Nooit.

Komen de menschen bij kleine moeilijkheden tusschen hen en de bazen op het kantoor klagen?

Dat mag geschieden, en het gebeurt ook wel.

Waar wordt het werkvolk aangenomen? Dat doe ik op het kantoor.

Ook de jeugdigen? Ja.

Mogen de bazen geen kinderen aannemen? Neen.

Mogen zij boeten opleggen? Ja, de boeten van het jonge volkje, hoogstens 3, 4 à 5 cents, worden des Vrijdags van het loon gekort; ze worden bewaard in een pot en met kermis en nieuwjaar verdeeld. Een strengere straf is wegzending voor een paar dagen. [Dit stelsel van beboeten en de pot één of twee keer per jaar weer onder de mensen verdelen is identiek aan de vroegere regeling in de gebuurten van de stad.]

Legt de baas deze op zonder goedkeuring van den directeur? Men kan van alle kleine zaken geen notitie nemen, maar ik weet altijd de reden van de boete.

Door wie wordt de ernstige straf, waarvan gij spraakt, opgelegd? Door mij.

Dikwijls? Zeer zelden.

Wegzending voor een paar dagen is streng. Ja, maar die het dichtst bij de fabriek wonen, komen het meest te laat, en een paar minuten geeft reeds dikwijls zeer groote stoornis in het werk. Er zijn werklieden, die altijd te laat komen.

Krijgen de volwassenen wel boete? Nooit.

En als er dekens bedorven worden? Dan moeten zij die houden tegen den kostenden prijs.

Hoe is uw ziekenfonds geregeld? Jeder arbeider bij ons is verplicht lid te worden tegen betaling van één cent per gulden. De uitkeering is 70 pCt. voor een gemiddeld loon van f 8, dus f 5.60, en daarmee kan het fonds goed uitkomen. Na de oprichting in 1870 hebben de heeren er de eerste twee jaren f 50 bij gelegd, doch sedert is dat niet meer noodig geweest, want verleden jaar stond er zelfs f 700 op de spaarbank, wat echter tengevolge van de influenza is gekrompen tot f 350.

Doet de firma harerzijds ook iets bij ziekte? Zeker, zeer veel, door het verstrekken van voedsel, enz.

Geeft zij dan ook een gedeelte van het loon erbij? Best knechts krijgen wel het volle loon, maar dat is geen regel.

Wat doet de firma, als er een ongeluk heeft plaatst gehad? Toen verleden jaar door eene onvoorzichtige handeling, het dichtschroeven van de stoompijp, de boel uit elkander sprong, en er twee zware brandwonden kregen, waaraan er een overleden is, heeft de firma alles betaald, dokter, apotheker, geneesmiddelen, enz.

Werd gedurende dien tijd het volle loon uitbetaald? Ja.

Heeft de firma iets voor de weduwe van dien overledene gedaan? Die krijgt tot heden toe f 5 's weeks.

Wat geschiedt er met de werklieden, als zij te oud zijn om te werken? Dan krijgen zij onderstand. Bestaat daaromtrent eene bepaalde regeling? Neen, dat gaat naar de behoefte van het gezin. Wij hebben op het oogenblik twee oude mannen, die elk f 3.25 per week krijgen.

Is er wel eens over gedacht om eene verzekering tegen ongelukken en voor den ouden dag in te voeren? Jawel. Wij hebben indertijd nog eens inlichtingen gevraagd bij gebr. Stork te Hengelo, wier fonds zoo uitstekend werkt, maar daarbij is het gebleven; er deden zich te veel zwarigheden voor.

Hoe zoudt gij er over oordeelen, indien de wetgever aan de fabrikanten de verplichting oplegde, om hunne werklieden te verzekeren tegen ongelukken en voor den ouden dag? Dat zou ik een groot geluk achten.

Is er sedert de invoering van de arbeidswet al een ongeluk op de fabriek voorgekomen? Ja, een tijd geleden is een jongen met den arm in de machine gekomen. Die jongen loopt nog langs de straat.

Is van dat ongeluk aangifte gedaan bij den burgemeester? Ja.

Is er toen een onderzoek van wege deze ingesteld, en door wien geschiedde dat? Door een inspecteur van politie. Daarop is de baas van het werk aan het politiebureau moeten komen om te vertellen, hoe het geval gebeurd was.

Is het u bekend, of de politie ook den jongen heeft gezien of gehoord? Dat weet ik niet.

Gij zeidet, dat die jongen door onvoorzichtigheid met zijn arm tusschen de machine gekomen was; wat was dat voor eene machine? Het was een ples- of waschbak, waarin twee cylindres draaien, waartusschen het goed doorloopt.

Met voorzichtigheid ware dat ongeluk te voorkomen geweest; maar zou er niet eene inrichting aan te brengen zijn, waardoor verhinderd werd, dat men er met de hand tusschen kon komen? Neen.

Vroeger stonden, als ik mij niet vergis, uwe kaardmachines dicht op elkander; zijn zij in den laatsten tijd verder uit elkander gezet? Neen, want zij staan ongeveer een meter van elkander. Hoeveel uitgangen hebben de bovenlokalen? In iedere kamer zijn er twee.

De werkzaamheden op uwe fabriek, de kaardenzaal, de ververij, enz., geven aanleiding tot stof, dampigheid, hooge temperatuur, enz. Wordt daar zooveel mogelijk voor gedaan? Ja, door ventilatie. Licht en lucht is er bij ons in overvloed. Men kan zooveel ventileren, als men wil.

Als men wil: maar het is een gewoon verschijnsel, dat de arbeiders daarvan niet zoo groote voorstanders zijn, evenmin als vele onderwijzers in de scholen. Wordt er van uw kant zorg voor gedragen? Daarop kan ik alleen antwoorden, dat ik er ben, wanneer de fabriek om 6 uur begint, en wanneer ik dergelijke dingen zie, treffen ze mij onaangenaam.

Zijn er brandblusmiddelen? Een extincteur.

Ook verbandmiddelen? Die heb ik op het oogenblik liggen, maar ze worden vaak vergeten.

Waart gij bij het geval van dien jongen in staat terstond te helpen? Ja, maar er was geen helpen aan; hij moest direct naar den chirurgijn.

Krijgt de jongen thans uitkeering? Ziekengeld gedurende 13 weken.

Uit het ziekenfonds; maar ook van de fabriek? Neen, dat niet.

Wordt anders bij ongelukken het volle loon uitgekeerd? Ongelukken komen zoo zelden voor. Verleden jaar heeft iemand gedurende 13 weken niet gewerkt en zijn volle loon gehad, maar dit is een exceptioneele toestand. Wanneer een jongen, zooals deze, een ongeluk heeft gekregen door onvoorzichtigheid, dan is het mede het ziekengeld al wel.

Hebt gij veel last van wegllopen? Ja.

Voor al zeker bij jongeren? Bij de anderen niet?

Komt het wel voor, dat gij een volwassene moet afdanken, wegens slapte in het werk? Neen.

Of omdat gij minder tevreden over hem zijt, hoewel gij hem geen oneerlijkheid hebt te verwijten? Het komt weinig voor.

Zoudt gij het eene groote verbetering achten, wanneer over en weer een opzeggingstermijn bestond? Het livretten-stelsel van Duitschland huldig ik altijd. Ik zou het op staanden voet willen invoeren.

Dat stelsel heeft, bedrieg ik mij niet, daar te lande bij de arbeiders groot ongenoegen gewekt, omdat zij vreesden, dat dientengevolge, bij onderling overleg tusschen de werkgevers, menig een werd tegengewerkt, die geen tegenwerking verdiende. Wat is uwe ervaring daaromtrent? Dat heb ik nooit ontmoet. Wat mij zoo beviel, is, dat aan ieder, die ontslagen werd, dit 14 dagen vooruit door den werkgever moest worden bekend gemaakt. Daartegenover staat, dat ook de werknemer 14 dagen te voren moet opzeggen. Sedert de inrichting van de arbeidskaarten kan ik niet zeggen, dat de toestand verbeterd is. Het groote gebrek is, dat de werknemer niet verplicht is voor de kaarten te zorgen.

Er is toch geen misverstand? Bedoelt gij, van het livrettenstelsel sprekend, misschien alleen jeugdige arbeiders? Neen, ik bedoel allemaal.

Ware uw doel niet te bereiken zonder livrettenstelsel, wanneer slechts een termijn van opzegging werk voorgeschreven? Ja.

Wanneer wordt bij u het loon uitbetaald? Vroeger geschiedde het op Zaterdag. Bij mijne komst op de fabriek is het op Vrijdag gesteld in het belang der gezinnen. De vrouw kan dan hare inkoop doen, terwijl bij eene betaling op Zaterdag een groot deel van het loon naar de kroeg gaat. In sommige fabrieken wordt eene heele ploeg te gelijk betaald, en dat is zeer verkeerd.

Verkiezen de arbeiders zelf den Vrijdag als betaaldag? Ja, ze zijn overtuigd, dat het de beste dag is.

Bestaat zoodanige verhouding tusschen directie en arbeiders, dat dezen weten altijd een open oor bij haar te vinden? Ja.

Hoe talrijk is uw personeel? Ongeveer 240.

Heeft de firma er nooit aan gedacht, uit de volwassen arbeiders eene soort van vertegenwoordigend lichaam te vormen, gekozen door de arbeiders, om hunnen gemeenschappelijke belangen met haar te bespreken? Zulke besprekingen zouden geen resultaat, noch *raison d'être* hebben. Geschiedt het spoelen van de dekens bij u binnenshuis en niet in de gracht? Ja, binnenshuis; het geschiedt in een plesbak, waarin cylindres draaien.

Veroorzaakt dat werk in het lokaal geen stank, zoodat vaak chloor moet worden aangewend? Neen.

Acht gij het eene groote verbetering voor den werkman, dat dit binnenshuis geschiedt? Zeker, in menig opzicht. Hoe minder het volk den fabriek verlaat, hoe beter.

Zet uwe fabriek hare producten af in het binnen- of in het buitenland? In het binnenland.

Doet het buitenland u veel concurrentie aan? Niet veel. Wel maakt het Engelsche gekamde garen en ook het Fransche het ons lastig; maar toch, dat zijn andere grondstoffen, die ook op eene andere wijze bewerkt worden dan de onze.

Zoudt gij het voor den industrieel en dus ook voor den werkman wenschelijk achten, dat er een beschermend recht werd ingevoerd? Ja.

Zou het voordeel van zulk een maatregel niet alleen den werkgever ten goede komen? Als het den patroon goed gaat, dan vaart ook daarbij de arbeider wel.

Zijn vrouwen en meisjes bij u onmisbaar, in dien zij, dat de door haar verrichte arbeid niet door mannen of jongens verricht zou kunnen worden? Zij zijn bepaald onmisbaar. Ook ik zou het als een ideaal beschouwen, als vrouwen en meisjes niet in fabrieken behoeften te werken, maar dan kan nu eenmaal niet.

Zoudt gij in verband met uwe verklaring omtrent de meerdere ontwikkeling der Duitsche werklui, ook voor Nederland leerlicht wenschelijk achten? Daar het ik voor 20 jaar al op aangedrongen.

Enquête staatscommissie 1890. Stukjes uit diverse interviews.

Pagina 40 Hermanus van der Meer, 42 jaar, werkman in de zeepziederij van de firma Dros & Tieleman.

Zijn er veel werkgevers, die bij ziekte het loon laten doorgaan? Weinige. De mijne doet het soms 10 weken lang, de firma Krantz geeft een gedeelte en de Gebr. Van Wijk geven percentsgewijze. De arbeiders hebben daar eene kas, en wat er ontbreekt boven de 70 pct, doet de firma er bij. In den regel echter acht de werkgever zich bij ziekte van zijne werklui ontslagen te zijn.

Pag 45 Johannes Kok, 32 jaar, godsdienstonderwijzer en ziekenbezoeker. Over de Christelijke Wijkvereniging die orthodox protestants is: Heeft de vereeniging voeling met de fabrikanten? Direct niet; er zijn echter fabrikanten, zooals de heeren Van Wijk, Le Poole en ook van de firma Driessen van de katoenfabriek en ververij, welke bereidwillig zijn om hun werkvolk bij ons te zenden.

Over de arbeiderswoningen waarin werkzame fabriekswerkers huizen, zegt Johannes Kok dat de huizen in de poorten dikwijls slechts één vertrek en een zoldertje hebben.

Zijn er in zulk eene woning met een vertrek gewoonlijk twee bedsteden in den muur? Meestal slechts één; de kinderen slapen boven op een zoldertje, dat niet afgeschoten is. ... Een arbeider vertelde mij eens, dat zijne kinderen op een stroozak op de planken lagen op zolder, terwijl de sneeuw door het dak woei.

Zijn u fabrieken bekend, waar men geen getrouwde vrouwen toelaat? Ja ik meen, dat dit het geval is bij de Gebr. Van Wijk.

Pag 53/54 J.H. Raabe, 51 jaar, godsdienstonderwijzer bij de Ned. Herv. Kerkgenootschap. Kunt u ook bepaald gunstig bij u bekend staande fabrieken noemen? Ja, van Van Wijk, Le Poole en de Katoenweverij, krijg ik de geschikste leerlingen ... Ook bij Krantz gaat het bijzonder wel. Eet de fabrieksarbeider, die het niet slecht heeft, wel eens vleesch? Bijna niet, hoogstens eenmaal in de week.

Kent gij gezinnen, waar de kostwinner alleen vleesch eet en de anderen niet? Neen, men eet gewoonlijk visch, zooals bokking en pekelharing.

Geen spek? Weinig. Het middagmaal van zoodanigen arbeider bestaat meestal uit aardappelen met lawaaisaus of rijst.

Dus niet met vet bereid? Neen. Pot dooreen gestoofd wordt niet gegeten. Het heeft mij altijd verwonderd, dat die menschen zoo slecht eten, terwijl zij het voor hetzelfde geld beter konden hebben. [Het is bekend dat arme mensen vroeger liever veel voedsel met weinig vitamines en voedingswaarde aten om op zijn minst het gevoel van een gevulde maag te hebben, dan minder, maar beter voedsel.]

Pagina 53. Komt gij in vele woningen, waar geen waterleiding is? Ja. Is het regel dat er in de arbeiderswoningen geen waterleiding is? Ja, maar in de nieuwere woningen is die wel. Zijn er veel van die woningen met slechts een vertrek, waar gekookt, geslapen, gewasschen wordt, en waar

men zelfs de wasch te droogen hangt? Ja. Wordt zulk een vertrek dikwijls bewoond door een tamelijk talrijk gezin? Ja, soms door gezinnen met 5 à 6 kinderen. En hoeveel verwoont men daarin? Ongeveer f 1 à f 1,25 per week. Heeft zulk eene woning dan toch ten minste een zolder? Ja een zoldertje waar de kinderen slapen, ... zij slapen onder de pannen ... blootgesteld aan weer en wind. De iets beter verdienende fabrieksarbeiders hebben ook iets betere woningen en betalen ongeveer een gulden meer huur.

Pagina 54. (Het aantal onechte geboorten is groot, maar die geboorten worden meestal wegens het eergevoel door een huwelijk gevolgd. Uitstel komt voor wegens slechte verdiensten van de vader.) Gevoelt in zulk een geval van uitstel de vader zijne verplichting om voor het onderhoud van de kinderen te helpen zorgen? Over het algemeen wel.

Pag 55 P.J. Verplanke, oud 38 jaar, wever bij de Leidsche Katoenmaatschappij.

Er zijn met den bovenbaas en een rondlooper mede, 7 bazen in de weverij. Hebben dezen of hunne vrouwen of kinderen wel winkeltjes? Een baas op de bovenzaal, niet bij ons, heeft een winkeltje, waar allerlei goed te koop is, als rokken, doeken enz., op afbetaling. Wordt er veel bij dien baas gekocht? Dat weet ik niet; maar dikwijls hoor ik de meiden zeggen: als je niet bij hem koopt, kun je geen goed doen.

Hebt gij nooit hooren zeggen, dat de meisjes er koopen omdat de waren zoo goed zijn? Neen, nooit. [Deze situatie is volgens de ondervraagden verder bij vrijwel niemand van hen bekend. Het is in feite een uitvloeisel van het vroegere verboden truck-stelsel waarbij werknemers verplicht werden zich uit te laten betalen in natura met dure goederen van de baas.]

Hoeveel kinderen hebt gij? Acht. Daarvan werken er twee met mij mede, een jongen en een meisje, die ieder gemiddeld f 2 per week verdienen.

Hoeveel betaalt gij aan weekhuur? 23 Stuivers. Daarvoor heb ik twee afgeschoten ruimten en een zolder, met een pannen dak, dat nu pas wat gerepareerd is. Vooral 's winters is het daar natuurlijk leelijk koud.

En slapen uwe kinderen op den zolder? Ja, behalve het jongste, dat bij ons slaapt.

En hoe slapen zij daar? Er staan daar twee ledekanten. In het eene slaapt mijn oudste jongen, die 16 jaar is, met broertjes, en in het andere mijne oudste dochter van 13 jaar, met twee meisjes en een jong broertje. Het eene is een ijzeren en het andere een houten ledekant. Ik ben niet bij machte mij nog een derde aan te schaffen; zij moeten dus maar op en in elkander slapen.

Komt er veel spek bij u op tafel? Met groote moeite 's Zondags een onsje van acht centen, anders de geheele week niet.

Wat eet gij 's middags? Aardappelen met wat boter.

Gebruikt gij geen vet? Dat kan niet lijden.

Soms wel bokking? Neen, wel haring, maar dan moet men weer zoveel drinken. [Vanwege het zout.]

Pagina 67 vermelding over een zekere Stoute in de Paradijssteeg, Plattepoort en meubelmaker Bekooi in de Koenesteeg (zie Boekooy tot in de twintigste eeuw).

Pag 77 W.A.M. Piepers, 43 jaar, ingenieur 1^e klasse voor het stoomwezen, te Rotterdam.

Hebt gij ook hier ter stede fabrieken bezocht? Ja, o.a. die van de gebroeders Van Wijk, op het Levendaal.

Vondt gij daar maatregelen in het belang van gezondheid en veiligheid, die uw aandacht trokken? Daar is veel gedaan voor de veiligheid; de bewegende deelen zijn behoorlijk omheind, en om de uit den grond komende riemen zijn kokers aangebracht.

Hadt gij die fabriek vroeger al doorloopen? Drie jaren geleden.

En vondt gij juist bij dat later bezoek veel verbeterd? Dat durf ik niet zeggen.

Wat was uw indruk omtrent ventilatie, zindelijkheid, enz.? Dat heb ik elders beter gezien; het is al eene oude fabriek. [Gebouw stamt uit de eerste helft van de negentiende eeuw. In 1913 werd het nieuwere deel tegen het oude aan gebouwd.]

Ligt in dien ouderdom de moeilijkheid om daaraan tegemoet te komen? Waarschijnlijk wel.

Heeft er ook een of ander uwe bijzondere aandacht getrokken? De heer Van Wijk vertelde mij, dat een jongen met de handen tusschen de walzen was geraakt; dat zou niet kunnen gebeuren als die beschermd waren. Een opmerkzaam werkmans zal het niet gebeuren, maar jongens zijn niet altijd attent.

Pag 82 /83 W.P. Weebers, 59 jaar, medicinae doctor en stadsgeneesheer te Leiden.
Dus een gewoon arbeider eet niet elken dag aardappelen, groenten en vet? Soms met vet. De aardappelen worden dikwijls gebruikt met wat azijn, meel en peper, dat is dan het middagmaal.
Pagina 83. Na de bevalling gaan vrouwen binnen 9, 10 of 12 dagen weer aan het werk.
Pagina 84, over ongelukken in fabrieken: En dezen winter werd ik geroepen voor een ernstig geval van verbranding, in de fabriek van de heeren Van Wijk, doordat eene stop van eene stoompijp gesprongen was, waarbij de menschen den stoom over zich hadden gekregen. Ik moet er echter bijvoegen, dat de fabrikanten op bijna vaderlijke wijze voor de ongelukkigen gezorgd hebben.

Pag 102 over uitbetaling op zaterdag: Vindt gij het niet voor sommigen gevaarlijk, dat zij juist op Zondag eene volle beurs hebben? [Dat gaat dan dus op aan drank.]

Pag. 102 A. Hollebeek, 59 jaar, spinmeester bij de firma J.C. Zaalberg & Zoon te Leiden.
Hoelang is de werktijd op de fabriek van de Gebrs. Van Wijk? Elf uren.
Geloof gij, dat de werklieden daar meer verdienen dan bij de firma Zaalberg? Ik geloof het niet. Waardeeren de werklieden bij de firma Zaalberg het zeer, dat zij zoo kort werken? [Sinds drie jaar werken ze bij Zaalberg 9 ½ uur.] Ja.
Is er veel aanvraag om plaatsing? Ja, en als er gebrek is aan menschen, kan men ze dadelijk krijgen.

Pag 111 C.T. Driessen, 32 jaar, directeur der Leidsche Katoenmaatschappij.
Over werken tot 3 uur op zaterdagmiddag in plaats van tot 12 uur zoals voorheen gebeurde: Omdat het volk dat [tot 12 uur werken] graag wil. Velen oefenen dan het barbiersbedrijf uit of kunnen met visschen een stuivertje verdienen.

Pag. 310 W.C. Zandvoort, 39 jaar, barbier te Leiden.
Over concurrentie: De arbeiders op sommige fabrieken scheiden des Woensdags om 6 uur en des Zaterdag-middags om 12 uur uit; dan hebben zij barbiersgereedschappen bij zich en loopen zoo hunne klanten in de achterbuurten af; anderen weder hebben in die achterbuurten een winkel-tje.

Pag 122 H. van den Wijngaard, 45 jaar, dekenwerker bij de firma J. Scheltema Jzn.
Hij werkt 13 ½ uur, de andere fabrieken stoppen eerder zodat hij wel eens mensen van Van Wijk op de Vest ziet wandelen, de dekens worden in het water van de Oude Singel gespoeld en 's winters hakken de arbeiders desnoods een bijt.
Weet de patroon dat gij hier naar toe zijt? Ja, ik heb verlof moeten vroegen, en hij heeft mij ook de cijfers opgegeven, die ik u heb medegedeeld, want hij houdt daar boek van en weet het beter dan ik.
Weet gij het dan zelf niet? Neen, ik kan niet bepalen of ik geregeld f 10 loon heb.

Pag 124 Arie Serlier, oud 22 jaar, machine-kettingspinner bij de firma J. Scheltema jzn, te Leiden.
Hebt gij vroeger ergens anders gewerkt? Ja, bij de firma Van Wijk.
Waarom zijt gij daar vandaan gegaan? Om foutiviteit van de jongens, die mijn werk moesten doen en dat bedierven, buiten mijn schuld.
Speet het u, dat gij wegging? Ja.
En waarom? Omdat er bij van Wijk meer kans is om vooruit te komen.
Wordt er ook meer verdiend bij de heren Van Wijk? Ja.
Welk werk deedt gij daar? Ik was schrobbelaar.
Verdiend degene, die uw tegenwoordig werk bij de heeren Van Wijk doet, meer dan gij? Ja.
Wie heeft u toen ontslagen? De meesterknecht.
Hoe oud waart gij toen? Circa 17 jaar.

Pag 131 Petrus Vroom, 53 jaar, handwever bij de firma krantz & Zonen.
 (Is 11 maanden weggeweest.) Waarom? Ik had dispuut met mijn meester. En ik wilde het niet aan den heer Krantz zeggen, omdat ik bang was dat mijn meester weggezonden zou worden. Toen ben ik naar de fabriek van de heeren Van Wijk gegaan. ...
 Wat deedt gij, toen gij werktet bij den heer Van Wijk? Dekens weven.
 Is dat gemakkelijker? Ja.
 Hoe lang bleef gij er? 11 Maanden.
 Was het er minder aangenaam? Ik werd er ziek van de lucht.
 Was het er stoffig? Ja.
 Kondt gij gemakkelijk bij den heer Krantz terugkomen? Dadelijk.

Pag 190 Mensen die opgeroepen worden om voor de commissie te verschijnen zijn verplicht te komen en worden door de wet tegen eventueel ontslag naar aanleiding van de publikatie beschermd. [Overigens confronteert de commissie regelmatig directeuren en bazen met uitspraken van andere directeuren of van hun eigen personeel. Bij tegenstrijdige antwoorden roepen ze soms de eerste én tweede getuige normaals op.]

Pag 307 J. Bink, oud 62 jaar, werkman bij de firma Beuth, fabriek van kapok en bedveeren.
 (Vraag over wie het bedrijfsziekenfonds beheert.) Dat doet natuurlijk het kantoor, de beide jonge heeren Beuth, want de oude heer is uit de zaken, en de boekhouder. Wij geven onze centen en verder weten wij van niets. Maar wij vertrouwen wel, dat de heeren daarvoor zullen zorgen. Bij de Gebrs. Van Wijk, waar ik ook bij de oprichting van het fonds tegenwoordig ben geweest, vroeg niemand er naar, of er ook kwaad bij kon zijn. ...
 Denkt gij dan naar het Minnehuis te gaan? Daar hoop ik uit te blijven. Eenmaal oud zijnde, dan nog "vader" en "moeder" te gaan spelen, is niet alles. Ook hebben ze het er niet al te breed, het is er wezenlijk niet rooskleurig. Wanneer men niemendal meer heeft, ja, dan is het een toe- vluchtsoord. Maar wij hebben bij ons op de fabriek een Minneman, die zegt ook: "blijf er zo lang uit, als je kan!"

De film Daens uit 1992 over textielstad Aalst in België anno 1890 schetst dit beeld exact! Intussen zijn de firmanten van dat moment naar de deftigste adressen in de omgeving verhuisd en genieten ze van hun riante inkomens.

Kohier der Inkomsten-Belasting 1890, pagina 107.

Heerengracht	Klasse	Inkomen	Belasting 1890
44 W.F. Verhey van Wijk	16	5500	135,61
46 T. van Wijk	18	7500	196,67
58 Wed. B. Corts-Nayer	17	6500	168,97

Kohier der Inkomsten-Belasting 1900, pagina 133. (Dit boekje kon iedereen kopen.)

Heerengracht	Klasse	Inkomen	Belasting 1900
46 W.F. van Wijk Thzn	31	10500	30,00
Breestraat			
161 W.F. Verheij van Wijk	26	6600	

(Zaalberg één persoon met een inkomen van f 29.000,00.)

Leids Jaarboekje 1953, pag. 170 artikel bewoners Lange Mare 1878-1900:

"... Op nr 76, boven, woonde de familie Helfrich, waarvan de oudste dochter getrouwd was met de heer Verheij van Wijk, wiens zoon onlangs als directeur van Gebr. van Wijk is afgetreden. Ze was vroeger een bekende zangeres in Leiden en zong bij de uitvoeringen van de Maatschappij voor Toonkunst wel solopartijen tijdens het dirigentschap van Daniël de Lange ..."

Bevolkingsregisterinschrijvingen 1890-1920. Kaart nr 1312, Breestraat wijk 4 nr 161.

Willem Frederik Verheij van Wijk, man, hoofd, geboren 21 juni 1852 te Leiden, hoofd, Waalsch, Fabrikant, wollendekens, komt van Heerengracht 44, vertrekt naar Zoeterwoudse Singel 48. Plus zijn echtgenote C.J. Helfrich en hun kinderen Verheij van Wijk, waaronder:

Jacques Guillaume Verheij van Wijk, geboren 01-01-1883 te Leiden, geen geloof, fabrieksdirecteur, komt in 1901 uit Enschede en vertrekt naar de Hoge Rijndijk 20.
Willem Frederik Verheij van Wijk, geboren 22-02-1909 te Den Haag, geen geloof, komt in 1910 uit Blaricum en vertrekt naar de Hoge Rijndijk 23.
Verder woont hier Thomas van Wijk, man, geboren 09-01-1858 te Leiden, NH, komt op 17-01-1795 uit Zoeterwoude en vertrekt op 18-01-1895 naar Eelde.

Bevolkingsregisterinschrijvingen 1890-1920. Kaart 9050, Plantsoen, wijk 3 nr 53.
Inschrijving 01-1-1890 Willem Frederik van Wijk, man, hoofd, geboren 07-03-1858, gehuwd, Waalsch, Sayet/Dekenfabr., vertrekt 13-04-1891 naar Zoeterwoude.
Plus Anne Charlotte Christine Schaly, echtgenote, geboren 186 te Jutfaas, Utrecht.

Bevolkingsregisterinschrijvingen 1890-1920. Kaart 3727, Heerengracht, wijk 7 nr 46.
Inschrijving 01-01-1890 Thomas van Wijk, man, hoofd, geboren 22-01-1818 te Leiden, weduwnaar, NH, vertrekt naar Plantsoen 69 met dochter Johanna Petronella en zonen Thomas en Govert. Govert kwam in 17-12-1890 uit Duitsland terug.
Op 02-05-1891 wordt het gezin Gunning ingeschreven, daaronder staat:
Inschrijving 31-10-1895 Willem Frederik van Wijk Thz met zijn vrouw A.C.C. Schaly op dit adres, zij hebben geen kinderen. Zij komen in 1895 uit Zoeterwoude en vertrekken in 1907 naar Katwijk.

Adresboek 1900, pagina 463.
Gebrs. van Wijk & Co (firmanten A. Corts, W.F. Verheij van Wijk en W.F. van Wijk Thz.) – fabrikanten – kantoor: Vestestraat 15, telefoon 115.
Gebr. van Wijk en Co., Hoogewoerd 145/149, telefoon 137.
W.F. van Wijk Thz, Heerengracht 46.

Bron: Groenesteeg. Geschiedenis van een Leidse begraafplaats. Lijst begravenen, op pagina 104:
Thomas van Wijk 74 jaar, 1892-12-10, 1, 096.
Willem Frederik van Wijk 82 jaar, 1902-07-23, 1, 293.

CBG-advertenties
Heden overleed plotseling onze vader, etc., Thomas van Wijk, 74 jaar, namens W.F. van Wijk Thz. Leiden 06-12-1892, Plantsoen 69. (Zoon van W.F. van Wijk en M. Zitman, zie akte 1061.)

Akte 1061.
Op 06-12-1892 is overleden Thomas van Wijk, 74 jaar oud, zonder beroep, geboren en wonende te Leiden [marge: Plantsoen 69], weduwnaar van Johanna Petronella van Driel zoon van Willem Frederik van Wijk en van Johanna Maria Zitman, overleden.

Akte 574.
Op 19-07-1902 is overleden (in het Diaconessenhuis) Willem Frederik van Wijk, 82 jaar, zonder beroep [marge: fabrikleur], geboren en wonende te Leiden, weduwnaar van Jacoba Verheij, eerder weduwnaar van Cornelia Victoire Stegershoek, zoon van Willim Fredrik van Wijk en van Jansje Zitman, overleden.

De periode na 1900

Volgens een verhaal in het boek *Door de wol geverfd* (pagina 140)^{f1} en gegevens uit de CBS-tellingen over 1950 bestond nog in dat jaar de “Leidsche Textielfabriek Gebr. Van Wijk & Co.” uit een kantoor en pakhuis aan de Herengracht, een kammerij en spinnerij aan het Levendaal en de Hogewoerd, waar 452 mensen werkten. Aan de Vestestraat lag de ververij en opmakerij met 320 personeelsleden. Verder stond daar een breierij. De nakomelingen van de gebroeders zorgden voor uitbreiding in de vorm van een dekenfabriek aan de Kanaalweg op een terrein van ruim negen hectare met 185 werknemers. In de binnenstad was vergroting niet meer mogelijk. Van Wijk was toen qua personeelsbestand veruit de grootste werkgever in de textielsector van Leiden, waar totaal zo’n 2.900 mensen de kost verdienden. Mannen vormden de meerderheid: totaal 711 mannen verrichtten de zwaardere klussen en stonden bij de grote machines, terwijl

246 vrouwen de lichamelijk lichtere taken uitvoerden, zoals inpakken en het nabewerken van deken.

Op 1 december 1957 fuseerde Van Wijk met Heringa en het bedrijf als heeft zodanig nog tot in 1964 gedraaid.

- L.J. 1946, kroniek: pagina 38: 27-10-1945 De Leidsche Textielfabrieken Gebr. Van Wijk en Co., N.V. herdenken het feit, dat voor 150 jaar Dirk van Wijk werd toegelaten tot dekenfabrikant, waarmede de grondslag werd gelegd voor de thans bestaande algemeen bekende fabrieken van dien naam.
- L.J. 1950, pag. 152. In de gevel van het fabriekspand Levendaal 150 werd door J.G.J. Verheij van Wijk Sr. in oktober 1948 een ... gevelsteen aangebracht, welke een copie is van de gevelsteen "Gaeren", Oude Singel 242.
- L.J. 1951, pag. 151. Veranderingen in 1950. De beide lijstgevels Herengracht 48 en 50, welke niet als monument waren aangemerkt, doch uitstekend in het stadsbeeld pasten, moesten wegens bouwvalligheid tot de eerste verdiepingvloer worden gesloopt. Aangezien de eigenares, de N.V. Leidse Textielfabriek Gebr. Van Wijk & Co, geen behoefte heeft aan woonruimte, werden de panden niet herbouwd, hetgeen een lelijk gat in de grachtwand tengevolge heeft.
De fraaie vroeg-19de-eeuwse gebogen puideuren met omlijsting, hoek Hogewoerd 153 en Rijnstraat, eveneens toebehorende aan vorengenoemde eigenares, werden in de oude trant hersteld. In het pand werd een bedrijfstak gevestigd, waarbij aan het uiterlijk gelukkig niets werd veranderd. [D. Nieuwenburg is huidig nr. 40.]
- L.J. 1954, kroniek 14-07-1953. Er wordt bekendgemaakt, dat de bedrijven Gebrs Van Wijk en Van Cranenburgh en Heringa tot samenwerking zullen komen.
- L.J. 1963, kroniek: 23-10-1962 Felle uitslaande brand woedt in het fabriekspand van de N.V. van Wijk en Heringa aan de Herengracht, waarin een dependance van het IKI uit Voorschoten is ondergebracht.
- L.J. 1973, kroniek: 17-08-1972 J.G.J. Verheij van Wijk op 89 jarige leeftijd overleden.
28-10-1972 Zaalberg en Zn. N.V. neemt de dekenfabriek Van Wijk en de wolspinnerij Ede over.

Het boek *Door de wol geverfd* bevat onder andere ook een interview met Willem Bekooij (zeer waarschijnlijk een nakomeling van generatie 08 Boekooy) die beschrijft hoe het was om van 1925 tot aan de sluiting van de fabriek in 1964 bij Van Wijk te werken (pagina 103-109). Achterin het boek is een beschrijving van het productieproces opgenomen aan de hand van een serie foto's uit circa 1946. Dit is redelijk vergelijkbaar met de foto's van Van Wijk uit 1950 die in het GAL worden bewaard (pagina 153-171).

Overige verwijzingen/bronnen van vermeldingen over Gebr. Van Wijk & Co.

- Het boekje Van Schaap tot Deken nr 58335, vermeldt als bron o.a.: Uittreksel uit het Economisch Achief van Nederland, betreffende de Textiel Fabrieken Gebrs van Wijk en Co, Leidsche Textielfabriek te Leiden.
- Dirk van Eck, Jaarboek 1996. Thomas en Frederik van Wijk, pagina 113.
- Openbare Bibliotheek: Boekje 3^e eeuwfeest 3 October, bevat informatie over Fabr. van Wijk.
- Nieuwe Bibliotheek GAL code G6E1: fotoboekjes van de fabrieksinterieurs en gebouwen uit 1950 van de Kanaalweg en het Levendaal.
- Bibliotheek Leiden e.o. Personeelsuitstapje nr. 1319, jaar 1901.

Prentverzameling

Herinneringen aan van Wijk & Co code 7000/01 Portef. folio bevat tekst liedjes i.v.m. jubileum en blaadje met foto's van W.F. Verheij van Wijk uit ca 1871 -1831 (2 afbeeldingen). Hierin staan verwijzingen naar andere foto's, zoals nr. 34445 uitgaan fabriek, nr. 34448, nr. 34447 foto Wassenaar, Corts, WF en Th. van Wijk rond tafel.

Achterkleinzoon Willem Frederik Verhey van Wijk is een andere telg wiens leven niet bepaald onopgemerkt voorbij is gegaan. Hij was één van de firmanten van Gebrs. van Wijk & Co. Na zijn

overlijden werd in het Leids Jaarboekje^{G)} van 1939 een korte levensbeschrijving van hem geplaatst als eerbetoon.

Hierin staat ondermeer dat hij onderwijs aan de gemeentelijke HBS genoot en daarna werkzaam was *“op het toenmalige kassierskantoor der firma Lezwijn en Eigeman, thans het bijkantoor der Amsterdamsche Bank N.M. aan het Rapenburg.”*

Pas achttien jaar oud trad Willem Frederik Verhey van Wijk vanaf 1871 op als firmant van het bedrijf Gebrs. van Wijk & Co. Hij droeg zorg voor de technische aspecten en nam vanaf 1879 de administratieve leiding over na het overlijden van firmant Bertram Corts senior. Tot op hoge leeftijd bleef hij betrokken bij de zaak en vervulde daarnaast talrijke maatschappelijke functies.

“... dat hij negen jaar lid van de Gemeenteraad was, vijf en twintig jaren lid van de kamer van Koophandel en Fabrieken, waarvan 15 jaar als Voorzitter, Secretaris en commissaris van het Departement Leiden van de Mij. voor Handel en Nijverheid (...) vijf en twintig jaren Secretaris en penningmeester van de afdeeling der Leidsche Mij. tot bevordering der Toonkunst, Voorzitter van het destijds zoo bekende Hopital Wallon, lid van het Kerkbestuur der Waalsche Gemeente, regent van meerdere Leidsche hofjes o.m. van het Pieter Loidanshofje aan de Oude Varkensmarkt, voorzitter der Vrijzinnige Kiesvereeniging, officier bij de voormalige Schutterij, beschermheer van Werkmans Wilskracht enz. enz.”

Overigens stond hij daarin niet alleen. Men hoeft maar de wandborden in de Hooglandse kerk te lezen om te zien dat ook zijn vader van 1874 tot in 1901 nauw betrokken was bij de hervormde gemeente. Bovendien was hij samen met enkele voorname Leidenaren de drijvende kracht achter de oprichting van het Diaconessenhuis in 1897. Een paar mensen droegen kennis aan en ondermeer Willem Frederik van Wijk zorgde voor het benodigde startkapitaal.

Zoals ik zelf tijdens dit onderzoek reeds ondervond, zorgden de identieke voornamen nogal eens voor verwarring. Willem Frederik junior voegde zijn moeders' naam Verhey aan Van Wijk toe ter distinctie.

Voor de liefhebbers worden tot op de dag van vandaag wollen dekens van deze Leidse fabriek aangeboden op Marktplaats, waarbij trots het etiket op de foto's wordt getoond.

Huizenbezit generatie 06, 07 & 08 en kleinkinderen: Gebr. Van Wijk en Co.

Het volgende is gebaseerd op gegevens uit ONA, NNA (1812-1842), archief Gebr. van Wijk en Co. en bonboeken. De meeste akten staan hier in meerdere of mindere mate verkort weergegeven. Ter afbakening van de periode, om niet al te ver af te dwalen naar achter-achterkleinkinderen en wegens grote hiaten in het fabrieksarchiefje, beslaat dit overzicht ruwweg de periode 1800-1862. Het jaar 1863 vormde een keerpunt in de geschiedenis van het bedrijf door de schoksgewijze grote uitbreiding met het complex aan de Hogewoerd/het Levendaal. Met name Dirk van Wijk (vader van het gezin generatie 06) en degenen die aan de dekenfabriek verbonden waren, handelden in onroerend goed. Kijken we naar de straatnamen, dan wordt snel duidelijk dat het veelal panden betreft die later dienst gingen doen als (onderdeel van een) fabrieksgebouw, magazijn, kantoor of woonhuis van de firmanten. De meesten daarvan staan rond de Herengracht/Uiterstegracht en het Levendaal. Verschillende transacties vinden plaats tussen aangetrouwde familieleden of verwanten daarvan. (Thomas Zitman is de vader van Jannetje Zitman, Johannes Poptie is een zoon van Jansje van Wijk.) Een enkele keer komen ook andere textielbaronnen voor. Vrij veel panden koopt de familie op openbare veilingen in het Herenlogement, thans de Openbare Bibliotheek bij de Burcht.

Zes huizen WZ Berkendaalstraat wijk 2 nr 355 A t/m F

- ◇ Aankoop. W. Zirkzee/Thomas van Wijk, generatie 07 kleinkind, 30-10-1841, P. Muller.
- ◇ Verkoop. Thomas van Wijk, generatie 07 kleinkind/Johannes Poptie Jr., generatie 05, 21-03-1843, Muller.

Notaris P. Muller akte 266. Proces verbaal van publieke verkoop.

Op 30-10-1841 des avonds ten zes ure, heb ik Pieter Muller, notaris ... mij vervoegd in het Heeren Logement aan den Burg binnen gemelde stad [Leiden] en is aldaar gecompareerd de Heer Wouter Zirkzee, meester verwer en glazenmaker wonende te Leiden op de Hoge Woert.

Hij biedt zes percelen ter verkoop aan, waaronder:

Numero twee

Zes rechte sterke en weldoortimmerde huizen, staande en gelegen te Leiden aan de westzijde van de Berkendaalstraat nevens elkanderen belendende in het geheel aan de eene zijde de verkooper en aan de anders zijde Jansje Francina Boudrit, weduwe van Johannes Jacobus Buys, onder het Bon Oost Nieuwland, numeros 290, 291, 292, 293 wijk 2, numeros 355a, 355b, 355c, 355d, 355e, en 355f, bekend op den kadastralen legger onder sectie E numero 744 ter grootte van achttien ellen [maten, zie de algemene inleiding], numero 745 ter grootte van twintig ellen en numero 746 ter grootte van zestien ellen, numero 747 ter grootte van zestien ellen, numero 748 mede ter grootte van zestien ellen en numero 749 ter grootte van achttien ellen.

Zijnde elk dezer huizen verhuurd voor 50 cents per week.

Marge:	Koopsom	1100.00	1150 - 4%	46.00
	5 ½ % onk.	60.50	1180 - ½ %	5.90
	3 in int	<u>13.75</u>	40 - ½ %	<u>1.20</u>
		1174.25		52.10
	[trekgeld]	<u>26.00</u>	38%	<u>1.80</u>
		1148.25		71.90

[Dan volgen de veilingvoorwaarden, verkoop bij opbod en afslag en staat de hele procedure van die avond beschreven. Daarna staat:]

Compareerde voor mij notaris en de nagenoemde getuigen Willem Frederik van Wijk voornoemd [bij het bieden] dewelke verklaarde de koop van het perceel numero twee voor de door hem uitgeloopte koopprijs van elf honderd gulden gedaan te hebben voor rekening en ten behoeve van zijn zoon Thomas van Wijk, fabrikier mede te Leiden woonachtig mitsgaders zich voor denzelven te stellen tot borg onder afstand als bij de voorwaarden is gemeld. Voornoemden Thomas van Wijk ten deze mede gecompareerd zijnde heeft verklaard die koop onder de lasten en condities bij de voorwaarden gemeld te accepteren.

En heeft de koper en deszelfs borg nagedane voorlezing alhier geteekend.
Thomas van Wijk W.F. van Wijk.

Notaris Muller akte 88, 21-03-1843.

De Heer Thomas van Wijk, fabrikier, wonende te Leiden op de Heerengracht, verkoopt aan den Heer Johannes Poptie Junior, meester kleedermaker, mede wonende te Leiden op de Heerengracht ... Zes huizen staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de westzijde van de Berken-
daalstraat nevens elkanderen, belendende in het geheel aan de eene zijde de Heer Wouter Zirkzee en aan de andere zijde Jansje Francina Boudrit, weduwe van Johannes Jacobus Buys onder het bon Oost Nieuwland numeros 290, 291, 292, 293 wijk 2, numeros 355a, 355b, 355c, 355d, 355e, en 355f, bekend op den kadastralen legger onder sectie E numero 744 ter grootte van achttien ellen, numero 745 ter grootte van twintig ellen en numero 746 ter grootte van zestien ellen, numero 747 ter grootte van zestien ellen, numero 748 mede ter grootte van zestien ellen en numero 749 ter grootte van achttien ellen. De verkoopsom van f 1.000,00 is ontvangen. Getekend: Th^o van Wijk W^z J Poptie Jr.

Toelichting bonboek stratenindex GAL bij balie: Berkendaalstraatje: Oost-Nieuwland folio 334-342v. Ook wel: 't slopje genaamd Berkendael, later: Danielspoort; gang van het Levendaal naar het zuiden ter plaatse van de latere Oranjeboomstraat; niet te verwarren met het nog bestaande Berkendaalstraatje bij de Pieterskerkgracht.

Binnenvestgracht wijk 3 nr 56

- ◇ Aankoop. Erfgenamen wijlen P. Rijk en R. Vierjou (echtp.) / Dirk van Wijk, generatie 06, datum 02-11-1839, A. Zuurdeeg. NNA 447.

Akte 146, 02-11-1839, notaris Abraham Zuurdeeg.

In het Herenlogement te Leiden worden diverse panden ter veiling aangeboden door de familie Vierjou, waaronder:

Partij twee: Een huis en erve staande en gelegen binnen de stad Leiden op de Binnenvestgracht tussen de Rijn en de Kraaijerstraten Wijk 3 numero 56, belend aan de ene zijde Susanna van Leeuwen, weduwe van Cornelis van der Lelie en aan de andere zijde Johannes van Loon onder het Bon Zuidrijnevest numero 353 bij het kadaster der Gemeente Leiden bekend op sectie D numero 639 ter grootte van twee en veertig ellen. ... (veiling)

Van het partij numero twee Johannes Verbrugge, Jacobuszoon voornoemd voor en ten behoeve van Dirk van Wijk Binnenvader van het Minnehuis, wonende te Leiden, voor de som van twee honderd vijfenzeventig guldens.

NZ Groenesteeg wijk 7 nr 184 + rood

- ◇ Aankoop. Wijlen G. Lut/Gebroeders van Wijk, kleinkinderen, 13-03-1852, Muller.

Nr. 1 Lett. D. (Uit archiefstukken Gebr. van Wijk en Co.)

Eigendomsbewijs van een huis en erf te Leiden aan de Noordzijde van de Groenesteeg aan den hoek van de Vestestraat wijk 7 nr. 184 en 184 rood, kadaster Sectie J nr. 1156, groot 85 ellen.

De verkoopsom bedraagt f 800,00, datum 13-03-1852. Verkocht bij veiling "in het Heeren Logement aan den Burg binnen gemelde stad [Leiden]."

Verkoper Lut verkoopt meerdere percelen op deze veiling.

Bon Noord-Rijnevest, fol 63 Herengracht

- ◇ Aankoop. Dirk van Wijk, generatie 07, koper 1809, Noord-Rijnevest, fol 63 Herengracht.

Bonboek 63: Herengracht

- * 16-01-1809. Is bij hun (Pieter Koppeschaar en Willem Vrolijk) verkocht aan Dirk van Wijk; vrij om 300 gl. gereed geld.

Heeregracht wijk 8 nr 79, (Oude -)

- ◇ Aankoop. De Heer A. Terdu/D. van Wijk, generatie 06, 29-05-1828, Roskes. NNA 296.
- ◇ Verkoop. Dirk van Wijk, generatie 06/M. Rietkerken, 01-07-1829, Zuurdeeg. NNA 437.

NNA 296, akte 194, 29-05-1828, notaris H. Roskes.

Abraham Terdu, tuinman, wonende binnen deze stad [Leijden] op de Oude Heeregracht wijk 8 nr. 79 verkoopt aan: "Dirk van Wijk, binnenvader van het Minnehuis alhier wonende in 't zelfde huis als kooper ter andere zijde ... een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad aan de oostzijde van de Heeregracht onder het Havenbon no. 40 wijk 8 no. 79."

Verkoopsom f 600,00.

NNA 437, akte 113, 01-07-1829, notaris A. Zuurdeeg.

Dirk van Wijk, Binnenvader van het Minnenhuis der stad Leijden en aldaar woonachtig ... verkoopt aan Martinus Rietkerken, koopman in Aardappelen een huis een erve staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de oostzijde van de Heeregracht, tusschen de Verwerstraat en de Haven wijk 8 numero 79, belend aan de eene zijde Korst Kerkvliet en aan de andere zijde Simon Bronsgeest. Verkoopsom f 600,00 is contant voldaan. D^k van Wijk.

WZ Heeregracht wijk 7 nr 106, 107

- ◇ Aankoop. De heer E.A. Tegel/D. en W.F. van Wijk, generatie 06 en 07, 20-10-1827, Th van Bergen. (Op dit adres woont Willem Frederik in 1831 en ook nog in 1837, 41 jaar oud.)
- ◇ Deel verkoop. Dirk van Wijk en W.F. van Wijk (erfg. van Marquerite Dee), generatie 06 en 07/W.F. van Wijk, helft 10-01-1842, Muller. (Op dit adres woont Dirk bij zijn hertrouwen in februari 1842 met Sara Labie.)

Notaris Thomas van Bergen, akte 176. Proces verbaal in dato 20 oktober 1827.

Op 20-10-1827 verschijnt notaris Thomas van Bergen te Leiden in het Herenlogement waar de heer Everard Adriaan Tegel, koopman in steenkolen, wonende aan den Ouden Rijn, in wijk 6, numero 126 onder bepaalde condities het volgende voor veiling aanbiedt:

Een groot ruim huis en erve, staande en gelegen aan de westzijde van de Heeregracht omtrent den Nieuwen Rijn, binnen Leijden, en eene vrije poort op de Heeregracht daar nevens, in wijk 7 numero 107, onder het bon Noordrijnevest numero 151 en 14, belend op de Heeregracht aan de eene zijde Pieter van der Sloot, en aan den andere zijde het volgende huis en erve.

Nog een huis en erve, geappropriëerd tot een Pakhuis, staande en gelegen als het voorgaande, in wijk 7 numero 106, onder het voorschreeve Bon numero 152, belend aan de eene zijde het voorgemelde perceel, en aan de andere zijde Daniel Hooydonk.

Een eindelijk de grond of het erf van een afgebroken huis gestaan hebbende aan de oostzijde van de Vestestraat, omtrent den Nieuwen Rijn, binnen Leijden, wijk 7 numero 199, onder het voorschreeve Bon numero 15, belend aan de eene zijde een gedeelte den voorgemelde percelen en aan den andere zijde Pieter van den Sloot thans allen aan elkanderen verheeld.

De voorschreve huizen en erven kunnen op den eersten november dezes jaars, door den kooper in gebruik genomen worden.

[Dan vindt de veiling plaats.] Vervolgens overgegaan zijnde tot den afslag, zijnde de voorschreve huizen en erven niet gemeind. ... En compareerde voorts voor ons notaris en getuigen de [bij de veiling] voornoemde Jacob van Leeuwen, koopman, wonende in de Groenesteeg, binnen deze stad, dewelke verklaarde de koop van de gemelde huizen en erven voor eene somme van twee duizend tweehonderd gulden, boven en behalve de lasten en op de conditiën, bij de voorwaarden vermeld, gedaan te hebben voor en in naam van Dirk van Wijk, vader in het Minnenhuis wonende op de Middelstegracht, en Willem Frederik van Wijk, fabrikleur in Dekens, wonende op den Nieuwen Rijn, beiden alhier ter stede, dewelken, mede alhier present, verklaarden, de koop van dezelve huizen en erven in maniere voorschreve te accepteren.

Hebbende zij allen na gedane voorlezing alhier geteekend.

Jacob van Leeuwen D^c van Wijk W.F. van Wijk.

Akte A.J. Rijshouwer te Zoeterwoude, nr. 2673, 4 mei 1860. (Archief Gebr. van Wijk en Co.)

Met rode pen is bij diverse namen een geboortejaar in de marge gezet. Het betreft hier [aantekening in rode pen: "zoon en dochters van Willem Frederik van Wijk, geb. 31 december 1788 (de Rus) huwde 8 september 1815 met Jansje Zitman, gehuwd onder de voormalige wetgeving."] Aan het handschrift van de aantekening te zien, vermoedelijk uit de twintigste eeuw.

Voor de notaris compareerden de kinderen:

- Willem Frederik van Wijk (26-11-1819) zonder beroep of maatschappelijke betrekking,
- Jansje van Wijk (1821) ...,
- Johanna Maria van Wijk (1823), huisvrouw van Hendrik Filippo, nachtwerker,
- Chr. Petr. Geertruida van Wijk, (16-05-1827) ...,
- Margaretha van Wijk (29-11-1825)....

en de vennoten van de Gebr. van Wijk & Co.: Thomas en Willem Frederik van Wijk Jr, Bertran Corts en Cornelis Willem Naijer, exclusief Corts, waarvoor een gemachtigde is.

De kinderen verkopen 94/112 gedeelte van het huis en erf Westzijde Heerengracht omtrent den Nieuwen Rijn wijk VII, Sectie J, nr. 1521, twee roeden, vijftien ellen alsmede een werkhuis en erf, staande en gelegen alsvoren, aan de Westzijde van de Heerengracht naast het voorgaande perceel wijk VII, nr. 106, Sectie J, nr. 112, 1 roede, 40 ellen.

“Waarvan de comp. verklaarden den eigendom bekomen te hebben van de eene helft Willem Frederik van Wijk, voor 8/16 parten, krachtens de gemeenschap, waarin hij met wijle zijne echtgenoot Jansje Zitman, onder de voormalige fransche wetgeving in legale gemeenschap van goederen is gehuwd geweest, en voorts voor een vierde part in een zevende gedeelte van de wederhelft als erfgenaam van wijle zijne dochter Catharina van Wijk, ab intestato overleden te Leijden ...”

Willem Frederik van Wijk heeft het pand gekocht bij publieke verkoop op 20-10-1827 via notaris Thomas van Bergen.

“Van den wederhelfte voornoemde Willem Frederik van Wijk bij overschrijving ten zelfden kantore den 19-03-1842”, akte van transport gedateerd 10-01-1842 voor notaris Pieter Muller. Overname via hypothecaire schuld, bedrag is f 1.258,30, aflosbaar f 200,00 per jaar. Volgens een aantekening is dit pand bewoond geweest door C.W. Najer.

Smalle diensten (ca 1830-1850) Hendrik Flippo, baggerman, heeft eigen kaartje. Zie ook bij schippers. De kinderen van generatie 07 onderhouden nog altijd contacten met baggermannen.

Huis WZ Heerengracht wijk 7 nr 121, werkhuis OZ Vestestraat wijk 7 nr 121 rood, NZ Groenesteeg wijk 7 nr 184A (dit was een geheel)

- ◇ Aankoop. Zacharias Roosendaal, Willemszoon/W.F. van Wijk Jr., is kleinkind, 23?/30-01-1847, Wijnstroom. (Woonhuis Willem Frederik van Wijk Jr, vader van Willem Frederik Verhey van Wijk.)
- ◇ W.F. van Wijk Jr./W.F. van Wijk Jr., kleinkind, 17-09-1850, Obreen. Volgens deze nalatenschapsakte is de waarde f 2.000,00.
- ◇ W.F. van Wijk, kleinkind/Gebr. Van Wijk, 21-09-1850, onderhandse acte.

Notaris Wijnstroom, akte 14, 23-01-1847.

Op 23 januarij 1847 gaat notaris Wijnstroom naar het Heerenlogement waar Mathias Johannes Hoelen, gemachtigde van Anna Maria Hoelen, in openbare verkoop aanbiedt onder andere: Nr. 1 Een hecht, sterk en weldoortimmerd huis en erf waarin drie beneden kamers allen behangen en met stookplaatsen, groote behangen voorkamer, achterkamer, ruime keuken, twee kelders, groote binnenplaats, droog en turfzolders, met diverse lokalen geschikt tot het uitoefenen der Dekenfabriek, staande ende gelegen te Leijden aan de westzijde van de Heerengracht omtrent de Groenesteeg wijk 7 numero 121, belend aan de eene zijde Cornelis de Keijzer en aan de andere zijde Hendrik Wijnand Voorbrood, bij het kadaster bekend onder sectie J numero 1158 ter grootte van een roede en twintig ellen, waaraan zijn verheeld een werkhuis aan de oostzijde van de Vestestraat wijk 7 n 121 rood belend aan de eene zijde Gerrit Lut en aan de andere zijde Cornelis de Keijzer [kadaster J 1157, 42 ellen] en een werkhuis aan de noordzijde van de Groenesteeg wijk 7 nr. 184a belend aan de eene zijde Gerrit Lut en aan de andere zijde Jacobus de Nie [Kadaster J 1155, 43 ellen] ...

Willem Fredrik van Wijk, dekenfabriekur wonende te Leijden op de Heerengracht ... koopt het pand nr. 1 voor zijn zoon Willem Fredrik van Wijk Junior voor een bedrag van f 1.995,00.

(Archief Gebr. van Wijk & Co. Onderhandse akte 21-09-1850 Heeregracht 121 ontbreekt.)

Concessies, SA 4470, 2877.

B en W der G L hebben op grond van het op den 30 julij 1857 gewijzigd 59 art der Algemeene Policieverordening van den 9 october 1856 aan Gebrs. van Wijk en Co wonende alhier op hun verzoek tot wederopzeggen toe vergund om aan den wal van hun huis op de Heerengracht W 7 no 121 schapenvellen te mogen wasfchen en blooten, mits een houten burrie te leggen op den kant van de wal en zij voorzigtigheid aanwenden ten opzichte van de passanten door hunne tafels zoo dicht mogelijk aan de kant van de wal te plaatsen alsmede betalende het regt bepaald bij art 3 no 50 van het tarief vastgesteld den 5 maart 1857.
Leijden den 7 junij 1858.

HERENGRACHT 36 Voormalig wolpakhuis

/ Alleen begane grond toegankelijk voor mindervaliden / Zo 14 en 15 uur inloopconcert Leidse koren, zie p.17 / Doorlopende vertoning historische beelden textielnijverheid.

Dit voormalige wolpakhuis is gebouwd in 1929 naar ontwerp van B. Buurman voor de Leidsche Textielfabrieken Gebroeders van Wijk & Co. Al in 1815 werd aan de Kerksteeg gestart met een sajefabriekje. Vanaf 1847 breidt het concern zich uit, verspreid binnen de grenzen van de stad. Industrie buiten de stad was veelal geen optie omdat de grote groepen arbeiders zich alleen te voet konden verplaatsen.

Het pand is om meerdere reden bijzonder en maakt deel uit van het totale gevelblok, waarbij de functie als pakhuis duidelijk uit de architectuur is af te lezen. Het is gebouwd in de rationalistische stijl, een stroming waarbij de nadruk lag op functionele elementen. Decoraties werden weggelaten. De horizontale- en verticale geledingen van de gevel benadrukken het gebruik van de ruimten. Daarnaast heeft het pand een staalskelet met een voor Nederland bijzondere vloerconstructie van zogenaamde Excelsiorplaten ingelegd in de stalen vloerbalken, dit zijn holle, gebogen platen van gebakken klei. Een brand in 1962 heeft de stalen profielen dermate doen uitzetten dat de achtergevel is ontworcht. Voor het behoud was het vuur net op tijd onder controle. Nadat het gebouw zijn functie als wolpakhuis verloor werd er op de derde verdieping de Textielschool gevestigd, als onderdeel van de Ambachtsschool (pand 22). Hierna heeft het pand nog verschillende herbestemmingen gekend. Nu liggen de ontwerpen voor een nieuwe bestemming klaar. Bron: <https://openmonumentendagenleiden.nl/nl/informatie-monumenten/vm-wolpakhuis>.

Zie voor aanvullende en bouwtechnische informatie over dit pand aan de Herengracht/
Groenesteeg: <http://www.moned.nl/bouwhistorisch-onderzoek-leiden-wolpakhuis-herengracht.html>.

WZ Heerengracht wijk 7 nr 122 en 183A

◇ Aankoop. Elisabeth Willemszon/Th. en W.F. van Wijk, kleinkinderen, B. Corts, C.W. Najer, 25-05-1861, Leeuwen.

Repertorium notaris A. van Leeuwen, akte 164, 25-05-1861.

Proces verbaal van afslag van een huis te Leiden dat Willem L. van Kaathoven aan Thomas van Wijk, Willem Frederik van Wijk, Bertram Corts en Cornelis Willem Najer allen te Leijden voor f 1.825,00 verkoopt. Betreft pand Heeregracht wijk 7 nr. 122 en 183a.

Heeregracht wijk 7 nr 139, 181b

◇ Aankoop. De heer A. Ballego/Gebroeders van Wijk, kleinkinderen, 06-11-1851, onderhandse acte.

Akte 462, 06-11-1851 (onderhands) (Uit archiefstukken Gebr. van Wijk en Co.)

Verkoper is Abram Ballego, voorheen boordfabriekur. Kopers zijn de vennoten van de Gebroeders van Wijk en Co. "Allen fabriekeurs, wonende te Leijden aan de Heerengracht".

Het pand is "... Een huis, erf en werkhuis, staande en gelegen binnen de stad Leijden aan de Westzijde van de Heerengracht, tusfen de flop en Groenestegen, uitkomende aan de oostzijde van de Vestestraat, getekend Wijk 7 numero 139 en 181B, bij het kadaster bekend Sectie J nummer 1482 huiserf groot eene roede zeventien ellen en 1483 huis groot vierenveertig ellen te zamen groot eene roede en eenenzestig ellen."

Verder standaard voorwaarden. De koopsom bedraagt f 1.200,00. De akte is geregistreerd.

OZ Heeregragt wijk 7 nr 146

- ◇ Aankoop. Eva Gilgaard/Dirk van Wijk, generatie 06, huis OZ Heeregragt wijk 7 nr 146, 27-06-1826, Valk. NNA 406.
- ◇ Verkoop. Dirk van Wijk en kinderen (erfgenamen van Marquerite Dee), generatie 06/Johannes Poptie Jr. generatie 05, 02-12-1841, Muller.

Notaris J. Valk, NNA 406, akte 114, 27-06-1826.

Juffrouw Eva Gilgaard verkoopt aan Dirk van Wijk, vader van het Minnenhuis, wonende binnen gemelde stad op de Middelstegracht wijk 7 nr. 555:

Een huis en erve staande en gelegen te Leiden aan de westzijde van de Heeregracht tegen over het Kerkplein belend aan de eene zijde Abram Lagalie en aan de andere zijde Abraham Wage-maker onder het Bon Noordrijnevest no. 110, wijk 7 no. 146. De verkoopsom van f 800,00 is voldaan.

Akte 305, Contract van verkoop, 02-12-1841 (fiche nr 243).

Voor Pieter Muller Openbaar Notaris, residerende te Leiden zijn gecompareerd: "de heer Dirk van Wijk, particulier, wonende te Leiden op de Heeregracht, mejuffrouw Jansje van Wijk, huisvrouw van ten deze, geassisteerd met, alsmede geautoriseerd door Johannes Poptie, dekenwerker, wonende te Leiden op de Middelstegracht, Dirk van Wijk, bode van Heeren Burgemeester en Wethouders der Stad Leiden, wonende aldaar op de Haarlemstraat en mejuffrouw Catharina Margaretha van Wijk, huisvrouw van, ten deze geassisteerd met, en geautoriseerd door Johannes Verbrugge, Heeregracht.

De welke verklaarden te hebben verkocht en mitsdien onder vrijwaring volgens de wet en vollen en vrijen eigendom over te dragen aan Johannes Poptie voornoemd, als vader en in die relatie de regten en belangen waarnemende en besturende van zijnen nog minderjarigen zoon Johannes Poptie Junior, kleedermaker, wonende te Leiden op de Heeregracht bij voornoemde zijner huisvrouw verwekt, welken Johannes Poptie, ten deze mede comparerende, verklaarde voor en ten behoeve van dezelve zijn zoon in koop aan te nemen.

Een huis en erf staande en gelegen binnen de Stad Leiden aan de Westzijde van de Heeregracht tussen de Slopsteeg en den Ouden Rijn, bekend aan de eene zijde Jan van Leeuwen en aan de andere zijde Abram Ballego W 7 nr 146. Op den kadastralen legger bekend onder sectie J nr 1200 ter grootte van een roede en twee ellen."

Vrij van hypotheek. Stukje over eigendomsgeschiedenis van het pand binnen de familie van Wijk. Verkoop voor f 1.000,00.

Heeregracht wijk 8 nr 777

- ◇ Aankoop/Verkoop. Pieter van Wijk/diversen, o.a. Pieter van Wijk, generatie 08 /Thomas Zitman, 04-10-1817, Zuurdeeg. NNA 425.

Akte 157, 04-10-1817.

Voor notaris Abraham Zuurdeeg te Leiden compareren Pieter van Wijk, particulier, wonende binnen der stad Leiden op de Heeregracht wijk 8 no. 777 als verkooper ter eenre en Thomas Zitman koopman, mede wonende binnen der stad Leiden in de Groenesteeg wijk 8 nr. 719 als kooper ter andere zijde.

Koop/verkoop van: Een huis en erve staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de oostzijde van de Heeregracht wijk 8 nr. 777 belend aan de eene zijde Isaac de Schregel Csgg en aan de andere zijde Jan Cedron ten prothocollen der stad Leiden bekend geweest in het 10 register A folio 110vso onder het bon Noordrijnevest nr. 236 en van welk huis en erve den comparant ter eenre verklaarde den Eigendom bekomen te hebben bij behoorlijke acte van Trans Port op den 19-04-1803 voor den toenmalige Leden van het Committe van Civilen en Crimineelen Justitie der stad Leiden voornoemd gepasseerd. (Geen hypotheek op het huis, verkoopsom bedraagt f 200,00.)

Bonboek Noord Rijnvest folio 236, Kerksteeg noordzijde. De laatste vermelding van datum 22-01-1791 betreft verkoop aan Jacobus Pufkus voor IV C gl (f 400,00).

OZ Heeregracht wijk 8 nr 784 en 784 rood

- ◇ Aankoop. Erfgenamen van wijlen I.T. Segon/Dirk van Wijk, generatie 06, 28-03-1840, J.A. Prijn. NNA 258.
- ◇ Verkoop. Dirk van Wijk, generatie 06/P. van der Meer, 27-12-1845, Muller.

Notaris Prijn, akte 28, datum 28-03-1840.

Diverse personen waaronder Thomas Segon laten in het Herenlogement onder andere veilen:
Numero een: Een groot, ruim, hecht, sterk en weldoortimmerd huis en erf voorzien van onderscheidene vertrekken, ruime zolders, keuken, kelder, twee binnenplaatsen en verdere commoditeiten, staande en gelegen te Leijden aan de oostzijde van de Heeregracht strekkende tot en uitkomende aan de westzijde van de Langestraat tusfchen het Waardkerkplein en de Groenesteeg, belend op de Heeregracht aan de eene zijde het volgende perceel en aan de andere zijde Petrus Rademaker, en in de Langestraat aan de eene zijde Petrus Rademaker en aan de andere zijde Pieter Dingjan, onder het bon Noordrijnevest numeros 209 en 258 wijk 8 numeros 784 en 784 rood op den perceelsgewijzen kadastralen legger der gemeente Leijden voorkomende in sectie C gedeeltelijk numero 758 ter grootte van 3 roeden en negen en twintig ellen (het pand komt vrij op 1 april aanstaande). ... Willem Fredrik van Wijk koopt het pand. Dewelke verklaarde het perceel numero een voor de voorschreve som van f 1.700,00 gekocht te hebben voor en ten behoeven van den Heer Dirk van Wijk, Binnenvader in het Minnehuis te Leijden; dewelke mede compareerde en ... (de koop accepteert).

Notaris P. Muller, akte 250, 27-12-1845.

Openbare verkoop huis van Dirk van Wijk, zonder beroep of maatschappelijke betrekking, wonende te Leiden aan den Ouden Rijn omtrent de Heeregracht.

Hij biedt aan (als door annonces in de nieuwspapieren): Een groot, ruim, hecht, sterk en weldoortimmerd huis en erf, hebbende vijf boven en benedenkamers, alle behangen en van stookplaatsen voorzien, Dienstbodenkamer, fraaije marmeren gang, keuken, kelder, binnenplaats. Droog en turfzolder en verdere gemakken, staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de oostzijde van de Heeregracht, tusschen het Waardkerkplein en de Groenesteeg, belend aan de eene zijde Johanna Theijssen en aan de andere zijde Petrus Rademaker, wijk VIII numero 784 op de kadastrale legger bekend onder sectie C numero 1054 ter grootte van eene roede en twee en zestig ellen. ... Benedendeel verhuurd voor f 100,00 per jaar. Onderhands verkregen na het overlijden van Margaretha Dee op 28-01-1842. Verkocht aan Pieter van der Meer, koopman, voor f 1.200,00.

Hogewoerd nr 145-153

Geveltekens Hogewoerd 145-153

Het torentje van dit gebouw behoorde ooit tot het complex van de Wollendekenfabriek van de gebroeders Van Wijk & Co aan de Hogewoerd 145-153.

Deze toren dateert uit 1910.

De voormalige wollendekenfabriek Van Wijk werd gebouwd in 1840 - mogelijk naar ontwerp van Th. Molkenboer - en in 1862 aangekocht door de firma Van Wijk.

Bij een verbouwing onder leiding van W.C. Mulder verrees een vleugel met sprinklertoren (1910) naast de bestaande vleugel aan de Hogewoerd, die met een etage werd verhoogd (1912). Aan het Levendaal kwam in 1910-'13 een vleugel met betonskeletconstructie tot stand.

In 1989 werd het pand voor een groot deel gesloopt en vervangen door appartementen.

De fabriek van de 'Leidsche Textielfabrieken Gebroeders Van Wijk & Co N.V.' heeft bestaan van 1795-1957. Men fabriceerde er dekens, breigarens en sokken.

Bron: https://www.erfgoedleiden.nl/component/lei_verhalen/verhaal/id/475

Kanaalweg (locatie naast het spoor waar nu het ROC-gebouw staat)

Verdere uitbreiding vond plaats in 1929 en in 1945. In dat laatste jaar werd een dekenfabriek aan de Kanaalweg in bedrijf gesteld. De neergang van het bedrijf begon in 1957, toen het fuseerde met de sajefabrieken van Cranenburg & Van Heringa, een bedrijf dat stamde uit 1873 en dat fabrieken had aan het Rapenburg, de Vliet en de Kaiserstraat. Het fusiebedrijf ging Van Wijk en

Heringa heten. In 1963 werd het bedrijf opgekocht door Reinder Zwolsman en daarna geliquideerd.

Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Leidsche_Textielfabrieken

Asbest van Van Wijk (w.s. 2007/2008)

In het afgelopen half jaar zijn de voorbereidingen voor het enorme nieuwbouw complex van het Regionaal Opleidingscentrum ROC ten zuiden van het station Lammenschans begonnen. ... Tijdens het bouwrijp maken van het bouwterrein is onverwacht asbest ontdekt. De veroorzaker hiervan is vermoedelijk dekenfabriek Van Wijk die tot eind jaren zeventig [sic] een loods had staan op het terrein. Het hechtgebonden asbest is niet schadelijk voor de omgeving. De asbest is tot een diepte van 2,5 meter aangetroffen in een kleilaag. Deze kan niet worden gezeefd. De grond moet afgevoerd worden. De gemeente Leiden draait op voor alle extra kosten, omdat zij nog eigenaar is van de grond.

Bron: <http://www.profburgwijk.nl/PBW/2007/Wijkkrant/Wijkkrant38/NieuwbouwROC.aspx>

Levendaal wijk 3 nr 194

◇ Aankoop. Thomas Zitman/Dirk van Wijk, generatie 06, 26-04-1825, Roskes. NNA 290.

◇ Verkoop. Dirk van Wijk, generatie 06/J. den Holder, 22-12-1842, Zuurdeeg.

Notaris Roskes, NNA 290, akte 183, 26-04-1825.

Thomas Zitman, koopman, wonende binnen der stad in de Groenesteeg wijk 8 nr. 719 ... verkoopt aan Dirk van Wijk, zonder beroep wonende alhier op de Middelstegracht wijk 7 no. 555 ...

Een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad aan de zuidzijde van het Levendaal aan den hoek der Kraijerstraat onder het bon Zuidrijnevest no. 212 wijk 3 no. 194.

De verkoopsom bedraagt f 200,00 en is contant voldaan. Getekend: D^K van Wijk.

Notaris A. Zuurdeeg, 22-12-1842.

Voor notaris A. Zuurdeeg compareert: Dirk van Wijk, zonder beroep of maatschappelijke betrekking wonende te Leiden op den Ouden Rijn wijk 6 numero 203 als verkoper ter eenre en Johannes den Hulden, schippersknegt ... ter andere zijde. ... [Betreft de verkoop van:]

Een huis ende erve staande ende gelegen binnen de stad Leiden aan de zuidzijde van het Levendaal, omtrent de Kraaijerstraat, wijk 3 numero 194, belend aan de ene zijde Johannes Klaasjes Spoelstra, en aan de andere zijde Lucas van der Kaaij, bij het kadaster der gemeente Leiden bekend op sectie D numero 564, ter grootte van zeventig Ellen."

De verkoopsom bedraagt f 200,00 en is contant ontvangen. Getekend: D^K van Wijk.

ZZ Levendaal wijk 3 nr 226

◇ Aankoop. De heer J. Mets Sr/Dirk van Wijk, generatie 06, 04-12-1839, A. Zuurdeeg. NNA 447.

NNA 447 notaris A. Zuurdeeg, 04-12-1839.

Johannes Metz senior, dekenwerker, wonende te Leiden op het Levendaal wijk 3 numero 226 ... verkoopt aan Dirk van Wijk, Binnenvader van het Minnehuis, wonende te Leiden in de Kaarsemakerstraat ... Een huis en erve staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de zuidzijde van het Levendaal tusschen de Rhijn en Pakhuisstraten wijk 3 numero 226, belend aan de eene zijde Abraham Copij en aan de andere zijde Johannes van Royen, onder het Bon Zuidrijnevest numero 377 en bij het kadaster der Gemeente Leiden bekend op Sectie D numero 698, ter grootte van 64 ellen. Verkoopsom f 375,00 is contant voldaan.

Levendaal wijk 3 nr 254, 255

◇ Aankoop. De heer A.M. Rutte/Dirk van Wijk, generatie 06, 31-08-1827, Roskes. NNA 295.

◇ Verkoop. Dirk van Wijk, generatie 06/D. Veilbrief, 16-10-1856, Muller.

Akte 281, 31-08-1827, notaris H. Roskes.

De heer Albertus Matthijs Rutte zonder beroep verkoopt aan Dirk van Wijk, vader in het Minnehuis alhier, wonende op de Middelstegracht wijk 7 nr. 555 een huis staande en gelegen binnen

deze stad aan de noordzijde van het Levendaal tusschen de Binnenvestgracht en de Rijnstraat onder het bon Zuidrijnevest nr. 172 wijk 3 nr. 254. Verkoopsom f 950,00.

Notaris P. Muller, akte 149, 16-10-1856.

De heer Dirk van Wijk, zonder beroep of maatschappelijke betrekking, wonende te Leiden aan den Ouden Rijn ... verkoopt aan David Veilbrief junior, zonder beroep ... een huis en erve staande en gelegen te Leiden aan de noordzijde van het Levendaal, tusschen de Binnenvestgracht en de Rijnstraat wijk 3 numero 254 bij het kadaster der gemeente Leiden bekend onder sectie Z numero 190 groot 78 ellen.

En een te Leiden staand pand nevens het voorgaande perceel wijk 3 numero 255 bij het kadaster bekend onder sectie D numero 191 groot 78 ellen. Vrij van hypotheek, de verkoopsom bedraagt f 300,00 en is contant ontvangen.

NZ Levendaal wijk 3 nr 255

- ◇ Verkoop. Nicolaas van Wijk, generatie 08/Jan de Klerk, 02-12-1822 Roskes. NNA 285a.
- ◇ Aankoop. Jan de Klerk/Dirk van Wijk, generatie 06, 01-04-1830, Roskes. NNA 300.
- ◇ Verkoop. Zie verder bij nummer 254 voor de verkoopakte uit 1856.

Akte 423, 02-12-1822, notaris H. Roskes.

Nicolaas van Wijk, Baggerman wonende binnen deze stad op het Levendaal wijk III nr. 255 verkoopt aan Jan de Klerk, koopman ... een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad aan de noordzijde van het Levendaal omtrent de Rijnstraat, onder het bon Zuid Rijnevest n 173 wijk III nr. 255, verklarende de comparant ter eenre den eigendom van het voorschreeve huis en erve te hebben bij acte den 27 november 1798 voor leden van het Committe van Civiele en Crimineele Justitie dezer stad gepasseerd ... Vrij van hypotheken, verkoopsom f 200,00 is contant voldaan.

Akte 102, 01-04-1830, notaris H. Roskes.

Jan de Klerk, koopman, verkoopt aan: Dirk van Wijk, vader van het minnenhuis, binnen deze stad en aldaar woonachtig een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad aan de Noordzijde van het Levendaal omtrent de Rhijnstraat, onder het Bon Zuidrijnevest nommer 173 wijk 3 nommer 255. Verkoopsom f 500,00.

Bon Nicolaasgracht fol 96 Middelstegracht

- ◇ Dirk van Wijk, generatie 07?, koper 1781, verkocht bij decreet, 1783, Nicolaasgracht fol 96 Middelstegracht.

Bonboek 96: Middelstegracht

- * 23-06-1781. Is bij hun (Carolus van Lange en Jan Nicolaas van der Steen) verkogt aan Dirk van Wijk bel. als boven, om een castingh: van IV^c gl. te betalen met paijen van Ic gl 's jaars, heden over een jaar de Li Paaij, ende dat telkens metten inth: van 't onbetaalde jegens 3 ten hondert in 't jaar.

(marge rechts: Decreet) Is bij Pieter Pattum Bode mette Roede gg verkogt aan Hendrik IJsfelsteijn bel als boven om NcLxxx gl gereed geld en is bij zeekere vonisse van Heeren gecommiteerde Vredemakers geleverd den 18-03-1783.

Vredemakersvonnis 05-07-1782.

Carolus van Lange X J:N: van der Steen X Dirk van Wijk.

Om f 100 -.- en aflossing van een termijn verscheenen geweest 23 junij 1782 volg. schuldbrief groot in cap. 400:- met de intrest van voorsz. cap brief speciaal gevestigd op een hujs x erve binnen defe stad op de Middelste Gragt tusschen de Oude Rhijn x de Groenesteeg op den hoek van zekere poorte en dat het hypotheecq daar van zal werden verklaart verbonden x efecutabel met de kosten.

Gehoord de confeffie der schuld. condemnieren den ged. aan den eijsschr het geeijffchte te voldoen en verklaren het hypotheek in de custingbrief vervat daarvoor verbonden en executabel met de kosten.

ORA 50, Schuldboek NN folio 95. 't Geexe huijs van Dirk van Wijk.

Executeerende Bode Pieter Pottum. Vredemakersvonniss in dato 5 julij 1782.

Praft. De bode Pieter Pottum, op executie kosten, van consent van arrest af rek.q. overgel.

f 33:9:-

Carolus de Lange ∞ Nicolaas van der Steen, volgens custingbrief, op den 23 junij 1781 voor de Heeren Scheepenen dezer stad gepaffeed en gesproken uit koope van 't ge:executeerde huis, staende ende gelegen binnen deze stad, aan de Oostzijde van de Middelstegracht, tuffchen den Ouden Rhijn en de Groenesteeg, dus over capt. f 400:-:-

Rechtermarge: Custingbr: overgel., intresse @ 3 pc zedt. 23 julij 1782.

Pakhuis WZ Middelstegracht wijk 7 nr. 681, 682

Johanna Sara van Wijk/Jan Krukland. 41/60 Ververij, 19-11-1828 onderhandse akte.

Van toepassing? Zij bezit onder andere ook een stalling op de Nieuwe Rijn nummer 98a.

WZ Middelstegracht wijk 7 nr 684

◇ Aankoop. Jacob van Leeuwen/Dirk van Wijk, generatie 06, 31-03-1827, Valk. NNA 407.

◇ Verkoop. Dirk van Wijk, generatie 06/C. Dros, A. Tieleman en M.W. de Moen, 24-06-1830, Zuurdeeg. NNA 438.

Akte 70, notaris Jacobus Valk. 31-03-1827.

Veiling in het Herenlogement te Leijden, aanbieder is Jan van Leeuwen, koopman op de Breestraat.

Nummer 3. Een huis en erve staande en gelegen binnen Leijden aan de Westzijde van de Middelste gracht omtrent de Vleeresteeg, belend aan de eene zijde Christoffel Starkenburg en aan de andere zijde Gerardus Andreas Martinus van Bommel en Rijn Varkevisfer onder het bon Gansoorde no. 33, wijk 7 no. 684. (Het pand is voor f 1,20 per week verhuurd aan M. Olievier. Dirk van Wijk [vader van het Minnehuis te Leijden] koopt het pand voor f 330,00.)

Akte 147, 24-06-1830, A. Zuurdeeg.

Dirk van Wijk, Binnenvader van het Minnenhuis der stad Leijden en aldaar woonachtig verkoopt aan de heeren Cornelis Dros en Adrien Tieleman beide Zeepzieders en Maria Wilhelmina de Moen [weduwe van een familielid] een huis en erve staande en gelegen binnen Leijden aan de Westzijde van de Middelstegracht omtrent de Vleeresteeg, belend aan de eene zijde Susanna Wijers, weduwe van Christoffel Stakenburg en aan de andere zijde de koopers.

Verwijzing naar aankoop 31-03-1827. Verkoopsom f 340,00.

Nieuwe Rijn wijk 7 nr 101 Zw.

◇ Aankoop. Johanna Kooloos (Weduwe Wijsman)/W.F. van Wijk, generatie 07, 19-11-1825, Valk. NNA 405a.

◇ De heer W.F. van Wijk/Dirk van Wijk, generatie 06, ½ huis, 10-04-1826, Valk. NNA 406.

◇ Verkoop. W.F. van Wijk en D. van Wijk, generatie 06/L. Meerburg, 19-12-1827, Hofstede.

Akte 230, 19-11-1825.

Notaris Jacobus Valk te Leiden, Veiling in het Heerenlogement van goederen via Dirk Wijsman, gemachtigde van Johanna Kooloos.

Nummer 1. Een hecht en weldoortimmerd huis en erve staande en gelegen te Leijden aan de Noordzijde van den Nieuwen Rhijn op den hoek der Heerengracht met een pakhuis aan de westzijde der Heerengracht hieraan verheeld, belend in 't geheel aan de eene zijde Benjamin Hartog Vos en aan de andere zijde Dirk van der Reijden, onder het Bon Noordrijnevest no. 1 en 157 wijk 7 nr. 101 zwart. (De koper moet gedogen dat de verkoper tot 01-02-1826 in het woonhuis blijft wonen en B.H. Vos tot ultimo april 1831 het pakhuis huurt. Thomas Zitman biedt eerst achttienhonderd gulden. Thomas Zitman verklaart het huis voor en ten behoeve van Willem Frederik van Wijk, fabrikteur alhier gekocht te hebben voor f 1.904,00. Thoms Zitman stelt zich tot borg. J. Verbrugge, stadsbode is als getuige aanwezig.)

NNA 406, Notaris J. Valk, akte 65, 10-04-1826.

Willem Fredrik van Wijk, fabrikteur, wonende te Leijden, ter eenre en Dirk van Wijk, vader van het Minnehuis te Leijden ter andere zijde, wonende binnen gemelde stad. Willem Fredrik draagt aan

Dirk over: De helft in een huis en erve staande en gelegen te Leiden aan de noordzijde van de Nieuwen Rhijn, op den hoek der Heerengracht, met een Pakhuis aan de westzijde der Heerengracht daaraan verheeld, belend in 't geheel aan den eene zijde Benjamin Hartog Vos en aan de andere zijde Dirk van der Reijden, onder het bon Noordrijnevest, no. 1 en 154 wijk 7 no. 101 zwart. Van welk huis en erve de verkoper den eigendom heeft verkregen bij proces verbaal van veiling en toewijzing op den 19-11-1825 ... De koper deelt in alle belastingen, standaardtekst. Verkoopsom f 1.000,00 is voldaan.

Notaris H.J. Hofstede (Zijn eerste akte is van 1 nov. 1827), akte 3, 19 Dec. 1827.

Voor Helperus Johannes Hofstede, notaris te Leiden compareerden de Heeren Willem Frederik van Wijk, fabreekeur en Dirk van Wijk, vader van het Minnenhuis alhier, beide wonende binnen deze stad als verkopers ter eenre - en - de Heer Leendert Meerburg, Apothecar, mede alhier woonachtig als koper ter andere zijde.

Dewelke verklaarden over en weder verkocht en gekocht te hebben, een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad aan den hoek van de Heerengracht, met een pakhuis aan de westzijde van de Heerengracht daar aan verheeld onder het Bon Noordrijnevest no 1 en 157, wijk 7 no 101 zwart.

De aankoop vond plaats voor notaris Valk te Leiden op 19-11-1825. Verkoop voor de helft aan de tweede comparant, via notaris Valk op 10-04-1826. Standaardvoorwaarden, de Heer Benjamin Hartog Vos mag het pakhuis blijven huren tot april 1832. De verkoopsom is f 2.500,00.

WZ Nieuwe Rijn wijk 8 nr 840, 840 rood

- ◇ Aankoop. De Heer P.J. Burgersdijk en W. Schabing/Dirk van Wijk, generatie 06, 01-06-1835, Roskes, NNA
- ◇ Verkoop. Dirk van Wijk, generatie 06/D. Veilbrief Jr, 06-02-1856, Muller.

Notaris H. Roskes, akte 176, 01-06-1835.

Pieter J. Burgersdijk en W. Schabing, grutters, verkopen aan Dirk van Wijk, binnenvader van het minnehuis alhier, wonende mede binnen deze stad ... een huis en erve zijnde een grutterij staande en gelegen binnen deze stad aan de noordzijde van den Nieuwen Rhijn om den hoek der Waardgracht waarlangs hetzelfde is strekkende tegen over het Utrechtsche Veer, belend aan den Nieuwen Rhijn aan de eene zijde de Waardgracht en aan de andere zijde Arie de Groot en op de Waardgracht Arie van Heiningen onder het Bon Noordrijnevest numero 588 en 589 wijk 8 numero 840 en 840 rood, bekend op de kadastrale leger onder sectie C numero 298 en 299. Welk huis is belast met eene recognitie van 60 centen jaarlijks.

Tweede voorwaarde: Dat in het voorschreeve perceel nimmer eene grutterij of gruttersnering zal mogen worden uitgeoefend. Verkoopsom f 375,00 is contant voldaan.

Notaris P. Muller, akte 15, 06-02-1856.

Dirk van Wijk, zonder beroep of maatschappelijke betrekking, wonende te Leiden aan den Ouden Rijn verkoopt aan David Veilbrief junior zonder beroep of maatschappelijke betrekking, een huis staande te Leiden aan de Noordzijde van de Nieuwen Rijn, op den hoek van den Waardgracht, belend aan de eene zijde de Waardgracht en aan de andere zijde David la Feber, wijk 8 numero 840, bij het kadaster der gemeente Leiden bekend onder sectie C numero 902, groot 80 ellen. En drie huizen te Leiden, op de Waardgracht belend aan de eene zijde het voorgaande perceel en aan de andere zijde Arie van Heiningen, wijk 8 numero 471a, 471b en 471c bij het kadaster der gemeente Leiden bekend onder Sectie C numero's 905, 904 en 903, ieder groot 31 ellen. Verklarende den eigendom van het voorschreven verkochte [nr 471a, b en c] heeft verkregen bij contract van verkoop en koop op den eersten junij achttien honderd vijf en dertig voor den notaris Hendrik Roskes, geresideerd hebbende te Leiden in bijzijn van getuigen te Leiden verleden ...

Vrij van hypotheken, de som van f 600,00 is contant ontvangen.

Nonnensteeg wijk 1 nr. 400

Verkoop. Pieter van Wijk/Jacob Kool, huis Nonnensteeg wijk 1 nr. 400, 02-06-1815 Dozy.

(Jan van Tertolen/Pieter van Wijk, huis Maren wijk 6 nr. 1210, 16-04-1816 Roskes, verkoop in 1831, w.s. n.v.t.)

OZ Oranjestraat wijk 8 nr 589

◇ Aankoop. De Heer C. Blansjaar Jr/D. van Wijk, generatie 06, 17-10-1828, J.B. van Gent..

◇ Verkoop. Dirk van Wijk, generatie 06/H. Maas, 14-01-1852, Muller.

Notaris J. van Gent, folio 181, akte 59, 17-10-1828.

Voor Jan Burghart van Gent notaris compareren Carel Blansjaar junior, koopman, wonende binnen deze stad op de Langestraat als verkoper ter eenre en Dirk van Wijk, vader in het Minnehuis mede wonende binnen deze stad als koper ter andere zijde.

Een huis en erve staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de oostzijde van de Oranjestraat omtrent de Groenesteeg, belend aan de eene zijde Hendrik de Haas en aan de andere zijde Dirk Koeveé. Standaard voorwaarden en de verkoopsom bedraagt f 425,00. Getekend D^k van Wijk.

Notaris P. Muller, akte 6, 14-01-1852.

De heer Dirk van Wijk, zonder beroep of maatschappelijke betrekking wonende te Leiden aan de Ouden Rijn omtrent de Heerengracht verkoopt aan Hendrik Maas, smid te Leiden, een huis en erve staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de oostzijde van de Oranjestraat tuschen de Groenesteeg en de Kerkstraat, belend aan de eene zijde Jan van Campen en aan de andere zijde Johannes Bernardus Sliggers, wijk 8 nummer 589 op den kadastralen legger bekend onder sectie C nummer 519, ter grootte van 99 ellen.

Vrij van hypotheek. De som van f 250,00 is contant ontvangen.

WZ Oranjestraat wijk 8 nr 661

Aankoop. Wijlen Thomas Zitman/Thomas en W.F. van Wijk, kleinkind, 12-08-1850, Wijnstroom.

Thomas en W.F. van Wijk, kleinkinderen/Gebr. Van Wijk, 21-09-1850, onderhandse akte.

Notaris A. Wijnstroom, akte 79, 12-08-1850.

De erfgenamen van Thomas Zitman en Jannetje van der Nat (lange opsomming, verhelderend inzake familiebanden onderling) verdelen de boedel, waaronder: een huis en erve thans ingerigt tot pakhuis staande en gelegen als voren aan de westzijde van de Oranjestraat omtrent de Groenesteeg wijk 8 nr. 661 ... f 210,00 genoteerd ... voor welke som de comparant Thomas van Wijk en zijn broeder Willem Frederik van Wijk verklaard hebben hetzelfde in hun erfdeel te willen hebben. (Zij zijn de kinderen van Willem Frederik van Wijk en kleinkinderen van Thomas Zitman en J. v.d. Nat.)

Ouden Rhijn wijk 6 nr 174

◇ Aankoop. Maria Akkenijs/W.F. van Wijk, generatie 07, 01-08-1818, Zuurdeeg. NNA 426.

◇ W.F. van Wijk, generatie 07/J.W. Segaar, J.M.M.C. en C.P.G. van Wijk, 07-06-1845, onderhandse acte.

NNA 426, akte 297, notaris A. Zuurdeeg, 01-08-1818.

Maria Akkenijs, huisvrouw van Hendrik de Leu, winkelierster, verkoopt aan: Willem Fredrik van Wijk, dekenwerker, mede wonende binnen de stad Leiden op den Ouden Rhijn, wijk 6 no. 168 ... Een huis en erve staande ende gelegen binnen de stad Leiden voornoemd aan de noordzijde van de Ouden Rhijn aan den hoek van de Bakkersteeg wijk 6 no. 174, belend aan de eene zijde Hendrik Akkenijs en aan de andere zijde de Bakkersteeg, ten Prothocolle der stad Leiden bekend geweest in het 5 Register folio 453, onder het Bon Marendorp Rhijnzijde no. 34.

Verkoopsom bedraagt f 350,00, ondertekend: Wm F^k Van Wijk

Archief Gebr. van Wijk & Co. Een akte betreffende de Oude Rijn 07-06-1845 ontbreekt.

NZ Oude Rijn wijk 6 nr 203

◇ Aankoop. De heer M. van der Kaay Sr./Dirk van Wijk, generatie 06, 02-03-1826, Zuurdeeg. NNA 434. (Op dit adres woont generatie 06 zeker van 1844 tot in 1867, het overlijdensjaar van Dirk.)

Akte 21, 02-03-1826.

Voor Abraham Zuurdeeg, notaris te Leiden compareren Meijndert van der Kaay, senior, wolkaardenmaker ... als verkoper ter Eenre en Dirk van Wijk, vader van het Minnen en Armhuis

binnen de stad Leiden en aldaar woonachtig op de Middelstegracht, wijk 7 nr. 555 als kooper ter andere zijde.

Verkoop/aankoop van: Een huis en erve staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de noord-zijde van den Ouden Rijn omtrent de Heerengracht, wijk 6 nr. 203 belend aan de eene zijde Hendrik Felix en aan de andere zijde Cornelis Oudshoorn, onder het Bon Marendorp Rijnzijde N267.

Verkoopsom f 700,00. Getuige is onder andere Hendrik Gubbes, hoedenmakersknegt.

Oude Singel wijk 5 nr 404, 404 rood, 520E

◇ Aankoop. Wijlen C. Blansjaar/W.F. van Wijk, kleinkind, 14-09-1844, Muller.

◇ Verkoop. W.F. van Wijk, kleinkind/J.T. van der Blij, 27-12-1849, Muller.

(Zie generatie 11 Van Wijk, Huyst, exact dezelfde locatie?!)

Notaris Muller, akte 199, 14-09-1844.

Openbare verkoping in het Heerenlogement, huizen van diverse personen.

Numero zes. Een ruim onlangs nieuw gebouwd en weldoortimmerd huis en erf hebbende een afzonderlijke bovenwoning met vrijen opgang staande en gelegen te Leiden aan den Ouden Cingel op den hoek van en strekkende langs en uitkomende op de Oostdwersgracht oostzijde belend aan de eene zijde wijlen Carel Blansjaar en aan de andere zijde de Oostdwersgracht, wijk 5 numero 404 en 404 rood en 520^E, op den kadastralen legger bekend onder sectie B numero 779 ter grootte van 74 ellen. ... De bovenwoning is verhuurd tot ultimo april 1845 voor f 50,00 per jaar. ...

Door Willem Frederik van Wijk Dekenfabriekur wonende te Leiden op de Heerengracht, mij notaris bekend is nader gevraagd veertig guldens in het perceel numero zes in bod zijnde f 1.125,00 te verhoogen met f 100 die hem gegund zijnde dus nu f 1.225,00. Dezelfde aanbieding- en nogmaals gedaan zijnde zijn niet genomen. ... Van het perceel numero zes de heer Willem Frederik van Wijk bovengenoemd voor de fom van f 1.225,00. [Ondertekening en direct hierna:] En compareerde mede Johannes Poptie, kleedermaker, wonende te Leiden op de Heerengracht mij notaris bekend, dewelke verklaarde zich te stellen tot hoofdelijken Borg voor voornoemden Willem Frederik van Wijk voor gezegde koopprijs onder de lasten en conditiën bij de voorwaarden aan verkoop omfchreven. Ondertekening met J: Poptie.

Notaris P. Muller, akte 280, 27-12-1849.

De Heer Willem Frederik van Wijk, dekenfabriekur, wonende te Leiden op de Heerengracht ... verkoopt aan den heer Jacobus Theodorus van der Blij, koopman ... [kopie tekst van bovenstaande akte]: een huis en erve staande en gelegen te Leiden aan den Ouden Cingel op den hoek van en strekkende langs en uitkomende op de Oostdwersgracht oostzijde belend aan de eene zijde wijlen Carel Blansjaar en aan de andere zijde de Oostdwersgracht, wijk 5 numero 404 en 404 rood en 520^E, op den kadastralen legger bekend onder sectie B numero 779 ter grootte van 74 ellen. [einde kopie] Vrij van Hyphotheken, de verkoopsom van f 1000,00 is contant voldaan.

Rhijnstraat wijk 3 nr 219

◇ Aankoop. Jan van Oosten/D. van Wijk, generatie 06, 21-05-1829, H. Roskes. NNA 298.

Akte 180, notaris H. Roskes, 21-05-1829.

Jan van Oosten, tapper, verkoopt aan Dirk van Wijk, binnenvader van het Minnehuis binnen deze stad en binnen hetzelfde huis woonachtig in de Kaarsfemakerstraat een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad aan de Oostzijde van de Rijnstraat onder het Bon Zuidrijnevest nummer 370 wijk 3 nummer 219. Verkoopsom f 200,00.

NZ Steenshuur, wijk 4 nr 868

◇ Aankoop. Erfgen. J. van der Heijden/C. van Wijk (Weduwe J. Britijn), generatie 07, 28-01-1841, P. Muller.

◇ Verkoop. Cornelia van Wijk (Wed. J. Britijn), generatie 07, Louis Catin, 15-12-1849, Wijnstroom.

Akte 18.

Op 28-01-1841 compareren voor notaris P. Muller te Leiden [de erfgenamen van J. v.d. Heijden] ter eene en Cornelia van Wijk, weduwe van Jan Brittijn, pensverkoopster wonende te Leiden, in de Jan Vosfensteeg, ter andere zijde.

Te kennen gevende: dat door de voornoemde overledene Johanna van der Heijden, bij eene nadere testamentaire beschikking op den 28 mei 1838 voor gemelde notaris Roskes ... aan de comparante ter andere zijde is gelegateerd de keuze en vrijheid om voor de som van zes honderd guldens te mogen aanftaan en overtenemen der Testatrices huis en erf staande en gelegen binnen Leiden aan de noordzijde van het Steenfchuur tusschen de Heeren- en Nieuwsteegen belend aan de eene zijde Johannes Broer en aan de andere zijde Margaretha Hazenberg weduwe van Bartholomeus Tuinman onder het Bon Zevenhuizen numero 172 wijk 4 nummer 868 op den kadastralen leger bekend onder sectie G numero 653 ter grootte van achtentwintig ellen, zijnde waardig geschat eene som van Zeven Honderd Guldens. (Alle personen gaan accoord. Cornelia kan niet ondertekenen.)

Notaris A. Wijnstroom, akte 243, 15-12-1849.

Cornelia van Wijk, weduwe van Jan Brittijn, thans huisvrouw van Daniel Bosman, beide zonder beroep wonende te Leiden in het Jan de Laters Hof op de Binnenvestgracht bij de Rhijnsburgsche poort ... verkoopt op een veiling in het Herenlogement het huis aan het Steenschuur ... zijnde verhuurd tot den laatsten april 1850 aan Dirk van Wijk voor f 80,00 per jaar. Louis Catin, kledermaker, koopt het pand voor f 670,00.

Bon Nicolaasgracht **fol 217 Uitterstegracht**.

◇ Aankoop. Dirk van Wijk, Nicolaasgracht fol 217 Uitterstegracht. (Generatie 07?)

Bonboek 217: Uiterstegracht zijde

* 29-01-1799. Is bij hem (Klaas Verhoeven) verkogt aan Dirk van Wijk, vrij om 130 gl. gereed geld.

Archief Gebr. van Wijk & Co. Bewijs van eigendom pand Uiterstegracht hoek Groenesteeg Wijk VII nr. 347, kadaster 996, 15-08-1863.

Uiterstegracht wijk 7 nr 352

◇ Aankoop. Hendrik van den Broek/Th. en W.F. van Wijk, kleinkinderen, Bertram Corts en C.W. Najer, 02-06-1855 Obreen.

Notaris Obreen akte 02-06-1855.

Aankoop door de firmanten van Gebroeders van Wijk en Co van het pand Uiterstegracht wijk 7 nr. 352 voor een som van f 700,00.

Concessies, SA 4470, 3087.

Burg en W der G Leijden hebben aan Gebroeders van Wijk en Co, fabrikanten wonende alhier op hun verzoek vergund om in hunne Fabriek staande in de Vestestraat en uitkomende aan de Uiterstegracht wijk 7 no 352, 354 een zwavelhok te mogen plaatsen, mits zulks geschiede met inachtneming der bestaande verordeningen en onder toezigt van rooimeesters. Leijden den 18 oktober 1860.

Uiterstegracht wijk 7 nr 353

◇ Aankoop. Geertrui Zitman, wed. Johannes Filippo/de Firma Gebroeders van Wijk en Co., kleinkinderen, 04-05-1854, Obreen.

Notaris Obreen, 04-05-1854.

Mejufrouw Geertrui Zitman, weduwe van Johannes ook wel geschreven Jan Filippo Hendrikszoon, zonder beroep, Oude Heerengracht verkoopt aan T.v.W., W.F. v. W. Jr., B.C. en C.W. N. (Gebroeders van Wijk en Co): een huis aan de oostzijde van de Uiterstegracht omtrent de Groenesteeg wijk 7 nr. 353, kadaster Sectie J, nummer 1009, 54 ellen groot en een huis aan de oostzijde van de Uiterstegracht omtrent de Groenesteeg wijk 7 nr. 354 en 354a, Kadaster sectie J nr. 1512, 71 ellen

en 1513 een roede plus 99 ellen groot en 1021 86 ellen groot. De verkoopsom van f 1.250,00 Nederlands geld blijven de kopers schuldig aan de verkoopster. Het bedrag moet op of voor 01-11-1854 worden voldaan.

Uiterstegracht wijk 7 nr 354 + A, 233a

- ◇ Aankoop. Ephraim du Moulin/de Firma Gebroeders van Wijk en Compagnie, kleinkinderen, 04-05-1854, Obreen. (In 1862 afgebroken?)

Zie gegevens bovenstaand kaartje over Uiterstegracht 354, 354a en 233 gekocht van Ephraim du Moulin, nr 9 fol 120. Opgevraagd, maar niet als zodanig gevonden.

Er bestond tussen 1870 en 1980 een fabriekscomplex van Van Wijk op de Uiterstegracht aan de zuidoostzijde, gelegen tussen de Groenesteeg en de Oosterkerkstraat. Dit lag op een steenworp afstand van mijn vroegere adres Uiterstegracht 65.

Bron met plattegrond: <http://www.verdwenengebouwen.nl/gebouw/3663>.

OZ Vestestraat wijk 7 nr 199

- ◇ Aankoop. De heer E.A. Tegel/D. en W.F. van Wijk, generatie 06, 20-10-1827, van Bergen.
- ◇ Dirk van Wijk en W.F. van Wijk (erfg. van Marquerite Dee), generatie 06/W.F. van Wijk, (heft in:) 10-01-1842, Muller.

Zie bij de Heerengracht wijk 7 nr 107 en 106.

Pakhuis WZ Vestestraat wijk 7 nr 222

- ◇ Aankoop. Erven Pieter Thieloo/Thomas van Wijk, kleinkind, 04-02-1860, Leeuwen.

04-02-1860. (Uit archiefstukken Gebr. van Wijk en Co.)

Een blaadje met daarop geschreven het aankoopbewijs van een pakhuis in de Vestestraat, omtrent de Groenesteeg Wijk 7 nr 222, kadaster J nr. 1032, 22 ellen voor f 70,00 van de erfgenamen P. Thieloo gekocht door de Gebr. van Wijk en Co.

Pakhuis Vestestraat wijk VII nr. 234a

- ◇ Aankoop J.C. Zaalberg/Gebr. van Wijk, kleinkinderen., 13-02-1860, Rijshouwer.

Akte notaris A.J. Rijshouwer, 13-02-1860, nr. 2316. (Uit archiefstukken Gebr. van Wijk en Co.)

Aankoop van verkoper J.C. Zaalberg, fabrikant door de Gebr. van Wijk en Co. van een pakhuis in de Vestestraat wijk VII nr. 234a voor f 200,00.

Pakhuis Vestestraat wijk 7 nr 235

- ◇ Aankoop. Jac. de Nie/Th. en W.F. van Wijk, kleinkinderen, B. Corts, C.W. Najer, 26-05-1858, Rijshouwer.

Akte 3080, 1 juni 1858. (Uit archiefstukken Gebr. van Wijk en Co.)

Notaris Albertus Jacobus Rijshouwer te Leiden.

Verkoper is Jacobus de Nie, koopman. "Thomas van Wijk, Willem Frederik van Wijk junior, Bertram Corts en Cornelis Willem Najer, Fabrikanten wonende te Leijden op de Heerengracht" zijn de kopers van "... Een pakhuis en erf, staande en gelegen te Leijden in de Vestestraat, geteekend wijk VII numero 235, belend op den perceelsgewijzen kadastralen legger dier gemeente onder sectie J numero 1011 ter groote van een en veertig ellen." De koopsom bedraagt f 100,00. "Waarvan acte. Aldus gedaan en verleden binnen de stad Leijden, ten huize van den Heer Willem Frederik van Wijk junior in bijzijn van Nicolaas van der Laan, huisbediende, wonende te Leijderdorp en Nicolaas Kriek, fabrieknecht, wonende te Leijden als getuigen."

18-03-1858. (Uit archiefstukken Gebr. van Wijk en Co.)

Een soort schrift blaadje met daarop geschreven de huurovereenkomst tussen C. Segaar en de Gebroeders van Wijk en Co. van een pakhuis in de Vestestraat Wijk VII nr. 235 voor f 0,40 per week. Overeenkomst voor tien jaar.

19-03-1858. (Uit archiefstukken Gebr. van Wijk en Co.)

Een soort schrift blaadje met daarop de koopovereenkomst tussen J. de Nie en de Gebr. van Wijk en Co. van een pakhuis en erf Veststraat wijk VII nr. 235 voor f 100,00.

Pakhuis WZ Vestestraat wijk 7 nr 236, 237

- ◇ Aankoop. J.E.C. Lindenberg/W.F. van Wijk, generatie 07, 10-12-1825, Valk. NNA 405a.
- ◇ De heer W.F. van Wijk/Dirk van Wijk, generatie 06, 30-12-1826, Zuurdeeg. NNA 434.
- ◇ Dirk van Wijk, kleinkind/Gebroeders van Wijk, 02-12-1850, onderhandse acte.

Akte 240, 10-12-1825.

Notaris Valk is aanwezig bij de openbare verkoop in het Herenlogement te Leiden, waar de erfgenamen Lindenberg onder andere ter veiling aanbieden:

“Nummer 5. Een huis en erve te voren geweest zijnde twee huizen en erven thans te zamen tot een pakhuis geappropriëerd staande en gelegen te Leijden aan de Westzijde des Vestestraat belend aan de eene zijde Jacobus Olivier en aan de andere zijde Christiaan Lindenberg onder het Bon Nicolaasgracht nr. 585 en 584, wijk 7 nr. 236 en 237.” Willem Frederik van Wijk koopt het pand voor f 251,00. Jacob van Leeuwen, koopman stelt zich tot borg.

Akte D45 N745, 30-12-1826, Reg. 54 N31. (Uit archiefstukken Gebr. van Wijk en Co.)

Voor Abraham Zuurdeeg, openbaar notaris resideerende te Leijden, District Leijden en Zuid Holland, Provincie Holland, en in tegenwoordigheid van de nagenoemde getuigen, zijn gecompareerd: de Heer Willem Fredrik van Wijk, Fabrikteur, wonende binnen de stad Leijden op de Nieuwen Rijn, aan den hoek van de Heeregracht, wijk 7 nr. 102, als verkoper ter eenre, en de Heer Dirk van Wijk, vader van het Minnen- en - Armhuis binnen de Stad Leijden voornoemd, en aldaar woonachtig op de Middelste Gracht, wijk 7 nr. 555, als kooper ter andere zijde. En verklaarde de comparant ter eenre, bij deze te verkoopen en in vollen vrijen eigendom over te dragen onder quarantie voor alle eertien en hypotheken, aan en ten behoeve van den comparant ter andere zijde, welke verklaarde dezelve verkoop aantenemen.

Een huis en Erve, te voren geweest zijnde twee huizen, thans geappropriëerd tot een Pakhuis, staande aan de Westzijde van de Vestestraat, wijk 7, numero's 236 en 237; belend aan de eene zijde Johannes Olivier, en aan de andere zijde Pieter van der Sloot, onder het Bon Nicolaasgracht no. 585 en 584. En welk huis en erve aan den Comparant ter eenre in eigendom is aangekomen. [aantekening: J 107 bis huis & erf -38, 1007 huis & erf -36] blijktens Proces verbaal van Publieke verkoop, op den tienden December achtiënhonderdvijfentwintig, ten overstaan van den notaris Jacobus Valk en getuigen binnen Leijden gehouden, behoorlijk geregistreerd, zijnde hetzelfde huis en erve belast met een pacht van zes cents 's jaars, welke pacht sedert den laatsten verschijndag benevens het regt van overboeken, tot laste van den kooper komen zal, en voorts vrij te zijn van alle verdere hypothecaire schuld, het zij Legaal, geregteijk of bij overeenkomst, zich ten dezen speciaal onderwerpende aan de straf bij de wet op de misdaad van bedrog gesteld.

Voorts op de navolgende conditien:

Eerstelijk, dat het voorschreeve Huis en Erve is verkocht zoals hetzelfde tegenwoordig getimmert en gemaakt staat, gebruikt en bewoond wordt, met uitzondering van alle de roerende goederen, welke niet onmiddellijk tot hetzelfde behoren, verklarende den comparant ter ander zijde hetzelfde wel te kennen, en met de voorgemelde omschrijving tevreden te zijn. Wijders met zoodanige voorregten en serviteiten, als het zelve huis en erve is hebbende en lijdende, en de oude bewijzen van eigendom of andere acten, voor zoo veel die aanwezig zijn, komen mede te brengen, zonder dat de verkoper tot eenige quarantie deswegens gehouden wil zijn. Ten tweeden dat het gemelde huis en Erve; van heden af, zal zijn ter pericule, schade en bate van den comparant ten andere zijde.

Ten derden, dat alle de kosten, welken ter zake van deze verkoop, zoo aan Registratie, Zegels, Leges, overschrijving, als andersints gevorderd zullen worden, door den comparant ter andere zijde zullen moeten worden gedragen en betaald.

Ten vierden, dat alle de lasten op het voorschreeve huis en Erve liggende, of welken daarop in het vervolg zullen gelegd worden, met den eersten Januarij aanstaande, voor Rekening van de kooper zullen komen. En eindelijk ten vijfden, dat het gemelde huis en erve in voege als voren, is verkocht en gekocht om een voor de somme van Twee honderd guldens, welke penningen den comparant ter eenre verklaarde ontvangen te hebben: Waarvan acte die aan de comparanten is

voorgelezen. Gedaan en gepasfeerd binnen de stad Leijden voorschreve, ten kantore van mij Notaris op den drieëntwintigste December achthienhondertzesentwintig, in tegenwoordigheid van Jacobus Schuddemat, paruikmaker en Hendrik Gubbes, Hoedemakersknecht, beide wonende binnen de stad Leijden voornoemd, als getuigen ten dezen verzogt, welke met en benevens de comparanten en mij Notaris deze minute hebben ondertekend. / getekend / W.F. van Wijk, D^k van Wijk ... [allemaal] / lager staat / Geregistreerd te Leijden den 23 December 1826 dl. 23 fo 182vso C4 en 5. Ontvangen aan regt en verhoogingen tien guldens, negen- en vijftig cents, namelijk: Regt 4% f 8,40 = 13 opcenten f 1.09 ½ = 13 d. Syndicaat f 1.09 ½ f 10.59. ontvanger / getekend / Potgieter.

Uitgegeven voor Afschrift. A. Zuurdeeg notaris.

Met een als "wiebertje" opgeplakt papier met kleurloos reliëf stempel.

Akte 786, 02-12-1850. (Uit archiefstukken Gebr. van Wijk en Co.)

"De ondergeteekende Dirk van Wijk, Particulier, wonende te Leijden als verkooper ter eener - En - De mede ondergeteekenden [zie akte 3080], Fabriekeurs, handelende onder de firma van Gebroeders van Wijk en Co. allen wonende mede te Leijden, koopers ter andere zijde" verkopen/ open "Een huis en erf te voren geweest zijnde twee huizen, thans ingerigt tot werkhuis, staande en gelegen te Leijden aan de Westzijde van de Vestestraat, geteekend wijk VII no. 236 en 237 bij het kadaster bekend Sectie J numero 1007 groot zes en dertig ellen en 1007 bis, groot achten-dertig Ellen."

Standaard voorwaarden. Koopsom f 400,00. Dit is een onderhandse akte die er hetzelfde uitziet als een notariële akte compleet met reliëfstempel. Later zijn inschrijvingen in diverse registers op de akte door beambten aangetekend.

Concessies SA 4470, 2387.

Burgemeester en Wethouders der stad Leijden hebben bij deze aan Gebroeders van Wijk & Co. eigenaars van twee huizen, staande en gelegen in de Vestestraat W 7 no 236 & 237 bij het kadaster bekend onder sectie J no 1007 & 1007bis op hun daartoe bij requeste gedaan verzoek toegestaan om gemelde perceelen te mogen vereenigen en daarin te plaatsen een pers met schoorsteen mits op aanwijzing en onder toezigt van Rooimeesteren de vuring wordt gemetseld en ingerigt.

Leijden den 14 julij 1851.

Concessies, SA 4470, 2547.

B & W hebben bij deze krachtens Raadsbesluit van den 14 dezer maand aan Gebrs van Wijk & Co Fabrikanten wonende op de Heerengracht op hun daartoe bij requeste gedaan verzoek toegestaan, om in een pakhuis staande en gelegen aan de Wz van de Vestestraat W 7 no 236 een wasch en verfketel benevens een zwavelhok en droogery van wollen goederen te mogen plaatsen – voorts toetestaan het leggen van een duiker door de straat tot in de Uiterstegracht tot het verkrijgen van genoegzaam water in hunne fabriek in plaats van de duiker uitkomende in de Heeregracht, en eindelijk om het vlot, ingevolge dispositie van den 13 mei 1852 geregistreerd den 17 mei 1852, gelegen voor de wal in de Heerengracht aan het Waardkerkplein tusfchen vier palen te mogen leggen aan de overzijde nabij de Groenesteeg, een en ander onder de navolgende voorwaarden.

1^e Dat het plaatsen van de wasch en verfketel, het zwavelhok en de droogery geschiedt met inachtneming der bestaande keuren en onder toezigt van rooimeesters.

2^e Dat de duiker wordt gelegd ten kunnen koste, ook wat het straten en herstraten, alsmede het behoorlijk onderhoud betreft en onder betaling eener jaarlijksen recognitie van f 1,50 ten behoeve dezer gemeente, waarvan de afschrijving van de vroeger gebruikte duiker zal plaatshebben zoodra zal blijken dat deze geheel is weggenomen en alles behoorlijk in vorigen staat hersteld.

3^e Dat de jaarlijksche recognitie van eene gulden betaald wordende voor het leggen van een drijfvlot niet tegenstaande de verplaatsing blijft behouden. Leijden den 18 september 1854.

Concessies, SA 4470, 2785.

B en W der G. L. hebben krachtens raadsbesluit van den 30 junij jl. op grond van art. 59 der Algemeene Politieverordening van den 9 october 1856 aan Gebroeders van Wijk en Co Fabrikanten alhier op hun verzoek tot wederopzeggens toe vergund het droogen van wol voor hunne huizen

en erven in de Vestestraat wijk 7 no 121 rood en 236 tot 243 en daartoe te bezetten eene uitgebreidheid gemeenteground lang vijfenzeventig breed 1 el en dus ter groote van vijfenzeventig vierkante ellen mits betalende het regt, bepaald bij art 3 no 45 van het Tarief vastgesteld den 5 maart 1857. Leijden den 23 julij 1857.

Vestestraat wijk 7 nr 238 + A

◇ Aankoop. De heer P. van der Meer/Gebroeders van Wijk, kleinkinderen, 04-05-1854, Obreen.

Notaris Obreen, akte 74, 04-05-1854.

Pieter van der Meer, koopman te Leiden, verkoopt aan: de heeren Thomas van Wijk, Willem Fredrik van Wijk Junior, Bertram Corts en Cornelis Willem Najer allen fabrikanten, wonende te Leijden aan de Heerengracht, handelend onder de firma Gebroeders van Wijk en Compagnie ... Numero een: Een huis en erve staande en gelegen aan de westzijde van de Vestestraat omtrent de Groenesteeg te Leijden, belend aan de eene zijde [Dirk van Wijk = doorgehaald, marge: Gebr. van Wijk en Co.] en aan de andere zijde het volgende perceel geteekend wijk 7 numero 238 op den perceelsgewijzen kadastralen legger der Gemeente Leijden bekend Sectie J numero 1289 ter grootte van 24 ellen.

Numero twee: Een dito staande en gelegen te Leijden alsvoren nevens het eerstgemelde perceel en belend aan de andere zijde Johannes Benjamin de Moen geteekend wijk 7 numero 238a, op den perceelsgewijzen kadastrale legger alsvoren bekend sectie J numero 1288 ter grootte van 24 ellen.

Verkoopsom bedraagt f 275,00 contant geld.

Vestestraat 244 en 245

Concessies, SA 4470, 3153.

Burg. & Weth. der G. Leijden hebben krachtens raadsbesluit van heden aan Gebr. van Wijk & Co. fabrikanten alhier vergund om, ter bekoming van versch water voor hunne fabriek een duiker te leggen met daarbij behorende filtreerput aan den kant van den wal op de Heeregracht door de straat, hun woonhuis en de Vestestraat naar hunnen fabriek aldaar wijk 7 no 244, 245 mits betalende de regten bepaald bij art W no 10, 16, 17 van het Tarief vastgesteld den 5 maart 1857, alsmede om in die fabriek te plaatsen drie verfketels met fournuizen mits onder toezigt van rooi-meesteren. Leijden den 19 september [1861].

Jan Vossensteeg wijk 6 nr 1004

◇ Aankoop. Gerrit Verra/Cornelia van Wijk (wed. G. Verra, is eerste man), generatie 07, 04-03-1824, Roskes. NNA 288. (Ontbreekt?)

◇ Cornelia van Wijk (Wed. G. Verra), generatie 07/Cornelia van Wijk (Wed. D. Bosman, is derde man), 03-02-1853, Roskes.

Notaris Dirk Roskes, akte nr 15, 03-02-1853.

Voor Dirk Nicolaas Roskes compareren "Mejuffrouw Cornelia van Wijk wedue van en in gemeenschap van goederen onder de tegenwoordige wet gehuwd geweest met Daniel Bosman, zonder beroep, wonende te Leijden en Willem Bosman metzelaar mede alhier woonachtig.

Zijnde de comparanten aan mij notaris bekend. Te kennen gevende dat Daniel Bosman voornoemd, den 01-10-1852 abintestato te Leijden is komen te overlijden en tot zijnen eenigen algemeenen erfgenaam heeft nagelaten zijnen broeder Willem Bosman voornoemd. Dat de gemeenschappelijke boedel van wijlen Daniel Bosman en zijne nagelate weduwe Cornelia van Wijk voornoemd is geïnventariseerd, blijkens acte daarvan, den 19-11-1852 door mij notaris in bijzijn van getuigen geformeerd behoorlijk geregistreerd. Dat de comparanten den boedel gebragt hebbende tot liquiditeit, genegen zijn over te gaan tot scheiding en verdeling waartoe vooraf door hun is gemaakt de volgende staat. ... [artikel 1 is contant geld]

Artikel twee

Een huis en erve staande en gelegen te Leijden aan de westzijde van de Jan Vosfensteeg tusfchen de Klaresteege en de Marendorpsachtergracht Wijk 6 numero 1004 bij het kadaster bekend sectie H numero 1685 groot een roede en vierendertig ellen, van welk huis de comparante Cornelia van Wijk den eigendom heeft bekomen als eenige algemeene erfgename van wijlen haren eersten

man Gerrit Verra, uit krachte van derfelfs testament den een en dertigsten mei achttienhonderd een en twintig voor den notaris Hendrik Roskes en getuigen te Leijden gepasfeerd ... zijnde hetzelfde aan genoemde Gerrit Verra volgens verklaring der comparanten voor meer dan dertig jaren getransporteerd en dat voor zooveel hun bekend is of uit bescheiden blijkt, de overschrijving niet heeft plaats gehad, welk huis is waardig geschat op een duizend guldens f 1000,00.
[Het huis is belast met de rest van een hypotheek en verschenen rente, totaal f 527,08 en wordt aan Cornelia bedeed. Akte 03-02-1853.]

WZ Jan Vossensteeg wijk 6 nr 1005

◇ Aankoop. Jan Brittijn/C. van Wijk (Wed J. Brittijn), generatie 07, 19-02-1836, Roskes. NNA 312 (eerste deel).

Akte 50, 19-02-1836, notaris Roskes.

Cornelia van Wijk, koopvrouw, weduwe van en onder de tegenwoordige wet in gemeenschap van goederen gehuwd geweest zijnde met Jan Brittijn ... en haar twee kinderen ... Verwijzing naar een testament voor notaris H. Roskes op 20-01-1829 opgesteld. Zij verdelen de nalatenschap van Jan Brittijn (ingekort:)

Goud en zilver, kleding, inboedel, etc.	1306,80
Contant geld	41,80
Huis Claresteeg*	55,00
Opknappen diverse huizen 1825-1826	523,70
Idem in 1828	<u>156,12 ½</u>
	2083,42 ½
Minus rekening metselaar	<u>148,62 ½</u>
Te verdelen	1934,80
Minus begrafeniskosten 2 x f 129,40	

* Een achterhuis en eene strook gronds of plaats, te zamen lang tien ellen en breed twaalf ellen, behoord hebbende tot het huis en erve aan de westzijde van de Jan Vosfensteeg, tusschen de Klaresteeg en de Marendorpse Achtergracht en uitgang hebbende in de daarnevens gelegene poort onder het bon West Marendorp Landzijde numero 268 wijk 6 en begrepen onder numero 1005, bekend op den kadastralen legger onder Sectie H en begrepen onder numero 1063, met onderling genoeg gewaardeerd op f 55,00.

Verkregen volgens akte van transport (onderhands) op 17-04-1835.

Reeds voor zijn huwelijk bezat de nu overleden Jan Brittijn ook de onderstaande panden:

Jan Vosensteeg wijk 6 nummer 643	f 800,00
Jan Vossensteeg wijk 6 nummer 645	f 325,00
Hogelandsche of Pancraskerkchoorsteeg wijk 7 nummer 877	f 142,00

Cornelia krijgt bij de verdeling van de boedel het volgende:

De kleederen, meubelen, huisraad en inboedel, mitsgaders ongemunt goud en zilver tezamen	f 1306,80
Contant geld	41,80
Huisje, zie boven	55,00
Verbeteringen aan het pand in 1828	156,12 ½
Supplement afrekening	<u>81,02 ½</u>
Totaal	f 1640,75

Waardgracht wijk 8 nr 471a, b en c

◇ Verkoop. Dirk van Wijk, generatie 06/D. Veilbrief Jr., 06-02-1856, Muller. (Zie bij pand Nieuwe Rijn 840) Dit zijn drie panden.

(Nots H. Roskes, 01-06-1835. Geen aparte vermelding van Waardgracht 471 a, b, c; alleen de nummers 588 & 529 en 298 & 299, vermoedelijk is hier toch sprake van dezelfde panden.)

Pakhuis ZZ Waardkerkplein wijk 8 nr 757

(Het Waardkerkplein ligt bij de Herengracht op de hoek van de Oranjestraat/Oosterkerkstraat en is tegenwoordig een parkeerterrein.)

◇ Aankoop. G.A. van Oerle, wijlen/Thomas van Wijk, generatie 07, 11-04-1840, Prijn. NNA 258.

NNA 258, notaris Prijn.

Op 11-04-1840 verkoopt mevrouw M.A. de Boster, weduwe van G.A. van Oerle op een openbare veiling in het Herenlogement onder andere:

Numero 5. Een hecht sterk en weldoortimmerd pakhuis staande en gelegen te Leiden aan de zuidzijde van het Waardkerkplein, tusschen de Heerengracht en de Langestraat, belend aan de eene zijde Arnoldus Joseph Wijtenburg en aan de andere zijde Abraham Zinkoeijl, onder het bon Noordrijnevest numero 218 wijk 8 numero 757 op den perceelsgewijzen kadastralen legger der gemeente Leijden voorkomende in Sectie C numero 745 ter grootte van zestig ellen.

Willem Fredrik van Wijk, fabrikant, wonende te Leiden is de hoogste bieder en steekt f 5,00 trekgeld op.

Compareerde voor mij notaris ... de voornoemde heer Willem Fredrik van Wijk. Dewelke verklaarde het perceel numero vijf voor de gemelde som van f 250,00 gekocht te hebben voor en ten behoeven van Thomas van Wijk, dekenfabrikant, wonende te Leiden ... (die ook aanwezig is en mede ondertekent.).

SA 4470, pagina 139, nr 2053. Concessies.

Burgemeester en Wethouders der stad Leiden hebben bij deze aan Thomas en Willem Frederik van Wijk, eigenaars van twee pakhuizen staande en gelegen aan het Waardkerkplein W 8 no 757 & 758 sectie C no. 745 x 746 op derzelver daartoe bij requeste gedaan verzoek, toegestaan om gemelde percelen door middel eener deur van communicatie met elkander te mogen vereenigen.

Leiden den 11 Augustus 1845.

SA 4470, pagina 185, nr 2230.

Burgemeester en Wethouders der stad Leiden hebben bij deze aan de Gebroeders van Wijk, fabrikanten, wonende binnen deze stad, op hun daartoe bij requeste gedaan verzoek, toegestaan om in hun werkhuis, staande een gelegen aan het Waardkerkplein wijk 8 no 758 een verw en waschketel met de daarbij behorende vuringen te mogen plaatsen, mits zulks geschiede met inachtneming der beftaande keuren en onder toezigt van Rooimeesteren.

Leiden 16 november 1848.

Concessies SA 4470, 2316.

Burgemeester en Wethouders der stad Leiden hebben bij deze aan de Gebroeders van Wijk, Fabrikanten binnen deze stad, op hun daartoe bij requeste gedaan verzoek precario en tot kennelijk wederopzeggens toe vergund, om aan de wal van de Heerengracht te mogen leggen een duiker en put, alsmede het water te mogen leiden door de straat, tot aan hunne fabriek, staande en gelegen op het Waardkerkplein wijk 8 no 757 & 758 mits de kosten van de wal en de herfrating voor hunne rekening nemende, de put altijd gesloten worden gehouden en jaarlijks ten behoeve der stad betalende eene recognitie van Eene gulden vijftig cents.

En hebben de requestanten deze concessie op de daarbij vermelde voorwaarden geaccepteerd. Leiden den 8 julij 1850 (get. Gebr van Wijk).

SA 4470 pagina 237, nr 2434.

Burgemeester en Wethouders der Gemeente Leiden hebben bij deze, krachtens raadsbesluit van den dertienden dezer maand, aan Gebroeders van Wijk & Comp. Fabrikanten wonende alhier, op hun daartoe bij requeste gedaan verzoek toegestaan, om voor de wal in de Heerengracht aan het Waardkerkplein te mogen leggen een drijvend vlot, tusschen vier palen mits daarvoor jaarlijks ten behoeve deze gemeente betalende een recognitie van eene gulden. En hebben de requestanten deze vergunning op de daarbij vermelde voorwaarden aangenomen.

Leiden den 13 mei 1852 (get. Gebrs v Wijk x Co).

SA 4470 pagina 247, nr 2477.

Burgemeester en Wethouders der Gemeente Leiden hebben bij deze aan Gebroeders van Wijk x Co Fabrikanten in wollen goederen, alhier op hun daartoe bij requeste gedaan verzoek toegestaan, om een huis staande op het Waardkerkplein w 8 no 758 kadaster sectie C nr 746 tot bergplaats en drogerij van wollen goederen te mogen inrigten, mits de houten vloer der kamer tot droogerij bestemd met een overvloer van heel bakken overdekt en de schoorsteenmantel met plaatijzer beslagen werde, en een en ander geschiede met inachtneming der bestaande keuren, bepaaldelijk die betrekking hebben tot den arbeid in onbewoonde gebouwen.
Leiden den 10 februari 1853.

Pakhuis ZZ Waardkerkplein wijk 8 nr 758

- ◇ Aankoop. A.J. Wijtenburg, generatie 07 /W.F. van Wijk, 27-07-1844, Zuurdeeg.
- ◇ W.F. van Wijk Jr./W.F. van Wijk Jr., generatie 07 of kleinkind, 17-09-1850, Obreen. (Zie bij Heeregracht wijk 7 nr. 121 etc.)
- ◇ W.F. van Wijk, kleinkind/Gebr. Van Wijk, 21-09-1850, onderhandse acte.

Akte 77, notaris A. Zuurdeeg, 27-07-1844.

Arnoldus Joseph Wijtenburg, koopman, verkoopt aan Willem Frederik van Wijk, fabrikleur, mede wonende te Leiden op de Heerengracht ...

Een pakhuis staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de zuidzijde van het Waardkerkplein tusfchen de Heeregracht en de Langestraat wijk 8 numero 758 belend aan de eene zijde Thomas van Wijk en aan de andere zijde Jacobus Planjer bij het kadaster der Gemeente Leiden bekend onder Sectie C n. 746 ter grootte van 64 ellen. De koper blijft de verkoopsom van f 275,00 schuldig en dient het bedrag in termijnen van f 50,00 per jaar te betalen.

Waardkerkplein wijk 8 nr 760

- ◇ Aankoop. Johan de Bink/Thomas van Wijk, generatie 07 of kleinkind, 16-02-1850, Obreen.
- ◇ Thomas van Wijk, kleinkind/Gebr. Van Wijk en Cie., 21-09-1850, onderhandse acte.

Notaris Obreen, akte 16-02-1850.

Johannes de Bink laat in het Herenlogement veilen onder andere:

Nommer 15. Een huis en erve staande en gelegen binnen de stad Leiden aan de zuidzijde van het Waardkerkplein omtrent de Heeregracht, belend aan de ene zijde Jacobus Planjer en aan de andere zijde Kors Kerkvliet geteekend wijk 8 nummer 760 bij het kadaster bekend onder Sectie C nummer 748 groot 36 ellen.

Willem Frederik van Wijk bovengenoemd [fabrikleur, wonende te Leiden aan de Heeregracht] die verklaarde het perceel numero 14 te hebben gemijnd voor en ten behoeve van Thomas van Wijk, fabrikleur, wonende mede te Leiden aan de Heeregracht.

De familie Philippo/Zitman koopt nummer 13.

Zonneveldsteeg wijk 4 nr. 443

- ◇ Aankoop. Erven van Johanna Elisabeth van Kisten/Jan van Wijk, generatie 08 kleinkind via zoon Pieter, 20-10-1821 Roskes, f148. NNA 284.
- ◇ Verkoop. Jan van Wijk, generatie 08kleinkind /Joseph Reidinger, 22-02-1839, H. Roskes, fol. 57, NNA 316.

Akte 360, 20-10-1821 notaris H. Roskes.

Openbare verkoop in het Herenlogement van o.a.

Nr. 13 Een hecht sterk en weldoortimmerd huis en erve staande en gelegen in Zonneveldsteeg belend aan de eene zijde Willem van Dillen en aan de andere zijde Helena van der Reek weduwe Johannes Donker onder het bon Zevenhuizen no. 28 wijk IV nr. 443 ...

Dit huis is verhuurd aan Jan van Wijk, tot ultimo april 1822 om vier en veertig guldens 's jaars. ...

Jan van Wijk, schrijnwerker koopt het pand voor f 260,00, Christiaan Altenhoven, metselaar staat voor hem borg.

Akte 41, notaris H. Roskes, 22-02-1839.

Jan van Wijk, kabinetwerker, wonende binnen deze stad verkoopt aan J. Reidinger, kamerbehang-
er een huis en erve staande en gelegen binnen deze stad aan de westzijde van de Zonneveldsteeg
omtrent de Langebrug ... Verkoopsom f 800,00 is contant voldaan.

Generatie 08 Van Wijk

Gegevens	Man	Vrouw
Naam:	Jan van Wijk	Maria (van) Toorenvliet
Geboren:	07-10-1705 te Leiden	27-04-1713 te Leiden
Overleden:	11/18-03-1797 te Leiden	12/19-08-1769 te Leiden
Geloof:	NH	NH
Adressen:	Kijfgracht (1732), Kalvermarkt (1759, 1760) of Waartstraat (1774), Oude Heeregragt (1770, 1776)	In de Oude Voorstad (1732), Kalverstraat (1764), Waartstraat (1767), Oude Heeregracht (1769)
Beroepen:	Baggerman (1732-1771), turftonder (1770)	Huisvrouw
Vader:	Thomas Jansz. van Wijk	Jan van Toorenvliet
Moeder:	Grietje Jansdr./Leenderts. Fijngeland	Geertie Poelgeest
Huwelijk:	17-04-1732 te Leiden	

Kinderen

1. Joannes doop 26-02-1733 te Leiden, overl. na 1769
2. Thomas doop 20-10-1734 te Leiden, overl. na 1784
3. Catharina doop 16-05-1736 te Leiden, overl. 09/16-03-1799 te Leiden
4. Geertruij doop 10-10-1737 te Leiden, overl. jong?
5. Abraham doop 25-04-1739 te Leiden, overl. na 1770
6. Grietjen doop 21-12-1740 te Leiden, overl. 23-10-1779 te Leiden
7. Maria doop 03-10-1742 te Leiden, overl. na 1763
8. Maarten doop 05-02-1744 te Leiden, overl. na 1769
9. Dirk doop 15-08-1745 te Leiden, overl. voor 1770
10. Pieter doop 31-08-1746 te Leiden, overl. 18-08-1819 te Leiden
11. Dirk doop 31-01-1748 te Leiden, overl. 15-09-1831 te Leiden
12. Johanna doop 03-05-1750 te Leiden, overl. 16-05-1813 te Leiden
13. Neeltje doop 23-05-1751 te Leiden, overl. 13/20-10-1753 te Leiden
14. Klaas doop 20-12-1752 te Leiden, overl. 07-12-1835 te Leiden
15. Neeltje doop 09-10-1754 te Leiden, overl. na 1769
16. Leena doop 07-11-1756 te Leiden, overl. 05/12-11-1757 te Leiden

't Kan verkeren ... Bredero

Zo goed als sommige nakomelingen van generatie 07 het hadden, zo arm waren hun voorouders van generatie 08.

Dirk komt uit een groot gezin, waarvan bij uitzondering de meeste kinderen nog volwassen worden ook. Een huwelijk wordt zagezegd gezegend met kinderen en elke ouder hoopt dat die in goede gezondheid zullen opgroeien. Maar wat kun je doen als je veel mondjes moet vullen, zelf zonder werk zit en je vrouw overleden is? Deze situatie zal Jan en Maria niet voor ogen hebben gestaan toen ze elkaar in april 1732 het ja-woord gaven.

KO 17-04-1732, LL254v.

Jan van Wijk, baggerman, jongeman van Leijden, wonende op de Kijfgracht geassisteerd met Klaas van Embden, zijn stiefvader wonende als vooren, huwt met Marijtje van Toorenvliet, jonge-dochter van Leijden, wonende in de Oude Voorstad, geassisteerd met Geertje van Poelgeest, haar moeder wonende als vooren. Pieterskerk 17-04-1732.

Jan is van beroep baggerman en vaart op een schuit door de grachten.

De baggermannen ... Deze mannen trokken er op uit met een praam en een baggerbeugel. Hun werk was de grachten en singels van Leiden uit te diepen. (Zoals men dat noemde). De baggerman stond op de voorplecht van de schuit en wierp zijn beugel in het water. De baggerbeugel bestond uit een lange stok met een ijzeren beugel en daaraan zat een heel fijn gevlochten net. Als hij de beugel in het water had laten belanden ging hij de stok met het net langzaam naar zich toe halen. Een wel zo dat hij de bovenlaag van de bagger in het net ophaalde. Indien de beugel met bagger eenmaal tegen de schuit was aangetrokken moest hij in één slag de bagger over de rand in de schuit kiepen. Het was zwaar werk omdat men er voor dag en dauw al mee begon. De bagger werd naar de vuilnisstallen gebracht, (gelegen aan de overkant van de Utrechtse Jaagpad) en over deze stallen uitgeworpen. Dat alles diende later als compost. ...^{H)}

Er was slechts een handvol mensen in de stad die dit werk verrichtten en deze baan komt ook bij de familie Van Toorenvliet voor. Hoogstwaarschijnlijk ontmoette Jan zijn toekomstige echtgenote Maria via een collega, bijvoorbeeld haar vader die eveneens baggerman was.

Vanaf februari 1733 krijgt het echtpaar ongeveer elke achttien maanden een kindje tot in november 1756; totaal acht jongens en acht meisjes. Maria is een stuk jonger dan Jan en nog net achttien bij het huwelijk. Op haar 43ste heeft ze er minimaal zestien bevallingen opzitten.

NH-doopboeken

- 26-02-1733 Joannes, HK, getuigen Grietje Jansdr en Klaas van Embden.
- 20-10-1734 Thomas, PK, getuige Giertje van Poelgeest.
- 16-05-1736 Catharina, PK, getuigen Catharina van Wijk en Grietje van Poelgeest.
- 10-10-1737 Geertruij, HK, (pa Jan van Wik), getuige Geertje Poelgeest.
- 25-04-1739 Abraham, LK, getuigen Klaas van Emden, Grietje Jans.
- 21-12-1740 Grietjen, MK, getuige Grietjen Jans-d.
- 03-10-1742 Maria, LK, getuigen Klaas van Emden en Geertruij Janse
- 05-02-1744 Maarten, MK, getuige Nelletje Hogenbrug.
- 15-08-1745 Dirk, LK, getuigen Huijbartje Hoogenbrug [geen huw. met v. Wijk]
- 31-08-1746 Pieter, PK, getuige Geertie van Toorenvliet [= w.s. van Poelgeest].
- 31-01-1748 Dirk, MK, (aant. 26-10-1790), getuigen Jan van Toorenvliet en Geertrui van Toorenvliet.
- 03-05-1750 Johanna, HK, getuigen Jan Jansz van Toorenvliet en Jannetjen van Toorenvliet.
- 23-05-1751 Neeltje, LK, getuigen Jan Janse van Toorenvliet en Johanna van Toorenvliet.
- 20-12-1752 Klaas, MK, getuige Jannetje van Toorenvliet.
- 09-10-1754 Neeltje, PK, getuige Jannetje van Toorenvliet.
- 07-11-1756 Leena, LK, getuige Kaatje van Weijk.

Het groepje baggermannen had een zeldzaam beroep in Leiden temidden van duizenden textielwerkers. Ongetwijfeld kenden de heren (en aangetrouwde dames) uit dit selecte gezelschapje elkaar en het was een beroep dat vermoedelijk in de familie bleef. Misschien was Jan van Wijk de vrijbouter in de familie die niet tussen vier muren wilde werken. Op een baggerschuit was hij zelf baas en je wist tenslotte maar nooit wat er tussen de derrie aan bijzondere of bruikbare spullen tevoorschijn zou komen. Elk voorjaar vragen zij de stad toestemming om in het grachtenstelsel te mogen werken.

Gerechtsdagboek NNNN folio 85.

Michiel du Pon

Die van den geregte der stadt Leijden hebben bij deesen aan den supplt: in gelijkheid als in voorjaarde jaaren geconsenteerd en toegestaan, dat hij gedurende dese zomer zal mogen doen baggeren te weeten van half mej tot half september van 's nagts ten Elf uren tot 's morgens ten vier uren, in deezer steede wateren, tot nader ordre van den Fabricq deeser stadt, mits eens s'weeks een schuijt vol baggerende uijt de Voldersgragt aan de deekenvolderije, en dat de vuiligheid s'morgens aanstonds buijten deese stad zal moeten werden gebragt, en dat geen schuijten met bagger zullen mogen blijven leggen, ende mits dat de opgebaggerde steenen en planken aan de stadt zullen hebben te leeveren aan stadswinkel. Actum den 25 mej 1769 mij jegenwoordigh (: is getekent) IJsbrand van Dam.

[Cornelis van Leeuwen staat hierna en krijgt ook een vergunning. Dan:]
Jan van Wijk.
Gelijk appt: verleent aan Jan van Wijk in dato en getekent als voren.

Gerechtsdagboek NNNN folio 298.
Zoals op folio 85. Nu Michiel du Pon, Cornelis van Leeuwen, Jan van Wijk en Cornelis Hogeboom.
Jaar 1770. Cornelis Hogeboom is de zwager van Jan van Wijk's moeder, gehuwd met Jannetje Toornvliet.

Gerechtsdagboek OOOO folio 80r. en 352.
Nu met meer eerbiedigheid opgesteld verzoek van dezelfde aard van de vier personen uit 1770.
Goedkeuring appointement 24-05-1771.
Idem folio 352, gedateerd 28-05-1772.
Zie gerechtsdagboek YYY. Michiel du Pon is al in 1736 baggerman.

SA II 600 e.v. Register van requesten; dit is een soort vervolg op de gerechtsdagboeken.
(Zie ook generatie 09 Toornvliet voor het onderstaande.)
Register A, 600, Jan van der Zee, fol. 294.
De Raad der Gemeente van Leiden heeft aan den requestant veroorlooft en toegestaan, dat hij als in voorgaande jaaren, gedurende deze zomer van half mei tot half september van s'avonds ten tien uren tot smorgens vijf uren in dezer stede wateren zal mogen doen baggeren tot nader order van der Fabricq dezer stad, mits zig in alles naauwkeurig gedraagende naer de ordere bepalingen, waerop zulks aan de Baggerlieden van tijd tot tijd is toegestaan.
Actum den 1 Julij 1796 mij kenlijk J:C: Potgieter.
Gelijk App: verleend aen den navolgende Persoonen, als aen: Elias Goewinter, [vier anderen en:] Jannetje van Toornvliet weduwe van Cornelis Hoozeboom / Claas van Wijk.
Alle in dato en geteekend als voren.

SA II Register B, inv. 601 fol. 324 Jannetje Toornvliet, Claas van Wijk en twee anderen inzake baggervergunning, 25-05-1798.

Ook bij dit gezin is de situatie zo dat de oudsten zelf al bijna trouwen, terwijl de jongsten zich blijven aandienen. Maria Toornvliet overlijdt in 1769. Er wonen dat nog verschillende kinderen thuis. In de tweede helft van de achttiende eeuw maakt Leiden economisch gezien een zeer slechte periode door. Veel mensen die dat konden, vertrokken al eerder naar plaatsen waar het beter ging. De rest bleef lijdzaam en zelfs apathisch afwachten tot de tijden zouden veranderen. Een groot gezin was niet mobiel. In 1770 zit Jan volkomen aan de grond en is hij niet in staat om te werken. (Hij is dan al 65 jaar oud.) Twee collega-baggersmannen leggen voor de heren scheepenen hierover een verklaring af, waarschijnlijk om ofwel aan te geven dat Jan echt niet kan werken en via de bedeling geholpen moet worden nu het baggerseizoen is afgelopen, of om er juist voor te zorgen dat hij het volgende jaar weer een vergunning krijgt.

Begraafboek op Toornvliet

- 12-19/08 1769 Maria van (vrouw van Jan van Wijk) PB.

Civiele Zaken, RA inv. nr. 86, deel PP, nummer 107. Opgetr. Pro Deo.
Compareerden voor d'ondergetekende Heeren Scheepenen deser stad Pieter Hamerling, baggerman, en Elias Goewinter, mede baggerman, wonende beijden binnen dese stad, de welke verklaarden ter requisitie van Jan van Wijk, meede wonende binnen deez stad, waar ende waargtig te weezen; dat den Requirant van bestaan is een baggerman en turftonder, altoos belast geweest met een groot aantal van kinderen, waar van er nog 12 in leeven, namelijk, Jan, Thomas, Abraham, Pieter, Maarten, Dirk, Claas, Catharina, Geertruijd, Grietje, Jannetje & Nieltje van Wijk, en drie van dezelve, meer of min, zo niet geheel, tot zijnen lasten zijn; dat den Requirant, immers zo lange zij hem gekent hebben met zo een aantal van kinderen moeilijk aan zijn kost is gekomen, en thans, als buiten staat zijnde zijn beroep, op zig zelve gering, waartenemen, zich bevindt in een aller behoeftigste staat, beswaarlijk zig zelve en zijne kinderen; die nog onder zijne toesigt zijn buiten lasten van de stad kunnende houden.

Geevende voor redenen van wetenschap den reyt en kinderen; wel te kennen zijne nu overleedene huisvrouw wel gekent te hebben, voorts met dezelve gedurende de tijd van ruim 30 jaren verkeerend en ommegeend gehad te hebben en dus des Requirants sobere omstandigheden gesien en bij gewoont te hebben, verder als in den Text, bereijdt zijnde; des daar toe verzogt wordende, het gedeposeerde met Eede te versterken, zeggende reder ter bevestiging van zijn gedeposeerde. Zo waarlijk, etc. Actum Leijden den 15-09-1770. N.V. Banchem en Marck onder-tekenen.

[vD: Turftonnen = turf meten.]

Intussen heeft een deel van de kinderen zelf reeds een gezin gevormd. Het blijkt dan dat de Van Wijk-en en Van der Walle-telgen het over en weer prima met elkaar kunnen vinden.

Thomas van Wijk met Catharina van der Walle	07-12-1759	RR180
Jan van Wijk Jr met Angenietje Lens	02-05-1760	RR200v
Geertruij van Wijk met Salomon Brugman	13-07-1764	SS129
Catharina van Wijk met Isaac van de Walle	24-04-1767	TT12
Grietje van Wijk met Pieter van de Walle	29-04-1769	TT117v
Pieter van Wijk met Lijsje Hennebiek	09-11-1770	TT186v
Dirk van Wijk met Jannetje Fassijn	18-02-1774	VV55
Jannetje van Wijk met Andries Rijkewaard Jr.	16-03-1776	VV158v w.s. familie
Nicolaas van Wijk met Johanna Oenout	19-04-1776	VV163

KO 1759.

Thomas van Wijk, schippersknecht, jongeman van Leijden, wonende te Amsterdam, geassisteerd met Jan van Wijk, zijn vader, wonende op den Kalvermarct, huwt met Catharina van de Walle, weduwe van Christiaan Schreuder, wonende aan de Pieterskerk.

Marge: Moet attestatie van Amsterdam overbrengen.

(KO QQ226v, jaar 1755 huwelijk Catharina van der Walle met C. Schreuder. Zij wordt geassisteerd door Stijntje Hendriks, haar moeder; haar vader is Benjamin van der Walle.)

KO 1760.

Jan van Wijk, de Jonge, Baggerman, jongeman van Leijden, wonende op de Waertstraet, vergezeld met Jan van Wijk, zijn vader, wonende als vooren, huwt met Angenietje Lens, jongedochter van Leijden.

KO 1764.

Salomon Brugman, metselaarsknecht, jongeman van Leijden, huwt met Geertruij van Wijk, jongedochter van Leijden, wonende op de Kalvermarkt, geassisteerd met Maria van Toornvliet, haar moeder, wonende als vooren.

KO 1767.

Isaac van de Walle, droogschrijver, jongeman van Leijden, wonende in de Korte Scheijstraat, geassisteerd met Jacobus van der Walle, zijn vader, huwt met Catharina van Wijk, jongedochter van Leiden, wonende op de Waertstraet, geassisteerd met Marijtje van Toornvliet, haar moeder, wonende als vooren.

KO 1769.

Pieter van de Walle, verwerskn., jongeman van Leijden, wonende in de Korte Scheijstraat, geassisteerd met Jacobus van der Walle, zijn vader, huwt met Grietje van Wijk, jongedochter van Leijden, wonende op de Oude Heeregragt, geassisteerd met Maria van Toornvliet, haar moeder, wonende als vooren.

KO 1770.

Pieter van Wijk, daggeldier, jongeman van Leijden, wonende op de Marendorpse Agtergragt, geassisteerd met Jan van Wijk, zijn vader, wonende op de Oude Heeregragt, huwt met Lijsje Hennebiek, jongedochter van Leijden.

KO 1774.

Dirk van Wijk, dekenwever, jongeman van Leijden, woonende op de Middelstegracht, vergezelschap met Jan van Wijk, zijn vader op de Kalvermarkt of Waartstraat, huwt met Jannetje Fassijn, jongedochter van Leijden, woondende als voren, vergezelschap met Job Fassijn, haar vader, wonende als voren. (Alhier getrouwd d.d. 06-03-1774.)

KO 1776.

Andries Rijkewaard de Jonge, daggelder, jongeman van Leijden, wonende op de Uitterstegracht bij den Nieuwe Rhijn, geassisteerd met Pietermetje Gillebers, zijn grootmoeder, wonende als voren, huwt met Jannetje van Wijk, jongedochter van Leijden, wonende op de Oude Heeregracht, geassisteerd met Jan van Wijk, haar vader, wonende als voren. Den bruidegom heeft behoorlijk consent van zijn vader vertoont en overgelevert.

KO 1776.

Nicolaas van Wijk, jongeman, wonende alhier, met Johanna Oenout, jongedochter, wonende te Amsterdam. Marge: Moet attestatie van Amsterdam overbrengen. De bruidegom heeft in persoon behoorlijk attestatie vertoond en overgeleverd.

Amsterdam, 209, 56, 12 april 1776, ondertrouw.

Marge: Leijden. Hij vaders confent goet ingebr.

Compareerden als voren Nicolaas van Wijk van Leijden gereformeert oud 25 jaren zijn vader Jan van Wijk woont te Leijden. Johanna Oenout van Amsterdam ... [haar moeder is Maria Pot].

NH-doopgetuigen bij kinderen van Jan van Wijk en Agnietje Lens (pa Jacob Wiggels Lens) zijn in: 1761 en 1764 Johannes van Wijk en Maria van Toorenvliet.

1766 Grietje van Wijk.

1769 Cornelis Hogeboom en Jannetje Toornvliet.

1771 Salomon Brugman en Geertruij van Wijk.

1774 Johannes van Wijk en Jannetje Toorenvliet.

NH-doopgetuigen bij de kinderen van Salomon Brugman en Geertruij van Wijk zijn in:

1767 Jan van Wijk en Maria van Toorenvliet.

1770 Jan van Wijk en Angenietje Lens.

1777 Pieter van Wijk en Leijfsie Hennebiek.

NH-doopgetuigen bij de kinderen van Isaack van der Walle en Catharina van Wijk zijn in:

1767 en 1777 n.v.t.

1769 Jan van Wijk en Marijtje van Toorenvliet.

1771 Abraham van Wijk en Marijja Pot.

1774 (tweeling) Jacobus, Maria en Pieter van der Walle, Grietje van Wijk.

1780 Dirk van Wijk en Jannetje Rossijn.

NH-doopgetuigen bij de kinderen van Pieter van der Walle en Grietje van Wijk zijn in:

1769 n.v.t. en in 1779 -.

1772 Jan van Wijk, Maria van der Jagt.

NH-doopgetuigen bij de kinderen van Pieter van Wijk en A.L. Hennebiek zijn in:

1771 Jan van Wijk en Maria Toorenvliet.

1777 Jan van Wijk.

1774 n.v.t., 1780 -, 1783 -, 1788 -, 1791 -, 1791 -.

NH-doopgetuigen bij de kinderen van Klaas van Wijk en Joanna H/Oenout zijn in:

1777 Jan van Wijk en Maria Pot.

1783 o.a. Agnietje Lens

1779 Abraham van Wijk en Maria Pot.

1790 Jannetje Toornvliet.

1781 o.a. Agnietje Lens.

Andries Rijkewaart laat alleen in 1776 in de NH-kerk een kind dopen, getuigen n.v.t. (grootouders van Andries.)

De bovengenoemde beroepen zijn vergeleken met die van de andere in dit boek besproken families tamelijk divers.

Thomas is schippersknecht, misschien op één van de trekschuiten voor personen- en vrachtvervoer die een regelmatige dienst tussen bijvoorbeeld Leiden en Amsterdam onderhielden. Deze boten werden door het deels speciaal voor dit type vervoer gegraven kanaal getrokken door een paard dat over het jaagpad op de walkant liep en met een lang touw verbonden was aan de schuit.

Jan van Wijk de jonge is net als de oude een baggerman. Salomon Brugman heeft een beroep in de bouwsector, waartoe ook de baggermannen gerekend werden. Verder zijn twee mannen daggelder ofwel losse werkkrachten. Pieter werkt in 1814 op de trekschuit van en naar Amsterdam. Drie (schoon-)zonen werken in de Leidse textielindustrie en dan hebben we ook nog Nicolaas die het in Amsterdam volgens zeggen tot goudsmid geschopt zou hebben. Dit klopt vermoedelijk niet.

Minuten Civiele Zaken, Rechterlijk Archief 86, kaartjes op naam van Van Wijk, o.a.:

- Pieter van Wijk 1813, zie Fassijn generatie 08.

Minuten Civiele Zaken, RA 86, Deel CCC, folio 20, *vermoedelijk van toepassing*.

Op heden den 12en april 1806 compareerden voor mij Abr. Gualtherus Johannes Juijnolt notaris Publijk te Rotterdam en voor de nagenoemde getuigen.

Gerrit Vorking ordinaris marktschipper voerende de Leijdsche pakschuit op Rotterdam en vice versa, benevens Abraham van Wijk en Pieter van Latesteijn, als knechts opgemelde schuit varende. Dewelken verklaarden ter requifitie van den Heere Martinus Koppeschaar koopman wonende te Leijden, en om te dienen daar het behoort, voor de oprechte waarheid: Dat op woensdag den 26^e maart 1806 uit het Pakhuis van den heer requirant staande en gelegen aan de Vliet binnen de stad Leijden door hun deposanten zijn ingebode den vier balen gemerkt LC no 17-20, mitsgaders nog zes balen gemerkt C R no 12-17. Dat des namiddags van denzelfden dag, bij 't arrivement te Rotterdam fekere commies aan de schuit is gekomen en verboden heeft dezelve goederen voor nader bescheid te losfen, waarna dezelve zijn weggehaald, en zoo als de deposanten hebben vernomen op het Zee kantoor gebracht. Gevende voor redenen van wetenschap het vorenstaande alzo te hebben bijgewoond en gedaan en voorts als in den text bereid zijnde uit hun gedeposeerde nader des gerequireerd met solemneele eede te bevestigen. Aldus gedaan en gepasfeerd te Rotterdam ter prefentie van – 2 – getuigen.

[Daaronder] Nadat aan Gerrit Vorking, Abraham van Wijk en Pieter van Latesteijn attestanten in de voorenstaande verklaring de voorenftaande verklaring duidelijk en van woord tot woord was voorgelezen, hebben dezelve verklaard daar bij als nog te persisteren, zeggende ieder van hun ter bevestiging van dien *Zo waarlijk helpe mij God Almagtig*.

Actum Leijden den 28 julij 1806.

Jaarverslagen Archief onderzoekingen GAL over Van Wijk families.

- Kaartje uit 1960 op papier van Juwelier R. Citroen, Kalverstraat 1 in Amsterdam. Vraag naar: "Nicolaas van Wijk, geboren te Leiden circa 1743, gereformeerd, zijn vader zou Jan heten, en horlogemaker zijn geweest. Nicolaas otr te Amsterdam in 1776 met Johanna of Catharina Oennout, hij was hier goudsmid." (Antwoord o.a.: zijn vader was baggerman, oeps.) Hierna komt een zelfde kaartje met vraag naar: "Jan van Wijk, geboren circa 1757 te Leiden, ... evenals zijn broer Nicolaas wordt hij goudsmid te Amsterdam". Antwoord: Er zijn diverse Jannen in een bepaalde periode geboren, onduidelijk welke nu wordt bedoeld.
- N.a.v. weer een vraag van K.A. Citroen, nu in 1973: "Op 07-12-1835 is in het Caecilia Gasthuis te Leiden overleden: Nicolaas van Wijk, geboren te Leijden, 83 jaar, echtgenoot van Johanna Aounoud, zoon van Johannes van Wijk en Maria Toornvliet.

Een aardige bijkomstigheid is dat twee zusjes met twee broers Van der Walle getrouwd zijn. Het laat zich raden hoe die elkaar hebben leren kennen. Catharina van Wijk trouwt wanneer zij bijna 31 jaar oud is. Het is best mogelijk dat zij als oudste dochter haar moeder hielp met het huishouden en de zorg voor haar jongere broers en zusjes droeg.

Het bonboek is een register waarin per stadsdeel (bon) de veranderingen van eigenaren van onroerend goed en wijzigingen in de panden zelf werden bijgehouden, zoals twee huizen tot één woning verbouwen. Aan elk pand is een pagina gewijd. Ook molens en landgoederen komen in het register voor.

Bonboek huiseigenaren o.a.

- Jan van Wijk gehuwd met Angenietje Lens, kooper 1771, verkoopster 1776.
Zuid Rijnvest fol 191 t/m 193, 196v Levendaal. [folio 196v is vrijwel als 192.]

Bonboek Zuid Rijnvest folio 191 Levendaal.

Marge: De schuld van 575 gl. is alhier gecaff. en vertoont den 17²⁶/₃ 76.

- * Dit ende 3 volgende is bij hem (Isaac Blom) verkogt aan Jan van Wijk bel met de bovenstaande custingbr: groot per reste IV^c gl ten behoeven van Jacobus Snarenberg en Isaacq la Lau, om IJ^c gl gereed geld 18-07-1771.
- * Op den 25 maart 1776 is alhier overgelevert een acte van repudatie voor A.H. Westm. Gepasseert op den 25-03-1776 waar bij blijkt dat de huisv van Jan van Wijk is overgegeven den ganschen boedel x: 't welk geweest is Angenietje Lens.
- * Dit en de 3 volgende is bij haar verkogt aan Matthijs Aarts vrij om V^cXXV gl gereed geld. 30-03-1776.

Bonboek Zuid Rijnvest folio 192: Packhuijsstraet West Zijde Zuytward.

- * Nu op Isaac Blom.
- * Nu op Jan van Wijk, als op 't vorige bel. als aldaar is afgett.
- * Nu op Angenietje Lens, als op 't vorig.
- * Nu op Matthijs Aarts, als op 't vorig. (Geen data.)

Deze tekst staat op drie bladen.

De volgende meldingen in het bonboek kunnen op één van de vele andere Van Wijken betrekking hebben. Evenwel wonen vader en zoon Jan in de Waartstraat en zag vader Jan in 1770 zich gedwongen het huis te verkopen. Enkele maanden eerder vroeg hij reeds om financiële steun.

- Jan van Wijk, koper 1765, verkoper 1770, Waardbon 474v, Waardstraat.
- Nicolaas van Wijk, koper 1791, verkoper 1794, Waardbon 476, Waardstraat.
- Catharina van Wijk, Nicolaasgracht fol 115 Uiterstegracht, fol 107 Oude Rijn.

Bonboek 474: Waardstraat: vrijdomme buiten de Sijlepoort.

- * Is bij haar [J.C. de Koning] verkogt aan Jan van Wijk, vrij om IJ^cLxxv gereed geld. 06-06-1765.
Marge: De schuld van 350 gl is alhier gecaff... 17²⁸/₁₁ 70.
- * Is bij hem sp. bel. met iij^cL gld ter zaake van geleende penn. Daar van jaarlijxs intr: betaalt zal werden jegens 4 op 3:10 van 't honderd in 't jaar om Pieter van Erkenwijk. 11-06-1765.
- * Is bij hem verkogt aan Johannes Koster, vrij om IV^c gl. gereed gel. 08-12-1770.

Bonboek 476: Waardstraat: Vrijdomme buiten de Sijlepoort.

- * 21-03-1791. Is bij hem [Willem van Zelst] verkogt aan Nicolaas van Wijk, vrij om IV gl. gereed geld.
- * Is bij hem verkogt aan C.C. Hoppenbrouwer, vrij om Vj^c gl. gereed geld. 06-05-1794.

Zoon en stamboomvoortzetter Dirk werkt zich op een gegeven moment in de nesten. Een zekere Marijtje (de) Pon spant hem namelijk een vaderschapsproces aan. Het zal vast niet meer duidelijk worden of hij werkelijk de verwekker is. Maar mocht dat het geval zijn, dan heeft Dirk als twintigjarige een buitenechtelijke zoon voortgebracht waar later niets meer van is vernomen.

Marijtje probeerde met dit proces haar eer te redden en hoopte op een bijdrage in de bevallingskosten en/of alimentatie voor het kind. In een dergelijke situatie ging het meestal om het geld en niet zozeer om de aangewezen man tot een huwelijk te dwingen.

Volgens de NH- en RK-doopklappers kan alleen de hier als vader opgegeven Dirk van Wijk een zoon van een vader genaamd Jan zijn.

29-03-1769, PK, Dirk, kind van Dirk van Wijk en Mietje Pon [alias de Swijger], getuigen Willem de Swijger, Dirkje van Leeuwen. Mogelijk is dit kind van een andere man, er staat geen aantekening bij de doop. Kijken we naar de baggeraars, dan klinken sommige achternamen trouwens wel erg bekend.

Minuten Civiele Zaken, Rechterlijk Archief 86, deel PP, akte 64.

Voor Scheepenen verklaren diverse personen, waaronder een vroedvrouw en Aagje van der Sprong huisvrouw van Jan van der Plas, ter requisitie van Marijtje Pon ...

Dat zij deposanten de eersfte in gemelde hare qualiteit van vroedvrouw en de vier laesten als gebueren, in den nagt tusfchen den 26 en 27e maart van den voorleeden jare 1769 zijn verzogt geworden te koomen aan het huijs van de requirante omme haar te adfifteeren, dat zij deposanten aldaer gekoomen zijnde, de requirante hebben gevonden in Barensnood, en dat vervolgens de requirante in dien ftaat zijnde heeft verklaert dat niemand anders vader was van het kind waar van zij ftond te verloffen dan Dirk van Wijck Jongman woonende meede binen deefe ftad en dat eijndelijk de requirante daarna op den voorfz. 27^e maart 1769 des morgens omtrent vijf ueren is verlost van een zoon ... akte 1 maart 1770.

Civiele Zaken PP, 73, Pro Deo.

Contra Interrogatorien gedaan maaken en d'Ed Agtb: Heeren schout en scheepenen der stad Leijden overgegeeven bij Isaac Elias Luzac, als bij opgem. Ed. Agtb. Heeren Schout en Schepenen geordonneert sijnde omme Jan van Wijk als vader en voogd van sijne minderjarige zoon Dirk van Wijk en deselve Dirk van Wijk met sijne vader geadsisteert woonende binnen deese stad, pro deo te bedienen, ende nog als procureur van de selve gedns ter eenre.

Contra

Marijtje Pon, meerderjarige ongehuwde persone wonende binnen deese stad, Eijsscheresse ter andere zijde.

Omme daar op onder Eede te hooren en te examineeren Aagje van der Sprong teegens seekere verklaring bij haar ter requisitie van den Eijssse gegeeven, en door haar op desselfs inventaris overgelegd onder de letter F.

(Ondervraging: Marijtje woonde bij Aagje beneden in huis, zij zegt dat Marijtje een zoon heeft.)

Artikel 8. Oft sij gerequireerde weet hoe oud dat kind, en waar het gedoopt is.

Zegt het kind, na haar gerequireerdens befte geheugen oud te zijn een jaar en twee a drie dagen en gedoopt te zijn in de Pieterskerk alhier.

(Zegt dat Marijtje de Pon geen mannen bij zich had. Er worden vragen gesteld over de broer van Aagje van der Sprong die wel bij Marijtje de Pon zou hebben overnacht. Dit wordt ontkent. Hij zou haar hebben laten zitten toen ze zwanger bleek te zijn.)

Art. 18 Off sij niet weet dat Marijtje Pon met andere manspersonen of vrijers verkeerung heeft gehad, dan met haar broer en Dirk van Wijk. Zegt: van geen andere verkeerung van Marijtje Pon te weeten dan die met Dirk van Wijk. Akte 02-04-1770.

Civiele Zaken, Deel PP, akte 82.

Verklaring van Marie Piket en Rachel Karre over het geraas en getier op: 8 mej 1769 kort na de middag omtrent hun depofanten huijzinge in de Vestestraat bij de Groenesteeg veroorzaakt door Maarten van der Sprong ... zogezezd pa van Mie de Zweijger er kind |: denoteerende daar mede de requirante [Marijtje Pon] die bij de toenaam van haar ftiefvader de Swijger meest bekend is. Akte 10 mei 1770.

Civiele Zaken, Deel PP, akte 92.

Pro Deo. Contra interrogatorien voor Schout en Schepenen van Leijden. Albertus Kleijnenbergh als bij de Schout en Schepenen geordonneert zijnde omme Marijtje Pon te bedienen

Contra

Jan van Wijk meede woonende binnen deze stad als vader en voogd van zijn minderjarige zoon Dirk van Wijck, mitsgr. nog de voorne Dirk van Wijk, zelve mit den voorn. zijnen vader geadsisteert gedne ter anderen zijde.

Omme daarop onder Eede te hooren en te examineeren Maarten Dirks van der Sprons woonende binnen dese stad teegens seekere verklaring bij hem ter requisitie van Dirk van Wijk gede in deze gegeeven, en door hem op zijnen ampliatio inventaris overlegd onder de Letter F.

Art. 1 Af te vragen de gerequireerdens naem toename en ouderdom.
 Zegt genaamt te zijn Maarten Dirkse van der Sprons en oud te zijn omtrend drie en dertig jaaren.

Art. 2 Of de gerequireerde niet kent Marijtje Pon.
 Zegt Ja.

Art 3 Of de gerequireerde familiare ommevang met dezelve gehad heeft.
 Zegt Ja.

Art. 4 Wanneer dezelve begonnen is en hoelang die geduerd heeft.
 Zegt een week voor Leijderdorpsche kermis 1768 eerst kennis aan dezelve gekreegen en als doen voor de eerste maal met haar uijtgegaan & aan de kermispoort geweest te zijn, dog niet precies te kunnen zeggen hoelang dezelve ommevang geduurt heeft, maar naar zijn beste weten zulks twee @ drie maanden geduurt te hebben.

Art. 5 Of hij gerequireerde niet met haar is geweest op zondag en dingfdag van Leijderdorpsche kermis van den jaere 1768 in seekere herberg binnen deese stad van de kermispoort.
 Zegt Ja.

Art. 6 Waar hij gereq. dingfdags avonds met haar uit die herberg gaende haar gebragt heeft.
 Zegt dezelve na haar huis gebragt te hebben.

Art. 7. Of hij gereq. toen bij haer is gebleeven, en hoe lang.
 Zegt ja, tot des morgens omtrent ten tijde als de poortklok luidde toe.

Art. 8 Of hij gereq. ter plaetse daar hij de Eijrce gebragt heeft niet gevonden heeft meerder personen en wie dezelve waren.
 Zegt Neen.

Art. 9 Of hij gereq. niet kent Maria Piket huisvrouw van Jan Schouten en Rachel Karre huisvrouw van Jan Sjacleu.
 Zegt Neen die naamen niet te kennen, mogelijk indien hij gereq: die personen zag dat hij dezelve personen bij hun persoon zoude kennen.

Art. 10 Of hij req. niet geweest is op maandag der gepaffeerde Leijdfche kermis zijnde geweest den 8 mej 1769 kort na de middag in de Vestestraat bij de Groenesteeg.
 Zegt Ja nu gepaffeerde Leijdsche kermis een jaar geleeden.

Art. 11 Of hij aldaar niet gehoord heeft groot rumoer en ftraat geweld.
 Zegt Neen.

Art. 12 Of hij ter dier tijd niet aan zeeker vrouwmensch gezegd heeft, vrouwmensch zegd gij dat ik vader ben van Mie de Swijger' er kind. Ik mag lijden, dat het als een donderslag op mijn harfens sloeg zoo ik het vrouwmensch ooit bekend of gebruikt heb.
 Zegt Neen, maar wel tegens Mie de Swijger gezegt te hebben dat hij geen vader van het kind van haar was, maar niet gezegd te hebben dat hij haar nooit bekend had, oock nooit aan een ander zulks gezegd te hebben en niet te weeten dat hij het vorenstaande ook aan een ander vrouwmensch gezegd heeft, dog zulks egter niet bepaald te willen zeggen, nadien hij op dien tijd eenig-sints beschonken is geweest.

Art. 13 Of daar op aan hem door Maria Piket huisvrouw van Jan Schouten niet gezegd is Karel zoo gij niet heen gaat met zulke vloeken zal ik je met een diender de buurt laten uijtslaan.
 Zegt daar niets van te weeten.

Ondervraging 22 juni 1770.

In het gerechtsdagboek van 1770 staat niets op alle betrokkenen over een eventuele vader-schapsaktie.

Een ander familielid dat behoorlijk in opspraak raakt, is Jannetje van Wijk die overspel gepleegd heeft. Zoiets werd vroeger via het gerecht bestraft en de gebruikelijke procedure was dat een veroordeelde werd verbannen. Dit overkomt ook Jannetje, maar reeds voor de gestelde termijn voorbij is, is zij teruggekeerd naar de stad. Tenminste, wanneer de gegevens in het begrafenis-register inderdaad haar betreffen. Jammer genoeg heb ik geen confessie aangetroffen, waar mogelijk meer details in staan.

Crimineel Klachtboek, 58, 39, 06-03-1787, fiche 295.

Op den Mondelingen Eijsch en Conclusie van den heer Mr Pieter Jan Marcus Hoofd Officier der stad Leiden, R.O. Eijsscher van 's Heeren Weege gedaan ende genoomen op ende jeegens Jannetje van Wijk huisvrouw van Andries Rijkewaard. Hebben hun edele achtbaare dezelve

Jannetje van Wijk op haare confessie van overspel te hebben gepleegd gebannen voor den tijd van vijftig jaaren uit den Lande van Holland en Westvriesland, zo wijd en zijd de paalen van dien zijn strekkende, onder geduerende dien tijd daar weder binnen te mogen koomen op peene van zwaarder straffe, en condemneeren dezelve in de koften en mifen van Juftitie ter tauxatie en moderatie van hun edele achtbaare. Actum bij alle de heeren scheepenen *depto* den heer scheepen Crucius heeden den 6 maart 1787 geresumeerd en gepronuncieerd ten zelvden daage. Marge: Fiat acte van onvermogenheid den 6 maart 1787.

Grietje overlijdt van de volwassen kinderen als eerste in 1779. Voor haar kinderen regelt haar man pas in 1787 de voogdij, wat gebruikelijk is wanneer een weduwe of weduwnaar wil hertrouwen. In 1799 volgt een soortgelijke regeling voor de kinderen van Catharina nadat zij in maart van dat jaar gestorven is. In beide gevallen bestaan de voogden uit zowel een lid van de familie Van Wijk als een lid van de familie Van der Walle. Vrijwel zonder uitzondering komt de verantwoording voor de voogdij een man toe. Slechts eenmaal ben ik als voogdesse een vrouw tegengekomen. Zij was bovendien de moeder van de halfwezen. Het spreekt voor zich dat de voorkeur uitging naar personen waarmee men goed overweg kon en die capabel waren. Als een voogd overleed, werd ook wel een vervanger aangewezen. Volle wezen konden in het weeshuis van hun kerkgenootschap terecht, of bij een familielid inwonen. Daarnaast werden ook kinderen die hun moeder verloren hadden, door hun vader naar het tehuis gebracht wanneer hij niet in de gelegenheid was om zelf voor hen te zorgen. Zeker als zij nog erg klein waren kon hij ze onmogelijk zonder hulp opvoeden, terwijl hij bij een baas vaak meer dan tien uur per dag moest werken. Zuigelingen bracht men ook wel naar een min. Dit waren meestal zelf vrij arme vrouwen die de beschikbare borstvoeding aan een kind gaven waarvoor betaald werd. Mede door het heen en weer gesleep met zo'n klein kindje overleden zij vaak toch.

Voogdij R196v.

Pieter van Wijk en Jan van der Walle, beide oomen zijn voogden gesteld over - 2 - nagelate kinderen van Grietje van Wijk, verwekt bij Pieter van der Walle, lakenverwersknecht, wonende op de Langegraft en Erfgenaamen ab intestato van defelve hunne moeder dan 23 october 1779 binnen deze stad ab intestato overleeden.

Comp. lx op den 15 maart 1787. Fiat acte van uitkoop tot f 25 voor ider der minderjarige.

Acte van uitkoop gepafft den 24 maart 1787.

[Door middel van een akte van uitkoop beloofde de overgebleven ouder om het kind bij meerderjarigheid het ouderlijk erfdeel te overhandigen. (CBG boek Onze voorouders in beeld, pag. 201)]

Weeskamerboedels akte 4427. Akte van bewijs, 24-03-1787.

"Wij Weesmeesteren der stad Leijden, hier ondergetekend doen kond eenen iegelijk dien t behoord, dat voor ons in onze vergadering gekomen ende verscheenen zijn Pieter van der Walle, weduenaar van Grietje van Wijk, ter Eenne, item Pieter van Wijk en Jan van der Walle, beide oomen in qualiteit als bij ons gestelde voogden over - 2 - kinderen van voornoemde Grietje van Wijk, ter andere zijde."

De akte bevat de volgende informatie en bepalingen:

- Het paar is in gemeenschap van goederen getrouwd.
- Grietje van Wijk is op 23 october 1779 binnen de stad Leiden af intestato overleden.
- Pieter van der Walle behoudt nog de hele boedel en brengt 2 x f 25,00 naar de weeskamer.
- Hij zal alle schulden en lasten van de boedel voldoen.

Akte 24 maart 1787 met mooi (in bloemvorm) geknipt papier waarop een stempel is gedrukt.

Voogdij S165.

Jacobus van der Walle, oom, en Dirk van Wijk, oom, zijn voogden gesteld over - Jacobus en Anna Maria - nagelate kinderen van Catharina van Wijk, verwekt bij Isaac van der Walle, Droogscheerder, wonende op de Beestemarkt.

Comp. xc op den 11 april 1799. De voorn. boedel is ten zelve dage gerepudieerd.

[Dit laatste duidt aan dat er geen noemenswaardige nalatenschap was.]

De onderstaande begrafenisgegevens komen uit registers die, zeker tot 1812, qua spelling van namen niet altijd even juist zijn. In dit opzicht heeft Napoleon een positieve invloed op de bevol-

kingsregistratie gehad. Vanaf 1811/1812 hield men namelijk de geboorte-, trouw- en overlijdensgegevens in uitvoerigere beschrijvingen aanzienlijk beter bij. Wat overigens geen garantie is dat alles klopt. In de beginperiode van het nieuwe systeem moest men zich vaak nog behelpen met data "van horen zeggen".

De data voor die tijd geven de week aan waarin een gestorven persoon begraven werd, meestal op een bolwerk aan de stadwal. Mede door die wisselende spelling en de beknoptheid van de informatie, ontbreken vanaf hier in dit verslag regelmatig de sterfdata van gezinsleden. In bepaalde periodes werd een adres opgeschreven waarvandaan een dode ten grave werd gedragen. Het komt echter vaker voor dat adressen ontbreken en er wel vier of vijf mensen met dezelfde naam, zonder nadere aanduiding in de index op een rijtje staan. In zo'n geval is het vaak alleen mogelijk een bepaalde datum in verband te brengen met iemand, wanneer zeker is dat hij of zij rond een zeker moment is overleden. En zelfs dan kan er nog een ander in het spel zijn ...

Begraafboek onder andere op Van Wijk (van 1731 t/m 1745 geen enkel kind van Jan):

- 13-20 okt 1753 Wijk (van-) (Jan-) Neeltje, kind van, P Bw.
- Lena, kind van Jan, PB, 05/12-11-1757.
- Grietje, huisvrouw van Pieter van der Walle, PB 23/30-10-1779.
- Jan van Wijk, Wed. van Clara van Toornvliet, PB 11-18 mrt 1797.
- Catharina, huisvrouw van Isaac van der Walle, VB 09/16-03-1799.
- Jannetje van Wijk, 63 jaar, weduwe van Jan Rijkewaard, Klaresteege, overleden 16-05-1813.

Akte "388". (Kan verband houden met Rijkewaart generatie 08/Van der Steen-tak.)

Op 17-05-1813 is overleden Jannetje van Wijk, wonende in de Klaresteege, soisante trois (63 jaar), vrouw van (fileuze, veuvede) Jan Rijkewaard, dochter van (fille de) Jan van Wijk, decede, la mere etoit inconnu avec temoins. Frans Otger en Daniel Ju zijn de aangevers.

Akte 563 Pieter.

Op 18-08-1819 verklaren Pieter van Wijk, 44 jaar, schippersknecht, wonende op de Mare wijk 6 nr. 1010 en Reinier van der Maaren, 38 jaar, kastelein, wonende in de Jan Vossensteeg, dat op 18-08-1819 is overleden op de Heeregracht wijk 7 nr 777 Pieter van Wijk, geboren te Leiden, oud 74 jaar, schipper, gewoond hebbende in voornoemd huis, man van Elisabeth Hennebiek, zoon van Jan van Wijk en Maria van Torenvliet, beide overleden. Kleinzoon Pieter kan tekenen.

Akte 673 Dirk.

Op 16-09-1831 verklaren Willem Fredrik van Wijk, 41 jaar, Fabriekur, Heeregracht, wijk 7 nr 107 en Jan Brittijn, 50 jaar, koopman, Jan Vossensteeg, wijk 6 nr 643, dat op 15-09-1831 is overleden in de Kaarsemakerstraat wijk 8, Dirk van Wijk, geboren te Leiden, 83 ½ jaar, weduwnaar van Jannetje Fassijn, zoon van Jan van Wijk en Maria van Torenvliet.

Akte 1024 Nicolaas.

Op 08-12-1835 verklaren Nicolaas van Wijk, 45 jaar, baggerman, wonende op het Levendaal wijk 3 nr. 225 en Pieter Lambooi, 26 jaar, schoenmaker, dat op 07-12-1835 is overleden in het Ceciliae Gasthuis wijk 6 nr. 1353 Nicolaas van Wijk, geboren te Leiden, 83 jaar, man van Johanna Aou-nout, wonende alhier, zoon van Johannes van Wijk en Maria van Toornvliet, beiden overleden.